

Міністерство освіти та науки України
Херсонський державний університет
Херсонський національний технічний університет
Херсонський державний аграрний університет
Київський національний економічний університет ім. В. Гетьмана
Миколаївський національний аграрний університет
Національний університет харчових технологій
Одеський національний економічний університет
Державний університет штату Нью-Йорк
у Потсдамі (США, м. Потсдам)
Державний університет штату Колорадо (США, м. Колорадо)
Університет Інформатики та Мистецтв (Польща, м. Лодзь)

**МАТЕРІАЛИ
II МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ
на тему:
«ПРОБЛЕМИ І ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ
СУЧАСНОЇ ЕКОНОМІКИ В УМОВАХ
ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ: ТЕОРЕТИЧНІ
ТА ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ»**

**присвяченої святкуванню 100-річчя
Херсонського державного університету
2-3 листопада 2017 року
м. Херсон**

Мета конференції: науковий пошук, узагальнення та розроблення рекомендацій щодо основних шляхів вирішення проблем розвитку сучасної економіки в умовах інтеграційних процесів.

УДК 332.135(477)
ББК 65.9(4УКР)я43
П 78

Проблеми і тенденції розвитку сучасної економіки в умовах інтеграційних

П 78 процесів: теоретичні та практичні аспекти: матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції, Херсон, 2-3 листопада 2017 р. / Упоряд. К. Мельникова. – Херсон, вид-во ПП Вишемирський В.С., 2017. – 168 с.

ISBN 978-617-7273-97-3

У збірник увійшли матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Проблеми і тенденції розвитку сучасної економіки в умовах інтеграційних процесів: теоретичні та практичні аспекти». Затверджено рішенням вченої ради Херсонського державного університету (протокол № 6 від 27 листопада 2017 р.).

Збережена авторська стилістика, орфографія і мова.

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ

Голова організаційного комітету:

Соловійов А.І. – к.е.н., доцент, декан факультету економіки і менеджменту Херсонського державного університету;

Члени організаційного комітету:

Тюхтенко Н.А. – к.е.н., доцент, проректор з навчальної та науково-педагогічної роботи, професор кафедри менеджменту та адміністрування, Академік Академії економічних наук України, член ревізійної комісії Співки економістів України, Відмінник освіти України;

Ушкаренко Ю.В. – д.е.н., професор, завідувач кафедри економічної теорії Херсонського державного університету;

Мохненко А.С. – д.е.н., професор, завідувач кафедри економіки підприємства Херсонського державного університету;

Шашкова Н.І. – д.е.н., доцент, завідувач кафедри менеджменту та адміністрування Херсонського державного університету;

Соловійов І.О. – д.е.н., професор, завідувач кафедри менеджменту організацій ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»;

Гарафонова О.І. – д.е.н., доцент, професор кафедри менеджменту Київського національного економічного університету ім. В. Гетьмана;

Вишневська О.М. – д.е.н., професор, декан обліково-фінансового факультету Миколаївського національного аграрного університету;

Шебаніна О.В. – д.е.н., професор, декан факультету менеджменту Миколаївського національного аграрного університету;

Макуха С.М. – к.е.н., доцент кафедри загальної економічної теорії Одеського національного економічного університету;

William P. Spencer – Professor Emeritus, Professor of Agriculture and resource economics department, Colorado State University;

John P. Olienyk – Professor, Ph. D., Professor College of business, Colorado State University;

Andrew Seidl – Professor, Ph. D., Professor and Extension specialist – Public Policy of Agriculture and resource economics department, Colorado State University;

Rebecca Hill – Ph. D. associated professor, Extension research specialist Agriculture and resource economics department, Colorado State University;

Andrzej Nowakowski – ректор Університету Інформатики та Мистецтв (Польща).

**УДК 332.135(477)
ББК 65.9(4УКР)я43**

ISBN 978-617-7273-97-3

© Мельникова К.В., 2017
© ХДУ, 2017
© ПП Вишемирський В.С., 2017

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1. ЕКОНОМІЧНА ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ДУМКИ..... 9

Демченко О.

СУЧАСНІ ЗАГАЛЬНОТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ СУТІ ЕКОНОМІЧНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ 9

Макуха С.

НЕБЕЗПЕЧНІ НАСЛІДКИ ФІНАНСОВОЇ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ 11

Ковальов В.

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМНОГО ЗРОСТАННЯ 13

Кондратенко Д.

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ІНФЛЯЦІЇ ТА БЕЗРОБІТТЯ 15

Жнакіна Е.

ЕВОЛЮЦІЯ ТЕОРІЇ КОНКУРЕНЦІЇ ТА СУЧАСНЕ РОЗУМІННЯ МІЖНАРОДНОЇ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ КРАЇНИ 16

СЕКЦІЯ 2. СВІТОВЕ ГОСПОДАРСТВО І МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ 19

Алексєєва Н.

ГРОШОВІ ПОТОКИ НАФТОПЕРЕРОБНОГО ЗАВОДУ 19

Зеленський М.

РОЗВИТОК КООПЕРАЦІЇ В УМОВАХ МІЖНАРОДНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ 20

Камбурова Ю.

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЕКОНОМІЧНОЇ СВОБОДИ В УКРАЇНІ 22

Карнаушенко А.

ІНОЗЕМНІ ІНВЕСТИЦІЇ У ФАРМАЦЕВТИЧНУ ГАЛУЗЬ УКРАЇНИ 24

Кравець М.

FRANCE'S COMPETITIVENESS WITHIN THE DIAMOND MODEL OF MICHAEL PORTER FRAMEWORK 28

Марковець А.

СТАН ТА ПРОБЛЕМИ ІННОВАЦІЙНОЇ АКТИВНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ХЕРСОНСЬКОЇ ОБЛАСТІ В УМОВАХ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ 30

Мороз Н.

ОСОБЛИВОСТІ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ У СУЧАСНИХ РИНКОВИХ УМОВАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ 32

Паламарчук А.

МІЖНАРОДНИЙ ТЕРОРИЗМ ЯК ГЛОБАЛЬНА ПРОБЛЕМА СУЧАСНОСТІ...34

Руденко О.

ГЛОБАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУСПІЛЬНОГО РОЗВИТКУ 36

Цхай Р.

УКРАЇНА ЯК СУБ'ЄКТ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН 38

Шевченко В. ІНТЕГРАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В ЄВРОПІ: ІСТОРІЯ ТА СУЧАСНІСТЬ	40
СЕКЦІЯ 3. ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ	
42	
Бєлка В. ІНВЕСТИЦІЙНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ В РИНКОВИХ УМОВАХ	42
Бутівчак К. АНАЛІЗ ІНДИКАТОРІВ ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ	44
Головіна С. ДЕРЖАВНИЙ БЮДЖЕТ УКРАЇНИ, ЙОГО СУТЬ І СКЛАД ДОХОДІВ	46
Гончаренко С. РОЗВИТОК ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ ТА ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ КРИЗИ	48
Дубіковська О. СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ УКРАЇНИ	50
Звонарьова О. ВПЛИВ ІНФЛЯЦІЇ НА ЕКОНОМІЧНІ ПРОЦЕСИ В УКРАЇНІ	52
Кримцева Т. СУЧАСНИЙ СТАН ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ	54
Крупський С. ПРОБЛЕМИ ТІНЬОВОЇ ЕКОНОМІКИ В УКРАЇНІ	56
Семенченко Д. ВПЛИВ ФІСКАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ НА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК УКРАЇНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ	58
Федяєва М. СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ В КОНТЕКСТІ ТРАНСФОРМАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В УКРАЇНІ	60
Франишина С. АКТИВІЗАЦІЯ ПОЛІТИКИ ЕНЕРГОЕФЕКТИВНОСТІ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ	62
Чікіров Г. СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ТІНЬОВОЇ ЕКОНОМІКИ В УКРАЇНІ	65
Шепель Н., Нестеренко С.В. ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ ЯК ЧИННИК РОСТУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ	67

СЕКЦІЯ 4. ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ	69
Алексєєва Н. СУТНІСТЬ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	69
Антош Н. АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ УПРАВЛІННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВ МОЛОЧНОЇ ГАЛУЗІ.....	71
Баранчук В. ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ НА ПІДПРИЄМСТВІ	73
Василькова Ю. ІННОВАЦІЇ ЯК ГОЛОВНА УМОВА ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ АГРАРНОЇ ГАЛУЗІ.....	75
Водяницька О. БАНКІВСЬКЕ КРЕДИТУВАННЯ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ЙОГО ПРОВЕДЕННЯ.....	77
Гавренкова В. ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОЦЕСІВ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ В СИСТЕМІ МЕНЕДЖМЕНТУ ЯКОСТІ ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА	79
Гоборова О. АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНОЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ.....	81
Горбунов П. ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД СТАНОВЛЕННЯ МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ В КРАЇНАХ З РИНКОВОЮ ЕКОНОМІКОЮ ТА ЙОГО ВПЛИВ НА РОЗВИТОК БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ	83
Даниленко В. ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ І АУДИТУ РОЗРАХУНКІВ ПІДПРИЄМСТВА З ОПЛАТИ ПРАЦІ	85
Досенко В. ФІНАНСОВЕ ПЛАНУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВА	87
Драган О. ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО КАТЕГОРІЇ «КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА».....	88
Ємець О. АНАЛІЗ РОЗВИТКУ МАЛИХ ПІДПРИЄМСТВ У ХЕРСОНСЬКІЙ ОБЛАСТІ ...	91
Калюжна Н. РОЛЬ КАДРОВОЇ ПОЛІТИКИ У СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ.....	93
Кардаш М. НАПРЯМКИ ПІДВИЩЕННЯ ВИКОРИСТАННЯ ВИРОБНИЧОЇ ПОТУЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА.....	95

Каур А. МОТИВИ СТВОРЕННЯ КОРПОРАТИВНИХ ОБ'ЄДНАНЬ ПІДПРИЄМСТВ	96
Кузнєцова Д. КОНТРОЛІНГ ЯК ОСНОВНИЙ МЕТОД АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ГРОШОВИХ ПОТОКІВ СПІЛЬНОГО ПІДПРИЄМСТВА	98
Кузьменко А. УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ ПІДПРИЄМСТВА.....	100
Мельникова К. ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА ПІДПРИЄМСТВА: СУТНІСТЬ ТА ЧИННИКИ ФОРМУВАННЯ ЇЇ ВІДПОВІДНОГО РІВНЯ	101
Мороз А. РЕЗЕРВИ ПІДВИЩЕННЯ ПРОДУКТИВНОСТІ ПРАЦІ НА ПІДПРИЄМСТВІ	104
Москаль А. УПРАВЛІННЯ ДІЛОВОЮ АКТИВНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА	106
Петренко В. ОСОБЛИВОСТІ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ДІЯЛЬНІСТЮ СПІЛЬНИХ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ	107
Пузанова Я. ЕКОНОМІЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА.....	110
Соловйов І.О., Юрченко А.Ю. ОСОБЛИВОСТІ СИСТЕМАТИЗАЦІЇ ФУНКЦІОНАЛЬНИХ СТРАТЕГІЙ БОРОШНОМЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ.....	112
Тарасов Д. НАПРЯМИ ПОКРАЩЕННЯ СТРУКТУРИ АКТИВІВ ГОСПОДАРЮЮЧИХ СУБ'ЄКТІВ.....	115
Ушкаренко Ю. КООПЕРАТИВНІ ПІДПРИЄМСТВА В СИСТЕМІ АГРОБІЗНЕСУ	116
Fedorchuk Alexandr, Mokhnenko Andrey BASIC REGULARITIES AND PRINCIPLES OF OPTIMIZATION OF FIXED ASSETS COMPOSITION ENTERPRISES.....	118
Фурдак М. ВИНОГРАДАРСЬКО - ВИНОРОБНА ГАЛУЗЬ УКРАЇНИ - ВИКЛИКИ ТА ЗАГРОЗИ СУЧАСНОСТІ	120
Чигринєць О. ВПЛИВ КАДРОВОЇ СЛУЖБИ НА ВПРОВАДЖЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНИХ ЗМІН.....	122
Чмут А. VUCA–СВІТ ЯК СУЧАСНЕ СЕРЕДОВИЩЕ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ.....	124

Чюрі М. ЕКОНОМІЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ СПІЛЬНОГО ПІДПРИЄМСТВА НА ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ.....	126
Шульга М. ПОСИЛЕННЯ КОНКУРЕНТНИХ ПОЗИЦІЙ ХАРЧОВИХ ПІДПРИЄМСТВ НА УМОВАХ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ	128
СЕКЦІЯ 5. ПРОДУКТИВНІ СИЛИ І РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА	131
Алексєєва Н. ГРОШОВІ ПОТОКИ НА ПІДПРИЄМСТВІ	131
Полякова Ю. ЄВРОПЕЙСЬКА ПРАКТИКА ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ	132
Атаєва О. ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ КРИЗИ В ОПЛАТІ ПРАЦІ В УМОВАХ СУЧАСНОЇ УКРАЇНИ.....	134
СЕКЦІЯ 6. ЕКОНОМІКА ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ ТА ОХОРОНИ НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА.....	136
Мініна О., Усачова Ю. ЕКОЛОГІЗАЦІЯ ЕКОНОМІКИ – СУЧАСНИЙ ІМПЕРАТИВ РОЗВИТКУ	136
Цупко Н. ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ АКТИВНИХ ОПЕРАЦІЙ БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВ.....	137
СЕКЦІЯ 7. ГРОШІ, ФІНАНСИ І КРЕДИТ. БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК, АНАЛІЗ ТА АУДИТ. СТАТИСТИКА.....	140
Бергер А. ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ЩОДО ВИЗНАЧЕННЯ ДЕФІНІЦІЇ «ЦІНОВА ПОЛІТИКА».....	140
Карпенко Г. ІНТЕГРАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ ТА ЇХ ВПЛИВ НА ДІЯЛЬНІСТЬ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ	143
Коляда А. АНАЛІТИЧНІ МОЖЛИВОСТІ СУЧАСНИХ ПРОГРАМ АВТОМАТИЗАЦІЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ.....	145
Михайлова В. СПЕЦИФІКА ДІЯЛЬНОСТІ НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ ЯК ВАЖЛИВОГО СУБ'ЄКТА РИНКУ ЦІННИХ ПАПЕРІВ	146
Нікітіна К. БЮДЖЕТНИЙ ДЕФІЦИТ ЙОГО ПРИЧИНИ І НАСЛІДКИ, МЕТОДИ УПРАВЛІННЯ.....	148

Осадчий О.
ЗАЛУЧЕННЯ КРЕДИТНИХ ЗАСОБІВ ДЛЯ РОЗВИТКУ АГРАРНИХ
ПІДПРИЄМСТВ.....150

Чихун О.
ОБЛІК ОПЕРАЦІЙ В ІНОЗЕМНІЙ ВАЛЮТІ: НАЦІОНАЛЬНИЙ ТА
МІЖНАРОДНИЙ ПІДХІД.....152

**СЕКЦІЯ 8. МЕНЕДЖМЕНТ, МАРКЕТИНГ ТА ПУБЛІЧНЕ
АДМІНІСТРУВАННЯ..... 155**

Клим І.
ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ: ФОРМУВАННЯ СПРОМОЖНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ
ГРОМАД ХЕРСОНСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....155

Савченко О.
ПРАКТИКА ВИКОРИСТАННЯ КАЙДЗЕН-ТЕХНОЛОГІЙ НА УКРАЇНСЬКИХ
ПІДПРИЄМСТВАХ.....157

Соловйов А.
ПРОГНОСТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МОДЕЛЮВАННЯ ТА ПРОГНОЗУВАННЯ
ПОКАЗНИКІВ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ АГРАРНИМ
ВИРОБНИЦТВОМ 159

Синякова К.
АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ПЕРСОНАЛУ В УКРАЇНСЬКИХ
ОРГАНІЗАЦІЯХ 161

Шашкова Н.І., Соловйов І.О., Горовий С.О.
УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИМ ПОТЕНЦІАЛОМ ПІДПРИЄМСТВ
ТУРИСТИЧНОГО БІЗНЕСУ 163

СЕКЦІЯ 1

ЕКОНОМІЧНА ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ДУМКИ

ДЕМЧЕНКО О.,
к.е.н., доцент кафедри економічної теорії
та міжнародних економічних відносин
Херсонський державний університет

СУЧАСНІ ЗАГАЛЬНОТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ СУТІ ЕКОНОМІЧНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

Серед процесів, які відбивають сучасні форми прояву економічних зв'язків та відповідний рівень розвитку виробничих відносин, дедалі більш інтенсивний прояв інтеграції набуває все більш важливе значення.

Збільшення масштабів виробництва необхідним наслідком має зростання та ускладнення всієї сукупності виробничих зв'язків. З іншого боку, відносно економічне, технологічне та організаційне відособлення окремих ланок економіки, регіонів та товаровиробників, що виникає як наслідок подальшого поглиблення суспільного поділу праці, вимагає його відповідного комплексування та стабілізації виробничих зв'язків. Таким чином, виступає необхідним поглиблення взаємозв'язків сукупного виробництва, розвитку його подальшої економічної, технологічної та організаційної спільності, що є можливим, перш за все, на основі розвитку інтегративних зв'язків.

Розробка питання суті та змісту категорії "інтеграція" в економічній літературі ще далеко не завершена. Мабуть, складністю самих процесів, економічною абстракцією яких вона є, пояснюється той факт, що в економічній літературі поки не склалося ще єдиного наукового бачення даного явища. Водночас, все більше стверджується розуміння інтеграції як складного, діалектично суперечливого процесу, що відбиває, перш за все, відповідну організаційно-економічну форму виробництва [1].

На розкриття цього положення необхідно відзначити, що "економічна інтеграція" як поняття означає не предмет і навіть не його стан, а, перш за все, процес, дію, динаміку стану. Етимологічне значення самого терміну "інтеграція" (лат. *Integratio* – відновлення, поповнення, від *integer* – цілий) передбачає подвійність. Це – поняття, що означає стан зв'язаності окремих диференційованих частин в одне ціле, а також процес, що веде до такого стану. Якщо в першому випадку "інтеграція" є результатом, підсумок розвитку, то в другому – як процес, динаміка такого розвитку. Саме останнє значення грає найважливішу роль і є визначальним для характеристики змісту поняття "економічна інтеграція", що розкриває, по суті, динаміку інтенсифікації взаємозв'язків в процесі поглиблення суспільного поділу праці в напрямку подальшого посилення цілісності процесу суспільного виробництва.

Інтеграція виступає напрямом поглиблення та однією з сучасних форм суспільного виробництва і відбиває, перш за все, організаційно-економічну форму цього процесу. Виходячи з цього, процес інтеграції є також об'єктивно взаємопов'язаним з певним рівнем розвитку продуктивних сил у безпосередньому зв'язку із системою виробничих відносин, тобто є категорією, що охоплює взаємозв'язок обох сторін способу виробництва.

Економічна інтеграція як одна із складових системи організаційно-економічних форм суспільного виробництва, тісно пов'язана і з іншими формами – спеціалізацією, концентрацією, кооперуванням та комбінуванням. Розвиток інтеграції, через прояв в інтенсифікації виробничих зв'язків, їхньому поглибленню та розширенню масштабів, створює відповідну економічну базу для розвитку процесів спеціалізації, концентрації, кооперування та комбінування. Якісна визначеність, специфіка процесу інтеграції полягає в тому, що, якщо раніше система виробничих взаємозв'язків в межах організаційних форм виробництва просто мала місце і відбувався їх кількісний приріст, то інтеграція передбачає всебічну інтенсифікацію цих зв'язків, їхній розвиток не тільки вшир, але і вглиб, тобто відбуваються і принципові якісні зрушення.

Водночас, інтеграція означає також реалізацію не окремих сторін цього процесу (економічної, технічної, організаційної і т. 10н.), обмежених за своїми функціями та призначенням, обмежених до того ж і часовим радіусом дії, а є напрямом реалізації всього комплексу економічних процесів поглиблення суспільного характеру виробництва.

Таким чином, зміст категорії «економічна інтеграція» необхідно розуміти широко, включно з усім комплексом організаційно-економічних відносин, на основі яких відбувається інтенсифікація взаємозв'язків, їхнє поглиблення, розширення масштабів в напрямку якісного посилення економічної, організаційної, соціальної та управлінської єдності всіх ланок суспільного виробництва.

Література:

1. Білоцерківець В.В. Міжнародна економіка: Підручник / За ред. А.О.Задої, В.М.Тарасевича / В.В. Білоцерківець, О.О.Завгородня, В.К. Лебедева та ін.- К: ЦУЛ, 2012. – 416 с.;
2. Майєр Дж.М. Міжнародне середовище бізнесу: Конкуренція та регулювання у глобальній економіці / Дж.М. Майєр, Д.Л. Олесевич. – К: Либідь, 2002. – 703 с.;
3. Міжнародна макроекономіка: Навч. Посіб. Вид. 3-тє, перероб. Та доп. / Ю.Г.Козак, Ю.М.Пахомов, Н.С.Логвінова та ін. – К.: ЦУЛ, 2012. – 400 с.;
4. Філіпенко А. Світова економіка: Підручник / А. Філіпенко, В. Будкін, О. Рогач. – К: Либідь, 2007. – 582 с.

МАКУХА С.,
к.е.н., доцент кафедри загальної економічної теорії
та економічної політики
Одеський національний технічний університет

НЕБЕЗПЕЧНІ НАСЛІДКИ ФІНАНСОВОЇ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Фінансиалізація та фінансова глобалізація вже стали невід’ємними атрибутами сучасного світу, в якому головним стає виробництво не матеріальних цінностей, а фінансових інструментів та грошей. За даними Банку міжнародних розрахунків на кінець 2013 року обсяг деривативів сягнув 710 трлн. дол., що на 20% більше того, що було перед кризою 2008 року [3]. Як наслідок – зростаючий вплив фінансової складової на національні господарства, зростання нестабільності світової економіки та розгортання фінансово-економічних криз. Це тільки підтверджує справедливий висновок американського економіста П. Кругмана, який зазначав, що «проблеми економіки та безпека депресії в сучасному світі не зникли» [1].

З одного боку, фінансиалізація несе національним господарствам та світу в цілому багато позитивного. Так, через вільне перетікання капіталу на світових ринках з’являється можливість швидко залучати фінансові ресурси в реальний сектор економіки, тим самим забезпечуючи розвиток економік країн світу. Крім того, зростаюча взаємозалежність та інтенсифікація руху капіталу робить ринки більш відкритими та дозволяє оптимізувати розподіл капітальних ресурсів, зробити його більш раціональним.

З іншого боку, рух фіктивного капіталу, як самостійної та обособленої форми позичкового капіталу значною мірою визначається багатьма факторами, серед яких - циклічне коливання економіки, заходи державного впливу на економічні процеси, стан фінансової та грошово-кредитної системи, характер інституційного середовища, масштаби спекулятивних угод на фінансових ринках та інші. Усе це свідчить про невизначеність та нестійкість фінансового сегменту ринку. В підсумку, такі тенденції загострюють особливо чутливі складові та породжують додаткові суперечності і напруженості в економічній системі. Спекуляція, що властива фінансиалізації, істотно знижує стійкість національних економік, особливо слабо розвинених. Справа в тому, що спекулятивному капіталу, як і іншим формам капіталу, властиві суперечності, які, з одного боку, є запорукою його зростання, сприяють прискореному розвитку економіки, а з іншого, призводять до фінансових криз, яким фінансиалізація надає трансграничний розподіл.

Таким чином, фінансова глобалізація несе певні небезпеки як для розвинутих країн, так і для країн, що мають незначний рівень економічного розвитку. Найбільш суттєвими є наступні реальні небезпеки фінансової глобалізації: небезпека глобальних фінансових криз; небезпека підриву суверенітету країн з невисоким рівнем розвитку з причин боргової та іншої фінансової залежності; розрив рівня фінансового і, в цілому економічного,

розвитку окремих країн і як наслідок - посилення ризиків банкрутств; фінансова підпорядкованість слабо розвинених країн розвинутих; зростання нерівності населення в доходах і багатстві; занепад реального сектору; нерівномірний розвиток економічних систем; надмірна концентрація капіталу в глобальних фінансових центрах; дестабілізація соціально-економічного розвитку.

Усі зазначені процеси є вкрай хворобливими, складними та динамічними. Їх розквіт обумовлюється тим, що у даний час світова економіка вичерпала можливості стійкого зростання в рамках існуючого технологічного укладу, що є закономірним наслідком циклічного характеру її розвитку. Тенденція норми прибутку до зниження унеможливорює вкладення всієї маси накопиченого капіталу в реальний сектор економіки зі збереженням хоча б середньої норми прибутку. Надлишок обсягів капіталу виражається в нерозпроданих товарах, в недозавантажених виробничих потужностях і в такій масі зайвої ліквідності, яка не може бути реінвестована з прибутком [2, с. 174] Природно, що надмірний капітал постійно шукає можливості самозростання в результаті чого його найбільш активна частина – фінансовий капітал прагне у надприбуткову спекулятивну сферу. В результаті, важливою сучасною тенденцією руху капіталів є переважання закордонних портфельних інвестицій, які значно перевищують за обсягом прямі іноземні інвестиції і міжнародні кредити. Цьому сприяє виникнення нових боргових фінансових інструментів, що, у свою чергу, робить можливим вкладання у похідні фінансові інструменти, яке все частіше здійснюється зі спекулятивною метою, ніж з метою хеджування ризиків.

Таким чином, стає зрозумілим, що фіктивна складова вступає у суперечність з реальною економікою. Фінансова глобалізація не однаково корисна великим, могутнім, диверсифікованим та невеликим, недостатньо розвиненим економічним системам. Більше конкурентних переваг отримують розвинені економіки яким всеосяжна фінансиалізація лише допомагає забезпечити та утримувати своє домінування в глобалізованому світі. Крім того, зростаючі диспропорції між реальною економікою та розмірами фінансового міхура роблять світову фінансову систему вкрай нестійкою. Масштабному розростанню спекулятивного капіталу сприяє можливість оперативного залучення за його допомогою у реальне виробництво ресурсів для забезпечення динамічного економічного розвитку та впровадження нововведень. Поряд з тим, безмежне домінування фіктивної складової спричиняє підвищену волатильність фінансових активів та їх неспівпадіння з реальною економікою, що провокує кризи.

Література:

1. Кругман П. Возвращение великой депрессии? Мировой кризис глазами нобелевского лауреата / Пол Кругман; [пер. с англ. В.Н.Егорова, под ред. Л. А. Амелехина]. - М.: Эксмо, 2009. - 336 с.
2. Тер-Мартirosян Фиктивный капитал в современной экономике [Электронный ресурс] доступный с <https://cyberleninka.ru/article/n/fiktivnyy-kapital-v-sovremennoy-ekonomike>.
3. Statistical release OTC derivatives statistics at end-December 2013. Monetary and Economic Department. May 2014 [Электронный ресурс], доступный з http://www.bis.org/publ/otc_hy1405.htm.

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМНОГО ЗРОСТАННЯ

Державне регулювання - це сукупність засобів які носять законодавчий, виконавчий та контролюючий характер, що здійснюються відповідними гілками влади з метою стабілізації та пристосування існуючої соціально-економічної системи до умов, які постійно змінюються, а також для корекції економічних процесів та недосконалого ринку.

До ключових факторів економічного зростання відносяться: капітал, заощадження, науково-технічний прогрес, людський капітал та інші. Ці показники є основними детермінантами в моделях економічного зростання на яких будуються більшість сучасних емпіричних досліджень з цього питання.

Вплив цих факторів дозволяє лише частково пояснити темпи зростання ВВП.

Основною метою державного регулювання економіки є макроекономічна стабілізація та забезпечення високого рівня економічного, соціального та екологічного добробуту населення.

У залежності від ієрархічного рівня та об'єкту державного регулювання можна виділити систему цілей державного регулювання економіки: макроекономічні; мезоекономічні; галузево-секторальні; мікроекономічні; екстернальні.

У праці [4, с.95] екстернальні ефекти визначаються як «ефекти, які накладаються на третіх осіб, що не є безпосередніми учасниками ринкових угод, які «... в результаті активності одного економічного суб'єкта (виробника або споживача) поширюються на інші економічні суб'єкти і не підлягають регулюванню ціновим механізмом».

В свою чергу вони можуть бути [2, с. 111]: позитивними – передбачає вкладення коштів господарюючими суб'єктами в систему суспільних благ; негативними – перекладання своїх витрат на інших без відповідної компенсації.

Держава повинна стримувати негативні і стимулювати позитивні екстернальні ефекти.

Погляди науковців на роль держави у регулюванні економічного зростання різняться.

Так, кейнсіанці розглядають економічне зростання з погляду факторів попиту. Прихильники «економіки пропозиції» концентрують увагу на факторах, що підвищують виробничий потенціал економічної системи.

Державне регулювання економіки здійснюється багатьма методами, основними з яких є [5,6,]: нормативно-правові методи; організаційно-управлінські методи; економічні методи; протекціоністські методи.

Держава може здійснювати регулювання економічних процесів наступними інструментами [3,8]: антициклічне регулювання; підтримка конкурентного середовища; управління власністю; бюджетна політика; грошова політика; соціальна політика; податкова політика; політика структурного регулювання.

Формами структурного регулювання можуть бути наступні сфери державних політик [11, 10]: бюджетна політика, сфера податкової політики; тарифна політика; цінова політика; використання державних активів.

На сучасному етапі державна економічна політика є складовою процесу відтворення. З її допомогою вирішуються різні задачі: стимулювання економічного зростання, регулювання зайнятості, підтримання експорту та інші напрями.

Головні задачі державної економічної політики пов'язані з створенням наступних умов [1]:

- утримання в середині країни наявних ресурсів, а також залучення додаткових ресурсів із-за кордону, які без державного втручання в умовах глобалізації були би розміщені за межами національної економіки;

- залучення та ефективного використання цих ресурсів в перспективних галузях національної економіки з точки зору задач довгострокового розвитку.

Вплив держави на економічне зростання можливо розглядати через призму державної економічної та неекономічної політики.

Література:

1. Бабашикіна А.М. Государственное регулирование национальной экономики [Текст] : учеб. пособие для экон. спец. вузов / А.М. Бабашикіна. - М.: Финансы и статистика, 2003. - 477 с.

2. Гринів Л.С. Національна економіка [Текст] : навч. посібник / Л.С. Гринів, М.В. Кічурчак. - Львів : Магнолія 2006, 2009. - 464 с.

3. Державне регулювання економіки в ринкових умовах [Електронний ресурс] / О. М. Непомняцій // Теорія та практика державного управління. - 2011. - Вип. 1. - С. 210-216. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Trpu_2011_1_34.pdf

4. Пахомова Н. Экологический менеджмент / Н. Пахомова, К. Рихтер, Эндерс А. - СПб. : Питер, 2004. - 352 с.

5. Михасюк І. Державне регулювання економіки в умовах глобалізації / І.Михасюк. – Львів :: Видавничий центр ЛНУ ім. І. Франка, 2000. – 38 с.

6. Михасюк І., Бочан І. Державний менеджмент / І. Михасюк, І. Бочан. - Л-Жешув, НВФ «Українські технології», 2003. – 139 с.

8. Соколинський В.М. Государство и экономика / В.М. Соколинский. – М.: Финансы и кредит, 2007. – 134 с.

9. Ковальов В.В., Федорчук О.М., Мельнікова К.В. Теоретичні аспекти державного регулювання економічного зростання / В.В. Ковальов, О.М. Федорчук., К.В. Мельнікова // Стратегії економічного розвитку: держава, регіон, підприємство : колективна монографія: [у 2 томах] / за загальною редакцією К.С. Шапошникова; - Херсон: Видавничий дім «Гельветика», 2015. – Т 2. – С 23-34.

10. Финансово-промышленные группы: [монография]. – М.: АФДИ, 2002. – 181 с.

11. Campwell R. Modern Economics: principles and policies / Campwell R. – San Francisco: McGraw-Hill, 2006. – 368 p.

КОНДРАТЕНКО Д.,

студентка III курсу факультету економіки і менеджменту
Херсонський державний університет
Науковий керівник: к.е.н., професор Мохненко А.С.

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ІНФЛЯЦІЇ ТА БЕЗРОБІТТЯ

Сьогодні в нашій країні продовжує загострюватися ситуація з підвищенням сільського та міського безробіття і неповною зайнятістю, масовою міграцією з села в місто, стагнацією в аграрному секторі. Безробіття швидко зростає насамперед через обмеження попиту під впливом зовнішніх факторів: погіршення платіжних балансів, загострення зовнішньої заборгованості і вимог прийняття жорстких програм економії з боку МВФ, антитерористичної операції на сході країни.

Згідно зі статтею 1 Закону України «Про зайнятість населення» безробітними визнаються громадяни віком від 15 до 70 років, які через відсутність роботи не мають заробітку або інших, передбачених законодавством, доходів як джерела існування, готові та здатні приступити до роботи [1, с.1].

Досягнення високого рівня зайнятості – одна з основних цілей макроекономічної політики держави.

Внутрішньо властивим ринковій економіці явищем, яке відоме вже декілька століть, є інфляція. Найпоширенішим визначенням інфляції є переповнювання каналів обігу грошовою масою понад потреби товарообігу. Наслідком такої невідповідності грошової маси до сукупної ціни товарів є знецінення грошової одиниці й загальне підвищення цін на товари та послуги [2, с. 397].

Безробіття та інфляція – головні макроекономічні проблеми суспільства, які покликана вирішувати держава. Однак, як недавно з'ясували науковці, між цими економічними явищами існує взаємозв'язок, який суттєво ускладнює політику держави щодо боротьби з ними. Ці дослідження лише підсилили теорію Дж. М. Кейнса.

Взаємозв'язок безробіття та інфляції емпірично вперше дослідив у 1958р. англійський економіст О. Філіпс, використавши статистику Англії майже за столітній період (1862–1957 рр.). Крива Філіпса (рис. 1) показує, що між рівнем безробіття та темпом інфляції існує обернений зв'язок, який означає, що в період зростання економіки та скорочення рівня безробіття темп інфляції підвищується, і навпаки [3, с. 182].

Інфляція – це один із вагомих чинників впливу на рівень безробіття. Циклічне безробіття – це щось більше, ніж економічне лихо, це також і соціальна катастрофа. Депресія призводить до бездіяльності, а бездіяльність – до втрати кваліфікації, втрати самоповаги, занепаду моральних принципів, розпаду сім'ї, а також до суспільного і політичного безладдя.

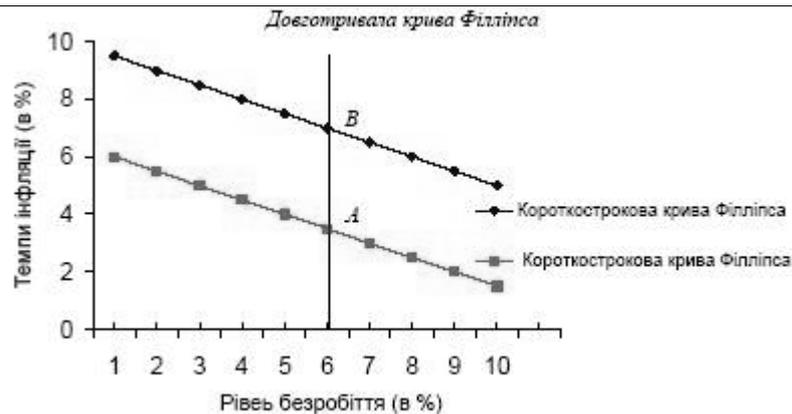

Рис. 1 Взаємозв'язок між інфляцією та безробіттям в моделі Філіпса

Зараз в Україні стан безробіття не просто залишається невтішним, але й має тенденцію до підвищення. Збільшується число безробітних і водночас зменшується попит на робочу силу, що призведе до подальшого збільшення цього показника. Основними заходами для подолання такої проблеми є проведення кардинальних реформ законодавчо-правової бази, пенсійної реформи, перерозподіл видатків в основному на збереження та створення додаткових робочих місць.

Література:

1. Закон України «Про зайнятість населення». – 4 с.
2. Базилевич В. Д., Базилевич К. С., Баластрик Л.О. Макроекономіка: Підручник / За ред. В. Д. Базилевича. – К. : Знання, 2007. – 703 с.
3. Чурилова, О. А. Безробіття в Україні: причини, наслідки [Текст] / О. А. Чурилова // зб. наук. статей у 2 т. – Х. : Контигент, 2015. – № 12. – С. 182-184.
4. Транченко, Л. В. Безробіття як соціальна проблема ринкового суспільства [Текст] / Л. В. Транченко // Економіка та держава. – 2016. – №4. – С. 12-15.

ЖНАКІНА Е.,

к.е.н., доцент кафедри економічної теорії
та міжнародних економічних відносин
Херсонський державний університет

ЕВОЛЮЦІЯ ТЕОРІЇ КОНКУРЕНЦІЇ ТА СУЧАСНЕ РОЗУМІННЯ МІЖНАРОДНОЇ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ КРАЇНИ

Конкуренція існує на всіх рівнях економічної системи. Готовність суб'єктів економіки до конкурентної боротьби, ефективність їх господарювання залежать від пізнання природи конкуренції, визначення форм її вияву, розуміння методів конкурентної боротьби.

Першим в історії економічної думки визначив провідну роль конкуренції у функціонуванні ринкової економіки А. Сміт. Він зазначав, що конкуренція – це динамічний процес, механізм саморегулювання ринку, «невидима рука», що

спрямовує егоїстичні інтереси окремих учасників ринку на досягнення більш високих суспільних цілей [1].

У наукових працях Д. Рікардо конкуренція розглядалася у зв'язку з ціновим регулюванням [2]. Досліджуючи закономірності економічного розвитку суспільства, в якому панують принципи необмеженої вільної конкуренції підприємців і вільної торгівлі, Д. Рікардо, можливо, не передбачав, що в умовах економічного лібералізму неминучі кризи надвиробництва або недоспоживання.

Дж. Мілль зазначав, що «лише завдяки принципу конкуренції політична економія має право претендувати на науковий характер. У тій мірі, в якій розмір ренти, прибутку, заробітної платні і цін визначається конкуренцією, для них можна встановити закони» [3].

В протилежність досконалій конкуренції теорію недосконалої конкуренції запропонувала Дж. Робінсон, яка визнала конкуренцію між виробниками диференційованого продукту і цінову дискримінацію та першою вказала, що «досконала конкуренція переважає тоді, коли попит на продукцію кожного виробника абсолютно еластичний» [4].

Одночасно з теорією недосконалої конкуренції Дж. Робінсон здобула багато прихильників теорія монополістичної конкуренції Е. Чемберліна, в якій «поняття монополістичної конкуренції – це виклик традиційній точці зору економічної науки, згідно якої конкуренція і монополія – альтернативні поняття і окремі ціни слід пояснювати або в категоріях конкуренції, або в категоріях монополії» [5].

Й. Шумпетер обґрунтував вплив впровадження інновацій на сутність конкуренції та її еволюцію. Ці зміни порушують статичний стан ринку в результаті дії ефективної конкуренції. Даний процес Й. Шумпетер назвав процесом «творчого руйнування», коли механізм конкуренції витісняє з ринку підприємства, що використовують застарілі технології та відкриває переваги для тих, хто прямує по шляху науково-технічного прогресу [6].

Істотний внесок у розвиток теорії конкуренції вніс М. Портер, який узагальнив погляди різних економічних шкіл та запропонував власну модель п'яти конкурентних сил, що формують структуру галузі, а саме: суперництво між конкуруючими продавцями однієї галузі; спроби компаній з інших галузей залучити покупців даної галузі на бік своїх товарів-замінників; потенціал входження у галузі нових фірм; ринкова сила і контроль за умовами угоди з боку постачальників ресурсів; ринкова сила і контроль за умовами угоди з боку покупців продукції [7]. Згідно з теорією М. Портера конкурентні переваги країни зумовлюють створення національного середовища, у якому компанії народжуються і навчаються конкурувати, та являють собою значні складові для досягнення успіху на міжнародних ринках.

Сучасні уявлення про конкуренцію характеризуються насамперед зміною концепції «конкуренція» на ширше поняття «взаємодія товаровиробників з метою просування їх продукції на ринок».

В. Андріанов визначає конкурентоспроможність як багатопланову економічну категорію, яку можна розглядати на декількох рівнях, а саме: конкурентоспроможність продукції, підприємств, галузей, регіонів, країни в цілому [8].

Л. Антонюк визначає міжнародну конкурентоспроможність країни як здатність країни створити таке національне бізнес-середовище за умов вільного і справедливого ринку, в якому вітчизняні товаровиробники можуть постійно розвивати свої конкурентні переваги та займати і утримувати стійкі позиції на певних сегментах світового ринку [9].

На основі узагальнення існуючих трактувань міжнародної конкурентоспроможності країни в працях зарубіжних та вітчизняних учених запропоновано визначати дане поняття як здатність країни конкурувати з іншими країнами через реалізацію природного, виробничого, трудового, фінансового, інформаційного та інноваційного потенціалів їх економічних підсистем.

Таким чином, результати дослідження еволюції теорії конкуренції та сучасного розуміння міжнародної конкурентоспроможності країни дають змогу стверджувати, що її визначальними чинниками є рівень розвитку економічного потенціалу країни, системи ринкових інститутів, інтелектуального потенціалу, інвестиційних ресурсів, інноваційного потенціалу, що дозволяють визначити сильні сторони країни в конкурентній боротьбі та знайти засоби досягнення переваг над конкурентами.

Література:

1. Смит А. Исследование о природе и причинах богатства народов / А.Смит. – М.: Соцэкгиз, 1962. – 684 с.
2. Классика экономической мысли: Сочинения. Петти У., Смит А., Рикардо Д., Кейнс Дж., Фридмен М. М.: Изд-во ЭКСМО-Пресс, 2000. – 896 с.
3. Милль Дж. С. Основы политической экономии / Дж. С. Милль: пер. с англ.; общ. ред. А. Г. Милейковского. – М.: Прогресс, 1980. – В 2 т. – Т. 1. – 56 с.
4. Робинсон Дж. Экономическая теория несовершенной конкуренции / Дж. Робинсон. – М., 1989. – 302 с.
5. Чемберлин Э. Х. Теория монополистической конкуренции. Реориентация теории стоимости / Э. Х. Чемберлин. – М.: Изд-во иностран. лит., 1959. – 412 с.
6. Шумпетер Й. Теория экономического развития (Исследование предпринимательской прибыли, капитала, кредита, процента и цикла конъюнктуры). / Й. Шумпетер. – М.: Прогресс, 1982. – 455 с.
7. Портер Майкл Э. Конкуренция: учеб. пособие/ Майкл Э. Портер; под ред. Я.В. Заблоцкого. – М.: Издат. дом «Вильямс», 2000. – 494 с.
8. Андріанов В. Д. Конкурентоспроможність Росії у світовій економіці / В.Д. Андріанов // Світова економіка та міжнародні відносини. – 2000. – № 3. – С. 47-57.
9. Антонюк Л.Л. Міжнародна конкурентоспроможність країн: теорія та механізм реалізації / Л.Л. Антонюк. – К.: КНЕУ, 2004. – 275 с.

СЕКЦІЯ 2

СВІТОВЕ ГОСПОДАРСТВО І МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ

АЛЕКСЄВА Н.,
студентка V курсу факультету економіки і менеджменту
Херсонський державний університет
Науковий керівник: к.е.н., доцент Петренко В.С.
м. Херсон

ГРОШОВІ ПОТОКИ НАФТОПЕРЕРОБНОГО ЗАВОДУ

Основна мета аналізу грошових потоків нафтопереробного підприємства полягає у виявленні причин дефіциту чи надлишку коштів, виявленні джерел їх надходження та напрямків витрачання для контролю за поточною ліквідністю та платоспроможністю підприємства. Дані параметри знаходяться в безпосередній залежності від реального грошового обігу у вигляді потоку грошових надходжень і платежів, відображених на рахунках бухгалтерського балансу. Тому аналіз руху коштів доповнює методіку оцінки платоспроможності ліквідності і дає змогу реально оцінити фінансово-економічний стан підприємства. З цією метою можна використовувати як прямий, так і непрямий метод оцінки грошових потоків.

В результаті аналітичної роботи можна зробити попередні висновки щодо причин дефіциту коштів на нафтопереробному заводі. Такими причинами можуть бути [1]:

- низька рентабельність продажів, активів та власного капіталу;
- великі капітальні витрати, не забезпечені відповідними джерелами фінансування;
- вплив інфляції на капітальні вклади;
- високі виплати податків та зборів і сум дивідендів акціонерам;
- надмірна частка позикового капіталу в пасиві балансу (понад 50%) та пов'язані з цим високі виплати процентів за користування кредитами та позиками;
- зниження коефіцієнта оборотності активів, тобто залучення в оборот підприємства додаткових коштів.

Сукупний грошовий потік повинен спрямовуватись до нуля, оскільки негативне сальдо з одного виду діяльності компенсують позитивним сальдо з другого його виду [2].

До процесу управління сукупним грошовим потоком на нафтопереробному заводі висуваються наступні вимоги [3]:

- продавати їх якомога більше та за різними цінами. Ціна продажу включає не тільки реальні грошові витрати, але й амортизацію основних коштів та нематеріальних активів (некасову статтю), яка збільшує прибуток продавця;
- пришвидшити оборотність активів, уникаючи їх дефіциту, що може призвести до зниження обсягу виробництва та продажу товарів;

– наполягати на поверненні коштів дебіторами, але не забуваючи, що надмірні вимоги до всіх покупців можуть призвести до падіння обсягів виробництва.

- намагатися досягнути прийнятних строків виплати кредиторської заборгованості без шкоди для поточної та майбутньої діяльності підприємства, використовувати будь-які переваги, надані знижками, що існують у постачальників.

Процес управління грошовими потоками починають із аналізу руху коштів за базовий та звітний періоди. Такий аналіз дозволяє встановити, де у підприємства генеруються готівкові гроші, а де вони використовуються [4].

За результатами аналізу грошових потоків непрямим методом на можна отримати відповіді на такі питання щодо нафтопереробного заводу:

- в якому обсязі та з яких джерел отримані кошти та якими є основні напрямки їх витрат;

- чи здатне підприємство в результаті поточної діяльності забезпечити перевищення надходжень над платежами;

- чи спроможне підприємство погасити короткострокові зобов'язання його поточних потреб у грошових ресурсах;

- чи достатньо власних коштів для фінансування інвестиційної діяльності; чим пояснюється різниця між величиною отриманого чистого прибутку та обсягом коштів.

Література:

1. Бланк И. А. *Управление денежными потоками*. – 2-е изд., перераб. и доп. [Текст] / И. А. Бланк. – К.: Ника-Центр, 2007. – 752с.

2. Золотарьова О. *Ефективне управління рухом грошових потоків та його роль у забезпеченні фінансової стійкості промислового підприємства* [Текст] / О. Золотарьова, А. Місюра, І. Копія. // *Економічний аналіз*. – 2012р. – Випуск 11. – Частина 2. – С. 240-245.

3. Лігоненко Л. О., Ситник Г.В. *Управління грошовими потоками: навч. посіб.* [Текст] / Л. О. Лігоненко, Г.В. Ситник. – К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2005. – 255с.

4. Поддєрьогін А. М. *Ефективність управління грошовими потоками* [Текст] / А. М. Поддєрьогін, Я. І. Невмежицький // *Фінанси України*. – №11. – 2007. – С. 119-127.

ЗЕЛЕНСЬКИЙ М.,

студент V курсу факультету економіки і менеджменту

Херсонський державний університет

Науковий керівник: д.е.н., професор Ушкаренко Ю.В.

РОЗВИТОК КООПЕРАЦІЇ В УМОВАХ МІЖНАРОДНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

Серед головних тенденцій розвитку сучасного міжнародного кооперативного руху доцільно виокремити зростання конкурентоспроможності кооперативів, порівняно з провідними транснаціональними корпораціями (ТНК), посилення ролі кооперативних організацій у вирішенні соціальних проблем та стимулювання зайнятості, поглиблення міжнародної інтеграції між кооперативними об'єднаннями як розвинених країн, так і країн з перехідною

економікою, постійне зростання кількості пайовиків та кооперативних підприємств у всьому світі. Сьогодні учасниками міжнародного кооперативного руху в межах Міжнародного кооперативного альянсу (МКА) є 265 кооперативних організації з 96 країн із загальною кількістю учасників кооперативів понад 1 млрд. осіб. Суттєвим фактором успішного розвитку кооперативного руху є його єдність у світовому масштабі і наявність розвинутих кооперативних інституцій.

На нашу думку, у сучасних умовах важливим фактором, що негативно впливає на активізацію міжнародного економічного співробітництва споживчої кооперації, є посилення кризових тенденцій у світовій економіці. Для вітчизняної кооперації важливим є зарубіжний досвід ефективної діяльності кооперативів в умовах глобалізації та поглиблення фінансових криз.

Сьогодні основною формою міжнародних економічних зв'язків споживчої кооперації є здійснення експортно-імпортних операцій. Кооперативні підприємства та організації постачають на закордонні ринки передусім продукцію традиційної номенклатури споживчої кооперації – продукцію заготівель, дикорослі плоди та ягоди, лікарсько-технічну сировину, тобто екологічно чисту продукцію, що користується стабільно високим попитом на світових ринках. Укоопспілка активно сприяє залученню облспоживспілок до ведення зовнішньої торгівлі через зовнішньоекономічне об'єднання – Укоопзовнішторг, основними завданнями діяльності якого є розширення зовнішньоекономічної діяльності (ЗЕД), насамперед за рахунок заявок підприємств і організацій споживчої кооперації, розвиток сучасних технологій здійснення ЗЕД і підвищення її ефективності, розширення зв'язків у прикордонних областях України.

Однак можна стверджувати, що недостатньо використовується потенціал участі Укоопспілки в міжнародних кооперативних організаціях для налагодження економічних зв'язків, побудованих на кооперативній основі, розвитку інвестиційної діяльності. Співпраця з кооперативними організаціями зарубіжних країн обмежувалася останніми роками разовими угодами, передусім з кооперативними організаціями Росії, Білорусі, країн Балтії, Швеції [2].

Характеризуючи сучасний стан міжнародних зв'язків, можна сказати, що одним з найважливіших завдань розвитку міжнародної співпраці споживчої кооперації України є не лише розширення діапазону зв'язків із закордонними фірмами, але й формування міжнародних економічних, технічних і соціальних зв'язків на довготривалій основі з кооперативними організаціями зарубіжних країн. При цьому особливо актуальним є використання можливостей роботи в окремих комітетах та підрозділах МКА. Тому головною метою розвитку міжнародної інтеграції Укоопспілки визначимо підвищення організаційно-економічної ефективності зовнішньоекономічного співробітництва як важливого напрямку трансформації, зміцнення і динамічного розвитку споживчої кооперації в умовах активізації співробітництва України та ЄС та розвитку міжнародного кооперативного руху.

Однією з головних проблем розвитку кооперативних систем України є нестача фінансових ресурсів. З метою налагодження довготермінового фінансування для Укоопспілки доцільним є залучення фінансових ресурсів передусім від інвесторів з кооперативних спілок зарубіжних країн. За такої форми фінансування, як показав надзвичайно позитивний досвід кооперативних спілок країн Центральної і Східної Європи, вирішуються можливі проблеми, пов'язані із статусом суб'єктів з кооперативною формою власності [1]. Отже, можна зазначити, що міжнародна інтеграція кооперативного сектору економіки України економічно вигідна не лише кооперативам, а й економічному розвитку країни загалом.

Сьогодні існують всі необхідні сприятливі передумови для розвитку міжнародного економічного співробітництва споживчої кооперації. Як переконливо свідчить зарубіжний досвід, істотним фактором успішної діяльності кооперативних систем в умовах глобалізації є використання існуючої єдності міжнародного кооперативного руху і його економічного та соціального потенціалу. Тому ефективний розвиток споживчої кооперації України буде залежати як від рівня реалізації заходів, спрямованих на адаптацію до сучасної економічної ситуації в країні, активізації міжнародного кооперативного співробітництва, так і від налагодженої системи державної підтримки і стимулювання діяльності кооперативних підприємств та організацій. У сучасних умовах стратегічною метою розвитку споживчої кооперації повинно стати максимальне використання всіх наявних ресурсів, переваг і потенційних можливостей шляхом підвищення організаційно-економічної ефективності операцій на внутрішньому та зовнішньому ринках.

Література:

1. *Бабенко С.Г. Трансформація кооперативних систем у перехідній економіці: монографія / С.Г. Бабенко. – К. : Вид-во "Наук. думка", 2003. – 332 с.*
2. *Зіновчук В.В. Місце і роль кооперативів в агробізнесі країн європейського Союзу / В.В. Зіновчук // Економіка АПК : Міжнар. наук.-виробн. журнал. – 2000. – № 2. – С. 80-86.*
3. *ICA. Strategic Plan: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.ica.coop.*

КАМБУРОВА Ю.,

студентка I курсу факультету економіки і менеджменту

Херсонський державний університет

Науковий керівник: д.е.н., професор Ушкаренко Ю.В.

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЕКОНОМІЧНОЇ СВОБОДИ В УКРАЇНІ

У кожної людини з моменту народження є свої законні права. Одним з них є право на економічну свободу. Її основний сенс полягає в управлінні своєю працею та майном. На захисті цих прав, зазвичай, стоїть держава. Для того, щоб порівняти економічну свободу у різних країнах було створено рейтинг, основним показником якого був індекс економічної свободи.

Починаючи з 2017 року, до нього входило 180 держав. Індекс економічної свободи у свою чергу базується на 10 критеріях, згрупованих у чотири категорії, які оцінюються за шкалою від 0 до 100 [1]:

- правове верховенство (захист прав власності, свобода від корупції);
- прозорість ринків (свобода торгівлі, свобода інвестицій, фінансова свобода);
- регуляторна ефективність (свобода бізнесу, свобода ринку праці, монетарна свобода);
- обмеженість управління (фіскальна свобода, державні витрати).

Рис.1. Групи значень індексу економічної свободи

Вирахувавши середнє арифметичне з цих значень, здобуваємо шуканий індекс економічної свободи. Отриманні результати можна поділити на п'ять основних груп:

Спостерігаючи за рейтинговими списками країн протягом 2009-2017 років, можна побачити, що у першу п'ятірку із показниками від 89,8 до 81 входять Гонконг, Сінгапур, Австралія, Нова Зеландія та Швейцарія. На жаль, наша країна входить до тих, що належать до деспотичних груп. У 2017 році Україна посіла 166 сходинку у рейтингу з індексом 48,1 бал зі 100 можливих, за результатами щорічного американського дослідження The Heritage Foundation [2]. Проблема економічної свободи в нашій країні постала вже давно, проте суттєвого її вирішення не відбувається.

Одним з найважливіших проблемних факторів економічної свободи в Україні є свобода від корупції. Це питання має досить великий вплив на розвиток нашої країни в цілому. Корупція є важливою перепоною на шляху до підняття економіки на інший рівень. Основні її джерела – державні закупівлі, державний бюджет, місцевий бюджет – досі залишаються привабливими для корупціонерів

з тиском з боку олігархів. У суспільстві корупція відіграє роль компенсації браку ринкових механізмів, засобу уникнення відповідальності, засобу подолання бюрократичних перепон та засобу отримання соціально-економічної вигоди [1]. При цьому влада не застосовує ніяких дієвих методів покарання. Найбільш корумпованими сферами залишаються: освітні, медичні, місцеві органи самоуправління та органи державної влади. Свобода від корупції за останні роки не піднімалася вище 30, що свідчить про величезну відсталість у цій економічній свободі.

Ще однією потужною проблемою можна вважати державні витрати. Нецільове використання державних коштів в Україні стало розповсюдженим явищем. Наприклад, через непрозорість системи державних закупівель у 2009 році втрачено близько 40 млрд. гривень. Однією з найголовніших проблем національного бюджету є його обтяженість соціальними витратами. Через те, що в 1990-х роках був занепад економіки і доходів, підвишився рівень гарантій соціального захисту [2]. Саме тому частка соціальних витрат у сукупних витратах держави та у ВВП неухильно зростала.

Отже, Україна повинна покращувати рівень своєї економічної свободи, тим самим покращуючи рівень життя суспільства. Це можна зробити шляхом забезпечення розвитку основних засад економічної свободи у державі, але при цьому вона має зосередитися на своїй головній функції, що ніяким чином не залежать від економічної свободи.

Література:

1. Сімагіна А.Ю. Витрати державного бюджету України – [Електронний ресурс] – режим доступу: <http://edclub.com.ua/analytika/riven-ekonomichnoyi-svobody-ukrayiny>
2. Глинянська О.В. Економічна свобода: сутність та положення в Україні – [Електронний ресурс] – режим доступу: <https://cyberleninka.ru/article/v/ekonomicheskaya-svoboda-suschnost-i-sostoyanie-v-ukraine-1>

КАРНАУШЕНКО А.,

к.е.н., асистент кафедри

Херсонський державний аграрний університет

ІНОЗЕМНІ ІНВЕСТИЦІЇ У ФАРМАЦЕВТИЧНУ ГАЛУЗЬ УКРАЇНИ

Кожна держава зацікавлена в надходженні додаткових вливань в різні сфери економіки. Основними такими вливаннями являються іноземні інвестиції. Інвестування дозволяє відтворити ті сектори економіки, які відстають і допомогти їм в подальшому розвитку. Зацікавлені в таких галузях і самі інвестори, адже це реальний шанс навантажити ресурси в те ділове середовище, ніша якого ще не зайнята. Необхідною умовою збалансованого розвитку будь-якої галузі економіки є належне інвестиційне забезпечення. Після вибору європейського шляху розвитку, Україна робить усе можливе для виходу на міжнародний ринок. Залучення іноземних інвестицій - пріоритет для кожного

українського підприємства. Нові грошові вливання надають можливість розширити повноваження компанії і підвищити якість послуг, що надаються. Репутація підприємства, також зростає при наявності іноземного інвестора. Важливим елементом забезпечення підвищення економічного рівня галузі є її інвестиційна привабливість. Позитивним чинником в цьому прагненні виступає інвестиційна діяльність іноземних партнерів, які вважають перспективними окремі галузі українського бізнесу. Однією із найперспективніших сфер для залучення іноземних інвестицій являється фармацевтика. Фармацевтичний бізнес — це галузь, яка постійно розвивається і демонструє позитивні фінансові результати. Вона являється стійкою до проблем макроекономічного середовища та соціально-політичного становища в країні. Згідно даних Держстатистики, капітальні інвестиції в дану галузь зросли на 19,7% [3].

Обсяг світового фармацевтичного ринку становить 1000 млрд. дол. і зростає на 5–6% щорічно. При цьому ринок генеричних препаратів займає близько 405 млрд. дол. цього обсягу. За 2016 рік фармацевтичний ринок України показав хорошу тенденцію поступового виходу з кризи 2013-2015 років [6]. Необхідно відмітити, що продажі лікарських препаратів зросли як в натуральному, так і в грошовому еквівалентах.

Таблиця 1.

Рейтинг фармацевтичних компаній України

Фармацевтичні компанії	Продаж, натуральний еквівалент, упаковки	Приріст, %	Фармацевтичні компанії	Продаж, грошовий еквівалент, тис. грн.	Приріст, %
Darnitsa PrJSC (Україна)	71957	5,6	Farmak OJSC (Україна)	1423223	25,6
Farmak OJSC (Україна)	41677	-2,5	Arterium Corporation OJSC (Україна)	1070971	47,7
Arterium Corporation JSC (Україна)	37791	14,7	Darnitsa PrJSC (Україна)	998570	24,5
Zdoroviye (Україна)	27542	-15,3	Berlin-Chemie / Menarino (Німеччина)	904133	-0,6
Kiev vitamin factory PJSC (Україна)	25213	1,6	Sanofi (Франція)	708712	13,1
Viola PhF CJSC (Україна)	19057	5,8	Zdoroviye (Україна)	699084	10,7
Borschagovsky ChPhP PJSC	18396	-15,2	Takeda (Японія)	623449	4,6
Zhitomir PhF LLC (Україна)	14716	-0,3	Kiev vitamin factory PJSC (Україна)	598711	27,0
Yuria-Pharm LLC (Україна)	14225	0,2	Teva (Ізраїль)	554297	20,1
Phytopharm PJSC (Україна)	10932	-17,9	KRKA (Словенія)	546763	2,6

Важливо підкреслити, що українці віддають перевагу вітчизняному виробникові. Практично в усіх регіонах України спостерігається зростання продажів лікарських препаратів в 2016 році. У 2016 році продаж ліків в Україні становив більше 991 млн. упаковок в т.ч., українських - 737 млн. упаковок, що являється 74,7% від продажу всіх ліків.

Рис. 1 Динаміка продажу ліків іноземних та національних виробників

На українському ринку фармацевтики продуктивно працюють 466 вітчизняних фармвиробників, а також декілька представництв відомих зарубіжних компаній. Котрі мають змогу забезпечити до 80% потреб в ліках всієї України. Фармацевтична галузь в останні три роки демонструє колосальне зростання. У гривневому вираженні доля продажів українських фармвиробників виросла до 40,9% - 17,4 млрд. грн. [2]. Окрім продажів на внутрішньому ринку, українські виробники експортують свою продукцію. Тільки за перше півріччя 2016 року на експорт було відправлено майже 5 тис. тонн ліків вітчизняного виробництва, в результаті в Україну було залучено \$81,4 млн. валютної виручки (дані Держстатистики) [3]. Основними покупцями українських ліків залишаються країни СНД. Останнім часом новими покупцями для України стають країни Євросоюзу. Популярність препаратів національних виробників можна пояснити відмінною якістю національного продукту та їх невисокою ціною. Основними факторами впливу на фармацевтичний ринок України стали девальвація національної валюти, цінові стратегії виробників продукції, консолідація аптечного сегмента та недосконалість регуляторної системи.

Головним іноземним інвестором в Україні являється Європейський банк реконструкції та розвитку (ЄБРР), який працює на протязі 20 років з національними підприємствами. ЄБРР займається фінансуванням різних галузей економіки, зокрема і фармацевтичної. Банк співпрацював з компанією «Фармак», з якою реалізував 3 проекти, з дистриб'ютором «Вента», в акціонерний капітал якого увійшов, та займався фінансуванням проекту компанії «Сперко» зі створення виробничих потужностей, що відповідають стандартам GMP. Банком було надано ВАТ «Фармак» кредит у розмірі понад 60 млн. євро. Dragon Europe Virgin Fund, у якому ЄБРР є партнером, в 2012 р. інвестував 4 млн дол. в «Сперко», щоб збудувати новий виробничий майданчик. 17 млн доларів США інвестицій вкладено в акціонерний капітал для реалізації інвестиційної

програми для компанії «Вента» в 2014–2016 рр., що фокусується на придбанні, розширенні, покращенні та автоматизації складів в Україні у відповідності до місцевих та міжнародних стандартів дистрибуції ліків та медичного постачання [5].

Основними перевагами для іноземних інвесторів у вкладення в фармацевтику являється наявність кваліфікованого кадрового потенціалу, відносно незайнятість ринку, а також державні програми підтримки бізнесу у галузі фармацевтики. Україна має чималі виробничі потужності, які можна використати для нарощування виробництва на яких буде вироблятися широкий асортимент препаратів за найновішими світовими рецептурами. Загалом інвестиції використовуються на розробку та випуск нових продуктів, підвищення кваліфікації співробітників та впровадження інноваційної системи контролю якості [4].

Варто зазначити, що важливу роль в інвестиційній привабливості галузі відіграє політичне становище в країні. Згідно з опитуванням зацікавлених Україною інвесторів від компанії Dragon Capital [7], військова ситуація в країні є меншою перешкодою, ніж широкомасштабна корупція, відсутність довіри до судової системи, непередбачуваний валютний курс та нестабільна фінансова система. Саме після вирішення вище зазначених проблем інвестори будуть вкладати в економіку України.

Література:

1. Степанова А. *Топ 5 галузей економіки, які першими в Україні прийматимуть зарубіжних інвесторів* [Електронний ресурс] / Анна Степанова // Економічна правда. – 2015. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.epravda.com.ua/publications/2015/12/9/570529/>.
2. Мартиненко Ю. *Как фармацевтической отрасли Украины удалось стать драйвером экономики* [Електронний ресурс] / Юлія Мартиненко // Дело. – 2016. – Режим доступу до ресурсу: <https://delo.ua/business/temnaja-loshadka-kak-farmaceuticheskoy-otrasli-ukrainy-udalos-st-323926/>.
3. *Статистичний збірник «Україна в цифрах 2016 рік»*. // Київ. – 2017. – С. 108, 156, 175–192.
4. *Украина получит инвестиции в развитие фармацевтики* [Електронний ресурс] // ЮК «Элионорум». – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <http://elionorum.ua/>.
5. Бочеригова Є. *СБРР планує інвестувати в розвиток фармацевтичної галузі України близько 1 млрд. євро* [Електронний ресурс] / Євгенія Бочеригова // Аптека. ua. – 2016. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.apteka.ua/article/371796>.
6. *Анализ рынка фармацевтики и аптечных сетей Украины* [Електронний ресурс] // PRO Consulting. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <https://pro-consulting.ua/issledovanie-rynka/analiz-rynka-farmaceutiki-i-aptechnyh-setej-ukrainy-2017-god>.
7. Аверчук Р. *Прямі іноземні інвестиції в Україні: війна та мир* [Електронний ресурс] / Ростислав Аверчук // VoxUkraine. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <https://voxukraine.org/2017/01/12/investments-in-ukraine-ua/>.

КРАВЕЦЬ М.,

студент IV курсу факультету міжнародних економічних відносин та
туристичного бізнесу

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Науковий керівник: к.е.н., доцент Казакова Н.А.

FRANCE'S COMPETITIVENESS WITHIN THE DIAMOND MODEL OF MICHAEL PORTER FRAMEWORK

The Diamond model of Michael Porter for the Competitive Advantage of Nations is an economic tool often used to analyse a country's competitive environment, which determines the relative strength of an economy and explains why its certain industries have become competitive or possess regional advantages. The concept comprises *4 key dimensions*, which are used in the current analysis to investigate drivers of the French economy.

Factor Conditions. As a member of OECD (Organization for Economic Cooperation and Development) and G7, France is one of the strongest and most developed economies worldwide [1].

France possesses a highly advanced infrastructure complex, including all logistics (airports, ports, roads), communication (fixed-broadband Internet subscriptions/100 pop – 4th in the world) and administrative fronts, occupying the 8th position by that figure in the world ranking. France management and science schools are still considered to be the world's TOP (11th and 19th respectively), but they are losing their position in the indicator during last years [2, p. 171].

Research and development expenditure per capita is above the OECD average but it has not translated to patent development, which per capita is lower than other advanced economies.

France has relatively low availability of financial services and soundness of banks (29th and 40th world's position), that decreases country's attractiveness [2, p. 171].

In the terms of labour it should be said that cooperation in labor-employer relations is poor – France is characterised by tough work relationship. But government over regulation provides investors with the strong protection and comparatively high efficacy of corporate boards [3].

Country is also known with its high total tax rate (132th) but separate taxes may be very beneficial (trade tariffs are very low). The quantity of days, needed to start a business, is small (14th worldwide). Moreover, prevalence of foreign ownership is very high [2, p.170].

Demand Conditions. French internal market is estimated to be the 9th biggest in the world. Significantly integrated into the world economy, France has 12th by the volume foreign market in the world. It creates a lot of opportunities for all the participants of economic system.

France's annual consumption growth has diminished rapidly from an average rate of over 2% before the outbreak of the financial crisis in 2007 to below 1% in the years since [3].

Imposing some trade barriers and protecting domestic manufacturer, France has low import figures in comparison to GDP – 102th place in the world. That restricts consumption of foreign products. At the same time high government procurement of advanced technologies should be pointed out. According to the ease of access to loans demand may be supported by credit money [2, p. 171].

Consequently, the business environment and macroeconomic conditions have contributed to France seeing a decline in world market share of most of its clusters.

Related and Supporting Industries. France has a very diversified economy with tens of mature clusters (more than 70) that have well established supply chains and distribution channels.

Clusters have considerable collaboration. Currently the state of cluster development is improving (rise by 6 places in the world ranking in one year). There is a great presence of small and medium enterprises (SMEs), but their quantity in the economy is declining because of France's growth slowdown [4].

However, with the exception of the aerospace and medical devices clusters, all major French clusters are losing world export market share as emerging economies grow faster than developed countries.

Context for Strategy and Rivalry. France ranks 27th in the World Banks Doing Business indicators, with very strong contract enforcement (14th worldwide) and ease of trading across borders (1st in the world) but considerable difficulty in registering property (85th), getting credits (79th) and paying taxes (87th) [5].

The main sectors of the economy of France are agricultural and aerospace ones that receive governmental support. The country is thought to have effective anti-monopoly policy (17th worldwide).

One of the biggest problems of French CSR is the large extent of government ownership in the private sector. Of France's 10 largest corporations, the government has a stake of at least 14% in each company [3].

Businesses in France also face a very high tax burden relative to peer countries. The total tax rate faced by French companies is 62,7% of corporate profits and the tax revenue collected by the government is 21,4% of GDP [5].

Література:

1. *Economic Survey of France 2017.* OECD. [online]. 2017. Accessible from: <http://www.oecd.org/france/economic-survey-france.htm>
2. Schwab, K. *The Global Competitiveness Report 2015–2016.* World Economic Forum 2015 [online]. 2015. P. 403. Accessible from: http://www3.weforum.org/docs/gcr/2015-2016/Global_Competitiveness_Report_2015-2016.pdf
3. *M Economie Française* [online]. 2015. Accessible from: <http://www.lemonde.fr/economie-francaise/>
4. *Doing Business in France.* BusinessFrance [online]. March 2016. Accessible from: http://sayoutofrance-innovation.com/wp-content/uploads/2015/07/DB_BUSINESS_UK_2015_BD.pdf
5. *Doing Business 2016.* World Bank Group. 2016. Accessible from: <http://www.doingbusiness.org/data/exploreeconomies/france>

МАРКОВЕЦЬ А.,

Студентка IV курсу факультету економіки і менеджменту
Херсонський державний університет

Науковий керівник: к.е.н., доцент Жнакіна Е.Г.

СТАН ТА ПРОБЛЕМИ ІННОВАЦІЙНОЇ АКТИВНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ХЕРСОНСЬКОЇ ОБЛАСТІ В УМОВАХ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

У забезпеченні стійких темпів розвитку економічних систем вирішальним є фактор науково-технічного прогресу (НТП). Оскільки механізм реалізації НТП на макрорівні забезпечується реалізацією інноваційних процесів на мікрорівні, саме успішна інноваційна діяльність підприємств дозволить подолати низку проблем, що стоять перед ними і забезпечить перехід до інноваційного розвитку всієї економіки в цілому.

З підписанням Угоди про асоціацію між Україною та ЄС [1] посилюється конкурентний тиск на внутрішньому та зовнішньому ринках, що підштовхує підприємства до розуміння важливості інноваційної переорієнтації виробництва. Інноваційна активність підприємств визначається вибором і реалізацією відповідної стратегії інноваційного розвитку підприємства, ступенем забезпеченості підприємства тими чи іншими ресурсами в інноваційній сфері та якістю інноваційного менеджменту на самих підприємствах.

У 2016 році інноваційною діяльністю в промисловості займалися 834 підприємства, або 18,9% обстежених промислових. Серед регіонів вищою за середню в Україні частка інноваційно активних підприємств була в Харківській, Тернопільській, Миколаївській, Запорізькій, Івано-Франківській, Одеській, Житомирській, Львівській, Чернівецькій, Херсонській областях та м. Києві [2].

Протягом 2016 року на інновації підприємства Херсонської області витратили 75023,2 тис. грн., у тому числі на придбання машин, обладнання та програмного забезпечення – 52995,0 тис. грн., на внутрішні та зовнішні науково-дослідні розробки – 6256,8 тис. грн., 15771,4 тис. грн. – на іншу інноваційну діяльність (уключаючи проектування, навчання, маркетинг та іншу відповідну діяльність (інші витрати) [3].

Основним джерелом фінансування інноваційних витрат залишаються власні кошти підприємств Херсонської області – 74623,2 тис. грн. (або 99,5% загального обсягу витрат на інновації).

У 2016 році 84,2% інноваційно активних промислових підприємств Херсонської області впроваджували інновації, а саме: 25 од. нових технологічних процесів та 41 од. освоєно інноваційних видів продукції [3].

Результати аналізу свідчать, що незважаючи на незначні масштаби інноваційної діяльності, її позитивний вплив на економічні показники роботи підприємств є очевидним та безперечним. Більшість підприємств, які впроваджували інновації, одержали приріст продукції, підвищили її

конкурентоспроможність, розширили ринки збуту, оновили асортимент виробів, знизили матеріало- і енергоємність виробництва.

Встановлено негативні тенденції, що склалися в інноваційній сфері, а саме: нестача власних коштів промислових підприємств, недостатня фінансова підтримка держави, значний обсяг витрат на інновації, високий економічний ризик, недосконалість законодавчої бази країни, відсутність кваліфікованого персоналу, що послаблює інноваційний потенціал Херсонської області.

Згідно Закону України «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні» стратегічними пріоритетними напрямами інноваційної діяльності на 2011-2021 роки є [4]:

1) освоєння нових технологій транспортування енергії, впровадження енергоефективних, ресурсозберігаючих технологій, освоєння альтернативних джерел енергії;

2) освоєння нових технологій високотехнологічного розвитку транспортної системи, ракетно-космічної галузі, авіа- і суднобудування, озброєння та військової техніки;

3) освоєння нових технологій виробництва матеріалів, їх оброблення і з'єднання, створення індустрії наноматеріалів та нанотехнологій;

4) технологічне оновлення та розвиток агропромислового комплексу;

5) впровадження нових технологій та обладнання для якісного медичного обслуговування, лікування, фармацевтики;

6) широке застосування технологій більш чистого виробництва та охорони навколишнього природного середовища;

7) розвиток сучасних інформаційних, комунікаційних технологій, робототехніки.

Для підвищення конкурентоспроможності регіонів та зміцнення їх інноваційного потенціалу, забезпечення розвитку людських ресурсів, розвитку міжрегіонального співробітництва, створення інституціональних умов для регіонального розвитку Постановою Кабінета Міністрів України від 06.08.2014 № 385 затверджено Державну стратегію регіонального розвитку на період до 2020 року [5]. Серед цілей Стратегії – підтримка формування науково-дослідних та освітніх установ інноваційної інфраструктури, зокрема утворення технополісів, технопарків, центрів трансферу технологій для підвищення рівня інноваційної активності та конкурентоспроможності регіонів України.

Серед переліку індикаторів, на досягнення прогнозованих значень яких спрямована Державна стратегія регіонального розвитку на період до 2020 року [6], – збільшення обсягу реалізованої інноваційної продукції з 5,4% загального

Таким чином, саме формування інноваційного потенціалу регіонів України в умовах європейської інтеграції визначає економічну міць країни та її перспективи на світовому ринку.

Література

1. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/984_011
2. Статистична інформація. Наука та інновації [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
3. Офіційний сайт Головного управління статистики у Херсонській області [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ks.ukrstat.gov.ua>
4. Закон України «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні» від 08.09.2011 № 3715-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/>
5. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року» від 06.08.2014 № 385 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/385-2014-n>
6. Стратегія розвитку Херсонської області до 2020 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://khoda.gov.ua/strategiya-rozvitku-2020>

Мороз Н.,

студентка V курсу факультету управління фінансами та бізнесу
Львівський національний університет імені Івана Франка
Науковий керівник: к.е.н., доцент Шевців Л.Ю

ОСОБЛИВОСТІ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ У СУЧАСНИХ РИНКОВИХ УМОВАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ

У сучасному глобальному середовищі зовнішньоекономічна діяльність (ЗЕД) охоплює економічні відносини як на мікро- так і на макро- рівні. Тому це є основою ефективного стратегічного розвитку економіки країни загалом, а також окремих підприємств. При виході підприємств на нові зовнішні ринки передбачено низку нових можливостей і переваг. Проте, не є виключенням приховані загрози, такі як зниження платоспроможності, ефективності діяльності, обмеженість можливостей самофінансування діяльності тощо. Тому управлінські рішення щодо ЗЕД повинні сприяти тому, аби підвищувати ефективність діяльності і нейтралізувати потенційні загрози.

Отже, у сучасних умовах жорсткої конкуренції особливо актуальним є питання ефективного управління для мінімізації витрат, оптимізації їхньої структури, вивільнення, скорочення непродуктивних витрат. Звичайно, значно ускладнюються процеси управління, оскільки сучасний стан економіки України характеризується політичною нестабільністю, що тягне за собою високу ризикованість ЗЕ операцій.

Тому, в умовах, коли постійно зростають зовнішньоекономічні зв'язки - підвищується актуальність стратегічного управління зовнішньоекономічними

витратами підприємців. Відповідно це є поштовхом для розробки надійної методики та інструментарію для здійснення ефективного управління.

Головною цілю підприємства є максимізація доходу. Щоб досягти цієї мети потрібно не тільки ефективно організувати процес закупівлі, виробництва та реалізації товарів, робіт та послуг, але й ретельного планувати і контролювати пов'язані з цим витрати.

Сучасна облікова система не передбачає виокремлення витрат ЗЕД. Відповідно до Н(С)БО 1 витрати являють собою «зменшення економічних вигід у вигляді вибуття активів або збільшення зобов'язань, які приводять до зменшення власного капіталу»[1], а їх відображення в обліку відбувається «одночасно зі зменшенням активів або збільшенням зобов'язань»[2]. Водночас відсутність детальних інформаційно – облікових даних про склад, структуру саме витрат, пов'язаних із ЗЕД, ускладнює визначення розміру прибутку, який отримано в результаті здійснення ЗЕД, унеможливорює аналіз ефективності діяльності підприємства у сфері ЗЕД та окремих видів його продукції (товарів, послуг) на певних ринках, а це приводить до прийняття хибних управлінських рішень, наслідки яких можуть бути фатальними для розвитку підприємства[4].

Окремі спроби щодо розмежування витрат на ЗЕД проводилися різними науковцями. Так, наприклад, Н.О. Вацик розглядає поняття «витрати на експортну діяльність» та «витрати, пов'язані з експортом» і детально досліджує характеристику витрат на експортну діяльність[3]. О.М. Вакульчик і Д.П. Дубицький, узагальнивши погляди щодо методики аналізу ЗЕД, запропонували три групи показників, такі як показники ефективності експорту; показники ефективності імпорту; показники ефективності ЗЕД, що передбачає окремий облік витрат на експорт та імпорт[4].

Проте, невирішеною проблемою залишається відсутність інструментів, за допомогою яких можна вирішувати питання щодо визначення складу та порядку прогнозування витрат зовнішньоекономічної діяльності з урахуванням неминучого ступеня ризику, що існує незалежно від виду договору, контрагента або країни для співпраці.

Тому ми вважаємо, що класифікацію витрат ЗЕД необхідно доповнити поділом витрат за трьома категоріями: витрати, пов'язані безпосередньо з виготовленням (закупівлею) товарів (робіт, послуг); витрати пов'язані з ризиками ЗЕД; витрати, пов'язані зі здійсненням зовнішньоекономічних операцій.

Оскільки це розширить можливість формування інформації щодо альтернативної оцінки вартості процесу ЗЕД підприємства і на основі цього дасть змогу визначати прийнятний ризиковий профіль кожного з договорів ЗЕД.

Таким чином, кожне підприємство, яке здійснює ЗЕД, потребує вирішення питань щодо визначення та прогнозування витрат на здійснення цієї діяльності. Достовірне знання усіх складників витрат на ЗЕД та їх найточніший розрахунок під час розроблення плану діяльності свідчатиме про доцільність здійснення ЗЕ операцій. Саме завдяки стратегічному управлінні ми можемо у мінливих

кризових умовах мати реальні інструменти змін та керувати власним потенціалом.

Література:

1. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» від 07.02.2013 р. № 73 [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>.

2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» від 31.12.1999 р. № 318 [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0027-0>

3. Вацук Н.О. Витрати на експортну діяльність: сутність, склад та загальна характеристика [Електронний ресурс] /Н.О. Вацук – Режим доступу до ресурсу: http://journals.khnu.km.ua/vestnik/pdf/ekon/2012_1/068-074.pdf.

4. Вакульчик О.М. Аналіз ефективності зовнішньоекономічної діяльності підприємства / О.М. Вакульчик, Д.П. Дубицький. // Вісник Академії митної служби України. Сер.: Економіка.. – 2012. – № 2. – С. 75–82.

ПАЛАМАРЧУК А.,

студент I курсу факультету економіки і менеджменту

Херсонський державний університет

Науковий керівник: к.е.н., доцент Жнакіна Е.Г.

МІЖНАРОДНИЙ ТЕРОРИЗМ ЯК ГЛОБАЛЬНА ПРОБЛЕМА СУЧАСНОСТІ

На початку XXI століття міжнародний тероризм став однією з глобальних проблем людства, що створює значні перешкоди для існування світового порядку та встановлення й підтримання міждержавних відносин.

Резолюцією 49/60 від 9 грудня 1994 року було схвалено Декларацію про заходи ліквідації міжнародного тероризму, в якій закріплено положення про те, що держави-члени Організації Об'єднаних Націй (ООН) урочисто підтверджують, що вони беззастережно засуджують як злочинні і ті, які не мають виправдання, всі акти, методи та практику тероризму, де б і ким би вони не здійснювалися, у тому числі ті, які ставлять під загрозу дружні відносини між державами і народами та загрожують територіальній цілісності і безпеці держав [1].

Закон України «Про боротьбу з тероризмом» визначає міжнародний тероризм як здійснювані у світовому чи регіональному масштабі терористичними організаціями, угрупованнями, у тому числі за підтримки державних органів окремих держав, з метою досягнення певних цілей суспільно небезпечні насильницькі діяння, пов'язані з викраденням, захопленням, вбивством ні в чому не винних людей чи загрозою їх життю і здоров'ю, зруйнуванням чи загрозою зруйнування важливих народногосподарських об'єктів, систем життєзабезпечення, комунікацій,

застосуванням чи загрозою застосування ядерної, хімічної, біологічної та іншої зброї масового ураження [2].

Терористична діяльність у сучасних умовах характеризується такими ознаками. По-перше, тероризм завжди має політичний характер. В основі тероризму лежить певне сприйняття божественної або техногенної справедливості. По-друге тероризм відрізняє його недержавний характер, навіть коли терористи отримують військові, політичні, економічні засоби підтримки з державних джерел. По-третє тероризм свідомо направлений на невинних сторонніх спостерігачів [3].

За результатами спільних досліджень Інституту економіки та миру і Університету штату Меріленд, у 2016 році було оприлюднено черговий Глобальний індекс тероризму (ГТІ), який вимірює рівень терористичної активності у країні за кількістю інцидентів, загиблих та постраждалих і рівня матеріальних збитків [4]. Відповідно до нього у світі за період з 2000 до 2015 року внаслідок вчинення понад 70 тис. терористичних актів загинуло більше 170 тис. осіб. У 2015 р. у списку держав, де тиск тероризму серйозно позначається на добробуті країн, виявилися популярні туристичні напрямки: Індія (8 місце), Єгипет (9), Філіппіни (12), Туреччина (14), Таїланд (15), Кенія (19), Китай (23), Росія (30), Ізраїль (33) та Індонезія (38).

Серед останніх тенденцій можна виокремити прагнення до використання терористичними організаціями нових технологій та розширення активності в кіберпросторі, а саме: розповсюдження пропаганди, здійснення вербувальної роботи, підтримання зв'язку зі своїми осередками, надання своїм прихильникам та послідовникам інструкцій щодо особливостей підготовки та здійснення терористичних атак, протиправна діяльність у кіберпросторі, пов'язана із здійсненням хакерських атак, викрадення даних тощо. За різними оцінками, існує не менше 5000 сайтів, створених терористичними організаціями.

В залежності від цілей, які переслідує та чи інша організація або група, Європейське поліцейське управління (European Police Office, Europol) виділяє такі основні види сучасного тероризму: джихадистський; етно-націоналістичний та сепаратистський; «лівий» та анархістський; «правий»; тероризм одинаків [5].

За оцінками міжнародних організацій, національних урядів, спецслужб, неурядових організацій та незалежних фахівців на даний час найбільшу терористичну загрозу в світі становлять ісламістські або джихадистські організації та групи. Для таких організацій спільним є прагнення знищення світської влади, встановлення халіфату, панування законів шаріату, викорінення західних стандартів демократії, освіти тощо.

До групи країн, на території яких постійно перебувають лідери активно діючих терористичних організацій, розміщені їх осередки належать Афганістан, Ірак, Сирія, Лівія, Нігерія, Камерун, Ємен, Пакистан. США, Канада, Велика Британія, Франція, Туреччина, Німеччина, Ізраїль вважаються країнами, які ведуть активну боротьбу з міжнародними терористичними організаціями.

Україну відносять до групи країн, які використовуються міжнародними терористичними організаціями як «транзитні».

У 2014 році Україна (з початком російської агресії) перемістилася з 51 на 12 місце, а у 2015 році – на 11 місце з 163 країн Глобального індексу тероризму [4]. У 2016 році Служба безпеки України попередила вчинення 30 терористичних актів, затримала 56 учасників терористичних та диверсійно-розвідувальних груп [3].

Таким чином, у XXI ст. тероризм став невід’ємною частиною політичних та економічних процесів у світі. Він перетворився на один із провідних чинників сучасних міжнародних відносин. Протидія тероризму є важливим питанням для покращення становища в міжнародних відносинах на сучасному етапі.

Література

1. Декларація про заходи ліквідації міжнародного тероризму від 09.12.1994. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_502
2. Закон України «Про боротьбу з тероризмом» від 20.03.2003 № 638-IV. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/638-15>
3. Актуальні питання протидії тероризму в світі та в Україні. Аналітична доповідь. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.niss.gov.ua/content/articles/files/aktualniPitannya_press-1c1ef.pdf
4. The Global Terrorism Index 2016. The Institute for Economics and Peace and University of Maryland. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://economicsandpeace.org/wp-content/uploads/2016/09/Positive-Peace-Report-2016.pdf>
5. Офіційний сайт Європейського поліцейського управління (European Police Office, Europol). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.europol.europa.eu>

РУДЕНКО О.,

студентка I курсу факультету економіки і менеджменту
Херсонський державний університет
Науковий керівник: д.е.н., професор, Ушкаренко Ю.В.

ГЛОБАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУСПІЛЬНОГО РОЗВИТКУ

На ранніх етапах свого розвитку нечисленне людство не могло породити жодної глобальної проблеми, тобто проблеми, яка б торкалася будь-якої людини в будь-якому куточку Землі. Унаслідок заселення людством майже всього суходолу та небачених доти масштабів господарського освоєння довкілля почали виникати і дедалі загострюватися глобальні проблеми. Кожна з них і особливо всі вони разом здатні спричинити знищення всього живого на планеті.

На сьогоднішній день до глобальних проблем людства відносять: 1) демографічну проблему, яку спричинило швидке зростання населення в найбільш розвинених країнах світу; 2) екологічну, пов'язану з інтенсивним руйнуванням довкілля, що робить нашу планету непридатною для життя; 3) проблему забезпечення розвитку людства всіма видами ресурсів, у тому числі й продовольчими; 4) геополітичні проблеми, які породжують військові конфлікти і загрожують людству самовбивчою світовою війною; 5) проблему поглиблення

нерівності й нерівномірності розвитку різних націй, країн, регіонів тощо, що постійно створює регіональну і світову напруженість [1].

Глобальні проблеми за сферами їх виникнення доцільно поділяти на три групи: геополітичні, природні, соціально-економічні. Кожна глобальна проблема об'єктивна за своїм характером і має матеріальну основу. В основі формування глобальних проблем знаходяться суперечності глобального масштабу, загострення суперечностей в одній ланці світового господарства веде до деструктивних процесів у цілому, породжує нові проблеми. При аналізі глобальних проблем потрібно врахувати загальні закономірності історичного процесу; загальні тенденції розвитку виробничих сил та впливу на них НТР; соціальні фактори.

У наш час, як зазначає В.А. Тураєв [4], за загальним визнанням більшості фахівців, глобальними можна вважати наступні проблеми:

- збереження миру, зміцнення всесвітньої безпеки і роззброєння;
- перенаселення планети, реалізацію розумної демографічної політики;
- ліквідацію відсталості, зростаючого розриву в рівні розвитку розвинених країн та країн, що розвиваються;
- подолання екологічної кризи, перехід до стійкого розвитку;
- боротьбу з голодом, убогістю і хворобами;
- раціональне використання мінерально-сировинних ресурсів;
- використання Світового океану і космічного простору на користь усієї світової спільноти.

Однією з найважливіших глобальних проблем в другій половині ХХ століття стала екологічна проблема. Вона викликана різким загостренням суперечностей між природою і суспільством внаслідок надмірного і неконтрольованого впливу на природу з боку суспільства, що поставило під загрозу існування як біосфери, так і самих людей. Негативні наслідки цього впливу проявляються в порушенні природних процесів і екологічних зв'язків, у забрудненні навколишнього середовища, у вимиранні представників флори й фауни і, нарешті, у поширенні відхилень у розвитку і масових захворюваннях серед людей [1].

Ігнорування сучасною світовою економікою законів розвитку біосфери призводить до деградації людини як біологічного виду. Стратегія сталого розвитку – право на здорове і повноцінне життя людини в гармонії з природою. Забезпечення цього вимагає зміни стереотипів цінностей, гуманізації суспільства, активізації соціальної політики і забезпечення соціальних гарантій населенню, посилення ролі об'єднань громадян, ділових і наукових кіл.

Література:

1. Глобальні проблеми людства – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.geograf.com.ua/human/school-course/401-globalni-problemi-lyudstva>
2. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://pidruchniki.com/1234071461964/politekonomiya/globalizatsiya_tendentsiya_rozvitku_lyudst_va_globalni_problemi_svitovogo_gospodarstva
3. Тураев В.А. Глобальные вызовы человечеству / В.А. Тураев. – М.: Логос, 2002. – 192 с.

УКРАЇНА ЯК СУБ'ЄКТ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

Внаслідок розпаду СРСР Україна стала незалежною державою та вийшла на міжнародну арену в якості самостійного суб'єкта світової політики. Цьому сприяли прийняття «Декларації про державний суверенітет України» 16 липня 1990 р. та «Акту проголошення незалежності України» 24 серпня 1991 р. Набуття Україною державної самостійності посилило значення міжнародних факторів у її розвитку. Конституцією України визначено, що зовнішньополітична діяльність України спрямована на забезпечення її національних інтересів і безпеки шляхом підтримання мирного і взаємовигідного співробітництва з членами міжнародного співтовариства за загально визнаними принципами і нормами міжнародного права [1].

За роки незалежності Україна стала повноправним членом світового співтовариства та утвердилася як впливова європейська держава. Станом на 1 січня 2004 р. Україну визнали 171 держава, з яких 132 встановили дипломатичні зв'язки. Важливе значення для міжнародного визнання України мав вступ до впливових міждержавних організацій. Станом на 1 січня 2017 р. Україна стала членом 79 міжнародних організацій [2].

Основні напрями зовнішньої політики України визначено Законом України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики» [3]. Стратегічною метою зовнішньої політики України є європейська та євроатлантична інтеграція, формування відносин стратегічного партнерства з Європейським Союзом, Сполученими Штатами Америки, співробітництво з державами-членами СНД, активна діяльність в ООН та інших міжнародних організаціях, забезпечення ефективної участі країни у світовій економіці з максимальним захистом національних інтересів, перетворення України на потужну регіональну державу.

З 1 вересня 2017 р. в повному обсязі вступила в силу дія Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом [4], що є за своїм обсягом та тематичним охопленням найбільшим міжнародно-правовим документом за всю історію України. Угода визначає якісно новий формат відносин між Україною та ЄС на принципах «політичної асоціації та економічної інтеграції» та слугує стратегічним орієнтиром системних соціально-економічних реформ в Україні. Передбачена Угодою поглиблена та всеохоплююча зона вільної торгівлі визначатиме правову базу для вільного переміщення товарів, послуг, капіталів, частково робочої сили між Україною та ЄС, а також регуляторного наближення, спрямованого на поступове входження економіки України до спільного ринку ЄС.

Присутність України в європейському ринковому просторі, а також міждержавне, міжурядове та міжвідомче співробітництво дадуть змогу країні брати активну участь у програмах галузевого, технологічного, науково-технічного, освітнього та гуманітарного розвитку ЄС. Лібералізація та взаємне відкриття економічних режимів є гарантією капіталовкладень, що зумовить приплив іноземних інвестицій до країни.

Пріоритетним національним інтересом України у сфері зовнішньополітичної діяльності є розвиток та подальше поглиблення відносин стратегічного партнерства України з Організацією Північноатлантичного договору (НАТО) з метою досягнення критеріїв, необхідних для набуття членства у цій організації. Документами, що продовжують визначати відносини між Україною та НАТО на сучасному етапі, є Хартія про особливе партнерство між Україною та Організацією Північноатлантичного договору [5] та Декларація про доповнення Хартії про особливе партнерство [6]. Відносини між Україною та НАТО мають такі виміри: політичний діалог і практичне співробітництво з питань внутрішньої політики, реформування сектору безпеки і оборони, захисту критичної інфраструктури, правового співробітництва [7].

Таким чином, на сучасному етапі триває процес утвердження України на міжнародній арені, активно розвиваються двосторонні стосунки й стратегічне партнерство з важливими для неї державами світу, розгортаються зв'язки з НАТО і ЄС, захист національних інтересів у складних взаєминах із окремими державами-сусідами. Відстоюючи свої національні інтереси, Україна намагається встановити баланс політичних та економічних відносин з країнами Заходу і Сходу, Півночі й Півдня. Політичний реалізм допомагає Україні розв'язати завдання збереження національного суверенітету за умов глобалізації та дальшого завоювання гідного місця на міжнародній арені.

Література:

1. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-вр>
2. Міністерство закордонних справ України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mfa.gov.ua/ua/about-ukraine/dip-in-ukraine/missions-list>
3. Закон України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики» від 01.07.2010 № 2411-VI. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2411-17>
4. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/984_011
5. Хартія про особливе партнерство між Україною та Організацією Північно-Атлантичного договору від 09.07.1997. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_002
6. Декларація про доповнення Хартії про особливе партнерство між Організацією Північно-Атлантичного договору та Україною від 21.08.2009. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/950_021
7. Указ Президента України «Про затвердження Річної національної програми під егідою Комісії Україна – НАТО на 2017 рік». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/documents/1032017-21670>

ШЕВЧЕНКО В.,

студент I курсу факультету економіки і менеджменту
Херсонський державний університет
Науковий керівник: к.е.н., доцент Жнакіна Е.Г.

ІНТЕГРАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В ЄВРОПІ: ІСТОРІЯ ТА СУЧАСНІСТЬ

Одним з найбільш масштабних та суттєвих політико-культурних феноменів другої половини ХХ — початку ХХІ ст. є процес європейської інтеграції.

Діяльність ЄС заснована на чотирьох договорах. Договір про створення Європейського об'єднання вугілля та сталі, відомий як Паризький договір, підписаний 18 квітня 1951 р., втратив чинність 23 липня 2002 року. Договір про створення Європейського Економічного співтовариства (ЄЕС) та Договір про створення Європейського співробітництва атомної енергії (Євратом), відомі як Римські договори, підписані 25 березня 1957 року, створили Європейське Економічне Співтовариство. Договір про Європейський Союз, підписаний 7 лютого 1992 року в Маастрихті створив нову структуру, яка має як політичний, так і економічний характер та відома як Європейський Союз [1].

Більшість істориків вважають, що поворотним моментом у формуванні історичної тенденції до тіснішої співпраці народів Європи стали події Першої світової війни. Після 1918 року чимало представників європейської політичної еліти дійшли висновку, що причиною розпалювання новітніх «європейських громадянських війн» є певні структури національних держав, які провокують міжнаціональні конфлікти, і в першу чергу ті, що пов'язані з ідеологією радикального націоналізму. Ефективно протистояти «силам війни», на думку цих політиків, могли лише сили, які б орієнтувалися на об'єднання європейських держав. Після Другої світової війни вже не лише окремі представники еліт європейських країн, а й широкі кола громадськості почали активно підтримувати ідею побудови відносин між європейськими країнами на якісно новому рівні. Крім того, до пошуку ефективних форм співпраці західноєвропейські держави спонукала економічна і політична необхідність конкурувати з СРСР та США [2].

ЄС – це об'єднання демократичних європейських країн (28 країн), що спільно працюють задля миру та процвітання. Країни ЄС утворили спільні інституції, а саме: Європейський Парламент, Раду Європейського Союзу та Європейську Комісію. Цей інституційний трикутник виробляє політику та закони, що діють на території ЄС.

На сучасному етапі серед європейської політичної та економічної еліт існують різні точки зору на перспективи Європейських інститутів. «Європейські скептики» вважають, що одночасне розв'язання проблем консолідації ЄС та подальшого його розширення призведе до: уповільнення зближення рівнів життя населення, яке мешкає в країнах-членах ЄС; гальмування процесу розширення монетарного союзу; неможливості поглиблення політичної інтеграції.

«Європейські оптимісти» вважають, що «європейська шістка» (Бельгія, Італія, Люксембург, Нідерланди, Франція, ФРН) можуть зосередитися на створенні федеративного або конфедеративного міждержавного союзу [3].

Відносини між Україною та Європейським Союзом були започатковані в грудні 1991 року, коли Міністр закордонних справ Нідерландів, як представник головної в ЄС країни, у своєму листі від імені Євросоюзу офіційно визнав незалежність України. У подальшому стратегічний курс України на європейську інтеграцію був підтверджений та розвинутий у Стратегії інтеграції України до ЄС, схваленій Указом Президента України 11 червня 1998 року, та Програмі інтеграції України до ЄС, схваленій Указом Президента України 14 вересня 2000 року [4].

Відповідно до Закону України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики» одним із напрямів зовнішньої політики країни є «забезпечення інтеграції України в європейський політичний, економічний, правовий простір з метою набуття членства в ЄС» [5].

1 вересня 2017 року вступила в силу дія Угоди про асоціацію між Євросоюзом та Україною [6]. Членство у ЄС відкриє шлях до колективних структур спільної безпеки Євросоюзу, забезпечить ефективнішу координацію дій з європейськими державами у сфері контролю за експортом і нерозповсюдження зброї масового знищення, дасть змогу активізувати співробітництво в боротьбі з тероризмом, організованою злочинністю, контрабандою, нелегальною міграцією, наркобізнесом тощо.

Таким чином, важливою особливістю сучасного етапу розвитку світового господарства є поглиблення інтеграційних процесів у Європі. Україна також активно намагається інтегруватися у світову спільноту, віддаючи перевагу євроінтеграційному вектору.

Література:

1. *Офіційний сайт Представництва Європейського Союзу в Україні. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://eeas.europa.eu/delegations/ukraine/10781/україна-та-єс_uk*
2. *Світова та європейська інтеграція: організаційні засади : Навч. посіб. / ред.: Я. Й. Малик, М. З. Мальський; Львів. нац. ун-т ім. І.Франка. - Л., 2001. - 402 с.*
3. *Яковюк І.В. Правові основи інтеграції до ЄС: загальнотеоретичний аналіз: монографія / І. В. Яковюк. – Харків: Право, 2013. – 760 с.*
4. *Офіційний сайт Міністерства закордонних справ України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mfa.gov.ua/ua/about-ukraine/european-integration/ua-eu-relations>*
5. *Закон України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики» від 01.01.2015 № 2411-17. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/>*
6. *Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/984_011*

СЕКЦІЯ 3

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

БЕЛКА В.,
студентка IV курсу факультету економіки і менеджменту
Херсонський державний університет
Науковий керівник: д.е.н., професор Ушкаренко Ю.В.

ІНВЕСТИЦІЙНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ В РИНКОВИХ УМОВАХ

Світовий досвід свідчить, що країни не в змозі розвивати свою економіку без залучення та ефективного використання інвестицій. Вони сприяють формуванню національних інвестиційних ринків, заходам макроекономічної стабілізації та дозволяють вирішувати соціальні проблеми трансформаційного періоду. Визначення поняття інвестицій дає можливість не лише більш ґрунтовно дослідити внутрішню природу процесу інвестування, але й простежити взаємозв'язок між інвестиціями та основними економічними категоріями, такими як виробництво, фінанси, розрахунки, доходи та витрати.

Під інвестиційною діяльністю слід розуміти упорядковану діяльність, що відбувається в дійсно існуючій країні на умовах ведення господарства за допомогою практичних дій суб'єктів інвестиційної діяльності, призначення яких полягають у цілеспрямованому процесі знаходження потрібної кількості інвестиційних ресурсів, вибиранні придатних об'єктів чи інструментів для їх вкладання, розробці і запровадженні поступової інвестиційної програми чи стратегії та забезпеченні продуктивної її реалізації з метою отримання прибутку та/чи іншого позитивного ефекту [1, с. 46-47].

Від ефективності інвестиційної політики залежать стан виробництва, положення і рівень технічної оснащеності основних фондів підприємств народного господарства, можливості структурної перебудови економіки, рішення соціальних і екологічних проблем. Інвестиції є основою для розвитку підприємств, окремих галузей і економіки в цілому, оскільки технічні і технологічні рівні народного господарства є в даний час невисокими, виробнича і галузева структура невизначені, основні фонди і виробничі потужності зношені і морально.

Освоєння інвестицій означає їх капіталізацію, тобто створення фінансових та реальних активів. Введенням в експлуатацію не закінчується реалізація інвестиційного проекту. В процесі експлуатації проект потребує нових інвестицій для підтримки виробництва і його розвитку [2, с. 75].

Головним питанням державної інвестиційної політики є визначення пріоритетних сфер та об'єктів інвестування, які мають відповідати як

довготривалим національним інтересам держави, так і тим невідкладним завданням, які випливають із сучасного стану та структури економіки України.

До переваг національного законодавства у сфері залучення іноземних інвестицій є: оподаткування підприємств з іноземним капіталом в національному режимі, практична відсутність обмежень на розмір іноземних інвестицій, створення сприятливих умов для переказу прибутків, створення пільгового режиму інвестиційної діяльності для іноземних інвестиційних проектів, що реалізуються у важливих для України секторах економіки, визначено умови концесії державного та комунального майна, врегульовано відносини щодо розподілу продукції, одержаної від видобування корисних копалин [3, с. 121].

В свою чергу державне регулювання інвестиційної діяльності має відбуватися за такими принциповими напрямками: взаємної відповідальності інвесторів і держави, дотримання основних правил і свобод іноземних інвесторів, юридичної відповідальності іноземних інвесторів за порушення законодавства чи міжнародних договорів, заохочення іноземного інвестування в проекти чи програми, які визначені державою як пріоритетні, повна відмова від фінансування соціальної сфери за залишковим принципом, перехід від адміністративних методів управління до ринкових через податки, амортизаційні ставки та кредитні ставки, упровадження інвестування великих проектів за рахунок державних та муніципальних позик [4, с. 351].

Інвестиційна привабливість країни – один з найбільш важливих показників, що характеризує можливість стабільного економічного розвитку як окремих галузей народного господарства, так і економіки країни в цілому. Україна залишається привабливою для інвестицій, водночас вона не знаходиться осторонь світових процесів, є достатньо інтегрованою у світове господарство і порушення макростабільності на зовнішніх ринках має свій відголос в Україні. Формування в Україні привабливого для іноземних інвесторів середовища, насамперед, слід починати з системи активних дій держави, спрямованих на зміну політичного, економічного та правового поля в країні.

Література:

1. Майорова Т.В. *Інвестиції зовнішньоекономічної діяльності* / Т.В. Майорова, В.В. Волинцев. – К.: Академвидав, 2014. – 671 с.
2. Ватаманюк М.М. *Інвестиційна діяльність в умовах перехідної економіки* / М.М. Ватаманюк // *Фінанси України*. – 2015. – № 12. – С. 75-76.
3. Герасименко Г.В. *Гендерні аспекти соціально-економічного становища інвестицій в Україні* / Г.В. Герасименко // *Формування інвестиційних відносин в Україні*. – 2012. – Вип. 16. – С. 120-121.
4. Гершуни Дж. *Международные инвестиции в экономической деятельности* / Дж. Гершуни // *Неформальная экономика*. – 2009. – № 6. – С. 343-355.

БУТІВЧАК К.,

студентка VI курсу факультету економіки і менеджменту
Херсонський державний університет

Науковий керівник: д.е.н., професор Ушкаренко Ю.В.

АНАЛІЗ ІНДИКАТОРІВ ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

В сучасних умовах однією з головних проблем є забезпечення продуктами харчування населення України, що гарантує сталий соціально-економічний розвиток суспільства, його політичну стабільність. З переходом до ринкових умов господарювання в Україні значно змінився рівень і структура споживання основних продовольчих продуктів. Серед головних чинників варто відзначити національні особливості харчування, географічне розташування, ґрунтово-кліматичні умови, віковий склад населення та організаційно-економічні чинники [4].

За даними статистики у 2016 році відбувалося скорочення середньодобової поживності раціону українця. В середньому українці споживали 2742 ккал на добу, що на 57 ккал менше, ніж у 2015 році. При цьому калорійність раціону на 10% перевищує гранично допустимий рівень для цього індикатора – 2500 ккал [2].

У 2016 році середньомісячні загальні сукупні витрати одного домогосподарства склали 5720,37 гривні на місяць, а сукупні споживчі витрати – 5331,53 гривні на місяць. При цьому щомісяця домогосподарством на харчування спрямовувалося в середньому 2944,32 гривні. Тобто, індикатор економічної доступності становив 51,5%, а порівняно з 2015 роком даний показник зменшився на 1,7%. В структурі споживчих сукупних витрат домогосподарств частка витрат на продукти харчування склала 55,3% (у 2015 році – 58,9%).

Що стосується структури споживчих витрат на продукти харчування, то порівняно з попереднім роком значних змін тут не спостерігалось (Рис.1).

Перше місце посідають витрати на: м'ясо і м'ясопродукти – 22% (657 грн. на домогосподарство на місяць), хліб і хлібопродукти – 15 % (439 грн.), молоко і молочні продукти – 13 % (386 гривень)[2].

Задоволення потреб населення у продовольстві 2016 році забезпечувалося, переважно, за рахунок продукції вітчизняного виробництва. Водночас по трьох групах продовольства частка імпорту перевищує граничний критерій для цього індикатора, який становить 30 %. Найвищий рівень імпортозалежності (майже 75%) – по групі "риба і рибопродукти", оскільки 90% імпортних поставок припадає на види риб, які видобуваються виключно у водах морських економічних зон інших держав, що пов'язано з особливостями їх біологічного циклу.

Перевищення граничного критерія по групі "олії рослинні", обумовлено імпортом тропічних олій (пальмова та кокосова олії займають понад 90%

імпорту), які користуються активним попитом у вітчизняних виробників харчової промисловості.

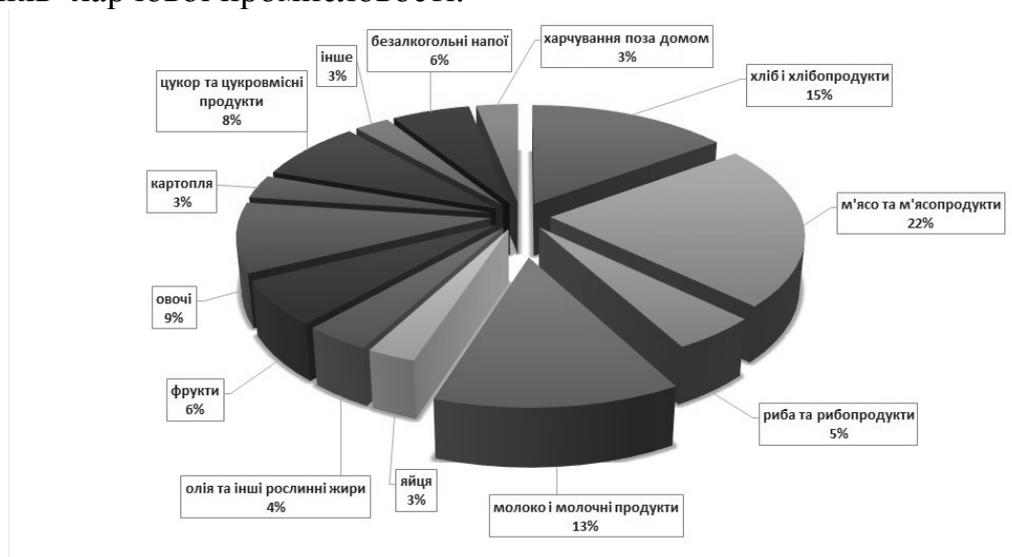

Рис. 1. Структура споживчих витрат на харчування у розрізі основних груп продовольства у 2016 році

Імпортозалежність по групі "плоди та ягоди" пов'язана із ввезенням значних обсягів екзотичних плодів, культивування яких не властиве для України (банани, цитрусові, ківі тощо)[1].

Отже в Україні є проблема продовольчого забезпечення населення незважаючи на наявність сприятливих природно-кліматичних умов та значної кількості родючих земель[3]. Загострення цієї проблеми виникло в складний період трансформаційних перетворень, який виявився занадто тривалим. Як наслідок, відбулось порушення обсягів і пропорцій суспільного виробництва як на галузевому, так і на регіональному рівнях, що спричинило загрозу продовольчій безпеці країни.

Література:

1. Економічний дискусійний клуб [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://edclub.com.ua/analitika/prodovolcha-bezpeka-v-ukrayini-u-2016-roci-oglyad-osnovnyh-indykatoriv>.
2. Інформаційний сайт Державного комітету статистики України. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
3. Продовольча безпека: сутність, стан та особливості забезпечення [Текст] : монографія/керівник авт. кол. проф. І. В. Федулова. – К. : Кондор, 2013. – 468 с.
4. Сегеда С.А. Оцінка споживання основних продовольчих продуктів в Україні / С.А. Сегеда [Електронний ресурс].- Режим доступу: <http://econjournal.vsau.org/files/pdfa/740.pdf>.

ГОЛОВІНА С.,

студентка III курсу факультету економіки і менеджменту
Херсонський державний університет

*Науковий керівник: к. е. н., доцент кафедри економіка, фінансів і
підприємництва Мельникова К.В.*

ДЕРЖАВНИЙ БЮДЖЕТ УКРАЇНИ, ЙОГО СУТЬ І СКЛАД ДОХОДІВ

Державний бюджет починає виконувати свої функції майже с виникненням держави. А вже наприкінці XIX – на початку XX ст. бюджетні відносини фактично трансформувалися в окремі галузі науки та у практичну діяльність.

Державний бюджет – складова ланка державних фінансів. За матеріальним змістом, бюджет – це загальнодержавний фінансовий фонд. За формою прояву, це основний фінансовий план держави, виражений розписом доходів і видатків. За економічним змістом, система фінансових відносин між державою та підприємствами, а також громадянами, з приводу формування загальнодержавного фонду фінансових ресурсів та його використання на задоволення соціально-економічних потреб суспільства, а також забезпечення функцій держави [1, с. 119].

Суб'єкти бюджетних відносин: держава, з одного боку, з іншого – юридичні і фізичні особи. Об'єкти: ВВП (основне джерело формування бюджету держави), національне багатство та зовнішні надходження.

Держава як учасник розподільних процесів організовує розподіл і перерозподіл ВВП в інтересах усіх членів суспільства та суб'єктів суспільного відтворення.

Державний бюджет виконує такі функції: акумулює кошти, необхідні для фінансування державних заходів; перерозподіляє валовий внутрішній продукт з метою забезпечення соціальної справедливості; функціонально впливає на економічні, соціальні, національні та регіональні процеси; забезпечує макроекономічну стабілізацію та економічне зростання [2, с. 18].

Склад доходів державного бюджету визначається Бюджетним кодексом України та законами України про Державний бюджет на наступний рік.

Доходи державного бюджету – здійснюванні на підставі правових норм обов'язкові і добровільні надходження до бюджету, що використовуються державою для виконання своїх функцій. Ці надходження поділяються на загальні (не мають цільового використання) та спеціальні (використовуються на передбачені законодавством заходи).

За формою мобілізації доходи державного бюджету поділяються на п'ять груп: податкові надходження, неподаткові надходження, доходи від операцій з капіталом, офіційні трансферти, цільові фонди (включаються до спеціального фонду державного бюджету) [1, с. 139].

Щоб зрозуміти яке величезне значення мають фінансові надходження до бюджету держави проаналізуємо структуру доходів за 2015-2018 роки.

У 2015 році неподаткові надходження складають 22%, а податкові – 78%, разом – 534,7 млрд. грн. Найбільші надходження забезпечили: податок на додану вартість, загалом 179 млрд. грн., або 27% всіх бюджетних доходів; податок та збір на доходи фізичних осіб – 100 млрд. грн. (15%); акцизний податок – 71 млрд. грн. (11%).

Імпортні товари, девальвація гривні, збільшенні акцизи на цигарки та алкоголь, Національний банк – провідні «постачальники» фінансових ресурсів до державного бюджету у 2016 та 2017 році. У цілому доходи державного бюджету 2017 року зросли на 119 млрд. грн. – до 727 млрд. грн. Якщо більш детально, то у 2016 році податкові надходження склали 502,56 млрд. грн., неподаткові надходження – 87,56 млрд. грн., офіційні трансферти – 5,5 млрд. грн., цільові фонди – 7,88 млрд. грн., що у сумі складає – 607,97 млрд. грн. За 2017 обсяг доходів склав 727, 11 млрд. грн., що зумовлено посиленням інфляційних процесів в Україні, збільшенням гривні в обігу, також варто зазначити, що податкові надходження складають 606,02 млрд. грн. (порівняно більше ніж за 2016 р.), а неподаткові – 107,22 млрд. грн. Найбільшими статтями доходів у 2017 році, як і в попередні роки, були: податок на додану вартість (ПДВ) з імпорتنих та українських товарів, робіт і послуг, податок на доходи фізичних осіб (ПДФО), податок на прибуток, рента за користування надрами та акцизи з нафтопродуктів, алкоголю і цигарок.

Від того, наскільки грамотно був спланований державний бюджет, залежить економічне благополуччя на усі наступні 12 місяців, адже у такому випадку підприємці можуть будувати довготривалі стратегії, які беруть до уваги рівень знецінення гривні та дефіциту.

Серед податків, якими планується поповнити бюджет країни, виокремлюють наступні: акцизний (на імпорتنі та вітчизняні товари); податок на додану вартість (також на імпорتنі та вітчизняні товари); податок на прибуток підприємств; податок на доходи громадян.

Згідно з оприлюдненим на сайті Верховної Ради проектом закону про Державний бюджет на 2018 рік, прогноз доходів зведеного бюджету на 2018 рік визначений з урахуванням поточного виконання бюджету, змін до податкового та бюджетного законодавства, і становить 1118,8 млрд. грн. Перевищення порівняно з 2017 роком обумовлено: знеціненням гривні; інфляційними процесами; зростанням цін; збільшенням грошової маси в обігу; підвищенням акцизних податків, але ніяк не покращенням економічної ситуації у державі.

Отже, державний бюджет – це складне соціально-економічне явище, що є головною ланкою фінансової системи будь-якої країни, а його стан виразно ілюструє державну політику.

Література:

1. Благун І. Г. *Фінанси: навч. посіб.* / І. Г. Благун, Р. С. Сорока, І. В. Єлейко. – Львів: «Магнолія-2006», 2007. – 315 с.
2. Карлін М. І. *Бюджетна система України: навч. посіб.* – К.: Знання, 2008. – 428 с. – (Вища освіта XXI століття).

ГОНЧАРЕНКО С.,

студент V курсу факультету економіки і менеджменту
Херсонський державний університет

Науковий керівник: д.е.н., професор Ушкаренко Ю.В.

РОЗВИТОК ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ ТА ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ КРИЗИ

Сьогодні в Україні інвестиційна діяльність перебуває на низькому рівні законодавчого врегулювання, що призводить до зниження рівня застосування на практиці. Тому висвітлення тенденцій розвитку інвестиційної діяльності, визначення напрямків підвищення ефективності такої діяльності може посприяти подоланню інвестиційної кризи. В умовах ринкового середовища, що швидко змінюється, чим не завжди позитивно впливає на ефективність діяльності підприємств, великого значення набуває виважена інвестиційна діяльність, яка потребує від підприємств пристосування й адаптації до умов як зовнішнього, так і внутрішнього середовища.

Сьогодні Україна стоїть на шляху всебічних і всепоглинаючих перетворень. За таких умов проблема налагодження стабільного інвестиційного процесу стає однією з першочергових [2]. Для підприємств, що не мають можливості використовувати внутрішні фінансові ресурси, доцільним кроком є залучення інвестицій.

На нашу думку, інвестиційний клімат в Україні не може бути охарактеризований як сприятливий через низку проблем, які заважають його розвитку. Зокрема: нестабільність нормативно-правової бази; постійні коливання курсу національної грошової одиниці; політична нестабільність; недостатній рівень розвитку валютного регулювання; низький рівень забезпечення привабливості об'єктів інвестування, інвестиційної діяльності банків, розвитку та функціонування парабанківської системи; недостатня кількість вільних економічних та офшорних зон та інших.

Економічна криза в країні супроводжується скороченням інвестиційної активності. Більшу частину інвестиційних ресурсів нашої країни становлять власні кошти підприємств – 75,2% їх загального обсягу, 24,8% здійснюється за рахунок централізованих капіталовкладень. В Україні чинники, які впливають на процес інвестування, перебувають у такому стані, що не можуть сприяти розвитку цього процесу. Однак світовий досвід свідчить, що вихід з кризи неможливий без збільшення обсягу інвестицій. Як відомо, високі темпи інфляції роблять абсолютно неефективним нагромадження фінансових ресурсів, спрямованих на здійснення довгострокових проектів. Зниження інфляції дає можливість нормалізувати фінансовий стан підприємств, стимулювати збільшення виробництва.

У всьому світі фінансування капіталовкладень значною мірою здійснюється у вигляді кредитних ресурсів. Однак, внаслідок недосконалості

банківської системи та загального стану економіки інвестиційні кредити нині майже не надаються. Банківська система України не має можливості достатньою мірою кредитувати власного виробника. Одним із джерел внутрішнього фінансування є посилення контролю за зовнішньоекономічними операціями, що забезпечить повернення експортного виторгу.

Особливе значення в умовах скорочення внутрішнього інвестування має міжнародна допомога нашій країні. Вона надається у формі кредитів та капіталовкладень. Іноземні кредити для нашої економіки досягли значного розміру, однак використовуються переважно на поточне споживання. Часто Україна одержує кредити, надання яких передбачає використання цих коштів на купівлю товарів у країни-кредитора.

Україна залишається інвестиційно привабливою для іноземних інвесторів, проте з потенційною можливістю невиконання боргових зобов'язань [3]. Українська економіка потребує значних капіталовкладень для будівництва нових, реконструкції та модернізації діючих підприємств. Але, на жаль, зарубіжні аналітики розглядають нашу державу як регіон з майже 100% ризиком для інвестицій. Задля покращення інвестиційного клімату треба забезпечити необхідні умови функціонування бізнесу та розробити систему гарантій і пільг іноземним інвесторам [1].

Основними напрямками вдосконалення інвестиційної привабливості України для іноземних інвесторів повинні стати: послідовне зниження тиску на інвесторів і відсутність диверсифікованих джерел інвестицій, нерівномірність їх розподілу між регіонами; створення дієвих механізмів управління інвестиційною діяльністю; реструктуризація економіки, пріоритетне залучення інвестицій у галузі, що особливо потребують капіталовкладень; мотивація суб'єктів господарювання стосовно довгострокових вкладень, а також населення щодо вкладення коштів в розвиток економіки, а не на споживання; стимулювання реінвестування; удосконалення інвестиційного законодавства та забезпечення його стабільності; забезпечення гарантій інвесторам; відповідність між надходженням і витратами інвестиційних ресурсів [3].

Активна державна позиція та комплексний підхід щодо вирішення існуючих проблем, пов'язаних з інвестиційною діяльністю на мікро- і макрорівнях, дозволить із максимальною ефективністю реалізувати Україні свій потенціал в інвестиційній сфері, що стане передумовою її сталого економічного розвитку в майбутньому.

Література

1. Зайцева І.С. Аналіз інвестиційної привабливості України в сучасних умовах / І.С. Зайцева, О.В. Коцюба // БІЗНЕСІНФОРМ – 2014. – № 9. – С. 87-91.
2. Нікітіна А.В. Інвестиційна діяльність в Україні: сучасний стан і перспективи розвитку / А.В. Нікітіна // Вісник Запорізького національного університету – 2010. – № 2(6). – С. 161-165.
3. Шталь Т.В. Аналіз інвестиційного клімату України та шляхи його вдосконалення / Т.В. Шталь, Ю.Б. Доброскок, О.О. Тіщенко, Е. Сапаров // БІЗНЕСІНФОРМ. – 2013. – № 3. – С. 122-125.

ДУБІКОВСЬКА О.,
викладач кафедри економіки, фінансів і підприємництва
Херсонський державний університет

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ УКРАЇНИ

Харчова промисловість – одна з найбільших та найважливіших галузей промисловості України. Від рівня її розвитку, стабільності функціонування залежить стан економіки, продовольча безпека держави, розвиток внутрішнього та зовнішнього ринків, рівень життя населення. Основою для ефективного розвитку підприємств харчової промисловості є наявність сировинної бази та місця споживання готової продукції, природні умови та науково-технічний прогрес.

Для України харчова промисловість завжди вважалася пріоритетною і стратегічно важливою галуззю, яка здатна забезпечити не тільки потреби внутрішнього ринку, а й вагоме місце держави в когорті світових країн-лідерів із виробництва продуктів харчування. Доступність харчових продуктів, їх якість та екологічність впливають на рівень продовольчої безпеки держави, виступають індикаторами її соціальної стабільності.

З огляду на це необхідність аналізу проблем харчової промисловості є розробки практичних рекомендацій щодо їх подолання не викликає жодного сумніву. Водночас посилення процесів глобалізації та інтеграція України до світової спільноти, по-перше, зробили економіку нашої держави більш вразливою до зовнішніх загроз і, по-друге, висунули перед нею серйозні вимоги щодо забезпечення відповідного рівня її конкурентоспроможності. Це, зокрема, стосується й харчової промисловості. Відповідність світовим стандартам може бути досягнута тільки за умови переходу галузі на інноваційну модель розвитку та активного впровадження сучасних технологій харчового виробництва.

Одна із провідних системоутворюючих галузей вітчизняної економіки харчова промисловість безпосередньо задіяна в забезпеченні продовольчої безпеки нашої держави, формуванні її експортного потенціалу й здатна позитивно впливати на динаміку економічного зростання України. Як і будь-які інші галузі, харчовій промисловості притаманно чимало особливостей.

Зокрема, продукція, що виробляється харчовими підприємствами, відноситься до товарів першої необхідності, а тому користується постійним попитом (на харчі витрачається половина бюджетів вітчизняних домогосподарств); галузь має тісні інтеграційні зв'язки із сільським господарством, а відтак підвищення ефективності функціонування підприємств, що до неї належать, неможливе без вирішення проблем, які наявні сьогодні у тваринництві та рослинництві; ринок продовольства характеризується значною ємністю, що робить харчову промисловість достатньо привабливою для інвестицій. Важливість галузі для економіки нашої країни обумовлена її питомою вагою в загальних обсягах виробництва і реалізації промислової

продукції, експортним потенціалом та обсягами податкових надходжень, які вона забезпечує.

Наприклад хлібобулочні вироби є товарами нетривалого зберігання, вітчизняна хлібопекарна промисловість має ту перевагу, що часто простіше і ближче їх доставити з українських хлібо заводів, ніж з великих міст зазначених країн. До того ж відпускна ціна на хліб та хлібобулочні вироби у вітчизняних підприємств є нижчою, а якість – досить високою. У європейських споживачів користується попитом і вітчизняна кондитерська продукція. Проте останнім часом на вітчизняному ринку кондитерських виробів побільшало імпортової продукції, переважно із Білорусі, Росії і країн ЄС. Можливість цінової конкуренції іноземної та вітчизняної кондитерської продукції часто пов'язана із недоброчесними методами конкурентної боротьби, а саме заміною деяких дорожчих та якісних компонентів на значно дешевші й менш якісні.

Неодноразово виявлялося, що в багатьох сортах ввезеного з-за кордону шоколаду занижено вміст масла- какао, або цей продукт взагалі замінений на дешевий рослинний жир. Зниження собівартості продукції може досягатися шляхом заміни лісових горіхів (фундука) арахісом, зменшення вмісту сухого молока і збільшення вмісту сої, використання дешевих сортів кондитерського жиру й т.п. Як наслідок, дешевий низькоякісний імпорт поступово починає витісняти українські кондитерські вироби з внутрішнього ринку.

Як заключна ланка харчова промисловість технологічного ланцюга повинна виконувати своє безпосереднє призначення, а саме – якомога краще зберегти і переробити сільськогосподарську продукцію, перетворивши її на товари високої якості. Однак питання дотримання якості та екологічної безпеки продуктів харчування все ще залишаються для нашої держави доволі гострими. На відміну від європейських країн головним критерієм для вітчизняних товаровиробників і споживачів виступає зовсім не якість продуктів харчування, а їх ціна. Норми безпеки, що містяться в державних стандартах, є незмінними вже тривалий час, зусилля вітчизняних стандарти- заторів та споживачів часто ігноруються державними інститутами. Через неефективність державного контролю в Україні продовжують випускатися низькоякісні вітчизняні продукти та імпортуватися харчі й напівфабрикати сумнівної якості.

Набуття членства Україною в міжнародних структурах європейського та світового рівнів спонукає вітчизняну економіку здійснювати заходи щодо спеціалізації й концентрації виробництва, міжнародної кооперації та інтеграції. Успішна реалізація цих заходів дозволить вітчизняній харчовій промисловості посісти належне місце не лише на внутрішньому, а й на світових ринках.

Література

1. Купчак П. М. Харчова промисловість України в умовах активізації інтеграційних та глобалізацій- них процесів : монографія / За ред. д-ра екон. наук, проф. Л. В. Дейнеко. – К. : Рада по вивч. прод. сил України НАН України, 2009. – 152 с.

2. Якимчук Т. В. Стан і перспективи розвитку під- приємств харчової промисловості України / Т. В. Якимчук // Актуальні проблеми економіки. – 2010. – № 4(106). – С. 162-168.

3. Скопенко Н. С. Агропромисловий сектор: сучас- ний стан, тенденції та перспективи розвитку / Н. С. Скопенко // Економічний аналіз. – 2011. – Вип. 8. Част. 1. – С. 179-183. 4.

ВПЛИВ ІНФЛЯЦІЇ НА ЕКОНОМІЧНІ ПРОЦЕСИ В УКРАЇНІ

Інфляція є складним, багатостороннім явищем, причини якого полягають у взаємодії факторів сфери виробництва і сфери грошового обігу. Інфляція зовні виглядає як знецінення грошей внаслідок їхньої надмірної емісії, яка супроводжується зростанням цін на товари та послуги. Проте це лише форма прояву, а не глибинна сутність і причина інфляції [1].

Приймаючи до уваги те, що інфляція, яка формується під впливом внутрішніх і зовнішніх факторів є наслідком порушення економічної рівноваги, питання щодо визначення причин і наслідків її виникнення, формування запобіжних заходів щодо знецінення грошей та стабілізації національної економіки набуває особливої актуальності для країн, проходять крізь процеси трансформації та реформування національної економіки.

Інфляція, як відомо є своєрідним економічним явищем яке характеризує економічну систему країни, її роль у суспільному поділі праці та грошовому обігу. Інфляція завжди є сигналом фінансових негараздів, які потребують негайного втручання, передусім з боку офіційних державних структур [2].

В Україні закономірністю та однією з причин посилення інфляції традиційно є доларизація економіки. Нині долар без перебільшення став у вітчизняній економіці паралельною до гривні валютою і виконує функцію грошей (купівля нерухомості, автомобілів предметів розкоші). Окрім того, в умовах підвищення інфляції, неодноразово за останні два роки підвищувалися ціни на газ, електроенергію, комунальні та транспортні послуги [3].

Економічні аналітики та політологи виходом із кризової ситуації вбачають проведення комплексу антиінфляційних заходів в Україні, зокрема:

- розробка та втілення в життя комплексних державних програм розвитку економіки, в першу чергу галузей і підприємств, які сприяють становленню конкурентного, високотехнологічного та наукомісткого виробництва;
- проведення послідовної антимонопольної політики та створення широкої мережі економічної інформації для підприємств;
- посилення стимулів виробничого накопичення, включаючи субсидії, що здатні підтримати процес накопичення коштів у підприємців і населення;
- зміна структури виробничих фондів з метою розширення виробництва товарів народного споживання;
- стимулювання кредитної та інвестиційної діяльності банків та обмеження покриття дефіциту коштів за рахунок банківського кредиту;
- вдосконалення податкової системи [4].

Щодо перспектив подальшого подолання інфляції можна взяти до увагу

думку учених-економістів, які, узагальнивши інформацію щодо інфляційних процесів, нагромаджену впродовж тривалого часу в усіх країнах світу, дійшли таких висновків: повністю позбутися інфляції в сучасних умовах неможливо, оскільки не можна ліквідувати чинники, які її спричинюють. Протидіяти інфляції можна лише через реалізацію державної політики, яка б поєднувала цілі та методи довго- й короткотривалого характеру.

Антиінфляційна політика є складовою соціально-економічної політики держави і тому має узгоджуватися з останньою. Методи антиінфляційної політики мають бути змішаними, тобто такими, що передбачають заходи монетарного та немонетарного характеру залежно від виду і типу інфляції, особливостей її вияву в різних країнах. Найважливішою складовою антиінфляційної стратегії уряду є запобігання інфляційним очікуванням. Пересічні громадяни, всі суб'єкти господарської діяльності мають позбутися страху знецінення збережень і довіряти урядові та його політиці. У світовій практиці з середини 70-х років ХХ ст. широко застосовується політика таргетування (від англ. target – мета) інфляції. Метою такої політики є вибір цінового орієнтира, зазвичай – це індекс зростання цін. Досягнення подібної мети передбачає здійснення таких державних заходів: законодавче встановлення і публічне проголошення розрахованих планових показників інфляції на зазначений термін. Це виявляється у введенні твердих лімітів на щорічний приріст грошової маси. Таргетування інфляції в Україні доцільно сприймати як спільну стратегічну сферу відповідальності НБУ, Кабінету міністрів та Верховної Ради України. Екстраполяційний прогноз показує, що через 2-3 роки номінальний обмінний курс долара США в Україні практично не буде збігатися з паритетним. Тому цілком ймовірно, що вже найближчим часом виникне потреба призупинити фактичне зміцнення гривні та повернутись до її контрольованої девальвації з урахуванням індексу РЕОК та сальдо торговельного балансу. Цього буде вимагати необхідність збереження світової конкурентоспроможності українських товарів та послуг на зовнішніх ринках.

Водночас держава використовує різні прийоми та методи антиінфляційної політики, які мають короткотерміновий характер і спрямовані на те, щоб зменшити «температуру» інфляції. До них належать: стимулювання товарності економіки шляхом державної підтримки, наприклад через введення пільгового оподаткування, або перехід від безоплатного задоволення певних потреб до платних (навчання, медобслуговування, надання інформації тощо); приватизація державної власності; часткова реалізація стратегічних запасів; широкомасштабний імпорт споживчих благ; грошова реформа конфіскаційного типу. Доки український ринок не досить розвинений, він не в змозі впливати на зміни світових, а також внутрішніх цін в окремих базових галузях економіки. Держава має втрутитися в ці процеси, в іншому випадку відбудеться зростання інфляції [5].

Отже, інфляція – один із найбільш небезпечних процесів, які негативно впливають на фінанси, грошову систему загалом. Інфляція означає не лише

зниження купівельної здатності грошей, вона підриває можливості господарського регулювання, зводить нанівець зусилля по проведенню структурних перетворень, відновленню порушених пропорцій. Інфляційний процес в Україні є досить таки нестабільним і відповідно до створених умов має порівняно великий потенціал до розвитку. Для того, щоб подолати негативні наслідки інфляції, важливо забезпечити не її нульовий рівень, а спадну динаміку протягом перехідного періоду, дедалі більш низьку в міру реформування економіки, проведення структурних реформ, зростання продуктивності праці, підвищення ролі відсоткової ставки як інструменту монетарної політики.

Література

1. *Базилевич В.Д. Економічна теорія: Політекономія: підручник / За ред. В.Д. Базилевича. – 7-ме вид., стер. – К.: Знання-Прес, 2008. – 719 с.*
2. *Радіонов Ю.Д. Фінансова безпека України: проблеми та шляхи забезпечення [Електронний ресурс]: Економіка та держава, Вип. № 11, 2015. – Режим доступу: http://www.economy.in.ua/pdf/11_2015/16.pdf*
3. *Ганусик Ю.Б. Закономірності розвитку інфляції в Україні в умовах циклічності [Електронний ресурс]: Глобальні та національні проблеми економіки, Вип. № 5, 2015. – С. 818-825. – Режим доступу: <http://globalnational.in.ua/archive/5-2015/167.pdf>*
4. *Тівєриадська Л.В. Інфляційні процеси та їх соціально-економічні наслідки в Україні / Л.В. Тівєриадська, А.М. Якименко // Економічний простір. – 2015. – № 93. – С. 175-188.*
5. *Щербак, А. Н. Як приборкати інфляцію в Україні [Текст] / А. Н. Щербак // Економіст. – 2009. – №9. – С. 43–45.*

КРИМЦЕВА Т.,

асистент кафедри економічної теорії та міжнародних економічних відносин
Херсонський державний університет

СУЧАСНИЙ СТАН ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

В сучасних ринкових умовах України продовольча безпека набула актуальності та глобальності. Адже саме наявність чи відсутність продовольчих товарів впливає на фізичний та психологічний стан населення, а це обумовлює рівень економічного та соціального стану держави.

Продовольча безпека держави є важливою складовою частиною економічної безпеки, яка в свою чергу є частиною суспільної безпеки держави. Продовольча безпека держави – це ступінь забезпеченості населення країни екологічно чистими і корисними для здоров'я продуктами харчування вітчизняного виробництва за науково-обґрунтованими нормами і доступними цінами при збереженні і поліпшенні середовища проживання [1]. Продукти харчування у життєвій діяльності людини відіграють особливу роль. Експерти вважають, що за життя сучасного покоління продовольча проблема може перерости у глибоку міжнародну кризу.

Оцінити ступінь продовольчої безпеки можна за такими показниками:

- забезпеченість населення продуктами харчування;
- якість продовольства;
- доступність продуктів харчування для всіх верств населення;
- стан здоров'я населення;
- тривалість життя населення.

Для України проблема забезпечення продовольчої безпеки має особливо важливе значення, що зумовлюється сучасним станом розвитку вітчизняного агропромислового комплексу, нарощування виробництва у якому відбувається переважно екстенсивним шляхом. Ситуацію загострюють періодичне «ручне» втручання держави у функціонування аграрного сектору та недореформованість земельного ринку [4].

За розрахунками Глобального індексу продовольчої безпеки (Global Food Security Index), розроблений дослідницьким підрозділом ВД The Economist (Economist Intelligence Unit), який оцінює основні аспекти фінансової і фізичної доступності продовольства, а також якості та безпеки продуктів харчування в 109 країнах світу, Україна займає 52-е місце, отримавши 56.4 бали. Серед сильних показників України можна відзначити продовольчу безпеку - комплексний показник, який використовується для оцінки ступеня сприятливості умов для забезпечення продовольчої безпеки, а також низький рівень втрат продовольства. Серед основних проблем відзначаються низький обсяг державних витрат на наукові дослідження в області сільського господарства і рівень ВВП на душу населення, вдвічі менший, ніж середньосвітовий показник [3].

В Україні варто розглядати два основні напрями досягнення продовольчої безпеки. По-перше, необхідно забезпечувати постачання продовольства в таких кількостях, які могли б забезпечити здорове і повноцінне харчування населення. По-друге, треба зробити наголос на досягненні самозабезпеченості продукцією сільського господарства (зокрема продукцією, яку виробляють у господарствах населення), а також на підтримці і захисті державою вітчизняних товаровиробників, що автоматично коригує імпорт продукції.

Сприятливі природно-кліматичні умови для вирощування переважної більшості сільськогосподарських культур і потужний людський потенціал дозволяють Україні не лише забезпечити власну продовольчу безпеку, а й стати активними гравцем на світовому ринку продовольства. Відтак необхідно прискорити процеси реформування аграрного сектору України, що потребує суттєвої модернізації в напрямі розвитку підприємницької діяльності на селі, впровадження інноваційних технологій у виробництво, забезпечення дохідності товаровиробників, а також розбудови соціальної інфраструктури та розвитку сільських територій [2].

На сьогодні для України головним пріоритетом забезпечення належного рівня продовольчої безпеки є насичення ринку власною сільськогосподарською і продовольчою продукцією. Стратегія продовольчої безпеки, має бути спрямована на: забезпечення необхідної кількості продовольства за рахунок

власного виробництва і при необхідності – за рахунок імпорту; підтримку стабільності продовольчого постачання за рахунок скорочення коливань пропозиції і врожайності, адекватного управління національними запасами продовольства, розвитку транспортної інфраструктури та систем збуту; забезпечення доступу всіх верств населення до наявного продовольства. Необхідно забезпечити такі соціально- економічні відносини, які б гарантували доступ до продуктів харчування всьому без винятку населенню країни.

Література:

1. Лєгєза Ю.О. Визначення поняття «продовольча безпека» / Ю.О. Лєгєза, А.Ф. Оршикова // Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. – 2014. – № 2. – С. 74-80.
2. Настич В.Г. Продовольча безпека як складова національної безпеки України / В.Г. Настич // Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу. – 2013. - № 3 (23). – С.43-48.
3. Ульяновченко А. В. Продовольча безпека – основа національної безпеки держави / А. В. Ульяновченко, Н.В. Прозорова // – Електронний ресурс. – Режим доступу: http://congressworld.com.ua/blog_article.php?id=5
4. Шевченко Н.О. Продовольча безпека як політичний та економічний пріоритет держави / Н.О. Шевченко // Інвестиції: практика та досвід. – 2011. – № 3. – С. 111-113.

Крупський С.,

студент I курсу факультету економіки і менеджменту
Херсонський державний університет
Науковий керівник: д.е.н., професор Ушкаренко Ю.В.

ПРОБЛЕМИ ТІНЬОВОЇ ЕКОНОМІКИ В УКРАЇНІ

На сьогоднішній день однією з найгостріших проблем сучасного розвитку світового ринку є проблема тінізації економіки, від розв'язання якої залежить забезпечення сталого економічного розвитку, підвищення добробуту народу і зміцнення національної безпеки держави. Значною проблемою є те, що переважна більшість операцій, які можна віднести до тіньових, можна здійснити в легальному нормативно-правовому полі, а доведення факту здійснення тіньової діяльності потребує значних зусиль органів державної влади [1]. Функціонування тіньової економіки поряд з легальною призвело до суттєвого скорочення в структурі доходів бюджету частки податкових надходжень, що поставило під загрозу виконання важливих державних програм. Державне управління економікою країни залишається недосконалим. Неєфективна податкова політика веде до зменшення надходжень до держбюджету із-за розростання тіньового сектора. Нестабільне законодавство відлякує підприємців від легалізації їх діяльності і примушує їх йти в тінь.

В Україні і Верховна Рада і Уряд переступили межу оптимальності, бо сьогодні всі підприємці вимушені віддавати у вигляді податків 60-70% свого доходу і ще плюс до них нарахування на заробітну платню і собівартість продукції, що у результаті значно перевищує об'єм сумарного доходу [2]. А це

негативно позначається на створенні одного з основних елементів функціонування підприємства – прибутковості, що тільки і може забезпечити його розвиток. В результаті посилюються неплатежі, відбуваються затримки з виплатою зарплати, різко збільшуються бартерні операції. Такі перекося в економіці не можуть відбуватися безслідно як для підприємців, так і для держави, тим більше що саме законодавча основа держави, перш за все і провокує прагнення більшості платників податків йти в тінь від непомірних поборів. Аналіз формування ВВП розкриває істотні недоліки цього процесу, бо із збільшенням податкового навантаження в прямій залежності зменшуються податкова складена наповнення бюджету, що свідчить про порушення рівня оптимальності [1].

Якщо комплексно поглянути на проблему тінізації економіки в Україні, то можна виділити низку об'єктивних факторів, які пояснюють такі значні обсяги тіньової економіки:

- високі податки і нерівномірність податкового навантаження;
- недостатня прозорість податкового законодавства і постійне внесення змін до нього;
- повільні й непрозорі приватизаційні процеси;
- втручання владних структур усіх рівнів у діяльність суб'єктів господарювання;
- корупція в органах державної влади та місцевого самоврядування.

І як наслідком цього є негативний вплив тіньової економіки на розвиток усіх сторін суспільного життя держави, зокрема:

- непрозорий і несправедливий розподіл національного доходу;
- криміналізація суспільства, правовий нігілізм та недовіра до органів державної влади;
- дискримінація суб'єктів господарської діяльності;
- скорочення податкових надходжень до бюджетів усіх рівнів;
- нелегальний експорт капіталів і зменшення обсягів інвестицій в економіку, залежність від закордонних позик;
- втрата промислового й інтелектуального потенціалу нації.

Необхідно акцентувати увагу на заходах щодо припинення окремих тіньових схем і обмеження тіньової економіки, а саме:

- створення умов для легалізації тіньових структур;
- зниження податкового тиску, захист інтересів підприємців;
- стимулювання підприємницької діяльності, підтримка пріоритетних напрямків;
- застосування жорстких адміністративних і каральних заходів щодо зниження кримінальних видів підприємництва;
- усунення державних корумпованих структур на всіх рівнях влади;
- застосувати мінімальні ціни на високоліквідні імпортні товари для розрахунків і сплати податків;

- запровадити моніторинг за внутріфірмовими цінами в межах холдингових компаній з метою недопущення реалізації тіншових сум з подальшим переведенням грошей за кордон;

- увести систему регресивно-прогресивного оподаткування, що збільшується від зменшення бази оподаткування і, навпаки, знижується, якщо результати роботи підвищуються.

Отже, державна програма щодо зниження тінзації української економіки повинна формуватися на багатокритеріальній основі і її механізми повинні будуватись з врахуванням позитивних і негативних результатів її впливу на населення та національну економіку.

Література:

1. Базиліук А.В., Коваленко О.С. Тіншова економіка в Україні – [Електронний ресурс] – режим доступу: https://knowledge.allbest.ru/economy/2c0b65625a3ad68b4c53a89521306c27_0.html

2. Мандибур В.О. Тіншова економіка України та напрями законодавчої стратегії її обмеження – [Електронний ресурс] – режим доступу: https://knowledge.allbest.ru/economy/2c0b65625a3ad68b4c53a89521306c27_1.html

СЕМЕНЧЕНКО Д.,

студент VI курсу факультету економіки і менеджменту
Херсонський державний університет

Науковий керівник: к.е.н., доцент Жнакіна Е.Г.

ВПЛИВ ФІСКАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ НА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК УКРАЇНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Фіскальна політика виконує важливі для держави та населення функції. Питання про вплив фіскальної політики на соціально-економічний розвиток України є особливо актуальним на сучасному етапі, тому що виникла реальна потреба забезпечення належного життєвого рівня населення та стимулювання розвитку національного виробництва в умовах глобалізації.

К. Макконнелл, С. Брю стверджують, що фіскальна політика – це зміни в урядових видатках і оподаткуванні, які спрямовані на досягнення повної зайнятості та неінфляційного внутрішнього обсягу виробництва [1, с. 267].

П. Самуельсон під фіскальною політикою розуміє процес змін у системі оподаткування, урядових видатках для того, щоб зменшити коливання ділових циклів та сприяти швидкому зростанню економіки з високою зайнятістю та без високої неконтрольованої інфляції [2, с. 176].

За визначенням А. Даниленка фіскальна політика – це сукупність цілеспрямованих державних заходів щодо формування і ефективного використання фінансових ресурсів країни, які включають в себе ресурси її окремих регіонів, секторів економіки, підприємств і домогосподарств для забезпечення стабільного соціально-економічного розвитку країни на основі

використання відповідних фінансово-монетарних важелів і інституційного середовища [3].

Динаміку основних соціально-економічних показників розвитку України представлено у таблиці 1.

Таблиця 1

Основні соціально-економічні показники розвитку України [4, 5, 6]

	ВВП		Доходи населення, млрд. грн	Фінансовий результат до оподаткування, млрд.грн	Кількість зайнятих, тис.	Кількість безробітних, тис.	Середньомісячна номінальна заробітна плата, грн.	Прожитковий мінімум, грн.	Мінімальна заробітна плата, грн.
	у фактичних цінах, млрд. грн.	у розрахунку на 1 особу, грн.							
2015	1988,5	46413,0	1735,9	-340,1	16443,2	1654,7	4195,0	1330,0	1378,0
2016	2383,2	55848,0	2002,4	-22,9	16276,9	1678,2	5183,0	1544,0	1600,0

Наведені дані свідчать, що в 2016 році у порівнянні з 2015 роком обсяг ВВП у фактичних цінах зріс у 1,2 рази; доходи населення – у 1, 15 рази; середньомісячна номінальна заробітна плата – у 1, 24 рази.

Указом Президента України від 12 січня 2015 року N 5/2015 схвалено Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020». Метою Стратегії є впровадження в Україні європейських стандартів життя та вихід країни на провідні позиції у світі. Для забезпечення сталого розвитку держави, проведення структурних реформ та, як наслідок, підвищення стандартів життя необхідно відновити макроекономічну стабільність, забезпечити стійке зростання економіки, створити сприятливі умови для ведення господарської діяльності та прозору податкову систему [7].

Відповідно до Концепції розвитку системи управління державними фінансами, передбачається запровадження дієвого механізму управління бюджетним процесом, державним боргом, визначення стратегічних цілей розвитку держави з урахуванням можливостей бюджету в середньостроковій перспективі [8]. У сфері бюджетної політики необхідним є забезпечення її реалізації за такими напрямками: подолання хронічної дефіцитності бюджету; удосконалення бюджетного процесу; зниження рівня податкового навантаження на бізнес; удосконалення системи податкового контролю; своєчасне бюджетне відшкодування податку на додану вартість; легалізація тіньового сектора економіки; стабілізація соціальних гарантій; удосконалення пенсійної системи.

Таким чином, з метою забезпечення ефективної реалізації фінансової політики необхідно взаємно узгодити елементи системи соціально-економічних пріоритетів, а саме: досягнення соціальної стабільності в суспільстві; оздоровлення державних фінансів; удосконалення банківської сфери; вдосконалення механізмів державної підтримки суб'єктів малого підприємництва; розвиток інфраструктури підтримки малого та середнього бізнесу; збалансованості бюджетної системи.

Література:

1. Макконнелл К.Р., Брю С.Л. *Економикс: принципи, проблеми и политика: Пер. с 13-го англ. изд. / К.Р. Макконнелл. – М.: ИНФРА-М, 1999. – 974 с.*
2. Самуэльсон П. *Экономика: Пер. с англ. изд. / П. Самуэльсон. – Севастополь: «Ахтиар», 1995. – 384 с.*
3. *Фінансово-монетарні важелі економічного розвитку: у 3 т. Т. 1: Фінансова політика та податково-бюджетні важелі її реалізації. / За ред. А. І. Даниленка. – К.: Фенікс, 2008. – 468 с.*
4. *Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>*
5. *Закон України «Про Державний бюджет України на 2016 рік» від 25.12.2015 № 928-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/928-19>*
6. *Закон України «Про Державний бюджет України на 2015 рік» від 25.12.2014 № 80-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/80-19>*
7. *Стратегія сталого розвитку «Україна – 2020» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://search.ligazakon.ua/>*
8. *Концепція розвитку системи управління державними фінансами. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 3 вересня 2012 № 633-р [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/633-2012-р>*

ФЕДЯЄВА М.,

к.е.н., доцент кафедри економічної теорії
та міжнародних економічних відносин
Херсонський державний університет

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ В КОНТЕКСТІ ТРАНСФОРМАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В УКРАЇНІ

Завдання розбудови України як демократичної правової держави, її входження в європейські та євроатлантичні структури потребує врахування світового досвіду з питань реформування системи місцевого самоврядування, зокрема тих країн, які мають близькі до України стартові умови розбудови громадянського суспільства, а також конгруентні за історичною траєкторією розвитку інституціонального середовища.

Трансформаційні процеси, які відбуваються в Україні торкнулися і сфери державного регулювання національної економіки. В умовах глобалізації суспільного життя, коли у світі завдяки сучасним технологіям посилюються процеси комунікації та збільшується значення зовнішніх чинників, які впливають на розвиток людей і країн, кожна з них, піклуючись про своє майбутнє, намагається використати всі чинники та механізми сприяння соціально-економічного зростання держави, що забезпечують їй пріоритет і відповідний статус у світовому господарстві.

У контексті економічних, соціокультурних змін, глобалізаційних та інтеграційних процесів, що відбуваються в Україні, зокрема орієнтовані на європейський вектор розвитку, сучасні науковці посилюють увагу до

удосконалення державної регуляторної політики на різних рівнях законодавчої і виконавчої гілки влади в країні з урахуванням міжнародного досвіду.

Регулювання (від лат. *Regulo* – привожу до порядку) – функція управління, що забезпечує функціонування керованих процесів у рамках заданих параметрів [1].

Виходячи із тлумачення поняття регуляторної політики як напряму державної політики, спрямованого на вдосконалення правового регулювання господарських відносин, а також адміністративних відносин між регуляторними органами або іншими органами державної влади та суб'єктами господарювання, надзвичайно важливим є недопущення прийняття економічно недоцільних та неефективних регуляторних актів, зменшення втручання держави у діяльність суб'єктів господарювання та усунення перешкод для розвитку господарської діяльності, що здійснюється в межах, у порядку та у спосіб, що встановлені Конституцією та законами країни [2].

Державна регуляторна політика є важливим напрямком державної економічної політики, яка включає систему економічних заходів, що здійснює держава в інтересах розвитку суспільства в цілому, а також окремих соціальних груп населення. На нашу думку в умовах ринкової економіки метою економічної політики має бути: забезпечення необхідної правової бази розвитку національної економіки, перерозподіл доходів та багатств, захист конкуренції, зміна напрямків у розподілі ресурсів країни задля удосконалення структури її національного продукту, ефективний контроль над рівнем інформації та зайнятості населення, стимулювання економічного зростання. Також наголошуємо, що економічна політика – система економічних законів, що їх реалізує держава в інтересах певних соціальних груп населення як всередині країни, так і на міжнародній арені. Вплив економічної політики на розвиток населення країни визначається природою суспільно-економічного ладу, об'єктивними закономірностями його розвитку, формами власності та засобами виробництва. Незаперечним є положення про те, що державна економічна політика передбачає удосконалення правового регулювання відносин між суб'єктами підприємницької діяльності на основі нормативних актів, а також адміністративних відносин між регуляторними органами та іншими органами законодавчої та виконавчої влади, органами місцевого самоврядування та суб'єктами господарської та підприємницької діяльності, недопущення прийняття економічно неефективних та недоцільних регуляторних актів, зменшення втручання держави через міністерства, відомства, регуляторні структури і комісії у діяльність підприємств, як державних так і приватних, а головне – усунення перешкод для розвитку та ведення легальної господарської діяльності.

Процес державного регулювання економіки України є постійним і відповідає тим вимогам і завданням, які постають перед соціально-економічним розвитком країни.

Основними інструментами державного регулювання економіки є

комплексність проведення фінансово-кредитної політики (бюджет, субсидії, податки, заробітна плата, кредити, грошовий обіг, банківський процент та ін.), тому регулювання економіки України повинно здійснюватися як на основі врахування світового досвіду, так і розроблених власних форм і методів, із врахуванням національних (регіональних) особливостей [1].

Отже, поняття державне регулювання економіки розкривається через досить багатоаспектну систему категоріально-понятійного апарату, зокрема, визначення суттєвих характеристик самого терміну регулювання з урахуванням теоретичного і практичного світового досвіду регулювання економіки на різних етапах її розвитку; визначення мети, завдань, принципів, функцій, методів, норм і нормативів, засобів державного регулювання національної економіки.

Стратегічними пріоритетами розвитку регуляторної політики держави в контексті євроінтеграції є: урахування міжнародного досвіду; розвиток креативної економіки; трансформація правового поля відповідно до сучасних тенденцій в країнах ЄС; формування ефективного інституту самоврядування; використання медіативного типу розвитку ідеології. Успішне поєднання цих пріоритетів можливе завдяки використанню SMART-регулювання національної економіки [3;4].

Література:

1. *Гене́за ринкової економіки (політекономія, мікроекономіка, макроекономіка, економічний аналіз, економіка підприємства, менеджмент, маркетинг, фінанси, банки, інвестиції, біржова діяльність): Терміни, поняття персоналії / Укладачі: В.С. Іфтемічук, В.А. Григор'єв, М.І.Маниліч, Г.Д. Шута. // За наук.ред. Г.І.Башиянина і В.С. Іфтемчука. – К.: «Магнолія плюс», 2004. – 688 с.*

2. *Гальцова О.Л. Державне регулювання економіки в контексті євроінтеграційних устремлінь України: [монографія] / О.Л.Гальцова; Класичний приватний університет. – Запоріжжя: Вид-во КПУ, 2014. – 308 с.*

3. *Гальцова О.Л. Інституційне середовище та регуляторна політика в розвитку АПК: європейський досвід та вітчизняні реалії / О.Л.Гальцова // Інституціональний вектор економічного розвитку / Institutional Vector of Economic Development: [Збірник наукових праць]. - Вип. 5 (1). - Мелітополь: Вид-во КПУ, 2013. – С. 143-158.*

4. *Creative economy. Report 2008, The Challenge of Assessing the Creative Economy: towards Informed Policy-making, UNDP, UNCTAD, Geneva, New York 2008. – s. 115.*

ФРАНИШИНА С.,

аспірант, ст. лаборант кафедри інженерних систем в будівництві
Вінницький національний технічний університет

АКТИВІЗАЦІЯ ПОЛІТИКИ ЕНЕРГОЕФЕКТИВНОСТІ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ

Інтеграція економіки України в ЄС передбачає адаптацію національної законодавчо-правової, нормативної бази відповідно до діючих європейських директив і стандартів, особливо в найбільш пріоритетних сферах. Одним із

стратегічних напрямків, що підлягає вирішенню, є питання зниження енергетичної залежності економіки України та підвищення її енергетичної ефективності. Рівень споживання паливно-енергетичних ресурсів вітчизняною економікою є практично втричі більшим, ніж у країнах ЄС, а тому і потенціал розвитку ефективного використання енергії національною економікою є величезним. Україна як потенційний член Європейського співтовариства визначила необхідність імплементації та впровадження на національному рівні низки міжнародних стандартів, зокрема і в сфері енергозбереження, що сприятиме зниженню енергоємності та підвищенню енергоефективності національної економіки.

Найбільший потенціал енергоощадних заходів зосереджено в промисловості та житловому фонді країни. Існуючий житловий фонд займає найбільшу питому вагу в споживанні кінцевої первинної енергії понад 40% та потребує значних обсягів споживання природного газу. Станом на вересень 2017 року в країні нараховується 978 млн. м² житлової площі, на потреби опалення якої щорічно витрачається близько 18,6 млрд. м³, з яких понад 60% (11,4 млрд. м³) фактично втрачається через недосконалість системи теплозабезпечення, низькі коефіцієнти теплового опору огорожуючих конструкцій, високий рівень зносу основного обладнання[1].

Абсолютно зрозуміло, що ефективне використання енергоресурсів неможливе без запровадження різного роду енергоефективних заходів, реалізації енергозберігаючих проектів та повномасштабної теплової ізоляції огорожуючих конструкцій існуючих будинків. Сьогодні на державному рівні діють механізми заохочення населення до проведення теплової модернізації власного житла, так звані «Теплі кредити», коли держава компенсує 70% вартості проведених заходів. Сплачуючи чисто символічну плату за житлово-комунальні послуги, так як лєвова частка лягає на плечі державного бюджету – більшість власників домогосподарств не вбачають потреби у вкладеннях в теплову модернізацію та необхідність взагалі щось змінювати. Тим більше, щороку уряд закладає у бюджет країни все більші суми на субсидії і ця стаття витрат постійно зростає (рис. 1)[2-4]. У 2018 році прогнозується зростання витрат державного бюджету на компенсацію житлово-комунальних послуг населення до 70–80 млрд. грн., що становитиме понад 3,8 % ВВП країни.

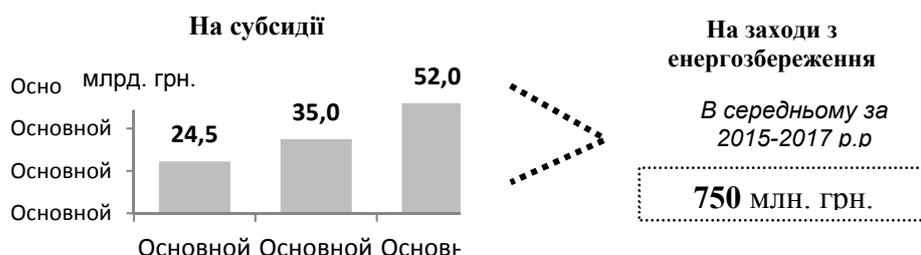

Рис. 1 Обсяги бюджетних витрат на компенсацію житлово-комунальних послуг та енергозбереження

Передбачалось, що за рахунок сум заощаджених коштів внаслідок компенсації державою частини витрат на житлово-комунальні послуги, серед населення зростуть обсяги вкладень у заходи з підвищення енергоефективності власного житла, зокрема на теплову модернізацію, заміну енергогенеруючого обладнання, удосконалення систем освітлення тощо. Проте, такий мотиваційний фактор особливого впливу на активізацію процесів енергозбереження серед населення на викликав, в більшій мірі на пошкваллення капітальних вкладень в енергозберігаючі заходи справляє цінова політика на енергоресурси, що за останній період зросли майже втричі, і особливо серед тих верст населення, хто не користується субсидією.

І якщо на державному рівні діють програми та механізми стимулювання енергоощадності в існуючому житловому фонді, то для промислового сектора економіки такі практично відсутні. Великі надії уряд покладає на Фонд енергоефективності, як головне джерело фінансування енергоощадних заходів. Планується, що у 2018 році він розпочне функціонування та стане основою для акумулювання фінансових ресурсів в заходи з енергозбереження. Проте, як засвідчує досвід та практика функціонування подібних інституцій в нашій країні (попередній Державний фонд енергозбереження існував з 1996 по 2000 рік) без прозорих механізмів діяльності, чітких критеріїв фінансування, публічності звітування неможливо забезпечити ефективність діяльності даного інструменту фінансування енергозберігаючих заходів[5].

На наш погляд, існуюча політика субсидіювання населення практично руйнує мотиваційну складову процесу реалізації енергоощадності та впровадження сучасних енергоефективних заходів, проектів, технологій. Політика компенсації оплати житлово-комунальних послуг, що іноді сягають близько 98% витрат, не лише не відповідає європейській практиці, а є взагалі абсурдним явищем. Замість того, щоб інвестувати в енергозбереження та енергетичну ефективність, тим самим на наступні роки забезпечуючи економію коштів як споживачам, так і державі, країна щороку втрачає близько 3,8% ВВП на покриття неефективного споживання енергетичних ресурсів, нівелюючи необхідність здійснення енергозберігаючих заходів.

Література:

1. Після встановлення будинкового лічильника рахунки мешканців багатопверхівки зменшаться. Інформаційне агентство Українські національні новини. Електронний ресурс. – Доступний з: <http://www.unn.com.ua/uk/news/1687215-hzubko-vstanovlennia-budynkovoho-lichylnyka-zmenshyt-rakhunku-na-200-600-hrn>
2. У 2016 році з бюджету збільшать видатки на субсидії в 1,5 рази. Центр муніципальних систем управління. Електронний ресурс. – Доступний з: <https://ray.vn.ua/index.php?r=news/index&idnews=1000051>
3. Складний бюджет-2016. Проект «Популярна економіка: ціна держави». Електронний ресурс. – Доступний з: http://cost.ua/files/budget_2016.pdf
4. Витрати бюджету на субсидії стають критичними. Інформаційне агентство ZIK. Електронний ресурс. – Доступний з: http://zik.ua/news/2016/06/24/50_ukraintsiv_zalyshatsya_bez_subsydiy_vytraty_byudzhetu_stayut_krytychnymu__710955
5. Францишина С. Ю. Організаційно-функціональні засади діяльності регіональних фондів енергозбереження / Францишина С. Ю. // Збірник наукових праць Черкаського державного технологічного університету. Випуск 25. – Ч.2. – Черкаси. – 2010. – С. 119-123.

студент VI курсу факультету економіки і менеджменту
Херсонський державний університет
Науковий керівник: к. е. н., доцент Федяєва М. С.

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ТІНЬОВОЇ ЕКОНОМІКИ В УКРАЇНІ

Тіньова економіка – це системне явище господарювання асоціальної природи, що притаманне країнам з будь-яким соціально-економічним ладом, а також виражає різний рівень інтенсивності соціальної небезпеки та відображає форму кризи державного управління економіки як дисфункціональність.

В Україні питання ускладнює велика кількість факторів: корумпованість влади (за даними рейтингу “Індекс сприйняття корупції 2016” за рівнем корупції Україна посідає 166 місце із 168 країн [1]); зловживання використанням бюджетних коштів; криміналізація суспільства; надмірний податковий тягар для населення, як наслідок невваженої податкової політики; непродуктивний витік капіталів закордон. Крім того, на рівень тіньової економіки впливають опосередковані фактори, такі як війна на Сході країни, несприятлива зовнішньоекономічна кон’юнктура (досягнення цінового дна на ключових товарних ринках вітчизняного експорту), ускладнення товарних відносин із РФ - основним торгівельним партнером, недовіра до дій влади серед населення, політична невизначеність, високий рівень безробіття.

На наш погляд, усі ланки тіньової економіки характеризують не поодинокі зони кризового управління, а утворюють асоціальну систему тіньової економіки із органічно взаємопов’язаними внутрішніми механізмами функціонування. До тіньової економіки належить вся тіньова інфраструктура, що забезпечує її повсякденне виживання й відтворення – законодавча, політична, ідеологічна, культурна, етична, поведінкова, система духовних і матеріальних цінностей та інші.

Недосконала система державного управління та контролю за суб’єктами господарювання сприяє відносному поділу економічного простору на офіційний і тіньовий сегмент. Поділ економічного простору держави на офіційний (соціально- позитивний) і тіньовий (соціально-негативний) сегмент відбувається на основі рівня якості управління економікою з боку органів державної влади і управління: чим вища якість управління – тим менший рівень тіньової економіки і навпаки

Тіньова економіка існує у всіх країнах світу проте основними відмінностями в тій чи іншій країні є її обсяги, чинники, стан соціально – правового контролю, регуляторна діяльність держави, реалізація державних стратегій, програм по боротьбі з тіньовою економічною діяльністю, показники рівня життя населення. За різними оцінками її рівень становить у високорозвинених країнах від 8% ВВП, у країнах з перехідною економікою – понад 20% ВВП і в країнах, що розвиваються – 40% ВВП. Прийнято вважати, що

масштаби тіньової економіки у розмірах 5 – 10% ВВП не мають істотного впливу на соціально-економічні процеси у суспільстві, не викликають суттєвих порушень в економіці і вважаються припустимими. При розмірах тіньового сектору понад 30 % ВВП настає критична маса, перевищення якої свідчить про функціонування у країні відтворювальної системи тіньових економічних відносин [2]. Розширення тіньової економіки до зазначених розмірів призводить також до розбалансованості окремих сфер економіки, поглиблення некерованості та криміналізації суспільства. Для ефективної протидії розвитку тіньової економічної діяльності необхідно визнати справжній рівень тіньової економіки і на основі справжніх показників створювати реально діючу стратегію протидії тіньовій економіці та здійснювати розподіл бюджетних коштів і розвивати ті галузі економіки, де найбільше сконцентрована тіньова зайнятість.

Серед основних чинників і умов, які визначають надзвичайне зростання обсягів «тіньової економіки» на сучасному етапі розвитку держави, можна назвати: 1) соціально-економічна криза в країні; 2) непослідовність економічних і соціальних реформ; 3) неврегульованість суспільно-економічних відносин; 4) недосконалість фіскальної політики держави; 5) відсутність стабільного законодавства, яке регламентує економічну діяльність; 6) серйозні прогалини в чинному законодавстві; 7) небезпечний рівень корумпованості державних службовців; 8) бартеризація взаєморозрахунків між суб'єктами господарювання [3, с. 29].

На наш погляд, більш результативнішими були б заходи із переходу від регулювання тіньової економіки побудовані на неоліберальній моделі економічних перетворень, що були притаманні початковому етапу реформування, до інституційної моделі ринкових перетворень, поєднаної з елементами сильного державного регулювання. За такої моделі діяльність органів державної влади з регулювання тіньової економіки повинна містити інституційно-правове регулювання, яке в свою чергу вимагає негайного завершення правової реформи в державі. Детінізація економіки – сукупність макро- і мікрорівневих економічних, організаційно-управлінських, технічних, технологічних та правових державних заходів щодо створення економічних передумов зацікавленого-ініціативного повернення взаємовідносин між учасниками фінансово-господарського обороту речей, прав, дій з тіньового, тобто з різних причин невраховуваного державою, економічного обороту, а також побудови організаційно-правової інфраструктури превентивного впливу на усунення причин та умов, що сприяють відтворенню джерел тіньової економіки [4, с.536].

Література:

1. *Индекс восприятия коррупции 2016, организация Transparency International [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.transparency.org/cpi2016>*
2. *Економічна енциклопедія: у трьох томах. Т.3/Редкол.:...С.В. Мочерний (відп. ред.) та ін.-К.: Видавничий центр «Академія», 2002. – 952с.*
3. *Литвиненко В. Економіка і «тіньовий» сектор /В. Литвиненко // Закон і бізнес. – 2001. – № 22. – С. 29.*
4. *Економічна безпека: навч. посіб. /за ред.. З.С. Варналія. – К.: Знання, 2009. – 647с*

ШЕПЕЛЬ Н.,

к.е.н., доцент кафедри менеджменту організацій і адміністрування

НЕСТЕРЕНКО С.В.

студент ІУ курсу факультету менеджменту,
економіки, соціології та філології
Дніпровський державний технічний університет
м. Кам'янське

ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ ЯК ЧИННИК РОСТУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Оцінка соціально-економічних показників розвитку промисловості України показав досить суттєве їх погіршення протягом останніх років. Так, якщо індекс промислової продукції (% до попереднього року) у 2010–2011 рр. показував значні темпи зростання після кризового періоду 2009 р., то у 2012–2015 рр. відбувалося його щорічне падіння і лише в 2016 році – незначне зростання. Частка промислового виробництва у ВВП країни теж зменшилася (з 22,6% у 2010 р. до 20,5% у 2016 р.) [1]. Основу товарної структури українського експорту склали чорні метали та вироби з них – 25,9% в 2015р та 24,1% - в 2016р., мінеральних продуктів, у тому числі нафти та продуктів її перегонки – 7,5% та 7,1% відповідно, тоді як експорт машини, устаткування та транспортних засобів склав 9,4%, та 8,2% відповідно. При цьому імпорт машини, устаткування та транспортних засобів склав 19,3%, та 25,6% відповідно [1]. Наведені дані свідчать, що значну частку експорту України займає сировина, тоді як продукція високотехнологічних галузей в основному імпортується. Це свідчить про досить низький рівень конкурентоспроможності вітчизняної економіки. Україна продовжує залишатись «сировинним додатком» країн з розвинутою економікою.

Експерти Всесвітнього економічного форуму зазначають, що більшість найбільш конкурентоздатних економік фокусується на відкритості ринків, технологіях та інноваціях. Статистичні ж дані України вказують на досить низький рівень інноваційної активності промислових підприємств України. Упродовж 2014–2016рр. питома вага інноваційно активних підприємств становила в середньому 18,4%. Частка інноваційної продукції серед реалізованої промисловими підприємствами - 2,0 %. Фінансування наукових досліджень та інноваційної діяльності як на рівні держави, так і на рівні підприємства залишається недостатнім. Із загальної кількості обстежених підприємств 5,0% займалися технологічними інноваціями (продуктові та/або процесові), 6,6% – нетехнологічними (організаційні та/або маркетингові), 6,8% – технологічними та нетехнологічними інноваціями [2].

На сучасному етапі економічного розвитку України необхідним є підвищення ролі інноваційної економіки та високих технологій. Автори дослідження глобального інноваційного індексу (ГІІ), яке проводять

Корнельський університет, школа бізнесу INSEAD і Всесвітня організація інтелектуальної власності вважають, що успішність економіки залежить від наявності інноваційного потенціалу та умов його реалізації. У 2014 р. Україна у рейтингу ГІ займала 63 місце із 143 країн. А в 2015р. Україна посіла 64 місце (-1 сходинка). В 2016 році Україна піднялася на 8 позицій, зайняв 56 місто. В регіоні «Європа» Україна на 34 місці з 39 [3]. Як бачимо, значення ГІ для України протягом останніх років залишається на досить низькому рівні, хоча й проглядається незначна позитивна динаміка. Якщо ж аналізувати основні складові ГІ, то найбільш слабкими сторонами України є її інституційне середовище (101 місце), зокрема політичне середовище, ефективність уряду, економічне середовище; інфраструктура; розвиток ринку та бізнесу (75 та 73 місце відповідно), а також результати творчої діяльності (58 місце). Серед сильних сторін України слід назвати людський капітал (40 місце) та отримані знання і технології (33 місце) [3]. Тому актуальним для економічного розвитку України необхідний інноваційний прорив. Зважаючи на тенденції розвитку світової економіки, як ніколи актуально постає питання реформування системи державного управління з метою створення умов для розробки та впровадження нових технологій та інноваційних продуктів. Крім того не менш важливим є ефективне управління створенням та використанням інтелектуальних ресурсів на рівні самих підприємств з метою забезпечення їх інноваційного розвитку.

Лише помінявши відношення до науки від сприйняття її як витратної галузі до визнання науково-технічної діяльності як основного джерела економічного і соціального зростання можливо сподіватись на завоювання нашою країною достойного місця у глобальному світогосподарському розвитку. Тому основну увагу органів влади потрібно зосередити на всебічному стимулюванні нарощення науково-технічного потенціалу. Визначення і реалізація пріоритетів інноваційного розвитку України повинні базуватися на світових стратегічних критеріях і механізмах підвищення конкурентоспроможності економіки на світовому і внутрішньому ринках. Особливого значення набувають характер і структура взаємодії науки, освіти, фінансування, державної політики та промисловості. Реалізація курсу України на економічне зростання можливе за умови використання механізмів функціонування сучасної національної інноваційної системи та інноваційного розвитку.

Література:

1. *Офіційний сайт Державної служби статистики України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>*
2. *Наукова та інноваційна діяльність в Україні. Збірник Держкомстат України. Офіц. вид. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>*
3. *Global Innovation Index - 2016 [Electronic resource]. - Access mode: <http://www.globalinnovationindex.org>*

СЕКЦІЯ 4

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ

АЛЕКСЄВА Н.,

Студентка V курсу факультету економіки і менеджменту
Херсонський державний університет

Науковий керівник: к.е.н., доцент Ковальов В.В.

м. Херсон

СУТНІСТЬ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

На даний момент, тема інноваційної діяльності є надзвичайно актуальною і стосується, таким чином, всіх підприємств приватної та державної власності, тому багато розробок та досліджень присвячено саме цій тематиці. Незалежно від розвитку економіки, нововведення потрібні в усіх сферах економіки, особливо це стосується виробничої та управлінської діяльності підприємства.

Інноваційна діяльність підприємства визначається здатністю застосовувати науковий, науково-технічний та інтелектуальний потенціал, що формується на основі виготовлення принципово нової техніки чи надання абсолютно нових видів послуг [1]. Мета інноваційної діяльності підприємства - отримання прибутку внаслідок ефективного застосування інновацій.

Інноваційна діяльність спрямована на активізацію можливостей саме інтенсивного розвитку економіки будь-якого рівня на базі оновлення різних технологічних процесів і продукції, вдосконалення методів та способів організації виробництва [2]. Переорієнтація на зовсім нові соціально-економічні пріоритети зумовлює необхідність узгодженого регулювання інноваційної діяльності на всіх рівнях управління.

На підприємстві інновації реалізуються у вигляді продуктових та процесних інновацій. Продуктові інновації представлені принципово новими та відносно новими новаціями, що формуються на основі оригінальних зразків та імітацій (копій). Процесними інноваціями є принципово нові технології або уже існуючі технології, які застосовуються по-новому на підприємстві.

Виокремлюють три способи організації інноваційної діяльності підприємства:

1. Інновації створюються та освоюються в межах фірми спеціалізованими підрозділами на основі здійснення контролю за їх взаємодією.
2. Інновації створюються на основі контрактів між сторонніми організаціями.
3. Створення інноваційної діяльності на основі венчурів при залученні додаткових грошових коштів.

Розрізняють три види інноваційної діяльності підприємства:

- 1) у межах технічного та технологічного забезпечення виробництва;

- 2) у виробничій сфері (збільшення обсягів виробництва), збільшення якісних характеристик і здешевлення продукції;
- 3) у межах соціального розвитку фірм та сільських територій.

Перший тип інноваційної діяльності підприємства ґрунтується на процесах кількісного та якісного оновлення виробничого потенціалу, що забезпечить підвищення продуктивності праці, економію енергетичних ресурсів, витрат, сировини і матеріалів та відповідне збільшення обсягу прибутку [4].

Другий тип інноваційної діяльності підприємства представлений у вигляді якісного удосконалення продукції, її здешевлення, розширення асортименту, який направлено на повніше задоволення потреб населення.

Третій тип інноваційної діяльності підприємства пов'язаний з розширенням і вдосконаленням сфери послуг для населення, сприяє покращенню умов для праці та відпочинку персоналу підприємства [5].

В умовах трансформаційної економіки вирішальною та значимою умовою розвитку та стабільності підприємств є ефективність їх інноваційної діяльності, тобто економічна результативність впровадження інновацій. Для кожного підприємства важливо адекватно оцінити очікувану результативність, щоб уникнути можливих збитків і досягнути максимальної ефективності. При даній умові результативність інноваційної діяльності безпосередньо залежить від того, наскільки адекватно здійснено розрахунки стосовно оцінки інновацій, наскільки точно та раціонально визначено її методи, здійснено чітку стратегію та пріоритети розвитку інноваційної діяльності. Це дає можливість керівникам підприємств виявити потенційні можливості та загрози, сильні і слабкі сторони цієї діяльності, та дозволяє приймати обґрунтовані раціональні управлінські рішення та ефективно керувати не тільки інноваційною діяльністю, але й забезпечувати успішний, довготривалий, стійкий та динамічний розвиток підприємства загалом.

Література:

1. Мендрул А. Г. *Формы и приоритеты инновационного процесса в контексте государственного регулирования* / А. Г. Мендрул // *Инновации*. – 2007. - № 8. - С. 57-59.
2. Дадінью, Л.Ф. *Поняття і специфіка інноваційної діяльності підприємства* / Л.Ф. Дадінью // *Вісник Академії управління «ТИСБИ»*, - 2007. - № 4. – 77 с.
3. Завлін П.М. *Інноваційний менеджмент*. / За редакцією П. М. Завліна, А. К. Казанцева, Л. Е. Мінделі. М.: Центр досліджень і статистики науки, 2006р. – 112 с.
4. Нікітенко П.Г. *Економічні основи інноваційної діяльності* / під наук. ред. П.Г. Нікітенко, С.Ф. Ушакова; НАН Білорусі, Ін-т економіки, Бел. ін-т правознавства. - Мн.: БІП-С, 2008. – 45 с.
5. Антонюк Л.Л., Поручник А. М., Савчук В. *С Інновації: теорія, механізм розробки та комерціалізації*. - К.: КНЕУ, 2003. – 115 с.

Антош Н.,
аспірант кафедри економічної теорії та
міжнародних економічних відносин
Херсонський державний університет
м. Херсон

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ УПРАВЛІННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВ МОЛОЧНОЇ ГАЛУЗІ

Проблема управління конкурентоспроможністю підприємств молочної галузі є актуальною для українських підприємств на сучасному етапі та визначається тим, що: зниження конкурентоспроможності продукції є чинником ризику для підприємства; вихід з важкого фінансового стану можливий тільки в результаті створення конкурентоспроможного виробництва; у бізнес-планах інвестиційних проектів і планах фінансового оздоровлення підприємств не враховуються питання оцінки конкурентоспроможності продукції і підприємства в цілому; цінова політика підприємства повинна базуватися на оцінці конкурентоспроможності виробів, що випускаються [4, с. 14-15].

Необхідність оцінки й управління рівнем конкурентоспроможності підприємства зумовлена наступними факторами: оскільки втрата конкурентоспроможності підприємства, призводить до банкрутства, то в сучасних умовах рівень конкурентоспроможності повинен стати критерієм передкризового стану підприємства; бізнес-плани фінансового оздоровлення підприємств повинні включати докладний аналіз і кількісну оцінку конкурентоспроможності продукції і підприємства; цінова політика підприємства повинна базуватися на оцінці конкурентоспроможності продукції, що випускається на сучасному етапі розвитку ринку, управління конкурентоспроможністю продукції можливе тільки з позиції привабливості для споживача; рівень ризику інвестиційного проекту значною мірою залежить від конкурентоспроможності інвестиційного продукту, а також від конкурентоспроможності підприємства, що буде реалізовувати проект.

Ринок молока в Україні є результатом функціонування та предметом конкурентної боротьби індивідуальних домогосподарств і агропромислових об'єднань, виробників звичайних та генетично модифікованих продуктів. Складна структура ринку відкриває підприємствам широкі можливості для унікального позиціонування й забезпечення конкурентоспроможності, адже жодна компанія не може бути успішною на всіх сегментах ринку молока та молокопродуктів. Рівень диверсифікації і фінансові параметри діяльності підприємства, партнерська база й інші чинники повинні забезпечувати цілісність функціонування й сприйняття споживачами товарів конкретного виробника. Тривалість життєвого циклу вітчизняних молокопереробних підприємств обумовлює пошук ефективного формату діяльності, який забезпечував би

повноцінне використання поточних переваг і опанування ринків, що визначатимуть конкурентний профіль компанії в майбутньому [1].

Підвищення конкурентоспроможності підприємства може бути реалізоване в зростанні цінової чи нецінової конкурентоспроможності продукції. Зростання цінової конкурентоспроможності забезпечується за рахунок зниження собівартості виробництва, підвищення ефективності використання ресурсів підприємства. Підвищення нецінової конкурентоспроможності продукції відбувається в основному завдяки якісному поліпшенню елементів внутрішнього потенціалу підприємства. Таким чином, конкурентоспроможність продукції як результат реалізації конкурентоспроможності підприємства здійснює безпосередній вплив на основні економічні показники діяльності підприємства. Управління конкурентоспроможністю є необхідною умовою для розвитку підприємства.

Для виходу на міжнародний ринок і завоювання сегменту ринку вітчизняним підприємствам необхідно підвищувати конкурентоспроможність молочної продукції, що вони виробляють. На сьогоднішній день основною проблемою неконкурентоспроможності підприємств молочної промисловості на зарубіжних ринках є якість сировини. Як відомо якість молока залежить не тільки від «чистоти», але й від племінної роботи, належної кормової бази, технології утримання тварин, тому ці питання потрібно вирішувати в першу чергу. Заготівля здійснюється в одноосібних господарствах, тому за кожним переробником, залежно від потужностей підприємства, закріплюється певна територія, при чому підвищується відповідальність селян за якість продукції і молокопереробників за розвиток сировинної бази [3, с. 4].

Для підвищення конкурентоспроможності підприємств молочної галузі потрібно звернути увагу на виробництво конкурентоспроможної молочної продукції, забезпечити створення сприятливих умов розвитку галузі на основі державного регулювання, підвищити якість молочної сировини, оцінювати перспективи виходу української молочної продукції на європейський ринок, аналізувати конкурентоспроможність українських молочних господарств, їх слабкі та сильні сторони порівняно з європейськими колегами [1]. В сучасних умовах розвитку ринку молочної продукції для підприємств України домінуючою повинна стати інвестиційна стратегія, спрямована на інтеграцію організаційно-економічних структур за рахунок інвестування коштів переробниками в розвиток сировинної бази та контроль за збутовими ланцюгами.

Література:

1. Український клуб аграрного бізнесу / Молочна галузь України / [електронний ресурс] – Режим доступу: <http://agribusiness.kiev.ua/uk/service/studies/217/>.
2. Молочний бізнес-2009 України / [електронний ресурс] – Режим доступу: <http://molprom.com.ua/news.php?lang=ua&date=20090124>.
3. Колосок С. Що чекає вітчизняну молочну галузь / С. Колосок // *Еженедельник 2000*. – 2007. – №38. – С. 4-5.
4. Лукіяничук В.М. Актуальні проблеми молочної галузі / В.М. Лукіяничук // *Молочна промисловість*. – 2003. – №2. – С.14-17.

БАРАНЧУК В.,

студент VI курсу факультету економіки і менеджменту
Херсонський державний університет

Науковий керівник: к.е.н., доцент Федорчук О.М.
м. Херсон

ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Термін "персонал" означає особистий склад чи працівники установи, підприємства, організацій, що складають групу за професійними чи іншими ознаками. Синонімом терміну "персонал" є "кадри" - штат працівників тої чи іншої галузі діяльності, виробництва, організації. Кадри є головним елементом всієї системи управління, і одночасно можуть виступати як об'єктом, так і суб'єктом управління. Здатність одночасно виступати в якості об'єкта і суб'єкта управління являє собою основну специфічну особливість управління персоналом.

Управління персоналом - це процес планування, підбору, підготовки оцінки і удосконалення кадрів, спрямований на раціональне їх використання та підвищення ефективності виробництва [1, с.28].

Предметом управління персоналом є вивчення відносин працівників у процесі виробництва з точки зору найбільш повного і ефективного використання їх потенціалу в умовах функціонування конкретної організаційної системи.

Головною метою управління персоналом є поєднання його ефективного навчання, підвищення кваліфікації і трудової мотивації для розвитку здібностей працівників та ефективне використання будь-яких завдань, що визначаються потребами ринку.

Управління персоналом здійснюється в процесі виконання певних цілеспрямованих дій і передбачає виконання наступних основних етапів і функцій: виявлення цілей і основних напрямків роботи з кадрами, постійне вдосконалення системи кадрової роботи, визначення засобів і методів здійснення поставлених цілей, організацію роботи по виконанню прийнятих рішень, координацію і контроль виконання намічених заходів [2, с.88].

Правильний підбір кадрів дає змогу здійснити принцип "кожна людина на конкретному місці і кожне місце для конкретної людини". Людина забезпечує максимальну віддачу, якщо виконує посильну роботу, яка відповідає її нахилам, здібностям, рівню загальної і спеціальної підготовки.

При підборі кадрів і насамперед, спеціалістів, широко використовують метод відповідальності Формальним критеріям (освіта, виробничий стаж, досвід роботи в конкретній галузі діяльності). Як додаток до цього методу, використовують характеристики з попереднього місця роботи кандидата на посаду, встановлюють випробувальний термін і одержують об'єктивну оцінку про його діяльність. Кожен підприємець чи менеджер повинен пам'ятати, що від

правильності підбору кадрів залежить успіх і престиж підприємства, закладу, організації.

Організація повинна піклуватися про підвищення якості своїх працівників. Для цього недостатньо набору та добору найбільш кваліфікованих і здібних, керівництво має також здійснювати програми систематичного навчання і підготовки кадрів, допомагаючи розкриттю їх можливостей в організації.

Для ефективного управління персоналом підприємства, особливу увагу потрібно приділяти навчанню керівних кадрів. Підвищення кваліфікації здійснюється за рахунок організації лекцій, дискусій, розгляду конкретних ділових ситуацій, вивчення літератури, проведення ділових ігор та рольового тренінгу, варіантами цих методів є щорічні курси та семінари з проблем управління. Навчання повинно носити практичний характер і його результати повинні оцінюватись. Фірми повинні направляти своїх спеціалістів для професійного навчання за кордон [3, с.51].

У розпорядчій діяльності керівника виявляється його мистецтво управління. Вміле використання різних розпорядчих методів упорядковує управлінський вплив на об'єкт управління, підвищує ефективність управлінської діяльності.

Менеджер повинен володіти соціально-психологічними методами управління. Під соціально-психологічними методами розуміють систему засобів і важелів впливу на соціально-психологічний клімат у колективі, на трудову і соціальну активність колективу і його окремих працівників. Дані методи спрямовані на гармонізацію соціальних відносин у колективі, за домовленням соціальних потреб працівників [4, с.37].

Основою управління персоналом виступає кадрова політика розрахована на довготривалу перспективну лінію Формування і розвитку кадрового складу підприємства, організації, засобом реалізації кадрової політики є кадрова робота.

Кадровій політиці належить важливе значення у розвитку і вдосконаленні підприємницької структури підприємства, Об'єктом кадрової політики виступає персонал, предметом - система управління людськими ресурсами, а ціллю - формування, підготовка, розміщення і використання висококваліфікованих кадрів. Кадрова політика може бути відкритого і закритого типу.

Література:

1. Андрушків В. Н., Кузьмін О.Є. *Основи менеджменту.*- Л. :Світ, 2005. - 294 с.
2. Немцов В.Д., Довгань Л.С., Сініок Г.Ф. *Менеджмент організацій. // Навч. посібник.*- К.: 2000. - 388 с.
3. Хміль Ф.І. *Становлення сучасого менеджменту в Україні.*- Львів, 1996.
4. Бойко В, В. *Соціально-психологічний клімат колективу і особистості.* -Н. : Просвіта, 2003. - 132 с.

ВАСИЛЬКОВА Ю.,
студентка II курсу магістратури
факультету економіки і менеджменту
Херсонський державний університет
Науковий керівник: к.е.н., доц. Мельникова К.В.
м. Херсон

ІННОВАЦІЇ ЯК ГОЛОВНА УМОВА ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ АГРАРНОЇ ГАЛУЗІ

В умовах трансформації економіки України до ринкового типу, внаслідок досить тривалої фінансової та політичної кризи більшість вітчизняних сільськогосподарських товаровиробників стали неконкурентоспроможними. Аграрний сектор втратив виробничий потенціал, знизився рівень рентабельності виробництва та платоспроможності сільськогосподарських підприємств на відтворення матеріально-технічної бази, яка на сьогодні морально застаріла і не відповідає сучасним вимогам. Посилює проблему професійний консерватизм управлінського персоналу сільськогосподарських підприємств, неефективність економічної моделі господарювання внаслідок чого підриваються економічні основи подальшого розвитку не лише галузі, але й усього суспільства, виникає загроза продовольчій безпеці держави, поглиблюється демографічна криза в сільській місцевості, зростає безробіття та бідність населення, активізується трудова міграція [1].

Стратегічно важлива роль в середньо- та довгостроковому економічному розвитку сільського господарства повинна належати інноваціям. Адже тільки за допомогою інноваційного підходу можна розірвати коло виробничих, ресурсних, технологічних обмежень, закласти таку модель аграрної економіки, яка послужить основою для постійного підвищення конкурентоспроможності галузі взагалі та окремого суб'єкта господарювання зокрема через ефективне економічне зростання.

З огляду на обмеженість ресурсів у сучасних умовах господарювання та зростання ролі нових технологій у світі висуваються нові вимоги до системи управління витратами як з боку держави, так і з боку власників підприємств. Зарубіжний досвід доводить, що в більшості випадків розмір витрат визначається як найважливіший критерій у виборі варіантів розвитку підприємств, а їх оптимізація - як головний резерв підвищення конкурентоспроможності підприємства та продукції зокрема [2].

Проведений аналіз діяльності сільськогосподарських підприємств Херсонської області свідчить, що для підвищення конкурентоспроможності необхідно першочергово забезпечити виконання наступних напрямів розвитку: пошук, розробка і застосування модернізованого обладнання та технологій; використання вискоелективного устаткування і сучасних технологій, що забезпечують вирощування високоякісної продукції; підбір і підготовка на

сучасному рівні кадрів, здатних здійснювати роботу по вирощуванню та збуту продукції залежно від інтересів покупців; розвиток інфраструктури ринку, що дозволяє з максимумом зручностей реалізувати продукцію; дотримання норм і правил захисту навколишнього середовища; наявність стабільних економічних і господарських зв'язків з постачальниками і споживачами продукції, а також місцевими органами виконавчої влади та місцевого самоврядування.

В умовах наявності морально та фізично застарілих основних фондів їх модернізація є не лише необхідною умовою оптимізації витрат у виробничому процесі, а й важливою складовою дотримання норм і правил захисту навколишнього середовища. Так, закупівля гусеничних тракторів «CASE Quadtrac 500» надасть сільськогосподарському підприємству наступні переваги: більше часу в полі за сезон, найбільша площа контакту та найменший тиск на ґрунт; забезпечення найвищої прохідності та завчасний вихід в поле; максимальне тягове зусилля, що забезпечується блокуванням диференціалів та двигуном з найбільшим у своєму сегменті крутним моментом; активний привод гусениць із внутрішнім зачепленням, що виключає внутрішню пробуксовку та забезпечує надійну передачу тягового зусилля на ґрунт; плаваюча підвіска гусеничних рушіїв, що забезпечує постійний контакт з ґрунтом, зменшуючи пробуксовку практично до нуля. Використання гусеничних тракторів «CASE Quadtrac 500» надасть можливість здійснювати: на 20% нижчий тиск на ґрунт порівняно з будь-якими іншими конструкціями, що є надзвичайно важливим фактором за сучасних ґрунтово-кліматичних умов та дозволить мінімізувати ймовірність утворення ущільнень; маневрувати із повним приводом без утворення гребенів; значно раніше заходити в поле, а отже вчасно виконувати усі агротехнічні операції; в середньому на 15% вищу продуктивність роботи порівняно із двогусеничними тракторами та рушіями на спарених колесах; дозволить суттєво економити паливе за рахунок зниження рівня буксування та утворення колії – більша частина потужності спрямовується на тягове зусилля.

Також особливу увагу при обґрунтуванні напрямів модернізації наявних виробничих фондів необхідно звернути на запровадженні та активному використанні лізингу. Основними перевагами лізингу над іншими джерелами фінансування оновлення основних засобів підприємства є те, що в процесі лізингу одержуються не кошти, а конкретне обладнання, яке має техніко-економічні характеристики, чітко визначені самим підприємством. Це надає змогу відразу приступати до виробництва продукції і з одержаної виручки поступово розраховуватись з лізингодавцем. А оскільки терміни і розмір виплати є предметом взаємної домовленості сторін, то можна досить гнучко враховувати інтереси кожного партнера.

Література:

1. Світличин І. І. Місце інноваційних процесів на сільськогосподарських підприємствах [Електронний ресурс] / І. І. Світличин // Економіка. Управління. Інновації. Сер. Екон. науки : електрон. журн. – 2010. – №2 (4). – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/eui_2010_2_39.

2. Концеба С. М. Економічна сутність ресурсного забезпечення виробництва продукції [Текст] / С.М. Концеба // Економіка АПК. – 2010. - № 7. – С. 43 - 46.

Водяницька О.,

Студентка IV курсу факультету економіки і менеджменту
Херсонський державний університет

Науковий керівник: к.е.н., доцент Ковальов В.В.

м. Херсон

БАНКІВСЬКЕ КРЕДИТУВАННЯ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ЙОГО ПРОВЕДЕННЯ

На сучасному етапі одну з головних ролей у прискоренні і стимулюванні відтворювальних процесів в економіці відіграє банківський кредит як джерело забезпечення грошовими ресурсами поточної підприємницької діяльності незалежно від форми власності та сфери господарювання.

Кредит (від лат. *creditum* — позика, борг) — одна з найскладніших економічних категорій, необхідність якої обумовлений, з одного боку, становищем та розвитком товарно-грошових відносин, з іншого — таким показником, як руху вартості. Оскільки надання кредиту є специфічною, відокремленою формою грошових відносин, воно має власні особливості, пов'язані з обслуговуванням усього процесу розширеного відтворення та забезпеченням його безперервності [1].

Кредитні операції, в свою чергу, показують відношення між кредитором і позичальником із приводу отримання у тимчасове користування грошових коштів, їхнього повернення й оплати.

Кредитні операції комерційних банків – це один із видів активних операцій банків, пов'язаних із наданням клієнтам позичок. Банки виконують роль фінансових посередників, приймаючи грошові засоби у вкладників і передаючи їх позичальникам, отримують за це прибуток, шляхом встановлення більш високого відсотку за позики, ніж ту, яку вони виплачують за вкладами [2].

Основні положення, на які спирається теорія і практика кредитного процесу відображені у принципах банківського кредитування. Ці положення основані на цілях та завданнях, що стоять перед банками, а також, об'єктивними закономірностями розвитку і функціонування кредитних відносин [3]. Кредитування, як процес вимагає від господарських суб'єктів і банків чіткого дотримання принципів кредитування, таких як: строковість, забезпеченість, платність і наявність цільового характеру позики .

Грамотна організація процесу банківського кредитування та розробка ефективної і гнучкої системи управління кредитними операціями позитивно впливає на фінансову стабільність банків, так як кредитна політика банку визначає основні цілі і завдання банківської діяльності та відповідно до цього визначає способи і методи її реалізації з метою максимізації прибутку від проведення кредитних операцій та мінімізації рівня ризиків банківської діяльності у сфері кредитування.

Для банків кредитування – це один із найважливіших видів банківської діяльності, що приносить високі доходи. Але, надання кредиту пов'язане з кредитним ризиком, тобто неповерненням суми основного боргу та відсотків за позикою юридичними та фізичними особами [1]. У зв'язку з цим при організації кредитних операцій зусилля банків спрямовані на те, щоб уникнути чи знизити можливі втрати від невиконання зобов'язань клієнтами.

Важливим при організації процесу кредитування є чітке визначення банком своїх цілей, завдань і пріоритетів - місця в банківській системі, тобто визначити нішу кредитного ринку, стратегію і тактику кредитної діяльності у відповідності із політикою банку.

Разом із тим, кредитна політика банку - це система взаємопов'язаних заходів, спрямованих на реалізацію затверджених у банку загальних стратегічних і тактичних цілей, що виражається у визначенні банком своїх пріоритетів у сфері кредитування і в організації механізму кредитування.

Кредитна політика, як і будь-яка політика, базується на таких принципах, як: наукова обґрунтованість, ефективність, оптимальність і єдність всіх елементів. Специфічність банківської діяльності розкривається в принципах безпеки, надійності і прибутковості [4].

Управління кредитними операціями є окремим підрозділом банківської діяльності. У процесі управління кредитною діяльністю банку об'єктами є не лише кожна окрема кредитна операція, а й сукупність усіх наданих банком кредитів з їх взаємовпливом і взаємозалежністю, тобто кредитний портфель банку.

Кредитний портфель — це сукупність усіх кредитів, наданих банком для одержання доходів. Обсяг кредитного портфеля оцінюється за балансовою вартістю всіх кредитів банку, у тому числі сумнівних і прострочених. У структурі банківського балансу кредитний портфель розглядається як система, що входить до складу активів банку, яку характеризують такими показниками: дохідність та рівень ризику [5].

Отже, банківська система охоплює майже всі сфери ринкової економіки – обмін, розподіл, виробництво і споживання. Немає майже жодної фірми чи організації, яке б не користувалося послугами кредитних установ. Проникнення банківської системи у всі ланки господарської системи здійснюються через грошово – кредитні відносини. Тобто, кредит – один із факторів, який забезпечує безперервність розширеного відтворення в економіці.

Література:

1. *"Банківська справа" під редакцією В.І. Колесникова, Л. П. Кроливецької, М.: Фінанси і статистика, 2013 р.;*
2. *Челноков В.А. "Банки: Буквар кредитування. Технології банківських позичок. Навколобанківськими ринковий простір", М.: АТЗТ" Антедор", 2015 р.;*
3. *Банківська справа: стратегічне керівництво / За ред. В. Платнова, М. Хіггінса. - М.: Консалтбанкп, 2014.*
4. *Банківська справа: Учеб. / Под ред. Г.Г. Коробової. - М.: МАУП, 2013.*

5. Несторенко М. В. Облік і аналіз кредитних операцій / Несторенко М. В., Андросова О. Ф. // Економічний простір. – 2014. – № 23/2. – С. 172–178.

ГАВРЕНКОВА В.,

аспірант кафедри економічної теорії та міжнародних економічних відносин
Херсонський державний університет
м. Херсон

ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОЦЕСІВ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ В СИСТЕМІ МЕНЕДЖМЕНТУ ЯКОСТІ ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА

Проблема якості є найважливішим чинником підвищення рівня життя, економічної, соціальної і екологічної безпеки. В сучасному суспільстві якість є комплексним поняттям, що характеризує ефективність всіх сторін діяльності: розробка стратегії, організація виробництва, маркетинг та ін.

Управління якістю являє собою безперервний процес впливу на виробництво шляхом послідовної реалізації логічно взаємопов'язаних функцій з метою забезпечення якості. Якість визначається дією багатьох випадкових, місцевих і суб'єктивних факторів. Для попередження впливу цих факторів на рівень якості необхідна система менеджменту якості (СМЯ). При цьому потрібні не окремі розрізнені і епізодичні зусилля, а сукупність заходів постійного впливу на процес створення продукту з метою підтримки відповідного рівня якості.

На розробку та впровадження СМЯ організації впливають багато чинників: потреби, що постійно змінюються; конкретні цілі організації; асортимент, призначення та складність продукції чи послуг; особливості організації та здійснення процесів управління усіма ресурсами; розміри та структура організації; рівень менеджменту організації і т. ін.

Не дивлячись на відсутність єдиного тлумачення концепції загального менеджменту якості (Total Quality Management – TQM), наявність особливостей її застосування для підприємств різних видів економічної діяльності та форм власності, можемо визначити її фундаментальні характеристики:

- орієнтація всієї діяльності підприємства на споживача, від задоволення потреб та відповідності очікуванням яких залежить успіх підприємства в ринковій економіці;
- погляд на виробничі відносини між співробітниками як на відносини споживача із постачальником;
- безперервне удосконалення виробництва і діяльності в області якості, відношення до забезпечення якості як до безперервного процесу (концепції Джурана, «Кайзен», «Кайрію» тощо);
- комплексне системне вирішення завдань забезпечення якості на всіх стадіях життєвого циклу продукції;
- концентрація уваги не на виявленні, а на попередженні невідповідностей;
- оптимізація співвідношення «якість – витрати - час»;

- забезпечення достовірності даних про якість за рахунок використання статистичних методів.
- зміщення головних зусиль у сфері якості в бік людських ресурсів, а саме посилення уваги до формування сумлінного відношення до справи, культури виробництва, стиль керівництва, залучення працівників до вирішення проблем якості;
- безперервне підвищення компетентності співробітників підприємства [1].

З нашої точки зору, саме дві останні з перелічених характеристик, які пов'язані із використанням людських ресурсів, посідають особливе місце у забезпеченні якості продукції будь-якого підприємства. Крім того, в дослідженні С.Маркової [2] виявлено залежність між людським фактором та ефективністю СМЯ, яка пояснюється наступним чином:

- ефективне використання інтелектуального капіталу та трудового потенціалу працівників підприємства є запорукою виготовлення якісної продукції, яка має цілу низку конкурентних переваг, що приваблюють клієнтів, підвищують рівень їх задоволеності і відповідно прихильності до підприємства, що в свою чергу забезпечує підвищення результативності та ефективності його роботи;

- потреба постійного підвищення якості в умовах конкурентного ринку вимагає налагодження скоординованої діяльності на всіх етапах життєвого циклу продукту, що є можливим за рахунок систематичного контролю за роботою працівників, впливу на умови їх праці, здійснення їх розвитку;

- усвідомлення пріоритету трудових ресурсів як носіїв професійних знань, навичок, умінь, інтелектуальних та творчих здібностей над іншими ресурсами підприємства;

- можливість підвищення рівня якості продукції за рахунок впровадження інноваційних методів та технологій, опанування якими є можливим тільки за умов розвитку персоналу.

Об'єктивною передумовою формування і використання «людської» складової забезпечення СМЯ є аудит людських ресурсів, який здійснюється за напрямками аналізу структури персоналу, кадрового потенціалу підприємства, наявної та перспективної компетентності співробітників, ефективності системи управління персоналом. З точки зору забезпечення якості, дані аудиту є основою інформації щодо відповідності компетенцій персоналу вимогам фірми у поточний момент та складання заходів, які забезпечуватимуть певний рівень відповідності компетенцій персоналу вимогам підприємства як в поточній так і в перспективній діяльності [3].

Таким чином, розробка і впровадження процесів організації управління персоналом підприємства в сучасних умовах є одним із визначних факторів забезпечення якості, а отже і успішності підприємства на ринку в операційній та стратегічній перспективах.

Література:

1. Тарасова О. В., Левицька О. В. *Сучасні концепції управління якістю продукції // Економіка харчової промисловості. – 2010.*

2. Маркова С. В., Чкан А. С., Олійник О. М. Управлінські підходи до формування системи менеджменту якості підприємства засобами розвитку персоналу та самоменеджменту //Актуальні проблеми економіки. – 2014. – №. 7. – С. 194-201.

3. Бондаренко О. О. Значення компетентності персоналу у процесі впровадження системи менеджменту якості //Економіка та держава. – 2009. – №. 4. – С. 70-72.

ГОБОРОВА О.,

студент VI курсу економічного факультету
Херсонський державний аграрний університет
Науковий керівник: к.е.н., доцент Федорчук О.М.
м. Херсон

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНОЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Без постійного вдосконалення та навіть розробки нових прийомів і методів ведення бізнесу, досягнення і довготривале утримання позитивних результатів при постійних змінах, причому, безумовно, у бік підвищення жорстокості, умов господарювання є не можливим. Необхідність таких змін безпосередньо стосується і питань впровадження інноваційно - інвестиційної моделі стратегічного управління як основоположних аспектів функціонування підприємства.

Доцільно зазначити, що в сучасних умовах стратегія підприємства у сфері інноваційно – інвестиційної діяльності набуває особливої актуальності і важливості як в теоретичному, так і практичному аспектах. Насамперед така ситуація обумовлена нагальною потребою в оновленні основних фондів через їх фізичну і моральну зношеність, необхідністю переходу до сучасних технологій або взагалі переорієнтації на випуск нової продукції. Наявність численних інвестиційних альтернатив зумовлює необхідність ретельного аналізу і обґрунтованого вибору інноваційно – інвестиційної стратегії. Орієнтуючись на вищезазначене можна впевнено стверджувати, що стратегія інвестування є визначальною в системі стратегічного управління підприємством.

Інноваційно – інвестиційне стратегічне управління вирішує широкий спектр питань планування та реалізації інноваційних проектів і програм, які розраховані на якісні зміни і діяльності організації на ринку, виробництві або соціальній сфері підприємства [1].

Стратегія – це комплексний план, що орієнтує організацію не на сьогоднішнє, а на перспективу. Метою стратегії є забезпечення не так поточного успіху, як прискореного постійного розвитку організації в умовах конкуренції, лідерства на ринку [2].

Інноваційно – інвестиційна стратегія – один із засобів досягнення цілей організації, який відрізняється від інших засобів своєю новизною, передусім для даної організації, для галузі ринку, споживачів, країни загалом.

Доцільно зазначити, що будь-які стратегічні кроки організації мають інноваційне спрямування, оскільки вони так чи інакше ґрунтуються на нововведеннях в економічній, виробничій, збутовій чи управлінській сферах.

Наприклад, одна із характерних для ринкового господарювання стратегій – продуктова – спрямована на розвиток нових видів продукції та технологій, сфер і методів збуту, тобто базується винятково на інноваціях. Це стосується й інших типів стратегій. Так, стратегія розвитку організації передбачає забезпечення сталих темпів її зростання та функціонування в перспективі і ґрунтується на використанні науково – технічних досягнень у сфері техніки, організації, технології, управлінні, тобто на комплексні інновації [3].

Проте з метою планування інноваційних процесів доцільно стратегію інновацій розглядати в комплексі з інвестиційною. Стратегія нововведень передбачає об'єднання цілей технічної політики та політики капіталовкладень і спрямована на впровадження нових технологій і видів продукції, послуг. У цьому розумінні стратегічне управління інноваціями орієнтується на досягнення майбутніх результатів безпосередньо через інвестиційний процес.

Кризова ситуація в інноваційній сфері української економіки зумовлена насамперед відсутністю інноваційно – інвестиційної моделі ринкової стратегії підприємств в управлінні інноваційною діяльністю.

Вважаємо, що головною метою інноваційної стратегії в Україні є запобігання розпаду науково – інноваційної сфери і створення передумов для швидкого та ефективного впровадження технічних і технологічних інновацій у всіх сферах господарської діяльності, забезпечення структурно – технологічної передумови як на рівні підприємств, так і економіки загалом.

Таким чином, інноваційно – інвестиційна стратегія дозволяє здійснювати відбір найбільш ефективних з економічного боку і придатних із боку чутливості до ризиків проектів. За цього запропонований підхід відрізняється від традиційних методів оцінки ефективності більш повним врахуванням можливих надходжень грошових коштів від інноваційної діяльності, врахуванням змін ринкових умов і макроекономічної ситуації. Удосконалення механізму формування інноваційно - інвестиційної стратегії підприємства і методів її оцінки має важливе значення для управління та підвищення ефективності функціонування підприємства у сучасних умовах вітчизняної економіки.

Література:

1. Портер М. Конкурентное преимущество: Как достичь высокого результата и обеспечить его устойчивость [Текст] / Майкл Е. Портер ; пер. с англ. – М.: Альпина Букс, 2005. – 715 с.
2. Корецький М.Х. Стратегічне управління / М.Х. Корецький, А.О. Дехтяр, О.І. Доцій. – К.: ЦУЛ, 2007. – 240 с.
2. Стратегия бизнеса: аналитический справочник [Электронный ресурс] / С. А. Айвазян, О. Я. Балкин, Т. Д. Баснина [и др.] ; под ред. Г. Б. Клейнера. – М.: КОНСЭКО, 2008. – Режим доступа : <http://www.aup.ru/boors/m71>.

ГОРБУНОВ П.,

студент I курсу факультету економіки і менеджменту
Херсонський державний університет

Науковий керівник: д.е.н., професор Ушкаренко Ю.В.
м. Херсон

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД СТАНОВЛЕННЯ МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ В КРАЇНАХ З РИНКОВОЮ ЕКОНОМІКОЮ ТА ЙОГО ВПЛИВ НА РОЗВИТОК БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ

Розвиток малого бізнесу на Заході відбувається більш швидкими темпами, оскільки надається велике значення підприємствам малого бізнесу та їх підтримці на федеральному рівні. Малий бізнес в розвинених країнах в даний час являє собою середній клас, який служить базою для стабільного розвитку економіки. Наприклад, малий бізнес в Європі становить основу соціально-економічного розвитку ЄС. В Євросоюзі налічується понад 20 мільйонів підприємств малого та середнього бізнесу, які дають більше половини загального обороту і доданої вартості. Число зайнятого населення в малому бізнесі Європи становить близько 70% [1].

Позитивним є досвід Іспанії, де місцеві органи влади, провінційні і муніципальні органи, які, користуючись значною автономією, здійснюють самостійну політику у галузі підтримки малого бізнесу з урахуванням місцевих умов і особливостей, у тому числі активно розвивають мережу об'єктів спеціалізованої інфраструктури – агентств регіонального розвитку малого підприємництва. Фінська модель інноваційного підприємництва базується на розвиненій державній політиці підтримки наукового прогресу та наукомістких виробництв малих підприємств і тісному співробітництві малого й великого бізнесу у сфері новітніх технологій [2].

У сфері інноваційних технологій у малому бізнесі є корисним і досвід Японії. Особливо це стосується розробки на засадах японської моделі своєї власної, української моделі фінансування інноваційного підприємництва, яка б передбачала створення спеціальних кредитних установ на прикладі японської Корпорації малого бізнесу та її регіональних відділень, а також спеціально утворених громадських організацій – асоціацій кредитної гарантії [3].

Велике значення в українській практиці сприяння розвитку малого підприємництва може мати створення спеціальних інституцій – інноваційних центрів та центрів розвитку підприємництва. Як свідчить досвід таких провідних у сфері інноваційних технологій країн світу, як США, Японія, Фінляндія, Іспанія та ін., ці утворення можуть бути чотирьох видів: центри передачі технологій, бізнес-центри, бізнес-інкубатори, технологічні парки [2].

Провідна роль малого бізнесу, стрімкі темпи його розвитку в нашій країні та майже відсутність дієвих механізмів регулювання підприємницької діяльності

як на загальнодержавному, так і на регіональному рівнях через неприйняття цих механізмів у радянські часи сприяє запозиченню й адаптації досвіду у цій сфері у країн з розвинутою економікою, де мале підприємництво є найбільшим сектором економічної діяльності.

Регулювання розвитку малого бізнесу в сучасних умовах є пріоритетом державної економічної політики. В Україні це має стати одним із найважливіших стратегічних напрямів діяльності національних урядових структур. Для впровадження державної системи підтримки малого та середнього бізнесу в нашій державі пропонується застосувати американську модель регулювання підприємницької діяльності. А саме, державне регулювання малого бізнесу в Європі здійснюється шляхом розробки і реалізації цільових програм фінансового, технологічного, інформаційного та кадрового сприяння розвитку малого та середнього підприємництва [3]. Правове регулювання малого підприємництва здійснюється численними нормативно-правовими актами як загального, так і спеціального характеру.

В Україні уповільнення темпів зростання кількості суб'єктів малого підприємництва, зменшення кількості зайнятих на них певною мірою свідчить про недостатність і недосконалість нормативно-правової бази розвитку малого підприємництва, яка має бути першоосновою, фундаментом формування та розвитку суб'єктів малого підприємництва. Проте, діяльність малого та середнього бізнесу в Україні пов'язана з низкою труднощів: проблема фінансування, необхідність модернізації зношеної технологічної бази, макроекономічна нестабільність, часта зміна правових норм, відсутність правових гарантій рівності усіх форм власності.

Взаємовідносини державних органів і ринкових структур з малим і середнім бізнесом побудовані так, що останній не захищений ні від іноземних конкурентів, ні від вітчизняних монополістів. Адміністративні бар'єри, створені органами влади різних рівнів, ускладнюють процедуру та збільшують витрати на реєстрацію малих підприємств, ускладнюють систему ліцензування, пильно контролюють діяльність малих підприємств. Велика частка малого бізнесу (від 60 до 80%) знаходиться у тіньовому секторі, що загострює проблему сприяння їх розвитку та виходу з тіні [1].

Сприятливе підприємницьке середовище, інвестиційний клімат, прозора й необтяжлива податкова система помножені на відносно дешеву, аніж у розвинутих країнах, але кваліфіковану робочу силу, формують передумови підвищення конкурентоспроможності економіки України в цілому та окремих підприємств на світових ринках.

Література:

1. [Електронний ресурс] – режим доступу: <http://lg.sfs.gov.ua/media-ark/news-ark/print-71108.html>
2. [Електронний ресурс] – режим доступу: <http://www.remzavod.biz/e9.html>
3. [Електронний ресурс] – режим доступу: http://pidruchniki.com/15800119/ekonomika/pravove_zabezpechennya_rozvitku_malogo_pidpriyemnitstva

ДАНИЛЕНКО В.,

студент VI курсу факультету економіки і менеджменту
Херсонський державний університет

*Науковий керівник: к.е.н., доцент Федорчук О.М.
м. Херсон, Україна*

ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ І АУДИТУ РОЗРАХУНКІВ ПІДПРИЄМСТВА З ОПЛАТИ ПРАЦІ

Оплата праці - це заробіток працівника, обчислений, як правило, у грошовому вираженні, який виплачується йому за відповідну виконану роботу або надані послуги, передбачені трудовою угодою між підприємцем і працівником [3].

Оплата праці складається з основної заробітної плати й додаткової оплати праці. Розміри оплати праці найманого робітника залежать від результатів його праці з урахуванням наслідків господарської діяльності підприємства. Як правило, розмір оплати праці фіксується угодою (контрактом) між роботодавцем і найманим працівником. Враховується досвід працівника, стаж роботи, рівень його кваліфікації, імідж та інші дані.

Основною метою аудитора при перевірці розрахунків підприємства з оплати праці є визначення сильних сторін контролю, щоб переконатися, що істотні помилки відсутні [2, с.33].

Основне завдання аудита розрахунків підприємства з оплати праці - перевірка дотримання нормативно-правових актів при нарахуванні оплати праці, утриманнях з неї і правильності ведення бухгалтерського обліку з оплати праці.

До найважливіших завдань аудиту розрахунків з працівниками з оплати праці відносяться:

- перевірка правильності нарахування основної, додаткової заробітної плати та інших заохочувальних та компенсаційних виплат;
- перевірка обґрунтованості віднесення витрат на оплату праці на собівартість продукції або на витрати операційної діяльності, які не включаються до собівартості реалізованої продукції;
- вивчення правильності розподілу витрат на оплату праці між видами готової продукції (виконаних робіт, наданих послуг) та по звітних періодах;
- перевірка своєчасності розрахунків з працівниками з оплати праці;
- перевірка правильності нарахувань на фонд оплати праці та утримань із заробітної плати та своєчасності їх сплати відповідним органам;
- перевірка стану обліку розрахунків з працівниками з оплати праці;
- перевірка наявності і відповідності законодавству первинних документів по обліку робочого часу, обсягу виконаних робіт, послуг, випущеної продукції;
- перевірка відповідності показників аналітичного обліку із записами в Головній книзі і бухгалтерському балансі на одну і ту ж саму дату.
- перевірка дотримання встановлених штатним розкладом посадових

окладів працівників підприємства;

- своєчасність індексації з урахуванням росту цін в умовах інфляції.

Внутрішній аудит згідно до Міжнародних стандартів аудиту – це діяльність з оцінювання, яка організована в межах суб'єкта господарювання і яку виконує окремий відділ [4, с.121].

Функції внутрішнього аудиту охоплюють перевірку, оцінювання та моніторинг адекватності й ефективності функціонування системи бухгалтерського обліку і внутрішнього контролю. Внутрішній аудит є об'єктивним джерелом інформації і, отже, сприяє у досягненні цілей і виконання поставлених завдань найефективнішим способом.

Служба внутрішнього аудиту має бути незалежним окремим підрозділом у структурі підприємства. Оскільки рівень організації незалежності служби внутрішнього аудиту безпосередньо впливає на об'єктивність внутрішніх аудиторів.

Для вдосконалення методики аудиту розрахунків з оплати праці та інших виплат працівникам важливим моментом є вибір об'єктів аудиту, що передбачає не тільки їх відбір, а й визначення джерел інформації, в яких містяться дані про досліджувані об'єкти.

Визначившись з об'єктами аудиту, слід відібрати нормативні документи, що регулюють трудові відносини та порядок здійснення і відображення в обліку та звітності розрахунків за виплатами працівникам. Це завдання на даний час ускладнене надзвичайно великою їх кількістю і постійною змінюваністю. Тому основні з них обов'язково повинні бути згруповані в окремому розділі методики, оформлені відповідним робочим документом довгострокового досьє аудитора і постійно оновлюватись [1, с.211].

Таким чином, розглянувши питання щодо вдосконалення аудиту розрахунків з оплати праці на підприємстві, можна зробити висновки, що на сьогодні однією з нагальних потреб є створення служби внутрішнього аудиту на підприємстві, що дасть змогу значно покращити організацію ведення обліку розрахунків з оплати праці та усунути існуючі недоліки.

Література:

1. Гольцова, С. М. Бухгалтерський облік [Текст] : навчальний посібник. / С. М. Гольцова - Суми : ВТД «Університетська книга», 2016. - 255 с.
2. Дорош Н.І. Аудит: методологія та організація. – К.: Товариство "Знання", КОО, 2015. - 402 с.
3. Закон України «Про оплату праці» від 24 березня 1995 року № 108/95-ВР зі змінами та доповненнями станом на 2016 рік <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/108/95-%D0%B2%D1%80>
4. Теліщук Л.О. Навчальний посібник для студентів спеціальності «Облік і аудит» вищих навчальних закладів. - Тернопіль: Астон, 2013. - 496с.

ДОСЕНКО В.,

Студентка IV курсу факультету економіки і менеджменту
Херсонський державний університет

Науковий керівник: к.е.н., доцент Мельникова К.В.

М.Херсон

ФІНАНСОВЕ ПЛАНУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВА

Ринкова економіка передбачає становлення та розвиток підприємств різних організаційно-правових форм, які ґрунтуються на різноманітних видах приватної власності — як окремих громадян (фізичних осіб), так і їх об'єднань чи трудових колективів (юридичних осіб). З'явився такий вид економічної діяльності як підприємництво. Підприємство — це організаційно відокремлена і економічно самостійна ланка виробничої сфери народного господарства, що спеціалізується на виготовленні продукції, виконанні робіт і наданні послуг. Вона має регулярний характер і відрізняється такими особливостями:

- має свободу у виборі напрямків та методів діяльності;
- має самостійність в прийнятті рішень (в рамках діючого законодавства та встановлених норм);
- несе відповідальність за рішення, що приймаються та їх наслідки;
- не виключає ризику, збитків чи банкрутства.

Підприємництво чітко орієнтовано на отримання прибутків, завдяки чому, в умовах розвинутої конкуренції, досягається задоволення суспільних потреб в певних видах товарів чи послуг. Саме отримання прибутку є причиною зацікавленості суб'єктів господарювання в результатах фінансово-господарської діяльності.

Фінансове планування охоплює найважливіші сторони фінансово-господарської діяльності підприємства, забезпечує необхідний попередній контроль за утворенням і використанням матеріальних, трудових і грошових ресурсів, створює умови зміцнення фінансового стану підприємства.

Без фінансового планування не можна досягти того рівня управління виробничо-господарською діяльністю підприємства, який забезпечує йому успіх на ринку, постійне вдосконалення матеріальної бази, соціальний розвиток колективу. Ніякий інший вид планування не може мати для підприємства такого узагальнюючого, глобального значення, бо саме фінанси охоплюють усі без винятку сторони й ділянки його функціонування.

Актуальність теми полягає в тому що планування допомагає підприємству досягти високого рівня управління виробничо-господарської діяльності, яке забезпечує йому успіх на ринку, постійне вдосконалення матеріальної бази, соціальний розвиток колективу.

Задачами фінансового планування є:

1. Забезпечення реальної збалансованості планових витрат і прибутків підприємства на принципах самоокупності і самофінансування;

2. Визначення фінансових взаємовідносин із бюджетами і банками;
3. Забезпечення фінансовими ресурсами і коштами виробничо-господарської діяльності;
4. Збільшення прибутку за рахунок зниження собівартості, підвищення якості продукції і росту рентабельності виробництва;
5. Контроль за фінансовим станом та платоспроможністю підприємства.

Фінансове планування пов'язане передусім з плануванням виробничої діяльності підприємства. Всі планово-фінансові показники базуються на показниках з обсягу виробництва, асортименту товарів та послуг, собівартості продукції. Вони повинні створювати необхідні фінансові умови для успішного виконання виробничих планів.

Література:

1. Московських В. П. Шляхи фінансового прогнозування в Україні // *Фінанси України.*: -1997. - №3. -С. 12-13.
2. *Финансовое управление компанией.* / Под общ. ред. Кузнецовой Е. В. М.: Фонд "Правовая культура", 1995. 384 с.
3. Шеремет А. Д., Сайфулин Р. С. *Методика финансового анализа.* М.: Инфра-М, 1996. – 172 с.

ДРАГАН О.,

д.е.н., професор кафедри
управління персоналом та економіки праці
Національного університету харчових технологій

ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО КАТЕГОРІЇ «КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА»

Узагальнюючи сутність поняття «конкурентоспроможність підприємства», вважаємо за доцільне звернути увагу на більш вдалі, на нашу думку, терміни, які характеризують його відмінності (табл. 1).

Таблиця 1

Визначення термінів «конкурентоспроможність», конкурентоспроможність підприємства» як економічних категорій різними ученими-економістами

Автор	Визначення (трактування) як економічної категорії <i>«конкурентоспроможність підприємства –....</i>
В.О. Василенко [1, с. 23, 85, 358]	...можливість його ефективної господарської діяльності й її практичної реалізації в умовах конкурентного ринку. ...здатність комерційної організації робити і продавати конкурентоспроможний продукт; перевага даної конкретної організації стосовно інших організацій-конкурентів у даній галузі бізнесу.
І.З. Должанський [2, с.28]	...можливість ефективно розпоряджатися власними й позиковими ресурсами в умовах конкурентного ринку.

Автор	Визначення (трактування) як економічної категорії <i>«конкурентоспроможність підприємства –...»</i>
С.Ф. Покропивний [3, с. 350]	...здатність до ефективної господарської діяльності та забезпечення прибутковості за умов конкурентного ринку. Тобто, конкурентоспроможність підприємства – це здатність забезпечувати випуск і реалізацію конкурентоспроможної продукції.
О.С. Савчук [4, с. 58]	...здатність у процесі суперництва досягати кращих результатів в деякій діяльності, сфері функціонування. Конкурентоспроможність підприємства повинна визначатися конкуренто-спроможністю окремих видів продукції, яку воно випускає.
Л.С. Кобиляцький [5, с. 81]	...визначають показники, які характеризують ефективність виробничої діяльності, фінансового стану підприємства, ефективності організації збуту і просування товару порівняно з підприємствами-конкурентами, а також показники конкурентоспроможності товарів.
В.Д. Немцов [6, с. 220]	...може бути визначена як комплексна порівняльна характеристика підприємства, яка відображає ступінь переваги сукупності оціночних показників його діяльності, що визначають успіх підприємства на певному ринку за певний проміжок часу, по відношенню до сукупності показників конкурентів.
Ю.Б. Іванов [7, с. 16]	...можливість ефективної господарської діяльності та її практичної прибуткової реалізації в умовах конкурентного ринку.
С.П. Ярошенко [8, с. 136]	...здатністю підприємства діяти в умовах ринкових відносин, отримуючи прибуток, достатній для науково-технічного вдосконалення виробництва, стимулювання працівників і підтримки якості продукції на високому рівні. Мається на увазі, що конкурентоспроможність виробництва в основному зводиться до конкурентоспроможності продукції.
Т.В. Гринько [9, с. 35]	...здатність підприємства господарювати ефективніше, ніж інші підприємства-конкуренти у визначеному сегменті ринку.
Є.М. Карпенко [10, с. 257]	...відносна характеристика, яка проявляється в умовах конкуренції як здібність задіяти необхідні ресурси і зробити з них конкурентоспроможний товар, визначається продуктивністю використання виробничих ресурсів, обумовлює його положення на ринку і залежить від аналогічної властивості його галузі та країни.
Г.Л. Воронін [11, с. 18]	...багатогранне поняття, яке включає в себе не тільки якісні та цінові параметри промислової продукції, але й залежить від рівня менеджменту, управління фінансовими потоками, інвестиційної та інноваційної складової в діяльності підприємства.
О.Б. Чернега [12, с. 29];	...сукупність характеристик діяльності, завдяки яким є ринок збуту і задовольняються потреби певних груп покупців. ...суб'єктивна і відносна категорія, яка фіксує результати порівнювання, тобто оцінює здатність задовольнити потреби на підставі встановлення ринкової привабливості продукції.
З.Є. Шершньова, С.В. Оборська [13, с. 67]	...рівень його компетенції відносно інших підприємств-конкурентів у нагромадженні та використанні виробничого потенціалу певної спрямованості, а також його окремих складових: технології, ресурсів, менеджменту, навичок і знань персоналу тощо, що знаходить вираження в таких результируючих показниках, як якість продукції, прибутковість, продуктивність тощо.

Автор	Визначення (трактування) як економічної категорії «конкурентоспроможність підприємства –....»
Енциклопедія бізнесмена, менеджера, економіста [14, с. 297]	...рівень його компетентності порівняно з іншими підприємствами– конкурентами за такими параметрами, як технологія, практичні навички і професійні знання персоналу, рівень стратегічного і поточного планування, політика збуту, рівень управління, комунікації, якість систем управління виробництва продукції тощо.
С.Б. Алексєєв [15, с. 618]	...економічна категорія, яка дозволяє в умовах конкуренції представити на внутрішній і зовнішній ринок продукцію, яка з точки зору конкурентних переваг сприймається споживачем як краща за аналогічну продукцію конкурентів та дозволяє підприємству отримувати плановий дохід, реалізовувати стратегії конкурентної боротьби й забезпечувати виживання і бажане положення на ринку у довгостроковій перспективі.

Аналізуючи представлені наукові погляди на визначення поняття «конкурентоспроможність підприємства», спостерігаються точки зору, які можуть бути згруповані наступним чином: *по-перше*, більшість авторів вважають, що конкурентоспроможність підприємства визначається і залежить від конкурентоспроможності товарів; *по-друге*, автори вважають конкурентоспроможність підприємства як результат ефективної господарської діяльності за умов конкурентного ринку; *по-третє*, автори розглядають конкурентоспроможність підприємства як комплексну порівняльну характеристику підприємства, яка відображає ступінь конкурентних переваг його діяльності над іншими підприємствами- конкурентами; *по-четверте*, конкурентоспроможність підприємства – це забезпечення фінансової конкурентоспроможності; *по-п'яте*, автори зазначають, що конкурентоспроможність підприємства – це результат підвищення продуктивності використання його ресурсів; *по-шосте*, автори розглядають конкурентоспроможність підприємства з позиції маркетингової діяльності: наявність ефективного маркетингового комплексу, торгової марки, іміджу; *по-сьоме*, автори визначають конкурентоспроможність підприємства як завойовування частки міжнародного конкурентного ринку шляхом зосередження уваги на удосконаленні зовнішньоекономічної діяльності; *по-восьме*, науковці розглядають забезпечення конкурентоспроможності підприємства як результат використання людського капіталу; *по-дев'яте*, зарубіжні економісти, розглядають конкурентоспроможність підприємства як постійне збільшення його вартості (капіталу); *по-десяте*, науковці, що займаються проблемами інвестиційно-інноваційної діяльності, визначають конкурентоспроможність підприємства через забезпечення інноваційної спроможності.

Література:

1. Василенко В.О. Стратегічне управління : навч. посіб. / В. О. Василенко. – К. : ЦУЛ, 2003. – 396 с.
2. Должанський І. З. Конкурентоспроможність підприємства / І. З. Должанський, Т. О. Загорна. – К. : Центр навч. літератури, 2006. – 384 с.
3. Результати та ефективність // Економіка підприємства : підруч. [За заг. ред. С.Ф. Покропивного]; КНЕУ. – К., 2001. – 526 с.

4. Савчук О. С. Системний підхід до аналізу конкурентоспроможності промислового виробництва / О. С. Савчук // Економіст – 2001. – №12. – С. 58–61.
5. Кобиляцький Л. С. Управління конкурентоспроможністю : навч. посіб. / Л. С. Кобиляцький. – К. : Зовнішня торгівля, 2003. – 302 с.
6. Немцов В. Д. Стратегічний менеджмент : навч. посіб. / В. Д. Немцов, Л. Є. Довгань. – К. : ТОВ "УВПК «Ексоб», 2004. – 559 с.
7. Иванов Ю.Б. Конкурентоспособность предприятия в условиях формирования рыночных отношений: монография / Ю.Б. Иванов. – Х.: ХГЭУ, 1997. – 246 с.
8. Ярошенко С. П. Резерви підвищення конкурентоспроможності м'ясного підкомплексу України: монографія / С. П. Ярошенко. – Суми : Козацький вал, 1998. – 249 с.
9. Гринько Т. В. Механізм формування конкурентоспроможності вітчизняних підприємств на міжнародних ринках : монографія / Т. В. Гринько. – Кривий Ріг : Видавн. Дім, 2005. – 322 с.
10. Карпенко Е. М. Методологические подходы к оценке уровня конкурентоспособности предприятий / Е. М. Карпенко и др. //Регіональні перспективи. – 2000. – № 2–3. – С. 256–259.
11. Воронин Г. Л. О конкурентоспособности промышленных предприятий // Г. Л. Воронин // Економіст. – 2004. – № 6. – С. 18–20.
12. Чернега О. Б. Управление конкурентоспособностью в условиях трансформации экономических отношений: монографія / О. Б. Чернега: НАН України. Ін-т економіки пром-сти. – Донецьк, 1999. – 447 с.
13. Шериньова З. Є. Стратегічне управління: навч. посіб. / З. Є. Шериньова, С. В. Оборська. – К. : КНЕУ, 1999. – С.66–84.
14. Енциклопедія бізнесмена, менеджера, економіста [Під ред. Р. Дяківа]. – К. : Міжнародна економічна фундація, 2000. – 706 с.
15. Алексеев С. Б. Теоретические аспекты конкурентоспособности предприятий / С. Б. Алексеев // Економіка: проблеми теорії та практики: зб. наук. праць. – Вип. 191: В 4 т. Т. 2. – Дніпропетровськ : ДНУ, 2004. – С. 614–619.

ЄМЕЦЬ О.,

студентка ІV курсу факультету економіки і менеджменту

Херсонський державний університет

Науковий керівник: к.е.н., доцент Петренко В.С.

м. Херсон

АНАЛІЗ РОЗВИТКУ МАЛИХ ПІДПРИЄМСТВ У ХЕРСОНСЬКІЙ ОБЛАСТІ

Істотна кількість перешкод, які стримують розвиток малих підприємств у регіоні, значною мірою стосуються регуляторного середовища, що формується у результаті прийняття й реалізації відповідних рішень органів влади на різних рівнях. Створення дієвих механізмів діалогу влади й бізнесу дозволить формувати регіональну політику з урахуванням інтересів бізнесу, а також залучати його до спільної реалізації певних проектів. Крім того, такий діалог є передумовою зменшення корупції та відновлення взаємної довіри.

За підсумками 2016 року в Херсонській області налічувалось близько 51,2 тис. суб'єктів господарювання (2,5% від загальної кількості в Україні), з яких лише 4 – великі підприємства. На МП було зайнято 136,4 тис. осіб (96,7% від усіх зайнятих на суб'єктах господарювання), а обсяг реалізованої МП продукції становив 48,2 млрд грн (або ж 89,5% від загального обсягу реалізованої продукції). Отже, МП Херсонської області, в порівнянні з більшістю інших регіонів, відіграють значно більшу роль як у зайнятості, так і в реалізації товарів та послуг [1].

В 2016 році 15,9% МСП регіону були юридичними особами, решта мали статус фізичних осіб-підприємців. При цьому, лише 5,6% ФОП планують змінити свій статус. Таким чином, наразі саме статус фізичної особи-підприємця і, відповідно, спрощена система сплати та адміністрування податків є найбільш привабливим режимом виробничо-комерційної діяльності, а суб'єкти малого підприємництва не розвиваються до середніх та великих.

Основними галузями, в яких працює більшість малих підприємств Херсонської області є сільське господарство та торгівля, на які у 2015 році припадало відповідно 30,4% та 23,8% від загальної кількості малих підприємств регіону. Разом на ці галузі припадало близько половини всіх зайнятих на малих підприємствах та понад три чверті від обсягу реалізованої малими підприємствами продукції. Така концентрація може мати негативні наслідки для розвитку сектора МСП, оскільки діяльність у цих галузях супроводжується високими ризиками: якщо сільське господарство (зокрема рослинництво) значною мірою залежить від погодних умов та ринкової кон'юнктури, то торгівля є чутливою до коливань економічної активності в цілому та доходів населення зокрема.

За підсумками 10 місяців 2016 року, в Херсонську область надійшло від фізичних осіб з-за кордону майже 5,4 млрд грн в іноземній валюті, що становило 4,8% від загальної суми отриманих переказів з-за кордону). Як результат, за цим показником Херсонщина посіла п'яте місце серед інших регіонів України, а в розрахунку на одного жителя – третє (5,1 тис. грн на 1 особу). Хоча за певних умов ці кошти можуть бути джерелом фінансування розвитку МСП регіону, мобілізація коштів трудових мігрантів як інвестиційного ресурсу є складною інституційною проблемою, яку складно вирішити на рівні області [2].

Високий рівень міжрегіональної трудової міграції також створює певні проблеми для розвитку бізнесу, адже кваліфіковані працівники мають можливість влаштуватися в інших областях України. Таким чином, працедавці Херсонщини фактично конкурують на ринку праці з працедавцями з інших регіонів. Для Херсонської області характерна істотна нерівномірність географічного розселення жителів районами, що визначає відповідну нерівномірність розвитку підприємництва.

Майбутнє області багато в чому визначається її спроможністю реалізувати свій потенціал у таких сферах як: сільське господарство та особливо туризм (оскільки внаслідок анексії АР Крим відбувається перерозподіл туристичного

ринку в Україні). Тому мале підприємництво, за певних умов, можуть стати як інструментом, так і результатом реалізації зазначеного потенціалу.

Особливістю Херсонської області є наявність кордону з тимчасово окупованою АР Крим, що створює специфічні виклики для регіону, пов'язані з невизначеністю щодо економічної співпраці з АР Крим та РФ. Таким чином, безпекові чинники набувають більшої гостроти, в порівнянні з іншими регіонами в Україні.

Література:

1. Головне управління статистики у Херсонській області. Сайт доступу: <http://www.ks.ukrstat.gov.ua/>

2. Стратегія розвитку малого та середнього підприємництва Херсонської області на період до 2020 року. Сайт доступу: khoda.gov.ua/image/catalog/files/LEV_Kherson_Strategy_SME_30.12_final.doc

КАЛЮЖНА Н.,

студентка IV курсу факультету економіки і менеджменту
Херсонський державний університет

Науковий керівник: к.е.н. доцент Синякова К.М.

м. Херсон

РОЛЬ КАДРОВОЇ ПОЛІТИКИ У СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

У сучасних умовах ринкових відносин найважливішим ресурсом кожного підприємства є працівник. Зарубіжний досвід демонструє, що зростання його якості роботи залежить від матеріального та морального стимулювання. І саме ці соціальні гарантії мають бути центральним аспектом кадрової політики кожної організації.

Існує безліч різних тлумачень щодо поняття «кадрова політика». Наприклад, О.В. Крушельницька і Д.П. Мельничук вважають, що: «Кадрова політика – це сукупність принципів, методів, форм організаційного механізму з формування, відтворення, розвитку та використання персоналу, створення оптимальних умов праці, його мотивації та стимулювання» [2]. Але найбільш відповідним, є таке визначення «Кадрова політика організації – специфічний набір основних принципів, правил і цілей роботи з персоналом, узгоджених з організаційною стратегією, організаційним та кадровим потенціалом»[1].

У практиці управління персоналом та кадрової політики в останні роки чітко простежується переплетення різних його моделей: американської та японської.

Типовими умовами праці американської моделі є:

- зниження обсягів роботи в центральних службах і скорочення адміністративного апарату;
  - більш розгорнутий список професій і посадових інструкцій;
  - перехід на еластичні форми оплати праці;
  - об'єднання інженерів, вчених і виробників в наскрізні колективи
- проектно-цільові групи.

Звичайно в індустріальних країнах, Канаді, США як малі, так і великі підприємства додержуються відкритої політики "вхід - вихід", при якій процес підбору кадрів простий, тому робітника можна звільнити або перемістити, якщо це потрібно фірмі.

А японська модель прогнозує початкове вивчення позитивних та негативних сторін особистості робітника і підбір для нього доцільного робочого місця (система "працівник - посада").

Японській моделі притаманне орієнтування на:

- довгу перспективу праці в одній організації;
- якість освіти й особистий потенціал робітника.

- участь працівників у профспілках, які формуються в межах організації, а не галузі.

У Японії не буває традиції розподілу працівників на три групи (висококваліфікованих, малокваліфікованих і некваліфікованих). Всі працівники під час приймання їх на роботу є не є фахівцями, але вони неодмінно будуть підвищувати свою кваліфікацію прямо на робочому місці. До того ж, тут немає чіткої грані між інженерно-технічним персоналом і робітниками.

На кадрову політику впливають як зовнішні так і внутрішні чинники.

Так, до зовнішніх чинників можна віднести трудове законодавство країни, стан на ринку праці, культурні традиції та ін..

Наприклад, наявність у нормах деяких країн заборон на застосування тестів при прийомі на роботу змушує працівників служб управління персоналом бути дуже винахідливими в проектуванні програм відбору та орієнтації персоналу[3].

До внутрішніх чинників відносяться: умови праці, тип влади, імідж підприємства, стиль управління та цілі організації.

Головними напрямками кадрової політики підприємства є: по-перше, управління персоналом організації, тобто необхідність шукати чесні компроміси між адміністрацією та робітниками, а не віддавати перевагу інтересам підприємства; по-друге, мотивація та стимулювання персоналу, тобто ефективна система оплати праці; по-третє, розвиток персоналу, необхідно періодично переглядати посадові інструкції для постійного розвитку персоналу.

Обґрунтовані вище фактори, має враховувати кожен керівник кадрової служби та проводити політику забезпечення рівних можливостей для працевлаштування. Адже, кадрова політика служить в якості ресурсу для створення сприятливих умов праці, покращує робочі відносини і підвищує продуктивність. Кадрова політика допомагає співробітникам краще зрозуміти свої пільги та умови зайнятості, що веде до зниження скарг.

Література:

1. *Беляєва С.В., Виноградська А.М., Шканова О.М. Управління персоналом. - навчальний посібник. - Київ: Центр навчальної літератури, 2006. - 504 с.*
2. *Крушильницька О.В., Мельничук Д.П. Управління персоналом: Навч.посібник. - Кондер. - 2003. - 296 ст.*
3. *Михайлова Л.І. Управління персоналом. Навчальний посібник. - Київ: Центр учбової літератури, 2007. - 248 с.*

НАПРЯМКИ ПІДВИЩЕННЯ ВИКОРИСТАННЯ ВИРОБНИЧОЇ ПОТУЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

У сучасних умовах господарювання, коли підприємства бажають виділитися на фоні інших, важливим є ефективно використання його виробничої потужності, оскільки це дає можливість підприємству більше виробляти продукції при менших затратах ресурсів, тобто зменшити свої виробничі витрати.

Виробнича потужність – це максимально можливий випуск продукції підприємством за певний час (зміну, добу, місяць, рік) у встановленій номенклатурі і асортименті при повному завантаженні обладнання і виробничих площ [1, с.174].

До напрямків підвищення ефективності використання виробничих потужностей підприємства, можна віднести [2, с.319]:

- 1) підвищення інтенсивності використання виробничих потужностей;
- 2) підвищення екстенсивності їхнього навантаження.

При цьому потрібно пам'ятати, що екстенсивне завантаження машин і устаткування можна підвищувати до певного рівня, обмеженого календарним фондом часу, а можливості підвищення інтенсивного навантаження устаткування, його продуктивності практично не є такими вичерпними. Також, здійснення заходів екстенсивного напрямку, як правило, не потребує капітальних витрат, а підвищення рівня інтенсивного використання виробничого апарату пов'язане зі значними інвестиціями; проте останні порівняно швидко відшкодовуються за рахунок одержуваного додаткового економічного ефекту.

Більш інтенсивне використання виробничих потужностей та основних фондів досягається перш за все за рахунок технічного удосконалювання останніх. Інтенсивність використання виробничих потужностей та основних фондів можна підвищити [3, с.320]:

- шляхом удосконалювання технологічних процесів;
- організації безперервно-потокowego виробництва на базі оптимальної концентрації виробництва однорідної продукції;
- вибору сировини, підготовки до виробництва відповідно до вимог заданої технології і якості продукції, що випускається;
- ліквідації штурміщини і забезпечення рівномірної, ритмічної роботи підприємств, цехів і виробничих ділянок, проведення ряду інших заходів, що дозволяють підвищити швидкість обробки предметів праці й забезпечити збільшення виробництва продукції в одиницю часу.

Екстенсивне підвищення виробничого потенціалу підприємства припускає, що, з одного боку, буде збільшено час роботи діючого устаткування в календарний період, а з іншого – підвищення питомої ваги діючого устаткування в складі всього устаткування, наявного на підприємстві [3, с.320].

Основними напрямками збільшення часу роботи обладнання є [4, с.47]:

1) скорочення та ліквідація внутрішньо-змінних простоїв обладнання шляхом: підвищення якості ремонтного обслуговування обладнання, своєчасного забезпечення основного виробництва сировиною, матеріалами, паливом, напівфабрикатами, забезпечення виробництва робочою силою;

2) скорочення цілоденних простоїв обладнання, підвищення коефіцієнта змінності його роботи.

Отже, на ефективність використання виробничої потужності підприємства впливає інтенсивне та екстенсивне їх навантаження від яких залежить обсяг виробленої продукції при збільшенні часу роботи обладнання та устаткування, а також технічне удосконалення устаткування та використання новітніх технологій.

Література:

1. Бойчик І.М. Економіка підприємства / І.М. Бойчик – К. : Атіка, 2006. – 528 с.
2. Полозова Т.В. Економічне обґрунтування ефективного використання виробничої потужності підприємства // Т. В. Полозова / Науковий вісник. – 2009. – № 17. – С. 17-23.
3. Романенко М. А. Ефективність використання основних виробничих фондів та розробка пропозицій щодо її поліпшення // Держава і регіони. – 2007.- № 3. – С. 318-321.
4. Хібовська Ю.П. Шляхи покращення системи управління виробничими потужностями // Ю.П. Хібовська, О.О. Недбалюк / Економіка. Маркетинг і менеджмент – № 5, – 2008, – С.45-49.

КАУР А.,

Студентка VI курсу факультету економіки і менеджменту
Херсонського державного університету
Науковий керівник: к.е.н., ст.викл. Чмут А.В
м. Херсон

МОТИВИ СТВОРЕННЯ КОРПОРАТИВНИХ ОБ'ЄДНАНЬ ПІДПРИЄМСТВ

Зміцнення та розширення коопераційних зв'язків в різних сферах підприємницької активності, а також зростання динамічності інтеграційних процесів являють собою одну з головних сучасних тенденцій, що визначають розвиток світової економіки. Вагомим наслідком здійснення та потужною рушійною силою розгортання зазначених процесів стає посилення інтеграційної спрямованості трансформацій корпоративного сектору економіки.

Утворення корпоративних інтеграційних об'єднань являє собою досить складний та тривалий процес. У результаті такого утворення може бути створено інтегровану структуру, яка функціонуватиме ефективніше, більш стабільно та

прибутково, ніж кожне з її складових підприємств, якби вони функціонували окремо.

Економічна сутність інтеграційних процесів передбачає вивчення мотиваційних передумов, що сприяють виникненню та функціонуванню інтеграційних об'єднань. [2] .

В умовах ринкової економіки домінантною категорією, яка характеризує результативний континуум діяльності підприємства постає категорія конкурентоспроможності, що і зумовлює основну мету інтеграції підприємств. Видовою категорією виступає ефективність, підвидовою - продуктивність. Головною причиною даної субординації категорій є те, що завдання підтримки і відтворення цілісності й усталеного розвитку економічної системи є первинним у порівнянні з завданням продуктивності (ефективності) бізнес-процесів у середині системи.

Структура рівнів мотивів інтеграції підприємств наведена на рис.1.

Рис.1. Основні мотиви інтеграції підприємств [3]

Існує декілька підходів до визначення мотивації інтеграційних процесів. Одним, із найбільш поширених, є підхід з позицій «транзакційних витрат» (втрат на укладення та виконання контрактів), який дозволяє визначити взаємозалежність між зовнішніми та внутрішніми транзакційними витратами. Розрізняються мотиваційні підходи щодо створення вертикальної та горизонтальної інтеграції. Важливим мотивом інтеграції для вертикальних інтегрованих структур є спроможність підвищення надійності забезпечення сировиною, зниження вартості власної сировини в порівнянні із ринковою, отримання синергетичного ефекту прибутку отриманого інтегрованим

об'єднанням [1]. Ефектом горизонтальної інтеграції є розширення асортименту продукції, що випускається, переорієнтація ринків збуту, освоєння нових видів виробництв з метою підвищення ефективності виробництва (диверсифікації виробництва), зниження фінансових ризиків за рахунок об'єднання різнорідних виробництв та економії на масштабі.

Таким чином головна ідея інтеграції підприємств – це перш за все досягнення сукупної користі, яка в ринковій системі господарювання досягається за рахунок збільшення конкурентних переваг

Література:

1. Крючков, Л. В. Особливості процесів злиття та поглинання в умовах економічної глобалізації / Л. В. Крючков // *Економіка: проблеми теорії та практики* : зб. наук. пр. Дніпропетровського державного університету, Вип. 210. – Дніпропетровськ : ДНУ, 2005. – С. 341–349
2. Пилипенко А.А. Стратегічна інтеграція підприємств: механізм управління та моделювання розвитку : Монографія / А.А. Пилипенко. – Х.: ВД «ІНЖЕК», 2008. – 408с
3. Чмут А.В. Відтворювальні мотиви інтеграції підприємств в сфері виробництва молока і молочної продукції/ А.В. Чмут // *Економічні інновації: зб. наук праць*. – Одеса, 2013. – Вип. №53.- С.169-173

КУЗНЕЦОВА Д.,

Студент VI курсу факультету економіки і менеджменту

Херсонський державний університет

Науковий керівник: к.е.н., доцент Петренко В.С.

м. Херсон

КОНТРОЛІНГ ЯК ОСНОВНИЙ МЕТОД АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ГРОШОВИХ ПОТОКІВ СПІЛЬНОГО ПІДПРИЄМСТВА

Грошові потоки у вигляді надходження і вибуття грошових коштів та їх еквівалентів є важливим самостійним об'єктом і бухгалтерського обліку, і внутрішньогосподарського контролю, і аудиту, і фінансового менеджменту.

Необхідність впровадження контролінгу грошових потоків визначається також тим, що рух грошових коштів обслуговує практично всю господарську діяльність підприємства. Неодноразово в економічній літературі грошовий потік ототожнюють з системою фінансового кругообігу суб'єкта господарювання.

Контролінг грошових потоків – фінансова діяльність, що забезпечує безперервний процес оперативного планування і поточного контролю за рухом грошових коштів на основі чітко регламентованої взаємодії структурних підрозділів між собою з метою забезпечення фінансової рівноваги та стабільної платоспроможності суб'єкта господарювання. Важливість впровадження на підприємстві контролінгу грошових потоків та його вплив на діяльність суб'єкта господарювання обумовлена рядом причин [2, С. 86-94]:

1. необхідністю швидкого реагування та адаптування до змін у внутрішньому та зовнішньому середовищі функціонування підприємства.

2. нерівномірністю надходжень і видатків грошових коштів, яка призводить неефективного формування чистого грошового потоку та погіршення фінансової стійкості підприємств.

3. недостатньою координацією процесів оперативного та стратегічного планування і контролю за рухом грошових коштів.

4. недостатньою інформаційно-координаційною взаємодією організаційного апарату управління грошовими потоками.

Система контролінгу руху грошових коштів, як складова фінансового менеджменту, об'єднує виконання всіх основних функцій управління грошовими потоками – організація, планування, аналіз, регулювання та контроль [1, С. 14-18].

Він є одним з найбільш ефективно діючих інструментів управління бізнесом, використання якого дозволяє:

- узгодити величину очікуваного грошового потоку з потребами забезпечення функціонування підприємства та миттєво реагувати на зміни шляхом внесення коригувань;

- виконувати методичну, аналітичну й контрольну функції, надаючи керівництву необхідну інформацію та рекомендації щодо подолання та запобігання їх появи у майбутньому виявлених недоліків при раціональному використанні трудових, матеріальних та фінансових ресурсів;

- координувати діяльність всіх функціональних підрозділів на основі його комплексної оптимізації;

- підвищити впорядкованість інформації в управлінні грошовими потоками;

- здійснити регулювання грошового потоку на основі оптимізації середнього залишку грошових активів;

- досягти фінансової рівноваги в короткостроковій та довгостроковій перспективі [3, С. 210-212].

Контролінг грошових потоків являє собою системну сукупність методів та процедур з координації планування, організації, аналізу, регулювання та контролю, а також з відповідного інформаційного і методично-консультативного забезпечення управління рухом грошових коштів. Необхідною умовою функціонування контролінгу на підприємстві є створення належної організації доведення управлінських рішень до виконавців, їх реалізації та своєчасне виявлення можливих відхилень від планових показників.

Література:

1. Гриценко Л. Л. *Контролінг грошових потоків підприємств* / Л.Л. Гриценко, І.М. Боярко, В.В. Роєнко // *Актуальні проблеми економіки*. – 2010. – №3. – С. 148-154.

2. Деменіна, О. М. *Управління грошовими потоками в межах концепції фінансової рівноваги підприємства* / О. М. Деменіна // *Актуальні проблеми економіки*. – 2004. – № 7. – С. 14-18.

3. Корзик, С. Є. *Стратегічне фінансове планування результатів діяльності підприємства [Текст]* / С. Є. Корзик // *Економічний простір*. – 2008. – № 12. – С.86-94.

КУЗЬМЕНКО А.,

Студентка IV курсу факультету економіки і менеджменту
Херсонський державний університет

Науковий керівник: к.е.н., доцент Ковальов В. В.
м. Херсон

УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ ПІДПРИЄМСТВА

Ефективне функціонування підприємств залежить від ефективного та раціонального використання ресурсів. Ефективного управління можливо досягти за рахунок створення єдиної системи управління витратами. У зв'язку з цим необхідно удосконалювати методи та форми системи управління витратами.

Управління витратами - це цілий набір методик, процесів і конкретних процедур з управління ресурсами організації [1, с.14].

Існує базові методи управління витратами підприємства:

- direct-costing
- standart-costing
- target costing
- ABC–Costing

Основними недоліками існуючих систем управління витратами, є:

- відсутність порядку регулювання та урахування сумарних витрат на стадіях життєвого циклу продукції;
- здійснюється лише автономне управління комплексом витрат;
- управління витратами реалізується тільки через план;
- не приймаються до уваги економічні розрахунки витрат, виконані на попередніх стадіях та інші.

Вимогами до системи витрат підприємства, є:

- уникнення зайвих витрат;
- комплексний характер прийняття управлінських рішень;
- покращення інформаційного забезпечення;
- застосування системного підходу при управлінні витратами;
- орієнтація на стратегічні цілі розвитку підприємства;
- симбіоз витрат з якістю продукції;
- єдність методів на різних рівнях управління витратами;
- застосування методів зниження витрат;
- управління витратами на різних стадіях життєвого циклу продукції [2].

Також необхідно звернути увагу на наступні акценти в управлінні витратами підприємства:

- ролі спланованих витрат при оцінці показників роботи;
- необхідності гнучкого бюджетування для здійснення управління витратами;
- необхідності виконання бюджету;
- аналізу витрат збуту.

Система управління витратами повинна впроваджуватися на комплексній основі та здійснюватися наступним шляхом:

- концентрувати увагу на основних поняттях і процедурах, системи управління витратами;
- виявлення існуючих проблем формування та контролю витрат на підприємстві;
- формування моделі управління витратами з урахуванням особливостей галузі;
- побудови інформаційної системи;
- розподілу відповідальності за формування витрат та створення механізму мотивації і стимулювання їх зниження.

Література:

1. Великий Ю.М. *Управління витратами підприємства: монографія* / Ю.М.Великий, В.В. Прохорова, Н.В. Сабліна. – Харків: «ІНЖЕК», 2009. – 192 с.
2. Цал-Цалко Ю.С. *Витрати підприємства: навч. посібн.* / Ю.С. Цал-Цалко. – К.: Вид-во ЦУЛ, 2002. – 656 с.

МЕЛЬНИКОВА К.,
к.е.н., доцент кафедри економіки, фінансів і підприємництва
Херсонський державний університет
м. Херсон

ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА ПІДПРИЄМСТВА: СУТНІСТЬ ТА ЧИННИКИ ФОРМУВАННЯ ЇЇ ВІДПОВІДНОГО РІВНЯ

Нині стан світової економіки характеризується великою нестійкістю, загостренням конкурентної боротьби між господарюючими суб'єктами, збільшенням числа ризикованих фінансових операцій. У зв'язку з цим ускладнюється прогнозування розвитку української економіки, яка великою мірою залежить від припливів і відтоків капіталу з-за кордону і цін на сировину. За даних обставин процес прийняття рішень щодо вибору стратегії і тактики розвитку промислового підприємства стає вкрай відповідальною справою, що змушує впроваджувати в управлінську діяльність нові підходи і методи.

Сучасні умови нової інноваційної економіки вимагають розробки нових підходів і методів щодо забезпечення економічної безпеки підприємства.

В економічній науці прийнято виділяти такі економічні рівні:

- мікрорівень – виступає у вигляді відокремленого виробництва або підприємства;
- макрорівень – є національною економікою або економікою держави;
- світова економіка – характеризує глобальну систему господарювання.

Рівень економічної безпеки підприємства – це оцінка стану використання корпоративних ресурсів за критеріями рівня економічної безпеки підприємства. З метою досягнення її найбільш високого рівня підприємство повинно провести роботу із забезпечення максимальної безпеки основних функціональних

складових своєї роботи. Чинники, що формують відповідний рівень економічної безпеки підприємства, різноманітні і в кожній галузі виробництва мають свою специфіку.

Однак є загальні, типові чинники, що впливають на рівень економічної безпеки підприємства незалежно від форм власності та галузі виробництва, а саме:

1. Безпосередні чинники виробництва – основні чинники, які безпосередньо забезпечують діяльність виробництва. До них належать: безпосереднє розміщення підприємства (територія); наявні природні ресурси та умови їх розміщення на цій території, доступність використання та якісні показники; наявність трудових ресурсів, їх освітньо-кваліфікаційний рівень; наявна виробнича інфраструктура, можливий обсяг її використання; соціально-економічна інфраструктура і рівень матеріального достатку населення.

2. Стабільний попит на продукцію – чинник, який також відіграє важливу роль у рівномірному пропозиційному розвитку виробництва. Він охоплює: укладені довготермінові контракти на реалізацію продукції з її споживачами; рівень конкурентоспроможності продукції, що виробляється; якісно-гарантійні показники виробів; обґрунтовані прогнози щодо стабільності ринку певного виду продукції; державне та регіональне замовлення на виготовлену продукцію.

3. Надійність постачальників, передусім тих, що забезпечують постачання основної сировини і матеріалів. Для цього потрібно: мати довготермінові договори на поставку необхідної сировини і матеріалів, враховуючи терміни постачання та їхні якісні показники; знати можливості постачальників і не допускати монопольності в їх поставках; для цього, як правило, потрібно мати 3-4 і більше постачальників сировини і матеріалів, щоб була гарантія стабільної цінової політики щодо сировини, матеріалів та інших комплектуючих.

4. Зовнішня конкуренція на продукцію, призначену на експорт. Ця продукція має: відповідати міжнародним стандартам; за якісними показниками і сервісним обслуговуванням бути конкурентоспроможною; мати обґрунтовану та прогнозовану перспективу; бути конкурентоспроможною щодо продукції, яка імпортується в нашу країну, з метою скорочення ввезення в Україну продукції, яку можуть виготовляти вітчизняні підприємства.

5. Державне економічне регулювання діяльності підприємства, яке полягає: у захисті власного товаровиробника незалежно від форм власності на засоби виробництва; регулюванні державної податкової політики; сприянні виробництву, враховуючи економічні, територіальні та інші аспекти; сприянні виробництву продукції, яка ввозиться як критичний імпорт; державному замовленні на товари, які фінансуються за рахунок бюджету, і скорочення імпорту на ці товари.

6. Надійний захист комерційної таємниці. Держава має гарантувати таємницю на науково-технічні досягнення, розроблення нових технологій, інтелектуальну власність, ноу-хау, у тому числі й комерційні таємниці. Економічна безпека підприємства.

7. Компетентність керівництва підприємства. Найважливіші чинники, які можуть найбільш активно впливати на рівень економічної безпеки підприємства, – це високий професіоналізм керівництва і команди його менеджерів (висококваліфіковані кадри; система їх підготовки і форми навчання; створення для них відповідних виробничих і соціально-економічних умов). Є й інші чинники економічної безпеки підприємства, які не пов'язані з безпосередньою виробничою діяльністю, але істотно впливають на стан виробництва. Вони пов'язані з поведінкою окремих людей, їх мораллю, духовністю.

Отже, економічній безпеці підприємства властивий подвійний характер – з одного боку, вона забезпечує можливість власного функціонування, з іншого є частиною (елементом) економічної безпеки системи вищого рівня і суб'єктом, що забезпечує виконання функцій регіоном, державою.

Дослідження сутності економічної безпеки підприємства показало, що в економічній теорії і практиці не існує однозначної термінології щодо її визначення. Проаналізувавши формулювання економічної безпеки підприємства багатьма вітчизняними вченими, можна узагальнити, що економічна безпека підприємства – це комплексна характеристика, під якою розуміють рівень захищеності всіх видів потенціалу підприємства від внутрішніх і зовнішніх загроз, що забезпечує стабільне функціонування та ефективний розвиток і потребує управління з боку керівництва підприємства.

Література:

1. Белокуров В.В. Структура функциональных составляющих экономической безопасности предприятия [Электронный ресурс] / В.В. Белокуров. – Режим доступа : <http://www.safetyfactor.ru>.
2. Варналій З.С. Економічна безпека : [навч. посіб.] / З.С. Варналій. – К. : Знання, 2009. – 647 с.
3. Грунин О.А. Экономическая безопасность организации : учеб. пособие / О.А. Грунин, С.О. Грунин. – СПб. : Питер, 2002. – 160 с.
4. Дацків Р.М. Економічна безпека держави в умовах глобальної конкуренції / Р.М. Дацків. – Львів : Центр Європи, 2006. – 159 с.
5. Ковалев Д. Экономическая безопасность предприятия / Д. Ковалев, Т. Сухорукова // Экономика Украины. – 1998. – № 10. – С. 48-51.
6. Козаченко Г.В. Економічна безпека підприємства: сутність та механізм забезпечення : монографія / Г.В. Козаченко, В.П. Понамарьов, О.М. Ляшенко. – К. : Лібра, 2003. – 280 с.
7. Кузенко Т.Б. Планування економічної безпеки підприємства в умовах ринкової економіки : автореф. дис. ... на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.06.01 / Т.Б. Кузенко. Європейський ун-т фінансів, інформаційних систем, менеджменту і бізнесу. – К., 2004. – 18 с.
8. Олейникова Е.А. Основы экономической безопасности (государство, регион, предприятие, личность) : учеб. пособие / Е.А. Олейникова. – М. : ЗАО «Бизнес-школа «Интел-Синтез», 1997. – 288 с.
9. Тамбовцев В.Л. Теории институциональных изменений : [учеб. пособие] / В.Л. Тамбовцев. – М. : Инфра-М, 2009. – 160 с.

МОРОЗ А.,

Студентка V курсу факультету економіки і менеджменту
Херсонський державний університет

Науковий керівник: к.е.н., доцент Ковальов В. В.

м. Херсон

РЕЗЕРВИ ПІДВИЩЕННЯ ПРОДУКТИВНОСТІ ПРАЦІ НА ПІДПРИЄМСТВІ

За умов сильної конкуренції, досягнення стійкого розвитку та конкурентних переваг підприємству на ринку стає можливим при умові впровадження інновацій та підвищення ефективності його господарської діяльності, у тому числі внаслідок зростання продуктивності праці. Тому питання, пов'язані з продуктивністю праці та її зростанням, залишаються завжди актуальними та вирішення яких забезпечує конкурентоспроможності продукції, підвищує темпи розвитку економіки та рівень життя населення.

Підвищення продуктивності праці являється складним процесом, який є головною умовою забезпечення економічного розвитку підприємства, тому що виступає джерелом збільшення обсягів виробництва продукції та призводить до скорочення затрат праці на виробництво продукції, що в результаті призводить до – економії робочого часу, скорочення витрат на оплату праці по відношенню на одиниці продукції, зменшення витрат на виробництво продукції тощо [3].

Зростання продуктивності праці виражає зальний економічний закон та є економічно необхідним для розвитку суспільства, та ставить перед собою такі цілі: стратегічну – підвищення рівня життя населення; найближчу – збільшення ефективності діяльності галузей і підприємств, та реальне зростання доходів працівників [4].

На думку Н.М. Бондара, на продуктивності праці впливають внутрішні та зовнішні фактори:

- зовнішні - ті, які існують поза межами впливу підприємства (ринкова інфраструктура, вимоги чинного законодавства в галузі праці, забезпеченість країни природними ресурсами тощо);

- внутрішні - ті, на які підприємство здійснює безпосередній вплив (рівень кваліфікації персоналу, технологія виробництва, безперервне постачання ресурсів тощо) [1].

Без підвищення продуктивності праці неможливо забезпечити конкурентні переваги країни та її соціально-економічний розвиток. Продуктивність праці можна підвищити у випадках коли: збільшується обсяг продукції та зменшуються витрати (класичний випадок); обсяг продукції зростає швидше за витрати; обсяг продукції залишається незмінний, а витрати знижуються; обсяг продукції збільшується при незмінних витратах; продукція знижується повільніше, ніж витрати [2].

Підвищення продуктивності праці виступає основним джерелом зростання

національного доходу; фактором скорочення витрат на виробництво; умовою підвищення якості та конкурентоспроможності продукції; а також передумовою зниження затрат робочого часу, підвищення заробітної плати працівників та життєвого рівня населення [3].

Резервами підвищення продуктивності праці виступають невикористані можливості економії затрат праці (як живої, так і уречевленої), що виникають через дії тих чи інших факторів [4].

Усі резерви підвищення продуктивності праці, Мерзляк А. В., Михайлов Є. П., Корецький М. Х., Михайлова Г. О., класифікують таким чином:

- покращення технічного рівня виробництва (впровадження нового устаткування; автоматизація виробництва; підвищення якості сировини та матеріалів; впровадження нових технологічних процесів);

- покращення організації виробництва і праці (звільнення працівників, які не виконують норми; підвищення норм; зміна робочого періоду; поліпшення структури управління; механізація облікових та обчислювальних робіт);

- зміна зовнішніх природних умов (зміна умов видобутку нафти, вугілля, торфу, руд; зміна вмісту корисних речовин);

- структурні зміни у виробництві (зміна частки купованих напівфабрикатів і комплектних виробів; зміни окремих видів продукції, зміна трудомісткості виробничої програми; зміна частки нової продукції) [2].

Отже, підвищення продуктивності праці являється складним процесом, який відображає одночасну дію багатьох взаємопов'язаних між собою факторів, вплив яких виявляється у процесі аналізу, та становить важливу функцію управління. Основним завданням управління продуктивністю праці є саме досягнення максимально можливого рівня її підвищення. Для його досягнення на підприємстві необхідно розробляти та впроваджувати різні програми управління продуктивністю праці.

Література:

1. Бондар Н.М. Економіка підприємства: навч. посіб. / Н.М. Бондар. - К.: Видавництво А.С.К., 2004. – 400 с.
2. Економіка праці і соціально-трудова відносини : навч. посіб. / [А. В. Мерзляк, Є.П. Михайлов, М.Х. Корецький, Г.О. Михайлова]. — К.: Центр навчальної літератури, 2005. — 240 с.
3. Єлець О.П. Продуктивність праці: роль, сутність та чинники / О.П. Єлець, М.О. Глазкова // Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.eir.pstu.edu/bitstream/handle/123456789/1365/123.pdf?sequence=12011>
4. Завіновська Г.Т. Економіка праці : навч. посіб. / Г.Т. Завіновська. — [3-тє вид., без змін]. — К.: КНЕУ, 2007. — 304 с.

МОСКАЛЬ А.,

Студентка IV курсу факультету економіки і менеджменту
Херсонський державний університет

Науковий керівник: к.е.н., доцент Ковальов В. В.

м. Херсон

УПРАВЛІННЯ ДІЛОВОЮ АКТИВНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА

Ділова активність підприємства є основним фактором, який впливає на економічне зростання підприємства.

Ділову активність необхідно розглядати з наступних позицій:

- індивідуума;
- мікрорівень (підприємство);
- макрорівень (держава).

Система управління – це форма реалізації взаємодії й розвитку відносин управління, виражених у законах і принципах менеджменту, а також у меті, функціях, структурі, методах і процесі управління [2, с.23].

Система управління діловою активністю є частиною системи управління підприємства.

Управління діловою активністю підприємства необхідно розглядати як вплив керівництва на поточні плани з формування, розподілу та перерозподілу всіх видів доступних ресурсів з метою постійного підвищення ефективності діяльності підприємства на мікро- та макрорівнях. Ділова активність, виступаючи процесом, пов'язана з результатами діяльності, потенціалом підприємства, конкурентоспроможністю. Отже, управління діловою активністю у системі управління розвитком підприємства посідає одне з провідних місць, оскільки генерує його спроможність до зростання його вартості, що, за твердженням І.О. Бланка [1], є головною метою функціонування суб'єктів господарювання.

Процес управління діловою активністю охоплює наступні сфери діяльності підприємства:

- операційну;
- фінансову;
- інвестиційну.

Управління діловою активністю доцільно здійснювати за трьома напрямками:

- соціально-економічне управління підприємством;
- управління ефективністю виробничих процесів;
- управління прибутками та інвестиційними процесами підприємства.

Ефективне управління діловою активністю підприємством повинно ґрунтуватись на надійній теоретичній базі, оскільки лише чітке усвідомлення значення та змісту таких фундаментальних категорій, як закономірності менеджменту, принципи менеджменту, функції менеджменту, методи

менеджменту, ефективність менеджменту, надасть можливість керуючій системі здійснювати те, що має назву наукове управління.

Література:

1. Бланк И.А. *Управление финансовой стабилизацией предприятия* / И.А. Бланк. – К. : Вид-во "Ника-Центр", "Эльга", 2003. – 246 с.

2. Мукомела-Михалець В.О. *Концептуальні засади створення ефективної системи управління діловою активністю машинобудівного підприємства [Текст]* / В. О. Мукомела-Михалець // *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки.* – 2011. – № 3, т. 1. – С. 23-27.

ПЕТРЕНКО В.,

к.е.н., доцент кафедри економіки, фінансів і підприємництва
Херсонський державний університет,
м.Херсон

ОСОБЛИВОСТІ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ДІЯЛЬНІСТЮ СПІЛЬНИХ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Повна відсутність стратегічного управління, як і недостатнє його впровадження на господарському рівні є однією з причин низької ефективності аграрного виробництва. Потреба стратегічного управління в сфері спільних аграрних підприємств зростає в умовах нестабільного зовнішнього середовища, зростання конкуренції, дефіциту фінансових ресурсів, слабкою інфраструктури, орієнтованої на обслуговування господарств, критичному стані матеріально - технічної бази. Суть стратегічного управління - це вплив сукупності ризиків на ефективність функціонування спільних аграрних підприємств.

В агропромисловому комплексі всебічний і об'єктивний облік ризиків має принципове значення, оскільки залежність умов і результатів господарської діяльності від випадкових, перш за все, погодних факторів тут особливо велика. В зв'язку з тим, що діяльність спільних аграрних підприємств об'єктивно пов'язана з безліччю ризиків, то наукове обґрунтування теоретичних положень і розробка практичних рекомендацій з управління ризиками з метою забезпечення ефективного функціонування аграрних підприємств є досить актуальним питанням в дослідженні.

Аналіз економічної літератури, присвяченої проблемі управління ризиками спільних підприємств показує, що серед перерахованих немає єдиного тлумачення ризику. В «Енциклопедії фінансового ризик-менеджменту» дається наступне визначення: «Ризик (в економіці та підприємстві) - невизначеність, пов'язана з прийняттям рішень, реалізація яких відбувається тільки з плином часу» [1, с 57].

Одна група вчених визначає ризик як «образ дії в неясній, невизначеній обстановці (наугад)» і як «діяльність суб'єктів господарського життя, пов'язану з подоланням невизначеності». Відсутність однозначного тлумачення ризиків пояснюється, головним чином, складністю і багатогранністю цього явища,

використанням його для позначення різних економічних понять. Наявність ризику, супроводжує діяльність суб'єкта ринку, не є недоліком ринкової економіки. Більш того, відсутність ризику, небезпеки виникнення непередбачуваних і небажаних для підприємства наслідків його власних дій, як правило, шкодить економіці, оскільки підриває її динамічність і ефективність.

Ризик, що випливає з невизначеності тлумачиться по-різному:

- «можливість небезпеки», або «дія на удачу в надії на щасливий результат»;
- «Ризик - це ситуативна характеристика діяльності будь-якого виробника, що відображає невизначеність її результату і можливі несприятливі наслідки в разі невдачі»;
- «Ризик як економічна категорія має три співіснують умови: наявність невизначеності; необхідність вибору альтернативи (при цьому слід мати на увазі, що відмова від вибору також є різновидом вибору);
- Ризик можна розглядати як можливу небезпеку втрат, як ймовірність несприятливого результату результатів діяльності;
- Ризик і дохід (прибуток) представляють собою дві взаємопов'язані фінансові категорії»[21, с 5].

Всі наведені вище визначення мають ряд недоліків. Основним з них є те, що всі вони пов'язують ризик лише з можливістю невдачі, тобто з втратою частини своїх ресурсів, появою додаткових витрат і отриманням в кінцевому підсумку певного збитку. На наш погляд, ризик в принципі надає конструктивне вплив, якщо його позитивний вплив не блокується іншими факторами. При відсутності ризику для суб'єкта, що приймає рішення, немає необхідності удосконалювати систему організації, управління і планування, замислюватися про недоліки, критично мислити, змінюватися на краще. Адже він нічим не ризикує, тому схильний до самозаспокоєння, до творчо мислячим людям і, як наслідок, до зупинки у розвитку. При появі ризику, навпаки, жорсткі умови середовища, невизначеність змушують п випадкових факторів і збільшення шансів на підвищення її ефективності від їх раціонального використання [134].

Управління ризиками, так само, як і управління будь-якою діяльністю, передбачає комплекс заходів, який складається з визначення мети, вибору управлінського рішення, оцінки ризику, визначення результату управлінських рішень. ризиком можна управляти, тобто використовувати різні заходи, що дозволяють певною мірою прогнозувати настання ризикової події і вживати заходів до зниження ступеня ризику. Можна уникнути ризику, відмовившись від заходу пов'язаного з ризиком»[3, с. 214].

Наявність адекватної моделі об'єкта управління забезпечить прийняття обґрунтованих управлінських рішень. Процес управління ризиками починається з виявлення передбачуваних ризиків, минаючи етап визначення цілей управління ризиками, це важливе упущення, так як визначення мети управління ризиками передбачає визначення об'єкта управління, а також позначення кінцевого результату.

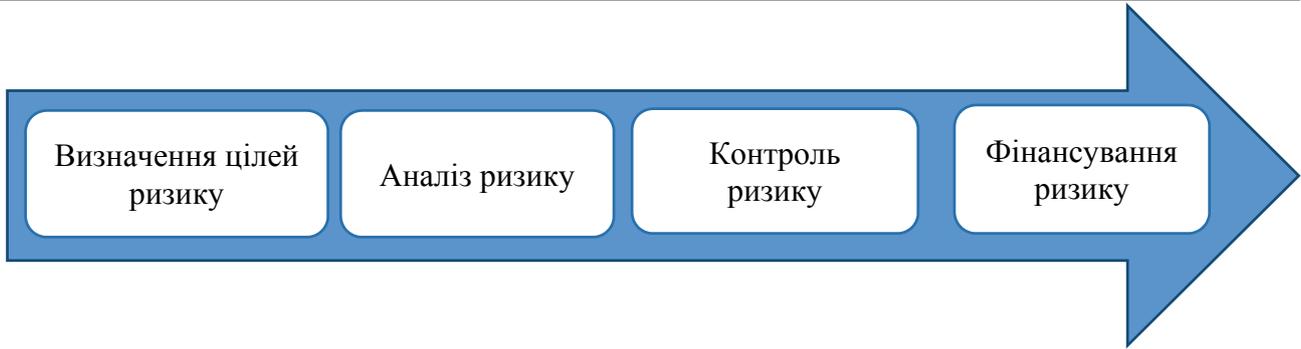

Рис. 1. Етапи управління ризиком в спільних аграрних підприємствах

Першим етапом організації ризик-менеджменту є визначення мети ризику або цілі ризикової операції. Мета ризику - це результат, який необхідно отримати в наслідок ризикової операції. Аналіз ризику включає дві складові частини: визначення та оцінка ризику. Визначення ризику є базою управління ризиками. Необхідно з'ясувати, яким чином підприємець аграрного сектора може недоотримати прибуток і які можливі причини цього. Тому потрібне чітке розуміння самої специфіки підприємства, завдань його діяльності, методів роботи, його позицій на ринку і т.п. оцінка ризику включає в себе оцінку економічних і організаційних наслідків вже подій, що відбулися. Аналіз ризику здійснюється з урахуванням його функцій, об'єкту ризику і визначення допустимих меж. Етапи аналізу ризику передбачають порівняння характеристик і ймовірностей ризику, виявлення альтернатив, в яких його величина залишається прийнятною, встановлення на цій основі пріоритетів і кола проблем, які потребують першочергової уваги. Аналіз ризиків зазвичай поділяють на два види: якісний і кількісний. Якісний аналіз являє собою ідентифікацію всіх можливих ризиків, його головна задача - визначити фактори ризику, етапи роботи, при виконанні яких він виникає. Кількісний аналіз - чисельне визначення розміру конкретних видів ризику, як окремо, так і в сукупності. В основі кількісної оцінки будь-якого ризику повинна лежати залежність між певними розмірами втрат і ймовірністю їх виникнення.

Аналізуючи все вище викладене, можна відзначити, що ризик в спільних аграрних підприємствах - це імовірнісна величина, що відображає ставлення управлінських рішень і результату діяльності спільних підприємств аграрного сектора економіки, яке залежить від впливу природно-кліматичних, соціально-економічних, виробничих і господарських умов. Процес стратегічного управління ризиками базується на аналізі самих ризиків, є безперервним і здійснюється з допомогою моніторингу розвитку ситуації і необхідних коригувальних впливів. Застосування стратегічного управління є необхідністю в умовах, коли вплив факторів робить негативний вплив на виробництво в аграрному секторі.

Література:

1. Лобанова А.А. *Енциклопедія фінансового ризик-менеджмента* // А.А. Лобанова, А.В. Чугунова // Москва: Альпина Бизнес Букс, 2009. 932 с.

2. Лаврук В.В. Маркетингова концепція інноваційної політики агропромислового розвитку у конкурентному середовищі В.В. Лаврук // *Агросвіт*. – 2009. – № 3. – С. 4-7.

3. Балановська Т.І. Формування дієвої структури управління маркетингом в сільськогосподарському підприємстві / Т.І. Балановська, О.В. Степенко // *Вісник ЖДТУ*. – 2010. – №4 (54). – С. 213-214.

ПУЗАНОВА Я.,
студентка ІV курсу
факультету економіки і менеджменту
Херсонського державного університету

ЕКОНОМІЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Одним із найбільш важливих напрямків підвищення ефективності виробництва та економіки країни є розвиток зовнішньоекономічної діяльності її підприємницьких структур.

Зовнішньоекономічні зв'язки (ЗЕЗ) - це сукупність форм, засобів і методів зовнішньоекономічних відносин між країнами. Як економічна категорія "зовнішньоекономічні зв'язки" відображає систему економічних взаємин, що виникають внаслідок руху ресурсів всіх видів між державами та економічними суб'єктами різних держав.[1] Ці двосторонні відносини охоплюють всі сфери економічного життя держави і передусім виробничу, торговельну, інвестиційну та фінансову діяльність. Через механізм зовнішньоекономічних зв'язків попит на товари і послуги світового ринку переноситься на внутрішній ринок тієї чи іншої держави. Це обумовлює розвиток виробничих сил, що, в свою чергу, сприяє розвитку промисловості, сільського господарства, торгівлі, сфери послуг і фінансових установ. Класифікаційна система зовнішньоекономічних зв'язків складається з видів і форм зв'язків. За напрямом товарного потоку зовнішньоекономічні зв'язки поділяються на такі види - експортні та імпорتنі, а за структурною ознакою - на зовнішньоторговельні, фінансові, виробничі та інвестиційні. До форм зовнішньоекономічних зв'язків відносять торгівлю, бартер, туризм, інжиніринг, франчайзинг, лізинг, інформаційний обмін, консалтинг тощо. Зовнішньоекономічні зв'язки формуються і здійснюються під впливом різноманітних регуляторів, що діють на виникнення зв'язків і спрямовують їх розвиток в єдину ефективну політико-економічну систему, яка захищає інтереси держави. Зовнішньоекономічні зв'язки держави оцінюються за допомогою абсолютних і відносних показників, показників структури, інтенсивності та ефективності зовнішньоекономічної діяльності. Ці показники дають можливість проаналізувати стан зовнішньоекономічних зв'язків, фізичні обсяги, структуру, диверсифікованість, географічну концентрацію експорту (імпорту), якісні та кількісні зміни, інтенсивність та ефективність таких зв'язків. Наявність зазначеного інструментарію є надзвичайно важливим для аналітики,

оскільки без цього не можливо належним чином оцінювати зв'язки однієї країни з іншими, робити коректні узагальнення і висновки.[2]

Згідно з загальнотеоретичними підходами до визначення ефективності найбільш широкою категорією є суспільна ефективність. Економічна ефективність господарського комплексу країни, ефективність суспільного виробництва, ефективність діяльності підприємства - є її складовими. При цьому економічну ефективність можна розглядати у різних аспектах: відповідно до елементів процесу відтворення (ефективність виробництва, обігу, споживання); відповідно до факторів виробничого процесу (ефективність використання основних засобів, оборотних коштів, робочої сили тощо); за територіальною ознакою та ін. Ефективність зовнішньоекономічної діяльності як сукупність різних форм економічних відносин певної країни із закордонними партнерами оцінюється за трьома спрямуваннями, а саме: а) за рівнем управління - на рівні держави, окремого регіону, конкретного підприємства, його підрозділів; б) за видами діяльності - зовнішня торгівля, науково-технічне співробітництво, валютно-фінансова, інвестиційна діяльність, спільне підприємництво тощо; в) за часовим інтервалом - коротко-, середньо- і довгостроковий.[3]

Таким чином, економічна ефективність зовнішньоекономічної діяльності країни досягається не одним якимсь спрямуванням у сфері міжнародного співробітництва, а їх сукупністю. Тобто потрібно задіяти різні показники для визначення економічної ефективності зовнішньоекономічної діяльності підприємства.

Література:

1. Закон України "Про зовнішньоекономічну діяльність" // Відомості Верховної Ради (ВВР). – 1991. – N 29. – ст. 377.
2. Андрушків М. І., Реверчук Н. Й., Савенко І. Л. Становлення підприємництва в умовах ринкової економіки. – К.: Молодь, 1994. – 324 с.
3. Башнянин Г.І. та ін. Політична економія: Підручник для вузів / Г.І. Башнянин, П.Ю. Лазур, В.С. Медведєв. – К.: Ніка-Центр, Ельга, 2000. – 442 с.

СОЛОВЙОВ І.О.

доктор економічних наук, професор кафедри економіки і підприємництва
Херсонський національний технічний університет

ЮРЧЕНКО А.Ю.

старший викладач кафедри економіки і підприємництва
Міжнародний класичний університет імені Пилипа Орлика,
м. Миколаїв

ОСОБЛИВОСТІ СИСТЕМАТИЗАЦІЇ ФУНКЦІОНАЛЬНИХ СТРАТЕГІЙ БОРОШНОМЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Необхідність адаптації вітчизняних борошномельних підприємств до складних умов реформування економіки зумовила активізацію інтересу до розробки стратегій, оскільки без виявлення перспектив і передбачення майбутніх тенденцій розвитку практично неможлива і розробка тактичних заходів у складних ринкових умовах.

Так, наприклад, на думку А. Баланович стратегія – це довгостроковий, якісно спрямований напрям розвитку підприємства, що стосується сфери, засобів і форми діяльності, системи взаємовідносин усередині суб'єкту ринку, а також позиції у навколишньому середовищі, що призводять до досягнення цілей [1].

Грунтовним є трактування В. Соколенко, у якому розглядається стратегія як модель узагальнення дій, необхідних для досягнення поставлених цілей шляхом координування і розподілу ресурсів підприємства, тобто розробка стратегії полягає в розробленні планів досягнення цілей, в якому передбачені можливості підприємства [3].

В цілому розробка стратегій – це обґрунтування дій, які своїм наслідком будуть мати бажані результати у відповідності зі змінами зовнішнього середовища, що мають вплив на керований об'єкт. Усі рішення приймаються в умовах високого рівня невизначеності, тому правильність прийняття управлінських рішень можна оцінити лише після того, як будуть отримані результати їх впровадження [6].

Сам процес формування стратегії розвитку – це набір логічно взаємопов'язаних дій, які виконуються для досягнення певного «виходу» діяльності, що є стратегією розвитку підприємства.

Спираючись на розробки і рекомендації науковців, виробничників, менеджерів, а також на результати власних досліджень, ми систематизували і класифікували функціональні стратегії, які є підґрунтям, складниками та інструментами реалізації цільових стратегій, спрямованих на досягнення планових показників економічної стійкості та загальної ефективності підприємств борошномельної галузі.

Функціональні стратегії в даному випадку є підтримуючими та такими, що доповнюють корпоративний стратегічний набір, які визначають стратегічну орієнтацію певного функціонального об'єкта управління чи підсистеми підприємства [4].

Кожна з функціональних стратегій є, з одного боку, сферою впливу одного об'єкта, а з іншого – сферою впливу інших об'єктів. Тому, при виборі конкретних функціональних стратегій, які треба розробляти для підтримання або підвищення економічної стійкості, необхідно розглядати закони і принципи взаємодії та взаємовпливу однієї сфери на іншу та визначати для кожної сфери об'єкти управління, їхні параметри, при яких виробничо-фінансова, управлінська, кадрова діяльність організації буде мати максимальне значення [2].

Техніко-технологічні стратегії. Впровадження новітніх технологій переробки зерна, виробництва борошна і круп'яних виробів, підвищення технологічної оснащеності усіх ланок виробничого процесу. Встановлення обладнання з використанням ресурсозберігаючих технологій. Зниження витрат на усіх ланках технологічних процесів. Використання ефективного набору машин і механізмів, впровадження систем нормування, планування, обліку та контролю витрат електроенергії, ПММ.

Організаційні стратегії: впровадження прогресивних форм організації та оплати праці, підвищення продуктивності праці, скорочення втрат робочого часу. Зменшення втрат від виробничого браку, економія робочої сили. Розвиток спеціалізації та кооперації у виробництві. Зменшення втрат від браку. Зменшення енергоємності виробництва. Стабільність, цілеспрямованість та мотивованість виробничих процесів.

Поглиблення спеціалізації, забезпечення безперервності, пропорційності та ритмічності виробництва. Удосконалення логістичних систем. Скорочення тривалості виробничого циклу. Оптимізація потужностей. Оптимізація і автоматизація транспортно – складської системи.

Фінансові стратегії. Збільшення рентабельності виробничої діяльності (окупність витрат), рентабельності продаж (обороту), доходність капіталу і прискорення його обертання. Збільшення прибутків, тобто зниження собівартості, зростання якості продукції, оптимізація структури капіталу, підвищення доходності та оборотності нематеріальних активів. Підвищення ділової активності, платоспроможності. Зниження дебіторської заборгованості в обороті активів, оптимізація резерву грошової готівки, збалансованість грошових потоків. Прискорення оборотності капіталу, зростання рентабельності активів. Оптимізація резерву грошової готівки. Збалансованість грошових потоків. Прискорення оборотності капіталу. Зростання рентабельності активів.

Управлінські стратегії. Впровадження засад, інструментів та практики стратегічного менеджменту, планування діяльності підприємства на усіх часових інтервалах, в першу чергу – дострокових.

Підвищення рівня рентабельності основних виробничих фондів. Розробка тактичної і стратегічної політики в царині енергозбереження. Підвищення ефективності використання матеріальних ресурсів. Зниження транспортних витрат, непродуктивних витрат, загальновиробничих і загальногосподарських витрат у собівартості одиниці продукції, зниження комерційних витрат [5].

Економія живої праці в сфері управління. Зниження трудомісткості процесу управління. Скорочення витрат на управління. Скорочення

довготривалості циклів управління. Впровадження інформаційних технологій, підвищення рівня обґрунтованості управлінських технологій. Формування організаційної культури. Підвищення керованості системи. Впровадження соціально – психологічних методів управління. Підвищення оперативності роботи апарату управління.

Маркетингові стратегії. Впровадження маркетингових засад управління підприємством і системи маркетингового планування. Моніторинг кон'юнктури світових та локальних ринків. Підвищення швидкості та обґрунтованості управлінських рішень з позицій концепції маркетингу. Створення організаційних структур управління маркетингом. Впровадження маркетингового контролю на всіх етапах виробничо-збутового процесу.

Кадрово-соціальні стратегії. Створення оптимальних умов для збереження та нарощування трудового потенціалу, оптимізація його структури та якісного складу. Дотримання вимог законодавства щодо умов праці та змісту соціального пакету, забезпечення матеріальних і нематеріальних чинників ефективної мотивації. Стабільність у збереженні робочих місць, наявність і ефективність фонду соціального розвитку, участь персоналу в управлінні підприємством.

Інноваційний підхід до розвитку персоналу: організація навчання, стимуляція саморозвитку, формування колективного інтегрованого знання, яке дозволяє генерувати ідеї, трансформувати їх в інновації і застосовувати для досягнення ефективності організації виробництва в цілому.

Таким чином кожна із стратегій представляє собою сукупність стратегічних рішень, які мають відношення до певної функціональної складової показника економічної стійкості. Стратегії усіх рівнів мають бути взаємопов'язаними і спрямованими на досягнення єдиної, загальної мети – покращення існуючого стану. Стратегії встановлюють загальні напрямки дій, регламентованих у часі і є оптимальним варіантом розподілення усіх видів ресурсів для вирішення поставлених стратегічних завдань.

Література:

1. Баланович А. М. Теоретико - методичні засади формування стратегії розвитку підприємства / А. М. Баланович // Науковий вісник Херсонського державного університету. – Херсон : ХДУ, 2014. – №8. – Ч.2. – С. 77 - 81.

2. Побережний Р. О. Сутність стратегічного управління розвитком підприємства в сучасних умовах / Р. О. Побережний // Вісник Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут». Технічний прогрес і ефективність виробництва. – Харків: НТУ «ХПІ», 2010. – №62. – С. 33 - 40.

3. Соколенко В. А. Сутність та види стратегії розвитку / В. А. Соколенко, О.М. Бондаренко // Вісник Національного технічного інституту «Харківський політехнічний інститут». – Харків : НТУ «ХПІ», 2015. – №53 (1162). – С. 70 - 74.

4. Строкович Г. В. Стратегія підприємства: навч. посіб. для вищих навч. Закладів // Г. В. Строкович / Нар. укр. акад. – Х.: Вид-во НУА, 2011. – 180 с.

5. Ткаченко С.М. Стратегії забезпечення безбитковості та економічної стійкості аграрних підприємств [Текст] / С.М. Ткаченко // Інвестиції: практика та досвід. - 2015. - №3. - С. 71-75.

6. Царикаев А. Ю. Процесс формирования стратегии развития промышленных предприятий / А. Ю. Царикаев // Бизнес в законе. – 2011. – №4. – С. 222-224.

НАПРЯМИ ПОКРАЩЕННЯ СТРУКТУРИ АКТИВІВ ГОСПОДАРЮЮЧИХ СУБ'ЄКТІВ

Активи господарюючого суб'єкта це економічні ресурси, які використовуються в процесі господарської діяльності. Вони формуються відповідно до місії та стратегії розвитку суб'єкта господарювання та характеризують його економічний потенціал.

В НПСБО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», зазначено, що активи – це ресурси, контрольовані підприємством в результаті минулих подій, використання яких, як очікується, приведе до надходження економічних вигод у майбутньому [2].

Збалансована структура активів господарюючого суб'єкта є необхідною умовою ефективного їх використання. У зв'язку з цим господарюючим суб'єктам необхідно покращувати структуру оборотних та необоротних активів.

Основними складовими необоротних активів є основні засоби, які в процесі діяльності господарюючого суб'єкта переносять свою вартість на вироблену продукцію, товари та послуги.

Розрізняють просте та розширене відтворення основних засобів.

Внутрішнім джерелом фінансування простого відтворення є амортизація. Основним чинником який впливає на відтворювальний процес є обраний господарюючим суб'єктом метод нарахування амортизації [1].

Амортизація основних засобів може нараховуватися наступними методами: прямолінійним, зменшення залишкової вартості, прискореного зменшення залишкової вартості, кумулятивного, виробничого [3].

Для більшості господарюючих суб'єктів доцільним є використання прямолінійного методу нарахування амортизації, це пов'язано в першу чергу з податковим законодавством нашої країни.

Для оптимізації структури оборотних активів необхідно звернути увагу на політику збуту продукції.

Шляхами вирішення проблеми оптимізації виробничих запасів господарюючого суб'єкта є:

- покращити розрахунки з контрагентами;
- мінімізувати дебіторську заборгованість;
- мінімізувати запаси малоцінних предметів, інвентарю, спецодягу на складі, скоротити підзвітні суми, витрати майбутніх періодів;
- проводити більш агресивну товарну політику та інше.

Покращити структуру активів господарюючого суб'єкта можливо шляхом

оптимального використання розширеного та простого відтворення основних засобів, провести оптимізацію збутової політики та оптимізувати виробничі запаси господарюючого суб'єкта.

Література:

1. Левицька І. В. Амортизація як чинник прискорення процесів відтворення на підприємствах. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vchnu_ekon/.../106-112.pdf
2. Наказ Міністерства Фінансів України «Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «загальні вимоги до фінансової звітності» від 7.02.2013 р. № 73. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>
3. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. №2755-VI. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>

УШКАРЕНКО Ю.,

д.е.н., професор, завідувач кафедри економічної теорії та міжнародних економічних відносин
Херсонський державний університет
м. Херсон

КООПЕРАТИВНІ ПІДПРИЄМСТВА В СИСТЕМІ АГРОБІЗНЕСУ

Ефективний розвиток аграрного сектору регіону багато в чому визначається обґрунтованістю і налагодженістю зв'язків і відносин між галузями та характером сформованих контактів на міжгалузевому рівні виробництва. Встановлення таких взаємин повинно будуватися на використанні різних економічних імпульсів, адміністративних інструментів, законодавчих актів, які повинні враховувати особливості регіону, його історичну специфіку, структуру економіки і т.д. [1, с. 98].

За час існування сільськогосподарської кооперації в світі не з'явилася більш ефективна організаційна форма самопідтримки і взаємодопомоги сільськогосподарських товаровиробників, що дозволяє поєднувати переваги індивідуального господарства з великим виробництвом, володіє технічними та економічними перевагами, а також конкурентоспроможністю на ринку. Саме тому кооперативні форми діяльності становлять невід'ємну частину господарського життя багатьох регіонів України.

Важливою складовою такої діяльності є підприємництво в агропромисловому комплексі, який за міжнародною термінологією називають агробізнесом. Це ланцюжок галузей економіки, тісно зв'язаних з аграрним сектором. Вживання такого терміна розпочалося порівняно недавно. У першій половині 50-х років минулого століття на сторінках західної економічної преси почалося посилене обговорення питання про "агробізнес" та вертикальну інтеграцію.

За визначенням американського дослідника В. Роя, агробізнес є системою координації забезпечення сільського господарства необхідними ресурсами та

здійснення послідовних стадій виробництва, переробки і розподілу продовольства і технічної сировини [2, с. 364]. Сюди входять підприємницька діяльність у виробництві засобів виробництва для сільського господарства (техніки, добрив тощо). Практика довела доцільність поєднання кількох видів підприємницької діяльності в одній формі (наприклад, вирощування певного виду сільськогосподарської сировини, її зберігання, переробка та торгівля готовою продукцією).

Більш предметно розглядається поняття "агробізнес" у дослідженнях академіка М. Маліка. "Агробізнес – вертикальна та горизонтальна інтеграція ряду виробництв (сільськогосподарських, постачальницьких, збутових, переробних підприємств, банків та інших фінансових структур), центром яких є сільське господарство. Охоплює велику кількість галузей економіки, пов'язаних з виробництвом та реалізацією технологічних процесів: кінцевий продукт однієї галузі є вихідним предметом або засобом виробництва для другої" [3, с. 92].

Агробізнес розглядають в організаційній, галузевій і функціональній площині. Зі структурно-організаційної точки зору, "агробізнес" є еквівалентом поняття "агропромисловий комплекс" для країн з розвинутою ринковою економічною системою. У галузевій площині термін "агробізнес" вживають для означення галузевих продовольчих підкомплексів як єдиного цілого виробництва, переробки та реалізації певного виду сільськогосподарської продукції і характеристики того, як за ринкових умов відбуваються інтеграційні процеси в тій чи іншій галузі. З огляду на функціональну діяльність агробізнес слід розглядати у контексті розвитку підприємництва в аграрній сфері [4, с. 35].

Як зауважує Ю. Губені, функціонально агробізнес – це новий тип економічних відносин учасників аграрного ринку, який характеризується співпрацею та взаємною підтримкою, врахуванням економічних інтересів усіх учасників "продуктового ланцюга" [4, с. 36].

Отже, якщо виходити з того, що агробізнес у функціональному значенні є підприємницькою діяльністю, яка здійснюється в аграрній сфері, то сільськогосподарські кооперативи та їхні структури, які є невід'ємним елементом ринкової економічної системи, теж належать до системи агробізнесу. Відтак ключовим завданням кооперації в агробізнесі є взаємодопомога сільськогосподарських товаровиробників у розвитку економіки та підвищенні ефективності господарювання шляхом об'єднання матеріальних, фінансових і людських ресурсів за допомогою кооперації.

Література:

1. Губені Ю.Є. Трансформація сільськогосподарських кооперативів у Чеській Республіці та Польщі: концептуальний підхід та засади її здійснення / Ю.Є. Губені // Вісник Полтавського ДСГІ. – 2003. – № 5-6. – С. 97-101.
2. Климко Г.Н. Політекономічний аспект економічної теорії / Г.Н. Климко – К.: Вища шк., 2007. – 743 с.
3. Сільськогосподарська кооперація: суть та проблеми розвитку в Україні / [за ред. д.е.н. М.Й. Маліка] – К.: ІАЕ УААН, 1999. – 166 с.
4. Губені Ю.Є. Організація агробізнесу і підприємництва / Ю.Є. Губені – Львів, 1998. – 258 с.

FEDORCHUK ALEXANDR

PhD, associate Professor,

Department of Economics, Finance and Entrepreneurship

МОКHNENKO ANDREY

D.,Sc., PhD, Professor.

Department of Economics, Finance and Entrepreneurship

Kherson State University

BASIC REGULARITIES AND PRINCIPLES OF OPTIMIZATION OF FIXED ASSETS COMPOSITION ENTERPRISES

Material and technical basis is the main foundation, which provides functioning of agroindustrial complex, determines the level of development of all its constituents and industries, and assists to elaboration and perfection of agricultural production in plant-growing, stock-raising and other industries of agriculture. A weak material and technical base and lack of development of agri-service for rural producers do not allow rationally using the land resources of agricultural enterprises. For this reason all developed countries of the world invest considerable funds into development of material and technical base of agriculture, as in the end-point it determines effectiveness of agricultural production: assists the decrease of prime cost, increase of crop and livestock productivity.

Price liberalization of material and technical resources at the end of the 80th and at the beginning of the 90th of XX century changed the cost parameters of the basic fixed assets, their absolute and specific sizes. The substantial increase of industrial production fixed assets cost, deepening of nonequivalence in exchange of agricultural and industrial products stipulated slump of investment activity, lengthening of terms of their updating, level of wear increase, slowing down of scientific and technical progress.

It stipulated the substantial diminishing of volumes of the fixed assets of industry, decline of funds support, technical and power equipment status.

For correction of situation there is a need in fundamentally new approaches to forming of home agricultural machinery market, in fact the increase of its production volumes is directly related to the terms of its sale and purchasing power of agricultural producers. For this reason, information-marketing centers, regional exhibition-trade centers, brandname technical centers, district service structures, and banks, insurance and leasing companies with corresponding functions must be involved in the infrastructure of market, except producers and consumers of machinery.

Necessary changes are developed to the normative and legislative documents in relation to the features of formation and implementation of price, tax and investment policy in agricultural machine building; permission granting for the enterprises for amortizing and selling of out-of-date and surplus assets and direction of the got funds on their technological retooling [2].

Size of land-tenure of enterprises and volume of production influence on the level of production efficiency. Special role in the increase of goods production efficiency is played by concentration. Prime cost goes down with the increase of production concentration level and efficiency of production grows considerably. National scientific center "Institute of Agricultural Economics" proves with its research the optimal sizes of agricultural enterprises to be 5-6 thousand hectares of agricultural land, farms - 400 hectares.

The greatest efficiency is provided by agricultural enterprises with the area of agricultural land of more than 5 thousand hectares. The farms having increase of plough-land area from 50 to 400 and 900 hectares perform promotion of the complex coefficient of machinery exploitation from 0,16 to 0,88 – 0,91 accordingly and considerable prime cost decrease.

Improvement in all agricultural industries provision with necessary amount of fixed assets and optimization of their composition are the important factors of overcoming of modern crisis in agriculture and increase of its functioning efficiency [1]. The modern switch to more perfect methods of economic management requires more effective use of operating and mastering of new production capacities of different size machinery, improvement of selection work in plant-growing and stock-raising, perfection of composition and structure of fixed assets.

Increase of agriculture equipment with fixed assets to the economically reasonable level, improvement of their specific composition and structure will allow renewing and modernization of material and technical base of agricultural enterprises with the use of achievements of scientific progress; acceleration of important tasks solvance in relation to further intensification of production, introduction of progressive technologies in plant-growing and stock-raising; it will assist the increase of efficiency of their use, the level of labour productivity etc.

We consider that it is necessary to carry out a transition from the state machine-technological structures and commercial machine-technological structures with high tariffs for the services to creation of maintenance mechanical and technological cooperative associations, collectively-transport and mechanized detachments within the limits of street and village unions of farmers.

Basic principles: providing of equal economic feasibilities in the mutual relations of producers of material and technical resources, their suppliers, agrotechnical service and machine-technological enterprises with the consumers of these resources and services - agricultural producers; there must be state support of technical and technological re-equipment of machinebuilding enterprises with the aim of leading out of industry on a world level, achievement of competitiveness of home machinery at the market of material and technical resources, creation of competition between home machinebuilding enterprises, limitation of monopolistic structures activity; state support of an agricultural producer for its economic strengthening, increase of level of solvency, strengthening of material and technical base through application of economic and legal instruments, and also assigning of budgetary funds of special purpose for acquisition of machinery and mastering of progressive technologies of production [3].

Referenses

1. *Indicators of Sustainable Development: Guidelines and Methodologies*. – New York: UN, 2001. – 319 p.
2. *Logistics Performance Index – Global LPI Ranking [Electronic resource]*. – Mode of access: <http://info.worldbank.org/mode1b.asp?order=lpirank&cgroup=0>.
3. *Presentation of the European Network of Rural Development and the Contact Point: Manuel Sousa Uva, Director, DG Agriculture and Rural Development [Electronic resource]*. - Mode of access: http://ec.europa.eu/agriculture/index_en.htm.

ФУРДАК М.,

старший викладач кафедри економіки,
фінансів і підприємництва
Херсонський державний університет

ВИНОГРАДАРСЬКО - ВИНОРОБНА ГАЛУЗЬ УКРАЇНИ - ВИКЛИКИ ТА ЗАГРОЗИ СУЧАСНОСТІ

Виноградарство та виноробство в Україні завжди були важливими галузями агропромислового комплексу. Займаючи незначну питому вагу в структурі сільськогосподарських угідь, виноградарство суттєво впливає на рівень соціально-економічного розвитку регіонів, забезпечуючи споживчий продовольчий ринок свіжою продукцією та переробні підприємства сировиною. В той же час, протягом останніх десятиріч виноградарсько-виноробна галузь України зазнавала значних негативних змін. Внаслідок наявного диспаритету цін на виноградну та виноробну продукцію, недостатньої, а в останні роки взагалі відсутньої державної підтримки виноградарів умови функціонування виноградарсько-виноробних підприємств значно ускладнились. В той же час, понад 25-річний період переходу від планової до ринкової основи економіки в Україні дозволив виявити найбільш ефективні форми господарювання в підприємствах виноградарсько - виноробної галузі.

По-перше, високорентабельним виробництво виноградно - виноробної продукції може бути тільки за умови наявності як сировинної бази, так і комплексу з її переробки (технічних сортів винограду), або ринків збуту свіжого винограду. В Україні ж сьогодні власну сировинну базу мають лічені одиниці виноробних підприємств. Зокрема, у 2014 році із 60 підприємств Херсонської області, що вирощували виноград, лише 7 підприємств займалися переробкою винограду: ПАТ «Дім марочних коньяків «Таврія», ПАТ «Цюрупинське», Комунальне підприємство Агрофірма - радгосп «Білозерський», ТОВ АПФ «Червоний Маяк», ТОВ "Кам'янка Глобал Вайн", ПАТ «Князя Трубецького», ПАТ «Кам'янський». З них лише 3 є виноградарсько-виноробними підприємствами замкненого циклу, тобто мають свою сировинну базу для виробництва винопродукції (ПАТ «Дім марочних коньяків «Таврія», ПАТ «Кам'янський», Комунальне підприємство Агрофірма - радгосп «Білозерський»). Основним видом діяльності інших 4-х підприємств є переробка винограду на

виноматеріали та винопродукцію [1,2].

По-друге, при плановій економіці основою розвитку виноградних господарств було збільшення масштабів виробництва. Виноградні плантації створювалися з урахуванням можливості використання універсальної техніки, яка відрізнялася високою метало - та енергоємністю. Закладка виноградників проводилася за широкорядною системою. Така технологія призводила до того, що через 10-15 років експлуатації таких насаджень їх зрідженість досягає 50% і більше, особливо при використанні механізованого міжкучового обробітку. В країнах з ринковою економікою превалював інший шлях розвитку галузі виноградарства - там створювалися спеціалізовані, малогабаритні, високоекономічні трактори і машини для ведення загущених насаджень. Термін амортизації таких виноградників складає 20 - 25 років і більше. Вступ України в асоційоване членство з європейським союзом може стати стимулом для збільшення пропозицій по спеціалізованих тракторах і машинах для галузі виноградарства, які за своїми характеристиками і ціною можуть пригнічувати вітчизняних виробників. При наявності малогабаритної техніки технологія вирощування винограду в Україні могла б кардинально змінитися.

Отже, підвищення рентабельності вітчизняного виноградарства не може мати місце без впровадження у виробництво сучасних технологій, які дозволять підвищити вихід врожаю відповідної якості з одиниці площі, знизити собівартість продукції і збільшити термін експлуатації виноградників. Вирішення таких проблем може бути досягнуте на основі біоадаптивної технології вирощування винограду, до якої слід віднести, насамперед, оптимізацію схем посадок насаджень, системи формування кущів і пристрої шпалери [3].

Окремо слід сказати про таку існуючу загрозу для виноградарсько - виноробної галузі, як негативні макроекономічні тенденції, особливо зменшення обсягів платоспроможного попиту населення. Адже і виноград, і вино, не є продуктами першої необхідності, тому цілком ймовірно, що за несприятливих умов громадяни можуть зменшити споживання продукції галузі. Крім того, серйозним викликом для вітчизняного виноградарсько - виноробного виробництва є скорочення обсягів експорту виноробної продукції до Росії та втрата цього сегменту ринку української виноградно - виноробної продукції.

Отже, в умовах створення Асоціації Україна – ЄС, зростання конкуренції на світовому ринку, продовження глобалізації економіки, вітчизняним виноградарям та виноробам належить довести конкурентоспроможність своєї продукції. Це потребує нових технологій, високопродуктивних сортів, зростання продуктивності та якості продукції, диверсифікації виробництва та ринків збуту, освоєння інновацій, просування вітчизняної продукції на зовнішні ринки.

Література:

1. Реєстр суб'єктів господарювання, які здійснюють оптову торгівлю спиртом коньячним і плодовим на підставі ліцензії на виробництво коньяку та алкогольних напоїв за коньячною технологією станом на 23.08.2013р. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:qEGXGjYzbMEJ:sfs.gov.ua/data/material>

2. Фурдак М.М. Стратегія підвищення ефективності діяльності виноградарсько – виноробних підприємств: : дис.. канд.. економ. наук : 08.00.04 / Фурдак Маргарита Миколаївна. — Х., 2015. — 276 с.

3. Куди рухається українське виноградарство. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://infoindustria.com.ua/kudi-ruhayetsya-ukrayinske-vinogradarstvo/>

ЧИГРИНЕЦЬ О.,

к.е.н., доц. кафедри управління персоналом та економіки праці
Національний університет харчових технологій
м. Київ

ВПЛИВ КАДРОВОЇ СЛУЖБИ НА ВПРОВАДЖЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНИХ ЗМІН

Зміни, які стосуються персоналу, завжди реалізуються більш складно й тривають довше. Це пояснюється природою людей, а саме схильністю до опору всьому, що є незнайомим і пов'язаним з необхідністю виходу із зони комфорту. Через це навіть зміни, що є позитивними для персоналу організації, зустрічають опір з боку останнього.

Враховуючи наведене, впровадження організаційних змін накладає наступні вимоги до менеджменту персоналу, що супроводжують цей процес:

- до початку реалізації змін персонал необхідно підготувати та донести до нього необхідність та доцільність переходу до нових параметрів діяльності;
- весь час перетворень повинен супроводжуватися інформаційною підтримкою всіх нововведень, що мають місце в організації;
- для прискорення перетворень та підвищення їхньої ефективності необхідно забезпечити зацікавленість персоналу в реалізації змін, а також залучати виконавців не тільки до реалізації, але й до розробки змін. В іншому випадку вони протікатимуть повільно зі значним ступенем опору з боку виконавців;
- на стадії розрахунку очікуваних строків реалізації перетворень необхідно враховувати, що складність реалізації змін є прямо пропорційною до кількості персоналу організації, який необхідно залучити до прийняття нововведень;
- на ступінь швидкості організаційних змін впливає фінансово-економічний стан організації;
- при визначенні стратегії та розробці плану впровадження організаційних змін слід враховувати освітні, соціальні, демографічні, етико-моральні особливості персоналу, структуру особистості окремих керівників, на яких буде покладено основну відповідальність за реалізацію перетворень.

Організаційні зміни полягають не в адаптації структур та систем до нових умов, а у їхній реорганізації.

Служба менеджменту персоналу виконує найважливішу роль в запровадженні організаційних змін. Головним завданням при цьому є реалізація спільно з лінійними керівниками елементів менеджменту персоналу, які включають: планування, підбір, розташування, адаптацію, рух, професійний розвиток, оцінку персоналу. Зазначені заходи мають реалізуватися з суворим дотриманням норм кадрової політики, яка є стратегічним напрямком роботи з кадрами, що передбачає створення високоефективної команди з метою підвищення результативності діяльності підприємства.

Ефективна діяльність кадрової служби забезпечує досягнення наступних цілей в процесі реалізації організаційних змін [3]:

- формування збалансованого складу робочої групи із реалізації реформ;
- підбір оптимальної організаційної форми робочої групи, відокремлення проектних завдань від оперативних, притаманних повсякденній діяльності підприємства;
- мінімізація ризиків, пов'язаних з нововведеннями;
- здійснення експертизи рівня й джерел потенційного опору психологічного характеру;
- системне планування навчання тих, кого стосуються зміни відносно оволодіння новими компетенціями роботи;
- підвищення ймовірності закріплення змін і уникнення побічних ефектів.

Отже служба менеджменту персоналу є координатором змін, на якого покладуно обов'язки з визначення ступеню опору змінам, проведення аналізу з ефективності запровадження певних заходів з точки зору емоційного настрою, психологічної комфортності, ступеня відповідності особистісних характеристик працівників функціям, які покладені на них після проведених перетворень.

Література:

1. Балабанова Л. В. *Управління персоналом : підручник* / Балабанова Л. В., Сардак О. В. – К. : Центр навч. л-ри, 2011. – 468 с.
2. *Виноградський, М. Д. Управління персоналом: навч. посіб.* / М. Д. Виноградський, А. М. Виноградська, О. М. Шканова. – К. : Центр навчальної літератури, 2009. – 502 с.
3. *Гриньова В.М., Тараненко А.А. Стимулювання праці в інноваційній діяльності [Текст]: Монографія.* – Харків: ХНЕУ, 2010. – 164 с.

ЧМУТ А.,

к.е.н., ст. викладач кафедри економічної теорії
та міжнародних економічних відносин
Херсонський державний університет
м. Херсон

VUCA–СВІТ ЯК СУЧАСНЕ СЕРЕДОВИЩЕ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ

Сучасне середовище функціонування підприємств характеризується складністю, нестабільністю, мінливістю та невизначеністю. В цьому середовищі суб'єктам господарювання доводиться постійно адаптуватись до нових вимог, оперативно реагувати на зміни та приймати рішення в умовах багатоваріантної складової розвитку подій. Така нестабільність економічного середовища зумовлює необхідність його теоретичного вивчення для розуміння сутності основних складових, що в кінцевому результаті є підґрунтям для формування практичних рекомендацій щодо поведінки підприємств у світі, який американські дослідники називають VUCA – світом.

VUCA – це акронім, утворений початковими буквами чотирьох слів: Volatility (мінливість), Uncertainty (невідомість), Complexity (складність), Ambiguity (багатозначність).

Характер змін зовнішнього середовища можливо спостерігати не лише в сфері бізнесу, а й в політиці, військових науках. Саме американські військові вперше використали цей термін, щоб охарактеризувати невизначений, складний і неоднозначний багатосторонній світ, в якому доводиться їм діяти (наприклад, при боротьбі з тероризмом) [2]. З часом це поняття почало застосовуватись і до економічної сфери.

VUCA- світу прийшов на зміну SPOD-світу (steady / стійкий, predictable/ передбачуваний, ordinary / простий), definite / визначений).

Характеристика складових VUCA – світу в контексті економіки та бізнесу відображено на рис 1.

Волатильний, невизначений, складний і суперечливий VUCA-світ відкриває нову фазу в розвитку підприємств – від стратегічно орієнтованих і самонавчальних підприємств до адаптивних підприємств, які гнучко реагують на мінливе бізнес-оточення. Особливістю VUCA-світу є той факт, що «некризових» позицій в сучасному бізнесі вже майже не залишилося [1].

Дослідження міжнародної страхової компанії Allianz Global Corporate & Specialty [4] в якому прийняло участь більше 1000 респондентів з 55 країн світу (корпоративні клієнти, брокери, експерти по ризикам з 21 сектора промисловості, менеджери по претензіям та ін.), орієнтоване на великі, малі і середні компанії дає змогу визначити, які ризики на сьогодні найбільше перебувають в центрі уваги та викликають занепокоєння у респондентів.

Рис.1. - Характеристика складових VUCA – світу в економічному контексті
 Джерело: розроблено автором на основі [1-3]

Відповідаючи на питання, які три ризики респонденти вважають найбільш небезпечними для бізнесу, 37% з опитаних визначили, що таким в першу чергу постає ризик переривання бізнесу (зупинки виробництва) внаслідок дії форсмажорних обставин. Визначаючи три основні причини переривання бізнесу, респонденти зазначили такі ризики: пожежі – 44% , природні катастрофи – 43%, збій в ланках постачань – 33%, кібератаки – 29%, поломка обладнання – 29%, помилки якості продукції – 15%, незаплановані відключення ІТ та телекомунікаційних систем – 12%, політичні ризики (війна, тероризм) – 10%, відключення електроенергії – 10%.

На другому місці з показником 31% відповідей респондентів знаходиться ризик ринкових змін (злиття/поглинання, НТП та ін.)

Третє місце посідає ризик кібератак, який ще чотири роки тому посідав 15 місце з показником 6% відповідей, а на сьогодні 30% респондентів відмітили

його високу значимість. Із 10 найбільших глобальних ризиків в 2017 році саме кіберінциденти є тригером для половини з них [4].

Таким чином, сучасний світ, який отримав назву VUCA-світу, характеризується мінливістю, невизначеністю, складністю та багатозначністю умов і ситуацій. Керівники підприємств, які функціонують у такому мінливому світі повинні знати особливості цього середовища, розуміти основні ризики та їх можливі наслідки для оперативної реакції на них.

Література:

1. Гросул В.А. Сутність та особливості формування антикризової стратегії підприємства в умовах VUCA-світу / В. А. Гросул, О. В.Жулякова // *Бізнес інформ* . – 2015. - №11. – С.393-395.
2. Mack O. *Managing in a VUCA World* / O.Mack, A.Kramer, T. Burgartz. – London, Springer, 2016. – 259p.
3. Popova N. *Personnel development at enterprises with regard to adaptation to the VUCA world* / N.Popova V.Shynkarenko // *Економічний часопис-XXI*. – 2016.- №156(1-2) - С.89-91.
4. *Allianz Risk Barometer 2017* [*Електронний ресурс*]. – Режим доступу: http://www.agcs.allianz.com/assets/PDFs/Reports/Allianz_Risk_Barometer_2017_EN.pdf

ЧЮРІ М.,

Студент VI курсу факультету економіки і менеджменту
Херсонський державний університет
м. Херсон

ЕКОНОМІЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ СПІЛЬНОГО ПІДПРИЄМСТВА НА ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ

Внаслідок різноманітних процесів інтеграції до світового господарства, умов глобалізації, наслідків світової економічної кризи, набуває актуальності питання щодо залучення прямих іноземних інвестицій до економіки держави та створення спільних підприємств. Інтегруючись у світове господарство, Україна прагне розвивати зовнішньоекономічні відносини у всій різноманітності їх форм[1].

Створення спільних підприємств в Україні є достатньо актуальним явищем і потенційно привабливим, оскільки саме вони створюють значні джерела фінансових ресурсів для подальшого інвестування, передбачають обмін технологіями, досвідом, тим самим стимулюючи процес виробництва і створюючи конкурентоспроможну продукцію, яка б користувалася попитом на міжнародних ринках[2].

Спільні підприємства є самостійними учасниками зовнішньоекономічних відносин, і відповідно до ст. 1 Закону "Про зовнішньоекономічну діяльність", визначаються як підприємства, які ґрунтуються на спільному капіталі суб'єктів господарської діяльності *Науковий вісник НЛТУ України*. – 2014. – Вип. 24.1 4. Економіка, планування та управління в галузях 285 України та іноземних суб'єктів господарської діяльності, на спільному управлінні та на спільному

розподілі результатів і ризиків.

На сьогодні спільними визначаються лише ті підприємства, які засновані за участю іноземних суб'єктів. Підприємства, створені на основі поєднання майна, яке є власністю різних українських суб'єктів права власності, належать до категорії підприємств, заснованих на змішаній формі власності. Враховуючи класифікацію, надану Господарським кодексом, спільні підприємства можуть бути віднесені до виду підприємств, заснованих на змішаній формі власності, оскільки вони також створюються поєднанням майна різних форм власності. Однак ці поняття не варто ототожнювати, оскільки спільні підприємства становлять особливу групу таких підприємств – серед їх засновників обов'язково має бути іноземний суб'єкт[3].

У вітчизняній економічній літературі під терміном "спільне підприємство" розуміють одну з форм міжнародного співробітництва, яка є юридично закріпленою угодою між суб'єктами господарювання різних країн про створення самостійної організаційної одиниці, у межах якої партнери домовляються про часткове об'єднання всіх видів ресурсів, спільне виконання певних видів діяльності та пропорційний розподіл прибутку і ризику. СП є найбільш розвиненим видом спільної підприємницької діяльності[4].

Згідно з чинним законодавством України, що регулює механізми організації та функціонування спільних підприємств, до останніх належать підприємства будь-якої правової форми, створені відповідно до українського законодавства, якщо протягом календарного року в його статутному фонді є кваліфікаційна іноземна інвестиція не менш як 20 % статутного капіталу і водночас не менша від суми, еквівалентної певній кількості доларів США, а саме: у разі здійснення інвестиції у вигляді рухомого та нерухомого майна, прав інтелектуальної власності, прав на здійснення господарської діяльності для банків та інших кредитно-фінансових закладів – 100 тис. дол. США; у разі здійснення її в конвертованій валюті, валюті України при реінвестиціях, цінних паперах тощо для банків та інших кредитно-фінансових закладів – 1 млн дол. США, для інших підприємств (організацій) – 500 тис. дол. США.

Також варто звернути увагу на те, що законодавство розмежовує спільні підприємства, залежно від розміру участі іноземного капіталу у його статутному фонді. Так, відповідно до ст. 116 Господарського кодексу, підприємство, в статутному фонді якого не менш як 10 % становить іноземна інвестиція, визнається підприємством з іноземними інвестиціями.

Прикладом успішного СП довгі роки залишалася компанія SonyEricsson, створена на базі японської компанії Sony Corporation з випуску електроніки і шведської телекомунікаційної компанії Ericsson. Метою цього партнерства є випуск стільникових телефонів. Таке формування утворилося з метою об'єднання здібностей Sony у виробництві побутової техніки з лідерськими позиціями Ericsson завдяки передовій технології у сфері зв'язку. Наступним прикладом функціонування СП за кордоном є підприємства-конкуренти в автомобілебудівній галузі, зокрема компанії "Форд" та "Мазда". Їхне

партнерство спрямоване на реалізацію проекту з виробництва автомобілів марок Ford Mustang і Mazda RX, який на сьогодні є досить успішним у світі .

Щодо українського досвіду, то СП "Полтавська газонафтова компанія" є успішним українсько-британським інвестиційним проектом у нафтогазовій галузі України. Сфера діяльності та основні проекти компанії полягає у видобутку нафти і газу, пошуку і розвідці нових родовищ, збільшенні видобутку рідких вуглеводнів та розширенні бізнесу. На сьогодні СП ПГНК є лідером серед недержавних нафтогазовидобувних компаній, дотримуючись у своїй діяльності міжнародних етичних стандартів[5].

Визначення сфери діяльності майбутнього СП передбачає глибоке розуміння можливостей підприємства, потреби в товарах та послугах на світових ринках, знання динаміки цін на сировину і матеріали, що будуть використані в процесі виробництва. Тому враховуючи сьогоднішню економічну ситуацію в Україні, найбільш доцільним створення лізингових СП, які спеціалізуються на орендних операціях, або створення багатогалузевих підприємств за типом концернів (сировина, напівфабрикати, кінцева продукція).

Література:

1. *Ефективність системи управління підприємством: теоретико-методологічні аспекти та механізми реалізації [Текст] : монографія / Харків. ін-т фінансів ; за заг. ред. Г. О. Дорошенка. - Харків: НТМТ, 2014. - 424 с.*
2. *Тюріна Н.М. Карвацка. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства: Навчальний посібник. - К.: Центр учбової літератури, 2013. - 408 с.*
3. *Економіка підприємства: навчальний посібник для вищої школи. - Львів: Новий Світ - 2000, 2012. - 439 с.*
4. *Іванова, Валентина Василівна. Планування і контроль на підприємстві: навч. посібник / В. В. Іванова. - Суми : Університетська книга, 2011. - 443 с.*
5. *Череп, А. В. Стратегічне планування і управління: навчальний посібник / А. В. Череп, А. В. Сучков. - К. :Кондор, 2011. - 334с.*

ШУЛЬГА М.,

к.е.н., доцент кафедри менеджменту та маркетингу
Херсонський національний технічний університет
м. Херсон

ПОСИЛЕННЯ КОНКУРЕНТНИХ ПОЗИЦІЙ ХАРЧОВИХ ПІДПРИЄМСТВ НА УМОВАХ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ

Термін «конкурентоспроможність» на сьогодні став одним з найбільш вживаних в науковій літературі. Нині більшість сільськогосподарських виробників характеризується низьким рівнем розвитку та низькою конкурентоспроможністю сільськогосподарської продукції на вітчизняному ринку. Це обумовлено низьким техніко-технологічним рівнем розвитку сільського господарства, недостатністю інвестицій, недосконалістю кредитно-фінансової системи, диспаритетом цін на промислову та сільськогосподарську продукцію.

В сучасних умовах інноваційний шлях розвитку має три основних взаємозв'язаних напрями:

- інновації в людський фактор, що можливе лише при пріоритетному розвитку освіти, фундаментальних та прикладних науково-дослідницьких організацій, що розробляють нововведення, створення бази даних по інноваціях, а також інформаційно-консультаційної системи;

- інновації в біологічний фактор, які пов'язані з розробкою та освоєнням нововведень, що забезпечують підвищення родючості ґрунтів, врожайності сільськогосподарських культур та продуктивності тварин;

- інновації технологічного характеру, які забезпечують вдосконалення техніко-технологічного потенціалу сільського господарства на основі застосування енерго- та ресурсозберігаючої техніки і наукомістких технологій [4].

В умовах нестабільного зовнішнього середовища (економічна, політична нестабільність; недосконала фінансово-кредитна система; несприятливий інвестиційний клімат) інноваційний розвиток здійснюється переважно на великих підприємствах завдяки власним фінансовим можливостям [2, с. 119]. Держава не забезпечує повною мірою цивілізовану систему продовольчого ринку, недостатньо використовуються заходи забезпечення ефективності державної діяльності у формуванні головних конкурентних сил (входження на ринок нових учасників; поява субститутів; ринкової влади покупців і постачальників; суперництва між діючими конкурентами), а, отже, не формується цивілізований ринок та конкурентоспроможність національної економіки [3].

По суті державі вигідно створювати, розвивати конкурентне середовище, яке є ефективним засобом розвитку економіки, суспільства, гарантом стабільного надходження коштів до державного бюджету, укріплення позицій країни на світовому ринку [1, с. 130]. Впровадження інновацій та застосування інвестиції дозволяють отримати додаткову віддачу від факторів при збільшенні виробництва, вирішувати проблеми розвитку виробництва, створювати інфраструктури. Інфраструктура дозволяє забезпечити доступність ресурсів та ринків, складає основу для взаємодії між учасниками виробничого і наукового процесів.

Останнім часом деякі науковці звертають увагу на інноваційні процеси, що базуються на знаннях, інформації, управлінні персоналом та розвитком організації. Стратегічну важливість отримання конкурентних переваг підприємства в галузі матиме поєднання застосування інновацій не тільки у використанні ресурсів, технологій виробництва, а також і в усвідомленні інформаційних можливостей, можливостей передачі знань, навиків.

Підвищення конкурентоспроможності являє собою процес змін, які потрібно мотивувати, стимулювати і генерувати. Ці зміни створюють позитивні установки й організаційну культуру, які сприяють, в свою чергу, як виживанню

організації в агресивному зовнішньому середовищі, так і досягненню високих позицій конкурентоспроможності на ринку.

Література:

1. Євчук Л.А. Тінізація діяльності аграрних підприємств та її вплив на формування конкурентного середовища економіки / Л.А. Євчук // Вісник аграрної науки Причорномор'я. – 2004. – № 3 – С. 129-133.

2. Ульянченко О.В. Конкурентоспроможність сільськогосподарських підприємств та стратегічні аспекти її формування: [монографія] / О.В. Ульянченко, Л.А. Євчук, І.В. Гуторова. – Х.: Віровець А.П. “Апостроф”, 2011. – 340 с.

3. Чабан В.Г. Інновації як умова підвищення конкурентоспроможності аграрного сектору / В.Г. Чабан // Економіка АПК. – 2006. – № 7. – С. 68-72.

4. Супіханов Б.К. Про підвищення конкурентоздатності аграрного виробництва в сучасних умовах / Б.К. Супіханов // Економіка АПК. – 2008. – №5. – С. 3-8.

5. Управління конкурентоспроможністю підприємства: навч. посіб. / [С.М. Клименко, Т.В. Омел'яненко, Д.О. Барабась та ін.] – К.: КНЕУ, 2006. – 527 с.

СЕКЦІЯ 5 ПРОДУКТИВНІ СИЛИ І РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА

АЛЕКСЄВА Н.,
студентка V курсу факультету економіки і менеджменту
Херсонський державний університет
Науковий керівник: к.е.н., доцент Петренко В.С.
м. Херсон

ГРОШОВІ ПОТОКИ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Фінансово-господарська діяльність підприємств нерозривно пов'язана з рухом грошових коштів, в результаті якого формуються вхідні і вихідні грошові потоки. У зв'язку з цим особливого значення набуває поняття “грошовий потік”, яке привертає увагу багатьох практиків і науковців. Важливість дослідження проблеми формування грошових потоків обумовлюється тим, що вони обслуговують господарську діяльність в усіх її напрямках.

В економічній літературі сформувався два основні підходи до визначення категорії грошовий потік [1]:

– грошовий потік – це різниця між отриманими і виплаченими підприємством коштами за певний визначений період, тобто це сума надлишку або недостачі грошових коштів;

– грошовий потік – це безперервний рух коштів (обіг), тобто їх надходження й виплати (притоки й відтоки) за певний визначений період. Перше визначення зводиться до того, що грошовий потік — це залишок грошових ресурсів на конкретний момент часу, який не може ототожнюватися з потоком (обігом, рухом), оскільки потік означає рух. При цьому обсяг грошових потоків може характеризуватися такими показниками як обсяг коштів, які надійшли, та обсяг витрачених коштів. На думку фахівця Д.В. Пірога грошовий потік має визначатися як сукупність послідовно розподілених у часі подій, пов'язаних з відокремленим та логічно завершеним фактом зміни власника грошових ресурсів через виконання зобов'язань між економічними агентами (суб'єктами господарювання, державою, домогосподарствами, міжнародними організаціями) [2]. Грошові потоки безпосередньо пов'язані з рухом коштів на підприємстві, який відображає надходження у розпорядження суб'єкта господарювання грошових ресурсів та їх використання.

За масштабом обслуговування фінансово-господарського процесу дослідники традиційно виділяють три види грошових потоків [3]:

– грошовий потік за окремими господарськими операціями – це елементарний первинний об'єкт управління, відносно якого пропонується кожен операцію економічного обороту розглядати в контексті замкнутої грошової системи, аналізуючи вхідний грошовий потік поточного періоду і обов'язкові витрати, що фіксує залишок грошових коштів у вигляді чистого прибутку;

– грошовий потік кожного структурного підрозділу діяльності стає самостійним об'єктом досліджень і управління при створенні філіалів та інших підрозділів, як окремих об'єктів управління [4]. Ця обставина дозволяє говорити про процес формування організованих центрів відповідальності, що генерують грошові потоки, тому даний вид грошового потоку дозволяє деталізувати вклад кожного центру відповідальності в справу формування сукупного грошового потоку;

– грошовий потік по організації або підприємству являє собою найбільш загальний вид грошового потоку, який визначається всією сукупністю надходжень і виплат грошових коштів на рівні підприємства або організації як єдиного об'єкта управління. Цей розділ класифікації можна доповнити такими видами грошових потоків, необхідність ідентифікації і вивчення яких обумовлена сучасними умовами господарювання і недосконалістю методів управління. Їх поява викликана процесом формування окремих організаційно-управлінських груп, основною метою створення яких являється зниження операційних витрат, податкових платежів, а також підвищення ефективності господарської діяльності в умовах ринкової економіки [5].

Література:

1. Бутинець Ф.Ф. Економічний аналіз: [навчальний посібник]. – Житомир: Рута, 2003. – 680 с.
2. Загородній А.Г. Фінансовий словник / А.Г. Загородній, Г.Л. Вознюк, Т.С. Смовженко. – 3-тє вид., випр. та доп. – К.: Т-во “Знання”, КОО, 2000. – 587 с.
3. Колас Б. Управление финансовой деятельностью предприятия. Проблемы, концепции и методы: учеб. пособ.: пер. с франц. / Б. Коласс; Под ред. проф. Я.В. Соколова. – М.: Финансы; ЮНИТИ, 1997. – С. 135.
4. Мних Є.В. Економічний аналіз діяльності підприємства: Підручник – К.: Київ. Нац. Торг. Ек. Ун-т, 2008. – 514 с.
5. Старостенко Г.Г., Мірко Н.В. Фінансовий аналіз: Навч. Посібник – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 224 с.

ПОЛЯКОВА Ю.,

К.е.н., доцент кафедри міжнародних економічних відносин
Львівський торговельно-економічний університет, м. Львів

ЄВРОПЕЙСЬКА ПРАКТИКА ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ

Згідно основних положень Стратегії “Європа-2020”, конкурентоспроможність ЄС визначається ступенем реалізації інноваційного потенціалу регіональних економік та їх спроможності реагувати на виклики глобалізованого ринкового простору. Європейський підхід до формування нової парадигми регіонального розвитку передбачає створення умов для саморозвитку територій, ефективного використання конкурентних переваг із одночасним забезпеченням цілісності національного економічного простору. За стратегію прийняття рішень в сфері інновацій та розробок відповідає Генеральний

директорат Європейської комісії з питань досліджень та інновацій, до основних завдань якого відноситься [1, с. 91]: розробка базових принципів політики ЄС у сфері наукових досліджень і технологічного розвитку, сприяння забезпеченню міжнародної конкурентоспроможності промисловості; координація європейської науково-дослідної діяльності; підтримка політики ЄС у сфері охорони навколишнього середовища, охорони здоров'я, енергетики та регіонального розвитку.

Інноваційна політика ЄС спрямована на створення Інноваційного Союзу, що має на меті забезпечити досягнення таких цілей [2, с. 42]: створення Європейського наукового простору; розробка програм стратегічних досліджень; покращення рамкових умов для інноваційного бізнесу; запровадження партнерства в інноваційній сфері між ЄС та національними рівнями з метою технологічного розвитку; реформування систем наукових досліджень та інноваційної діяльності на національному рівні; забезпечення достатньої кількості фахівців з певного кола наук – природничих, математичних, технічних; створення стимулів для залучення інвестицій у науково-технологічну сферу.

На європейському рівні формування регіональних інноваційних систем спрямовано на усунення недоліків централізації управління. Досвід ЄС полягає у формуванні інноваційної системи ЄС як сукупності регіональних інноваційних систем, координація роботи над якими здійснюється наднаціональними та національними органами управління. Наявність стратегії інноваційного розвитку визначена обов'язковою умовою отримання фінансування зі структурних фондів ЄС для регіонів для реалізації інноваційних проектів. До системних характеристик інноваційної політики ЄС відноситься гнучкість та оперативність реагування на зовнішні виклики, зорієнтованість на досягнення стратегічних цілей і вирішення операційних завдань.

Для урахування досвіду європейських країн при розробці інноваційної політики нашої країні доцільне дотримання таких системних принципів і здійснення заходів: перенесення акценту інноваційної активності на регіональний рівень з метою виявлення місцевих проблем та концентрації ресурсів щодо їх розв'язання; створення передумов забезпечення повного циклу комерціалізації вітчизняного інтелектуального капіталу; здійснення оперативного моніторингу інноваційних процесів відповідно до європейських стандартів; підвищення рівня захисту та фінансування об'єктів інтелектуальної власності; розширення участі підприємств у міжнародному науково-технічному обміні з країнами ЄС.

Література:

1. Інформаційне забезпечення інноваційного розвитку: світовий та вітчизняний досвід: монографія / Т. В. Писаренко, Т. К. Кваша, Н. В. Березняк, О. В. Рудка. – К.: УкрІНТЕІ, 2015. – 239 с.

2. Рилач Н. Європейський інноваційний союз в глобальних інноваційних процесах / Рилач Н. // Вісник КНУ ім. Т. Шевченка. – 2015. – №1(43). – С. 39-43.

к.е.н., доцент, доцент кафедри економіки підприємств та менеджменту
Навчально-наукового професійно-педагогічного інституту
Української інженерно-педагогічної академії, м. Бахмут

ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ КРИЗИ В ОПЛАТІ ПРАЦІ В УМОВАХ СУЧАСНОЇ УКРАЇНИ

Як відомо, заробітна плата є головною складовою частиною соціальної політики будь-якої держави. Та в сучасних умовах української дійсності склалося таке становище, коли її середній рівень для більшості працюючих не задовольняє навіть мінімальних потреб, не відповідає вартості робочої сили та відтворювальному її рівню.

Зокрема, в Україні її частка в сукупному валовому продукті не перевищує 18 % на фоні значної інфляції, коли у розвинутих країн ця частка становить 50-70 % в умовах стабільної економіки. Тому наведені факти відображають соціально-економічну кризу, подолання якої вимагає, перш за все, визначитись з напрямками її вирішення в науковому плані. Але в економічній літературі відомі пропозиції різного напрямку. Наприклад, М. Білопольський радить підвищити середню зарплату в 3-4 рази [1], не розглядаючи питання наявності в державі на це економічних можливостей. Е. Лібанова пропонує для вирішення проблеми оплати праці цілу низку пропозицій з подолання бідності, головними з них є створення фондів соціальної допомоги збіднілому населенню [2]. Але такий підхід заважає вирішенню проблеми оплати навіть для частки збіднілого населення, не вирішуючи її взагалі як соціальну настанову.

Тому, пропозиції економічної науки треба спрямувати на пошук наукових методів визначення рівня оплати праці, виходячи з самої сутності цієї категорії з урахуванням таких настанов:

встановлення мінімальної зарплати за її відтворювальною функцією на рівні вартості робочої сили;

структуризація фонду оплати праці та виділення мінімальної зарплати як самостійного елемента у складі основної зарплати;

розробка методів визначення рівня заробітної плати з урахуванням інфляції і економічних можливостей підвищувати зарплату.

Кожен з елементів формули 1 має свої методологічні особливості визначення. Зокрема, відтворювальний рівень мінімальної зарплати в соціальній державі, а саме до такої держави виявляє прихильність більшість українського суспільства [3], повинен ґрунтуватись на рівні, еквівалентному вартості робочої сили, яка визначається витратами на людські потреби. Тому рівень мінімальної зарплати розглядається як базовий, на основі якого встановлюється середня зарплата.

Отже, виходячи з наведених вище методів формування рівня заробітної плати стає можливим стверджувати, що основна зарплата, яка створюється за

встановленою нормативною базою, є підґрунтям для формування рівня заохочувальних виплат і їх фонду за понаднормову працю, структура яких не потребує нормування.

В системі методологічних підходів до визначення рівня заробітної плати особливе місце займають методи визначення резервів можливого підвищення рівня середньої заробітної плати, який би відповідав не тільки інтересам найманих працівників з приводу задоволення їхніх потреб, а і враховував наявність економічних можливостей бізнесу підвищувати оплату праці персоналу. Але економічна наука більш схильна до методів допомоги збіднілому населенню шляхом вторинного перерозподілу доходів, ніж забезпечення йому достатнього рівня зарплати для безбідного існування. Тому за ідеєю проф. В. Ковальова і за нашою участю розроблено методологічні підходи, за якими спочатку визначається еталонний рівень співвідношення темпів зростання заробітної плати на один відсоток зростання продуктивності праці.

Таким чином, за наявності економічних можливостей підвищувати рівень заробітної плати за критерієм співвідношення темпів зростання продуктивності праці і заробітної плати стає можливим визначати її новий, підвищений рівень.

Отже, розглянутий методологічний підхід дає можливість не тільки кількісно визначати рівень оплати праці, еквівалентний вартості робочої сили, але і застосовувати наукові підходи до формування її системи, розвивати напрями, які відповідають соціальним інтересам суспільства.

Література:

1. Белопольский Н. Г. Управление машиностроительным предприятием на основе совершенствования механизма корпоративного контроля и внутреннего аудита : Монография / Н. Г. Белопольский. – Донецк: Восточный издательский дом. – 2010. – 184 с.
2. Либанова Э. М. Неравенство в украинском обществе: истоки и современность / Э. М. Либанова // Экономика Украины. – 2014. – № 3 (620). – С. 4-19.
3. Геец В. М. Какое будущее у социального государства? / В. М. Геец // Экономика Украины : научный журнал. – № 7 (612),

СЕКЦІЯ 6

ЕКОНОМІКА ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ ТА ОХОРОНИ НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

МІНІНА О.,

к.е.н., доцент, доцент кафедри теоретичної та прикладної економіки
Чернігівський національний технологічний університет

УСАЧОВА Ю.,

студент VI курсу обліково-економічного факультету
Чернігівський національний технологічний університет

ЕКОЛОГІЗАЦІЯ ЕКОНОМІКИ – СУЧАСНИЙ ІМПЕРАТИВ РОЗВИТКУ

Тенденції сучасного соціально-економічного розвитку країн світу відкривають перед людством не лише нові перспективи, але і породжують цілий ряд проблем, однією з найгостріших серед яких є проблема забруднення, а подекуди і знищення, довкілля. Зокрема, Л.Г. Мельник [1] визначає п'ять груп екодеструктивних процесів, породжених діяльністю людини, що здійснюють руйнуючий вплив і на навколишнє природне середовище, і на саму людину:

1. Процеси, які можуть кваліфікуватися як різні види забруднення.
2. Антропогенні процеси, які можуть кваліфікуватися як порушення природних ландшафтів.
3. Процеси прямого впливу на організм людини, які можуть становити загрозу її життю та здоров'ю.
4. Процеси, що чинять негативний вплив на особистість людини.
5. Процеси прямого негативного впливу на тварин і рослини.

Нехтування вказаними процесами та їхніми наслідками в кінцевому підсумку призведе до унеможливлення повноцінного життя та до руйнування усіх компонентів біосфери.

Вирішення даної проблеми має відбуватися в напрямку екологізації економіки та суспільного життя – шлях, який обрали розвинені країни світу, та по якому слід рухатися Україні, щоб не лише зайняти достойне місце серед європейських держав, але і забезпечити співіснування в межах єдиного простору. На сьогодні під екологізацією економіки розуміється зниження природоємності виробництва, зменшення навантаження на природу, для забезпечення якого передбачається вирішення триєдиного завдання: суттєво зменшити ресурсоємність, енергоємність та відходність виробництва [2].

Зважаючи на суттєве відставання України в даному питанні, необхідно визначитися з основними складовими екологізації, що в обов'язковому порядку мають бути почергово реалізованими в економічній системі нашої держави:

- 1) впровадження у виробництво екологічного обладнання;

- 2) екологічне вдосконалення існуючих технологій;
- 3) впровадження екологічно чистих технологій;
- 4) виробництво товарів “екологізберігаючого способу життя”;
- 5) зміна свідомості населення, формування екологічного мислення, виховання екологічної поведінки.

Запорукою успіху реалізації початкових етапів може стати еколого-господарське новаторство, проте без ефективного державного стимулювання процесів екологізації розраховувати на досягнення поставленої мети важко, оскільки подібна діяльність не лише є витратною, але і розрахована на тривалу перспективу, що знижує її привабливість для підприємців. З боку держави мають бути створені дієві механізми заохочення природозахисних, ресурсощадливих, мало- та безвідходних виробництв, екологічної поведінки населення, екологічної освіти та ін. Підтримка повинна створювати економічну зацікавленість у сфері екології та здійснюватися на основі відповідної нормативно-правової бази. Виробництво екологічних товарів і послуг має стати високорентабельною сферою економічної діяльності, прибутковим видом підприємництва.

Література:

1. Мельник Л.Г. Екологічна економіка: Підручник. – 3-тє вид., випр. і допов. Суми: ВТД “Університетська книга”, 2006. – 367 с.
2. Липський П.Ю. На шляху до освіти сталого розвитку: необхідність зміни ціннісних орієнтацій людей [Текст] / П. Ю. Липський // Безпека життєдіяльності. – 2007. – №6. – С. 23-26.

Цупко Н.,

студентка V курсу факультету економіки та менеджменту

Сумський національний аграрний університет

Науковий керівник: к.е.н., доцент Хромушина Л.А.

м. Суми

ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ АКТИВНИХ ОПЕРАЦІЙ БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВ

За останнє десятиліття банківська система змінюється, вдосконалюється і не стоїть на місці. В усьому світі банківський бізнес постійно розвивається, це обумовлюється більшістю факторами – лібералізацією фінансових ринків, глобалізацією, змінами у регулюванні банківської діяльності, а також, безумовно, потребами клієнтів, що постійно трансформуються та урізноманітнюються, зростаючим попитом споживачів фінансових послуг на високоякісний банківський сервіс. Інноваційний розвиток активних операцій банківської системи є потрібним, оскільки банки є провідними чинниками, які спрямовують свою діяльність на покращення стану економіки нашої країни.

Ефективність роботи банку і його конкурентоспроможність на ринку значною мірою залежать від запровадження нових банківських продуктів та технологій. У банківській сфері до інновацій відносять ті нові процеси і моделі,

за допомогою яких кредитно - фінансові інститути мають намір вийти на відносно новий рівень функціонування, а також покращити свої позиції на ринку банківських послуг шляхом збільшення частки ринку або нарощення клієнтської бази, а також підвищення рівня довіри та лояльності клієнтів, підвищення якості кредитних операцій і т.д [1].

Враховуючи масштабність та різноманітність інноваційних змін, суттєвий вплив міри успішності їх здійснення на фінансові результати, конкурентну позицію, репутацію розвитку активних операцій банків, об'єктивно необхідним стає стратегічне управління цими процесами, яке дозволяє використовувати інновації як інструмент адаптації фінансово-кредитних інститутів до умов зовнішнього середовища, що непередбачувано змінюється.

Ресурси банку мають ефективне та раціональне значення, що несуть за собою отримання прибутку, як плату за надані ними кошти. Для галузей економіки широкомасштабне інвестування та кредитування дасть змогу банківським установам здійснювати необхідне формулювання капіталу банку. Водночас на якість та розмір кредитного портфелю банку впливає ефективна підтримка таких показників як : стабільність, ліквідність та прибутковість. Необхідно зазначити, що на зміни за обсягами резервів та активними операціями банку можуть як позитивно так і негативно впливати на фінансові результати за певний період на економіку країни.

Нині банки, намагаються максимізувати прибутковість діяльності, шляхом зосередження своєї уваги на високодохідному роздрібному кредитуванні (що в певній мірі сприяє вирішенню проблем у соціальній сфері), залишаються осторонь від процесів розв'язання пріоритетних проблем в економіці та, зокрема, в її реальному секторі (кредитування програм оновлення застарілої виробничої бази, енергозбереження, відновлення оборотних коштів).

На сьогодні відбувається тенденція зменшення сум відрахованих резервів на тлі зростання обсягів кредитного портфеля банків. В Україні кожен банк має на своїх балансах в середньому 8-10% проблемних кредитів у власних кредитних портфелях водночас із високим показником сформованих резервів за активними операціями на рівні 17-19%. Така ситуація свідчить про те, що банківські установи не знайшли ефективного способу управління проблемною заборгованістю клієнтів [2].

Наявність великої частки проблемних кредитів на балансах банківських установ призводить до:

- погіршення якості активів банку. Характеристика якості активів визначається ступенем ризику активу та показником ліквідності.
- збільшення навантаження на капітал. Адже величина активів прямо пропорційна величині капіталу, за умови стабільності обсягів зобов'язань банку.
- зростання рівня ризику девальвації.

Виходячи з вищезазначеного, банківський менеджмент змушений удосконалювати власну систему управління проблемними кредитами клієнтів.

Отже, робота з проблемними кредитами потребує від банків України

використання нових напрямів та забезпечення високої кваліфікації і спеціальної підготовки працівників, які відповідають за формування політики управління проблемною заборгованістю, аналіз та оцінку ризиків позичальників, моніторинг та роботу з проблемними кредитами, оцінку фінансового стану позичальників, аналіз та супровід інвестиційних проектів для реалізації яких надавали кредити.

Таким чином, активні операції займають важливе місце у діяльності банківських установ і забезпечують його існування, що потребують з кожним днем інноваційного розвитку. Розвиток процесів саморегулювання діяльності банківських установ дає змогу удосконалювати та розробляти ефективні методи регулювання якістю банківських операцій, як на державному так і на міжнародному рівні.

Література:

1. Сирота В.С. Реструктуризація позик як ефективний інструмент управління проблемними активами / В.С. Сирота // Вісник Університету банківської справи Національного банку України. – 2011. – № 3 (12). – С. 207-210

2. Кузнєцова Л. В. Проблеми кредитування банками інноваційної діяльності підприємств / Л.В. Кузнєцова // Економіка і регіон : зб. наук. праць / Полтавський НТУ імені Ю. Кондратюка. – Полтава, 2007. – Вип. 2 (13). – С. 73–80.

СЕКЦІЯ 7
**ГРОШІ, ФІНАНСИ І КРЕДИТ. БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК,
АНАЛІЗ ТА АУДИТ. СТАТИСТИКА**

БЕРГЕР А.,
к.е.н., старший викладач кафедри маркетингу
Національного університету харчових технологій

**ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ЩОДО ВИЗНАЧЕННЯ ДЕФІНІЦІЇ
«ЦІНОВА ПОЛІТИКА»**

В умовах ринкової економіки зростає роль цінової політики, що обумовлено загостренням конкурентної боротьби на ринку серед підприємств-виробників. При цьому підвищується важливість управлінських рішень у сфері ціноутворення, оскільки ціни значно впливають на кінцеві фінансово-економічні результати й ринкові позиції підприємства.

Проблеми, пов'язані з формуванням цінової політики підприємств є об'єктом досліджень вчених в галузі економіки, менеджменту, маркетингу, підприємництва, фінансів, бухгалтерського обліку. Водночас залишаються актуальними проблеми удосконалення здійснення процесу ціноутворення та формування цінової політики з урахуванням особливостей різних галузей.

Наукові підходи щодо визначення дефініції «цінова політика» наведені в табл.1.

Таблиця 1

Наукові підходи щодо визначення дефініції «цінова політика»

Автор	Визначення категорії «цінова політика – це...
Яценко Р.Н. [14, с.1085]	комплекс стратегічних і тактичних заходів, спрямованих на ефективне вирішення цілей підприємства і задоволення споживачів шляхом ефективного використання методів ціноутворення в умовах нестационарного середовища.
Іванов Н.Ю. [6, с.25-26]	комплекс заходів щодо визначення ціни, знижок, умов оплати з метою задоволення потреб споживачів та отримання прибутку; засіб завоювання споживача та конкурентної боротьби буде і в майбутньому відігравати величезну роль.
Корінев В.Л. [9, с.16-17]	діяльність підприємства щодо встановлення, підтримки, зміни та контролю рівня ціни на вироблену продукцію з метою досягнення поставлених маркетингових цілей і завдань в процесі її реалізації.
Шкварчук Л.О. [13, с.78]	встановлення на товари таких цін і вмінні так варіювати ними залежно від попиту на ринку, щоб оволодіти його певною часткою, забезпечити намічений обсяг прибутку і вирішувати інші стратегічні та оперативні завдання.
Колексников О.В. [8, с.44]	мистецтво управління цінами і ціноутворенням, мистецтво встановлювати на товари (послуги) такі ціни і так варіювати ними залежно від положення товару і фірми на ринку, щоб поставлені цілі (стратегічні, оперативні) були досягнуті.

Автор	Визначення категорії «цінова політика – це...
Литвиненко Я.В. [11, с.42]	розроблення та вибір загального напрямку в ціноутворенні, підходів до визначення ціни з метою отримання найбільшого прибутку з урахуванням попиту на товари, його властивостей і життєвого циклу, а також напрямку зміни ціни залежно від дії різних чинників.
Лабурцева О.І. [10, с.27, 34]	систематична цілеспрямована діяльність, яка здійснюється щодо кожної позиції товарного асортименту. Сукупність цінової стратегії, методу призначення базисної ціни, що відповідає даній стратегії, та комплексу тактичних заходів.
Пінішко В.С. [12, с.28]	частина суспільної політики держави, яка являє собою концепцію ціноутворення, спрямовану на розв'язання з допомогою цін важливих економічних, соціальних та інших проблем суспільства у теперішньому та майбутньому часі.
Бланк І.Ф. [1, с.39]	обґрунтування системи диференційованих рівнів торговельної надбавки на товари, які реалізуються, і розроблення заходів щодо забезпечення оперативного їх коригування залежно від зміни ситуації на споживчому ринку та умов господарювання.
Гаркавенко С.С. [2, с.116]	комплекс заходів щодо визначення ціни, знижок, умов оплати з метою задоволення потреб споживачів, одержання прибутку.
Економічна енциклопедія, [4, с.901]	складова частина комплексу маркетингу, яка охоплює встановлення цін на товари і способи їх варіювання відповідно до ситуації на ринку з метою досягнення загальних цілей діяльності маркетингу.
Корінев В.Л. [9, с.12]	інтегрована система, куди входять: взаємозв'язок цін на товари в рамках асортименту, використання спеціальних знижок і надбавок до цін, співвідношення своїх цін і цін конкурентів, методи формування цін на нові товари.
Закон «Про ціни і ціноутворення», стаття 3 [5]	складова частина загальної економічної і соціальної політики України і спрямована на забезпечення: рівних економічних умов і стимулів для розвитку всіх форм власності, економічної самостійності підприємств, збалансованого ринку засобів виробництва, товарів і послуг; протидії монопольним тенденціям виготовлювачів продукції, товарів і послуг; об'єктивних співвідношень у цінах на промислову і сільськогосподарську продукцію, що забезпечує еквівалентність обміну; розширення сфери застосування вільних цін; підвищення якості продукції; соціальних гарантій; створення необхідних економічних гарантій для виробників; орієнтації цін внутрішнього ринку на рівень світового ринку.
Градов А.П. [3, с.112]	визначення рівня цін та можливих варіантів їх змін залежно від цілей і завдань фірми в короткостроковому періоді та у перспективі.
Клищенко Я. [7, с.33]	визначення ціни на товар з урахуванням витрат виробництва, цін конкурентів, величини попиту, транспортних витрат, надбавок і знижок, митних і інших зборів, витрат на рекламу і стимулювання збуту, психологічної реакції покупців та ін.

Узагальнення підходів дозволило сформулювати наступні групування щодо сутності дефініції «цінова політика»: розглядається як комплекс стратегічних і тактичних заходів щодо використання ефективних методів ціноутворення; визначається як діяльність підприємства щодо встановлення, підтримки, зміни та контролю рівня цін на вироблену продукцію; обґрунтовує сукупність цінової стратегії, методу призначення базисної ціни, що відповідає даній стратегії, та

комплексу тактичних заходів; утотожнюють з мистецтвом управління цінами, сукупністю ідей, положень, які використовуються при ціноутворенні на товари (послуги); розглядають як складову частину комплексу маркетингу, яка охоплює встановлення цін на товари (послуги); досліджують як інтегровану систему, яка включає взаємозв'язок цін на товари в рамках асортименту, використання спеціальних знижок і надбавок до цін, співвідношення цін підприємства і цін конкурентів; акцентують увагу на впливі факторів ціноутворення на процедуру визначення ціни; приділяють увагу структурі ціни, її формуванню і підтримці на оптимальному рівні; пов'язують зі стратегічними і тактичними цілями підприємства у короткостроковому періоді і на перспективу; розглядають як частину суспільної (економічної і соціальної) політики держави, яка є концепцією ціноутворення.

Література:

1. Бланк И.А. Торговий менеджмент: учеб. курс. / И.А. Бланк – К.: Эльга; Ника-Центр, 2004. – 488с.
2. Гаркавенко С.С. Маркетинг: Підручник для студ. екон. спец. вищ. навч. закл. / С.С. Гаркавенко. – 4-е вид., доп. – К.: Лібра, 2006. – 717с.
3. Градов А.П. Национальная экономика: учебник. / А.П. Градов. – 2-е изд. – СПб.: Питер, 2005. – 240 с.
4. Економічна енциклопедія: у трьох томах. Т.3 / Редколегія С.В. Мочерний [відп. ред.] та ін. – К.: Видавничий центр «Академія», 2002. – 952 с.
5. Закон України «Про ціни і ціноутворення» від 02.08.2012 року №5007-17 // Урядовий кур'єр. – 2012. – № 140.
6. Іванова Н.Ю. Економічна теорія управління фірмою: навч.-метод. матеріали. – Ч. 1. / Н.Ю. Іванова. – К.: [НаУКМА], 2005. – 75 с.
7. Клыженко Я. Обычная цена: нюансы применения. / Я. Клыженко. – Х.: Издательский дом "Фактор", 2008. – 80с.
8. Колесников О.В. Ціноутворення: навч. посіб. / О.В. Колесников. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 144 с.
9. Корінев В.Л. Маркетингова цінова політика: навч. посіб. / В.Л. Корінев, М.Х. Корецький, О.І. Дацій. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 200 с.
10. Лабурцева О. І. Маркетингова цінова політика: навч. посіб./ О.І. Лабурцева, С.В. Безкоровайна. – К.: КНУТД, 2004. – 160 с.
11. Литвиненко Я.В. Сучасна політика ціноутворення: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Я.В. Литвиненко. – К.: МАУП, 2004. – 238 с.
12. Пінішко В.С. Ціни і ціноутворення: навч. посіб. / В.С. Пінішко. – Львів: «Інтелект-Захід», 2006. – 488 с.
13. Шкварчук Л.О. Ціноутворення: підручник / Л.О. Шкварчук. – К.: Кондор. – 2008. – 460 с.
14. Яценко Р.М. Моделювання цінової політики підприємства в умовах нестационарного середовища: автореф. дис... канд. екон. наук: 08.00.11 / Р.М. Яценко; Харк. нац. екон. ун-т. – Х., 2007. – 20 с.

КАРПЕНКО Г.,

студентка VI курсу факультету економіки і менеджменту
Херсонський державний університет

Науковий керівник: д.е.н., проф. Ушкаренко Ю.В.
м. Херсон

ІНТЕГРАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ ТА ЇХ ВПЛИВ НА ДІЯЛЬНІСТЬ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Важливою рисою сучасної світової економіки є поглиблення інтеграційних процесів, що зумовлює необхідність застосування якісно нових підходів до розвитку економіки, які повинні бути спрямовані на формування спільного європейського ринку і проведення спільної для європейських країн економічної та фінансової політики.

Інтеграційні процеси охоплюють різні сфери міжнародної економічної та фінансової діяльності, і перш за все, банківський сектор. Дослідження нових умов банківської діяльності є важливим як для аналізу економічної інтеграції, так і для повнішого виявлення змін у банківській сфері під впливом глобальних економічних процесів.

Проблеми банківської системи України в умовах інтеграційних процесів є предметом наукових досліджень таких відомих вчених як: О. Білорус, А. Гальчинський, В. Геєць, М. Долішній, Р. Кашпір, С. Кульпінський, В. Міщенко, В. Мусієць, А. Ревенко, В. Сікора, О. Шаров та ін.

Основними принципами політики інтеграції банківського сектору України є [1]:

- 1) забезпечення економічного суверенітету України в умовах посилення інтеграції з країнами ЄС;
- 2) гармонізація інтересів України та її банківського сектору з інтересами країн ЄС при інтеграційних процесах в економіці та банківському секторі;
- 3) прозорість механізмів проникнення іноземного капіталу в банківський сектор України та його впливу на розвиток банківської системи;
- 4) безперервність процесів інтеграції України з ЄС.

Державна політика щодо виходу банків на світовий фінансовий ринок має бути спрямована на формування інформаційного забезпечення цього процесу і потребує: здійснення комплексу заходів, спрямованих на виявлення фактів недобросовісної конкуренції на внутрішньому ринку; проведення банками України за кордоном аналізу зовнішніх ринків з метою виявлення можливостей розширення присутності на них та запобігання введенню обмежувальних заходів з боку інших держав; формування інфраструктури інформаційного забезпечення шляхом створення мережі інформаційно-консультативних служб з метою надання послуг суб'єктам господарської діяльності.

Основним позитивним наслідком інтеграційного процесу є істотне розширення можливостей національних економік отримувати додаткові грошові ресурси, які можуть забезпечити економічне зростання. Водночас, негативним є значне розширення спекулятивного капіталу, що підриває фінансову стабільність господарств [4, с.215].

Шляхи реформування банківського сектору України в умовах інтеграційних процесів:

- заходи з управління потоками капіталів, зокрема поступова лібералізація потоків капіталу разом із запровадженням нагляду за банками на основі оцінки ризиків і покращенням можливості прогнозування короткострокових потоків капіталу та керування ними;

- заходи з реформування банківського нагляду, зокрема поетапне впровадження міжнародної системи банківського нагляду Базель 2 та розширення транскордонного співробітництва органів банківського нагляду, а також запровадження нагляду на основі ризиків;

- посилення незалежності Національного банку України, зокрема формальне закріплення у законодавстві питань, пов'язаних із його персональною та фінансовою незалежністю;

- запровадження комплексного аналізу фінансового сектору на основі методу оцінки потоків фінансових ресурсів, які визначаються за допомогою фінансового рахунку;

- підвищення конкурентоспроможності банківської системи шляхом своєчасного застосування заходів щодо посилення конкурентоспроможності українських банків.

Отже, посилення процесів глобалізації та євроінтеграції у світовій економіці пов'язане як з підвищенням відкритості національних економік, так і з інтеграцією країн в економічні союзи, які покликані забезпечити економічний вигравш для їх учасників. Створення таких союзів знаходить своє відображення в інтеграції у сфері фінансово-банківських послуг, на яку, в першу чергу, впливають найбільш значимі в економічних відносинах країни.

Література:

1. Аналітична записка [Електронний ресурс] // Щодо інтеграції банківської системи України до банківської системи Європейського Союзу. – 2012. – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/777/>

2. Волохата В.Є. Реорганізація та реструктуризація банків в умовах глобалізаційних та євроінтеграційних процесів / В.Є. Волохата, Ю.П. Пащенко // Молодий вчений. – 2014. – № 11. – С. 46-49.

3. Міщенко В. Фінансово-економічні складові реалізації інтеграційних процесів / В. Міщенко // Вісник НБУ. – 2008. – № 10. – С.16-17.

4. Шлях європейської інтеграції. Стратегія економічного і соціального розвитку України. – К: ІВЦ Держкомстату України, 2004. – 416 с.

АНАЛІТИЧНІ МОЖЛИВОСТІ СУЧАСНИХ ПРОГРАМ АВТОМАТИЗАЦІЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

Сьогодні існує чимала кількість програм, завдання яких полягає в автоматизації діяльності підприємств відповідної галузі економіки, але найпоширенішою залишається саме програма «1С: Підприємство». Програма «1С: Підприємство 8.2. Управління виробничим підприємством для України» має широкі аналітичні можливості, що дозволяє не лише здійснювати оперативний та перспективний аналіз діяльності підприємства, а й виявити резерви підвищення ефективності його функціонування.

У даній конфігурації існує можливість проведення фінансового аналізу. З цією метою управлінець може створити звіт «Фінансовий аналіз даних бюджетування», який призначений для аналізу фінансово-господарської діяльності підприємства за допомогою визначеного складу показників [1]. Звіт складається з двох частин: агрегований аналітичний баланс і його оцінка; аналіз операційної діяльності підприємства.

Кожна з частин звіту складається з таких розділів, як:

- 1) аналітичний баланс;
- 2) аналіз ліквідності і платоспроможності – (містить набір показників, які розраховуються за даними агрегованого аналітичного балансу і опис їх економічного змісту);
- 3) звіт про прибутки і збитки;
- 4) аналіз оборотності активів і пасивів (містить набір показників, які розраховуються за даними агрегованого аналітичного балансу і звіту про прибутки і збитки та опис їх економічного змісту);
- 5) аналіз прибутковості та рентабельності підприємства; аналіз ефективності використання капіталу.

Структура агрегованого аналітичного балансу описується довідником «Статті аналітичного балансу», підпорядкованим довіднику «Варіанти налаштувань фінансового аналізу». Склад статей балансу вбудований в програму і не може бути змінений. Кожна стаття аналітичного балансу може бути розшифрована в звіті. Склад рядків розшифровки для статті балансу вноситься в довідник «Деталізація статей балансу», підпорядкований довіднику «Статті аналітичного балансу» [2, с. 206; 3]. Кількість і склад рядків розшифровки для кожної статті балансу визначається користувачем. Крім абсолютних значень, для кожної статті балансу визначається її частка в складі активів (пасивів) підприємства до валюти балансу.

Структура «Звіт про прибутки і збитки» описується довідником «Статті звіту про прибутки і збитки», підпорядкованим довіднику «Варіанти налаштувань фінансового аналізу». Принципи роботи з довідниками «Статті звіту про прибутки і збитки» і «Статті аналітичного балансу» збігаються.

Таким чином, використання аналітичних можливостей програми «1С: Підприємство 8.2. Управління виробничим підприємством для України» в практичній діяльності підприємств дозволить їм не лише підвищити власну прибутковість, а й рівень конкурентоспроможності в сучасних жорстких ринкових умовах.

Література:

1. *Финансовый анализ [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://stimul.kiev.ua/materialy.htm?a=finansovyy_analiz*
2. *Барибіна Я. О. Системологія управління конкурентним потенціалом підприємства / Я. О. Барибіна // Економіка Крима. – 2013. – № 3. – С. 205-210.*
3. *Потриваєва Н. В. Аналітичні можливості рішення «АВВУ-управління м'ясокомбінатом для України» щодо управління ефективністю діяльності підприємств [Електронний ресурс] / Н. В. Потриваєва // Ефективна економіка. – 2015. – № 8. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5091>.*

МИХАЙЛОВА В.,

к.е.н., доцент,
доцент кафедри інформатики, програмної інженерії
та економічної кібернетики,
Херсонський державний університет,
м. Херсон

СПЕЦИФІКА ДІЯЛЬНОСТІ НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ ЯК ВАЖЛИВОГО СУБ'ЄКТА РИНКУ ЦІННИХ ПАПЕРІВ

Однією з характерних рис трансформації командно-адміністративної системи в соціально-орієнтовану є формування ринку цінних паперів як ключової ланки економіки.

На ринку цінних паперів важливе місце серед його суб'єктів займає населення. Діяльність громадян в операціях з цінними паперами багатогранна. Одночасно різні верстви населення грають ролі власників, продавців, покупців, посередників, кредиторів, позичальників, індивідуальних, колективних інвесторів. Населення є учасником кожного етапу формування і функціонування різноманітних видів ринку цінних паперів: первинного, вторинного, біржового, позабіржового, організованого, неорганізованого.

Зміст діяльності, вагомість, ступінь ділової активності населення на ринку цінних паперів обумовлені низкою чинників: політичною та економічною стабільністю держави; економічною та соціальною політикою; інтегрованістю ринку цінних паперів в середовище національного і світового ринку; рівнем інформаційної і фінансової грамотності населення.

Поряд із позитивним впливом сучасне становище чинників спричиняє багато вад: ускладнює діяльність населення як емітентів приватних цінних паперів (векселів, чеків), як внутрішніх інвесторів, понижує попит фізичних осіб як споживачів послуг маржинальної торгівлі, як користувачів похідних фінансових документів.

На ринку цінних паперів у різних груп населення ділова активність суттєво відрізняється.

Меншість українських громадян достатньо активна в угодах купівлі-продажу цінних паперів. Це держателі депозитних сертифікатів, облігацій центральних, регіональних, місцевих органів влади, корпоративних організацій усіх секторів національної економіки, консолідовані та індивідуальні емітенти акцій, посередники.

Чисельність населення, яке бере участь в операціях з пайовими цінними паперами на вторинному ринку, переважає за вагою на первинному.

Кількість власників облігацій і акцій – основних цінних паперів постійно змінюються абсолютно і у відношенні один до одного.

У порівнянні з початком формування ринку цінних паперів питома вага держателів цінних паперів серед усього населення значно збільшилася. Абсолютно зростає чисельність власників і акцій, і облігацій. У період масової приватизації переважала частка акціонерів. Сьогодні сегмент боргових зобов'язань більший, ніж пайових інструментів. В обігу знаходиться незначна кількість емітованих акцій.

На ринку цінних паперів особливе місце займає прошарок великих власників за сумарною вартістю фінансових документів, розміру отримуваних доходів. Це представники монополістичних підприємств, диверсифікованих бізнес-груп, які, на жаль, в першу чергу реалізують особисті інтереси збагачення, отримання спекульованих доходів.

Просування цінних паперів проходить в межах монополістичних угруповань із переміщенням капіталу за кордоні поверненням у вигляді іноземних інвестицій. Іноземні інвестори витісняють з ринку цінних паперів вітчизняних, вага яких в сучасних умовах менша.

Більшість українських громадян виявляє незначну ділову активність у використанні цінних паперів. Це пов'язане з постійним підривом довіри населення. Спостерігається стихійне, закрите, вузьке акціонування; вільна законодавчо оформлена купівля-продаж цінних паперів між громадянами один з одним, населенням і підприємствами обмежена; незабезпечені рівні можливості для різних прошарків, як емітентів, інвесторів, посередників, продавців, покупців.

Неспроможність населення бути активними агентами ринку цінних паперів обумовлена низьким фінансовим забезпеченням. Темпи зростання доходів у більшості громадян нижче темпів інфляції, тому значна частка заробітку витрачається на споживання, менша – на зберігання. Розв'язання питання розподілу доходів відбувається без урахування інвестицій в цінні

папери. Доходність за операціями з цінними паперами не суттєво відрізняється від доходності за депозитами, значно – за ризиками.

Забезпечення сталого розвитку активності населення на ринку цінних паперів потребує здійснення низки послідовних та узгоджених заходів держави, структур бізнесу, громадян.

Насправді населення як важливий суб'єкт ринку повинне:

- отримувати і поглиблювати теоретичні знання щодо особливостей, корисності цінних паперів;
- знайомитися і використовувати досвід застосування фінансових інструментів у зарубіжних країнах;
- брати участь у розробці нормативно-правової бази на макро- і мікрорівні;
- контролювати, здійснювати нагляд за діяльністю професійних учасників ринку, в тому числі бірж;
- набувати практичні навички з допомогою фінансових консультантів, каналів комунікації.

Література:

1. *Офіційний сайт національної комісії з цінних паперів та фондового ринку. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.nssmc.gov.ua/>*
2. *Програма розвитку фондового ринку України на 2015-2017. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.nssmc.gov.ua/documents/programa-rozvitku/>*

НІКІТИНА К.,

студентка III курсу факультету економіки і менеджменту

Херсонський державний університет

Науковий керівник: д.е.н., професор Мохненко А.С.

м. Херсон

БЮДЖЕТНИЙ ДЕФЦИТ ЙОГО ПРИЧИНИ І НАСЛІДКИ, МЕТОДИ УПРАВЛІННЯ

Протягом багатьох років державний бюджет України стикається з такою великою проблемою, як дефіцит, що виникає внаслідок перевищення витрат державного бюджету над доходами. Серед найвагоміших причин бюджетної розбалансованості в Україні виділяють: недосконалість і неефективність податкового законодавства, значний обсяг тіньової економічної діяльності, суттєві витрати на ведення воєнних дій, чималий рівень безробіття, залучення й використання позик для його покриття, зростання державного боргу з ризиком невиконання боргових зобов'язань, значний спад виробництва та інфляційні процеси, а також гальмування розвитку фінансової системи.

Для виконання державою законодавчо визначених і покладених на неї функцій необхідні фінансові ресурси, які акумулюються через державний бюджет. З перших днів державної незалежності однією із найактуальніших проблем в Україні є гостра нестача фінансових ресурсів і, як наслідок –

хронічний дефіцит державного бюджету домінуючими джерелами фінансування якого виступають зовнішні та внутрішні запозичення. Для населення наявність дефіциту має опосередковане значення, але воно бере участь у поверненні залучених для покриття дефіциту коштів шляхом сплати податків [1].

Глибинними причинами бюджетного дефіциту в Україні стали спад виробництва, зниження ефективності функціонування галузей економіки і підприємств, не виважена соціально-економічна політика, що і зумовили спад обсягів валового внутрішнього продукту і національного доходу. Це природно спричинило зменшення обсягів фінансових ресурсів у державі і відобразилось на показниках бюджету у вигляді довгострокового дефіциту.

Наслідки в основному носять негативний характер, тому що дефіцит бюджету може стимулювати інфляцію та викликати ефект фіскального витіснення, тобто витіснення державними позиками приватних позичальників з кредитного ринку.

Ефективне управління бюджетним дефіцитом є одним із ключових факторів забезпечення макроекономічної стабільності в державі. Від характеру врегулювання даної проблеми залежить бюджетна дієздатність країни, рівень і масштабність фінансування суспільних потреб, рівень сукупного попиту і безробіття, стабільність національної валюти і рівень інфляції, динаміка процентних ставок та інвестиційна насиченість економіки та ін.

Управління бюджетним дефіцитом здійснюється на відповідних правових та організаційних засадах. Правове поле формують основні законодавчі та нормативні акти, які регулюють діяльність органів державної влади і управління у сфері бюджетної політики, регламентування бюджетного процесу та управління бюджетним дефіцитом. Організаційну основу формують інститути, що забезпечують прийняття фінансових рішень з питань збалансування бюджету, встановлення бюджетних обмежень та оптимізації джерел його фінансування [2].

Невиважена політика боргового фінансування хронічного дефіциту Державного бюджету України, що проводилась упродовж останнього десятиліття призвела до занурення країни у боргову кризу, проявами якої є зростання до загрозливих параметрів боргового навантаження і, як наслідок, висока ймовірність суверенного дефолту. Тому, підвищення рівня боргової безпеки України вимагає оптимізації не лише боргової, але і фіскально-бюджетної політики. Зокрема, подоланню боргової кризи в Україні сприятимуть: активізація структурних реформ у секторі загального державного управління спрямованих на підвищення ефективності використання бюджетних коштів; спрямування зовнішніх та внутрішніх запозичень, що залучаються для покриття дефіциту державного бюджету на фінансування інноваційно-інвестиційних проектів; оптимізація валютної та строкової структури державних зобов'язань; посилення контролю за випадками ухилення від сплати податків; зниження вартості обслуговування державного боргу; прийняття базового закону про

державний борг, який би систематизував усі положення окремих нормативних актів з питань управління, погашення і обслуговування державного боргу [3].

Підбиваючи підсумки, можна зробити висновок, що бюджетний дефіцит на сьогоднішній день досить актуальне та складне явище. Він являє собою перевищення видатків держбюджету над його доходами та є показник негативних явищ в економіці, що зумовлюють інфляцію грошової одиниці. На дефіцит бюджету впливають багато причин, головна з яких – неефективність податкової та фіскальної політики держави. Через це протягом багатьох років бюджет був дефіцитним, оскільки не вистачало необхідних надходжень для покриття наявних витрат. Запропоновані заходи доцільні і обґрунтовані, оскільки економіка країни потребує негайних дій для свого розвитку.

Література:

1. *Бюджетна система [Текст] : підручник / В. В. Бабіченко [та ін.] / за наук.ред. В. М. Федосова, С. І. Юрія // – К.: Центр учбов. л-ри; Тернопіль : Екон. думка, 2012. – С. 871.*
2. *Бюджетна система: навч. посіб. / Н.І. Климаш, К.В. Багацька, Н.І. Дем'яненко та ін. за заг. ред. Т.А. Говорушко // – Львів «Магнолія 2006», 2014. – С. 296.*
3. *Бюджетна система: підруч. / за ред. С.І. Юрія, В.Г. Дем'янишина, О.П. Кириленко // – Тернопіль: ТНЕУ, 2013. – С. 624.*

Осадчий О.,

к.е.н., доцент кафедри економічної теорії
та міжнародних економічних відносин
Херсонський державний університет
м. Херсон

ЗАЛУЧЕННЯ КРЕДИТНИХ ЗАСОБІВ ДЛЯ РОЗВИТКУ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

На сьогоднішній день розвиток агропромислового комплексу України визначається наявністю ряду гострих фінансових проблем, що вимагають вдосконалення вже існуючих і розробки нових методів, прийомів забезпечення фінансовими ресурсами сільськогосподарських підприємств. Одним з основних чинників економічного зростання сільського господарства є кредитне забезпечення. Проте процедура отримання банківського кредиту для підприємств агропромислового комплексу залишається однією з актуальних проблем. Однією з причин низької ефективності кредитування сільськогосподарських підприємницьких структур є велика кількість необхідних документів і тривалий період їхнього розгляду. Розвиток кредитних відносин комерційних банків з підприємствами агропромислового комплексу України гальмують кредитні ризики, що мають як системний, так й індивідуальний характер.

Аналіз кредитних правовідносин в аграрному секторі економіки свідчить, що комерційними банками не враховується специфіка сезонності сільського господарства. До цього часу сільськогосподарським товаровиробникам, як правило, продовжують надаватися короткострокові кредити, в результаті чого

штучно створюються умови неплатоспроможності позичальників. До того ж, банки у кредитуванні надають перевагу підприємствам переробної промисловості. Це зумовлюється невідповідністю сільськогосподарських товаровиробників вимогам банків (відсутність застави, збитковість тощо). У пріоритетному секторі національної економіки майже не проводиться робота щодо забезпечення вітчизняних або іноземних спеціалістів інформацією про потребу в коштах підприємств, про види кредитів, які їм необхідні та реальні строки повернення цих кредитів, виходячи з виробничого потенціалу підприємств, прогнозу цін на продукцію, що вони виробляють, можливостей збуту і т. д. До речі, такий аналіз допоміг би зорієнтуватись в економічній ситуації не тільки банкам, а й самим сільськогосподарським підприємствам [1].

Оскільки мала рентабельність діяльності сільськогосподарських підприємств і звичка покладатись на державу разом із сезонністю і залежністю від погодних умов, створюють не найкраще середовище для отримання прибутку і погашення, за його рахунок, кредиту, кредити аграрним підприємствам отримати досить проблематично. Для порівняння можна зазначити, що за статистикою у розвинутих країнах близько 70% обігових коштів на розвиток сільськогосподарського сектору формується за рахунок банківського кредитування, в Україні ж ця частка становить лише 20% [2].

Для України цілком актуальна необхідність встановлення низьких відсоткових ставок за банківськими кредитами, наданих аграрним підприємствам. Аграрні підприємства мають сезонний характер виробництва, тривалий виробничий період, що зумовлює підвищену потребу в кредитних ресурсах з помірною вартістю.

При вирішенні існуючих проблем, які виникають при кредитуванні сільськогосподарських підприємств, важливе місце має відводитись державному втручання, яке по мірі зникнення негативних ознак і появи достатніх коштів у господарюючих суб'єктів знижуватиметься.

Проблема кредитної підтримки сільського господарства полягає не тільки у відсутності передумов для отримання ними фінансових ресурсів і повернення кредитних коштів, а й у слабкій державній підтримці. В умовах, що склалися, процес поліпшення кредитної підтримки і фінансових можливостей із залучення кредитних ресурсів буде тривати досить довго. В Україні фактично немає нетрадиційних методів кредитування аграрного сектора, які широко використовують у світовій практиці (факторингові операції, форфейтинг тощо).

Першими кроками щодо формування кредитної інфраструктури й удосконалення кредитних механізмів в Україні є дотримання Комплексної програми підтримки розвитку українського села на період до 2020 р., де передбачені такі заходи фінансового забезпечення аграрного сектора, що дадуть змогу значно підвищити роль держави в аграрному секторі економіки.

Література:

1. Гудзь О.Є. *Фінансово-кредитна інфраструктура аграрної сфери України* / О.Є. Гудзь // *Економіка АПК*. – 2009. – № 6. – С. 47-54.

2. *Офіційний сайт Міністерства аграрної політики України [Електронний ресурс]*. – Режим доступу: www.minagro.gov.ua

Чихун О.,

здобувач вищої освіти факультету економіки,
Херсонський національний технічний університет
*Науковий керівник: Єремян О. М.
к.е.н., доцент кафедри обліку, аудиту і оподаткування,
Херсонський національний технічний університет*

ОБЛІК ОПЕРАЦІЙ В ІНОЗЕМНІЙ ВАЛЮТІ: НАЦІОНАЛЬНИЙ ТА МІЖНАРОДНИЙ ПІДХІД

Сучасна зміна масштабу і характеру зовнішньоекономічних операцій висунули нові вимоги до методології і організації бухгалтерського обліку підприємств. Тому особливе значення отримують наукові дослідження, спрямовані на удосконалення теоретичних засад обліку операцій, пов'язаних з рухом іноземної валюти.

Проблемні питання обліку операцій в іноземній валюті з урахуванням впливу змін валютних курсів, тривалий час досліджуються зарубіжними і вітчизняними науковцями та практиками. Цьому питанню присвячені роботи таких зарубіжних вчених як Р. Алібера, С. Стікнея, Ф. Чоя, Л. Лоренса, Г. Мюллера. Серед вітчизняних вчених варто відмітити С. Голова, С. Левицьку, Н. Литвина та ін. Разом з тим, незважаючи на численні доробки вітчизняних та зарубіжних науковців актуальними залишаються питання відображення результатів від коливань валютних курсів у бухгалтерському обліку та фінансовій звітності суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності (далі - ЗЕД).

Практична реалізація зовнішньоекономічної діяльності здійснюється на підставі застосування певних правових норм, закріплених в міжнародних та національних нормативних документах, які складають методологічну основу організації ЗЕД та її обліку. У вітчизняному законодавстві облік операцій з іноземною валютою регламентується нормами П(С)БО 21 «Вплив змін валютних курсів», яке розроблено на основі МСБО 21 «Вплив змін валютних курсів». Хоча МСБО 21 став підґрунтям для розробки П(С)БО 21, між термінами і положеннями стандартів прослідковуються численні відмінності, які наведено в табл. 1.

Аналіз даних таблиці 1, показує, що Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 21 узагальнює підходи щодо упорядкування обліку грошових одиниць різних суб'єктів з метою приведення їх до єдиних облікових стандартів звітності. На противагу, П(С)БО 21 більш детально представляє інформацію про окремі облікові елементи, хоча і залишає поза увагою моменти переведення однієї валюти в іншу, переоцінки запасів та інші.

П(С)БО 21 визначає валюту звітності як грошову одиницю України [2]. МСБО 21 оперує поняттями «валюта подання», під якою розуміється валюта, у якій подається фінансова звітність, та «функціональна валюта», яка визначена як валюта основного економічного середовища, у якому суб'єкт господарювання

здійснює свою діяльність. Згідно з МСБО 21 суб'єкт господарювання може подавати свою фінансову звітність у будь-якій валюті (валютах). Якщо валюта подання відрізняється від функціональної валюти суб'єкта господарювання, він переводить статті звіту про сукупний дохід та звіту про фінансовий стан у валюту подання [1]. Терміни «функціональна валюта», «валюта подання» в національних положеннях відсутні, що ускладнює використання міжнародних підходів.

Таблиця 1

Порівняльна характеристика положень П(С)БО 21 «Вплив змін валютних курсів» та МСБО 21 «Вплив змін валютних курсів»

Положення	П(С)БО 21 «Вплив змін валютних курсів»	МСБО 21 «Вплив змін валютних курсів»
Іноземна валюта	Валюта інша, ніж валюта звітності	Валюта інша, ніж функціональна валюта звітності
Курсова різниця	Різниця між оцінками однакової кількості одиниць іноземної валюти при різних валютних курсах	Різниця, яка є наслідком переведення визначеної кількості одиниць однієї валюти в іншу валюту за різними валютними курсами.
Валютний курс	Установлений Національним банком України курс грошової одиниці України до грошової одиниці іншої країни	Коефіцієнт обміну двох валют
Класифікація курсових різниць	Класифікуються на операційні та інші доходи і витрати періоду	Не класифікуються за ознакою по відношенню до операційної діяльності підприємства
Функціональна валюта	Не передбачено в П(С)БО	Валюта основного економічного середовища, у якому працює підприємство
Курс «спот»	Не передбачено в П(С)БО	Це валютний курс у разі негативної купівлі-продажу валюти
Курс при закритті	Не передбачено в П(С)БО	Це курс «спот» на кінець звітного періоду

Головною і невід'ємною частиною обліку операцій з іноземною валютою є визначення курсових різниць та їх відображення. Досить складним залишається визначення порядку їх формування, бо у процесі валютного перерахунку мають місце декілька видів валютних курсів: історичний, курс «закриття», середній. В результаті коливання валютних курсів і виникають валютні сумові різниці або курсові різниці.

Отже, вагомою проблемою в питаннях обліку операцій з іноземною валютою, залишається неузгодженість національного законодавства щодо регулювання питань операцій в іноземній валюті та інвестицій у закордонні господарські одиниці відповідно до положень міжнародних стандартів. Нами визначено неузгодженість у трактуванні термінів «валютні операції» та «операції

в іноземній валюті» у нормативно-правових актах, що несе в собі негативний вплив на формування облікової інформації на підприємствах.

Також висвітлено питання відсутності у національному П(С)БО 21 «Вплив змін валютних курсів» окремих визначень («функціональна валюта», «валюта подання») та положень щодо класифікації та обліку курсових різниць при переведенні фінансових звітів закордонних господарських одиниць.

Література:

1. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 21 «Вплив зміни валютних курсів». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/929_022
2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 21 «Вплив зміни валютних курсів». Наказ Міністерства фінансів України від 10.08.2000. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0515-00>

СЕКЦІЯ 8

МЕНЕДЖМЕНТ, МАРКЕТИНГ ТА ПУБЛІЧНЕ АДМІНІСТРУВАННЯ

Клим І.,
начальник Головного управління ДФС у Херсонській області
м. Херсон

ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ: ФОРМУВАННЯ СПРОМОЖНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД ХЕРСОНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Реформування територіальної організації влади на засадах децентралізації є одним із ключових напрямів системних суспільних трансформацій в Україні. Базовою складовою цієї реформи є оптимізація просторової основи функціонування органів влади, якою виступає адміністративно-територіальний устрій. Метою такої оптимізації є створення ефективної системи публічної влади в адміністративно-територіальних одиницях, здатної забезпечити сприятливі умови для життєдіяльності людей та можливості для стійкого соціально-економічного розвитку усіх регіонів шляхом раціонального використання їхнього потенціалу.

Питання необхідності побудови нової моделі територіальної організації влади й адміністративно-територіального устрою неодноразово порушувалося у політичному та експертному середовищі. Проте, більшість таких спроб зупинялись на етапі концептуальних обґрунтувань або законопроектів.

Натомість проблеми, пов'язані з недосконалістю адміністративно-територіального устрою та управління територіями не зменшувалися, а з роками наростали. Особливо вони загострилися на найнижчому базовому рівні - в селах, селищах та малих містах, де місцеве самоврядування переважно є неспроможним активізувати економічну діяльність і забезпечити сприятливе середовище для життєдіяльності людей.

Новий адміністративно-територіальний устрій повинен стати основою побудови нової моделі територіального управління, заснованої на засадах децентралізації, субсидіарності, балансу загальнодержавних інтересів з інтересами населення регіонів та територіальних громад, повсюдності місцевого самоврядування, спроможності й самостійності територіальних громад щодо вирішення питань місцевого значення.

Децентралізація є доволі складним поняттям, яке можна розкривати через його вплив на: адміністративно-територіальний устрій держави, систему органів публічної адміністрації, розподіл між ними функцій, повноважень та фінансових ресурсів.

Перевагами та позитивними наслідками децентралізації є:

- час і місце прийняття рішення відповідають очікуванням з боку

громадськості (особи, колективу, громади тощо);

- реалізація рішення відбувається за участю суб'єкта прийняття рішення, або під його відповідальність. Відтак час і місце прийняття рішення є адекватними часу і місцю його реалізації;

- спрощення системи і процедури прийняття рішення завдяки оптимальній структурі управління;

- прозорість і відкритість процедур прийняття рішення та процесу його реалізації, що призводить до підвищення ефективності адміністративної діяльності, виявлення помилок, джерел їх походження тощо;

- період часу для надходження інформації з рівня виконавця на рівень прийняття рішення і навпаки — значно коротший;

- підвищення свідомості та загострення почуття відповідальності за здійснені заходи і прийняті рішення. Посадова особа в децентралізованій системі перестає бути безособовим елементом у незрозумілому їй апараті;

- зміцнення інноваційного потенціалу при прийнятті владних рішень;

- мінімізація бюрократизму. Зручність та відчуття безпеки та комфорту для фізичних і юридичних осіб. Взаємовідносини між особою та адміністрацією набувають ознак партнерства і породжують відчуття «спільної справи»;

- звільнення керівництва від поточних справ, що посилює можливість зосередження керівної ланки на справах стратегічного значення тощо;

- гнучкість процесу виконання відповідних функцій, що дозволяє швидше пристосовуватися до зовнішніх чи внутрішніх змін;

- підвищення ініціативності працівників нижчого рівня, більш повне та ефективне використання людського потенціалу, підвищення мотивації праці;

- об'єктивна оцінка результатів прийнятих і реалізованих рішень. Потенційна гнучкість щодо їх покращення, вдосконалення, виправлення помилок тощо.

Територіальна громада в Україні є базовим суспільствоутворювальним елементом, основним стрижнем місцевого самоврядування. Від її якісних характеристик, дієвості, здатності вирішувати питання місцевого значення залежить загальний поступ суспільства, держави.

У загальному рейтингу областей за формуванням спроможних територіальних громад Херсонська область посідає 9 місце. З початку реформи децентралізації у Херсонській області створено 14 об'єднаних територіальних громад. Загалом у перспективному плані, схваленому Херсонською обласною радою передбачено створення 41 об'єднаної територіальної громади.

На сьогодні всі новостворені об'єднані територіальні громади намагаються жити по-новому, оскільки вони отримали реальну можливість витратити кошти своїх бюджетів на свій розвиток. Однак, у всіх існують однакові проблеми – це розвиток соціальної інфраструктури: ремонт шкіл, дитячих садочків, обладнання медичних пунктів, облаштування дитячих майданчиків, а основне – це ремонт доріг, стан яких не дає можливість вільно пересуватися навіть між населеними пунктами однієї територіальної громади.

На даний час основне завдання для новостворених територіальних громад - навчитися планувати свій розвиток та ефективно використовувати ресурси оновлених бюджетів.

Література:

1. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua>.

2. Закон України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua>.

САВЧЕНКО О.,

студентка IV курсу факультету економіки і менеджменту

Херсонський державний університет

Науковий керівник: к.е.н. доцент Снякова К.М.

м. Херсон

ПРАКТИКА ВИКОРИСТАННЯ КАЙДЗЕН-ТЕХНОЛОГІЙ НА УКРАЇНСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Після Другої світової війни одним із засобів відновлення економіки Японії було впровадження Кайдзен-технологій. У той час кілька американських бізнес-консультантів співпрацювали з японськими компаніями, щоб поліпшити виробництво. Співпраця призвела до розробки декількох нових методів управління, одним з яких був Кайдзен. Кайдзен походить від двох японських слів: Кай (вдосконалення) і Дзен (добре). З плином часу це стало широко відомим як "безперервне вдосконалення".

Кайдзен- японська філософія, яка фокусується на безперервному поліпшенні усіх аспектів життя[1]. Кайдзен зосереджується на застосуванні невеликих щоденних змін, які з часом призводять до значних покращень.

На відміну від багатьох ділових практик, сила Кайдзена полягає у тому, що всі працівники (від генерального директора до помічника магазину) повинні брати участь, пропонуючи поради щодо покращення бізнесу[2].

В Японії Кайдзен використовують такі компанії як Toyota, Nissan, Canon, Honda, Komatsu, Matsushita[2]. В Україні дану технологію вже використовують такі фірми як: Modern-Ехро, Соса-Сола, JTI, Еліо-Україна та ін.

Зокрема результатами впровадження Кайдзен-технологій в практиці господарювання українських підприємств за останні роки стали наступні досягнення:

1. На луцькому підприємстві "Modern-Ехро": зменшення площі приміщення на 5 тис. кв. м; збільшення об'єму виробництва на 30%, без залучення додаткового персоналу; зростання заробітної платні.

2. В компанії Кока-Кола Беверіджиз Україна на даний момент 90% співробітників українського заводу Кока-Кола залучені в Кайдзен. Наприклад, кілька років тому діяла програма інновацій, коли за кожен раціоналізаторську

пропозицію співробітнику надавалася винагорода. Але за півроку не було подано жодної заявки. Сьогодні завдяки концепції Кайдзен надходить вісім - дев'ять пропозицій в тиждень. В результаті щорічна економія склала більше 3 млн. грн [2].

3. В меблевій компанії Еліо нова філософія ведення бізнесу дозволила Еліо на 30% скоротити виробничі витрати, зменшити кількість співробітників і збільшити обсяг виробництва [3].

4. Компанія "Снайт" також працює за принципами Кайдзен. За три роки від початку впровадження японської філософії компанія скоротила орендовану площу з 6 тис. м до зменшився середній термін виконання замовлень з 24 днів до восьми. Зараз замовники, замість авансу і оплати решти суми майже через місяць, стали перераховувати всю суму відразу і цілком. Як результат - зросла оборотність і знизилася витрати. На початок впровадження Кайдзен в компанії "Снайт" працювали 120 чоловік, зараз - 65. Це не вплинуло на обсяг виробництва, навпаки співробітники почали працювати ефективніше та підвищилася їх продуктивність праці[3].

5. Одна з перших компаній, яка почала застосовувати Кайдзен технології – це ЛТІ. На сьогоднішній день від співробітників надходить більше 6000 пропозицій щодо покращення виробництва.

З вище наведеного можливо перелічити переваги застосування Кайдзен-технологій на українських підприємствах:

- підвищена продуктивність;
- покращена якість;
- зниження витрат;
- підвищення рівня задоволеності клієнтів;
- поліпшення комунікації та співпраці;
- поліпшення моралі та задоволення працівників;
- великі особисті інвестиції в компанію серед співробітників та керівництва;
- можливість впроваджувати в будь-яких компаніях не залежно від галузі, форми власності та розміру підприємства.

Також існують обмеження використання Кайдзен-технологій на українських підприємствах[2]:

1. Найголовнішою проблемою в Україні є менталітет. Дуже важко впровадити Кайдзен там, де культурні традиції не відповідають впроваджуваній філософії.

2. В покращеннях повинен бути зацікавлений не тільки керівник, але і співробітники. Це повинен бути взаємний процес і тоді буде результат.

3. Відсутність теоретичної та практичної бази, яскравих прикладів перетворень.

4. Економічна нестабільність.

5. Висока плинність кадрів та невеликий стаж роботи співробітників, адже найцінніші ідеї генеруються не раніше ніж через 3-5 років роботи на одному місці.

6. Скептицизм, слабка підтримка з боку керівництва. Адже ідеї і навички персоналу ведуть до підвищення ефективності роботи компанії, а співробітники тим самим відчують залученість в діяльність компанії і підвищують свою продуктивність.

Отже, зараз в Україні дедалі більше підприємств почали застосовувати Кайдзен-технології для того, щоб залишатися конкурентоспроможними. В сучасних умовах ведення бізнесу в Україні (високий податковий тягар, корупція, застарілі методики і обладнання) Кайдзен може стати рішенням багатьох проблем: раціоналізувати виробництво і робоче місце, скоротити витрати, підвищити ефективність працівників та стимулювати їх до генерації нових ідей. Але до впровадження Кайдзен в Україні треба ставитися з великою обережністю та терпінням, тому що також існує багато проблем, які не дозволяють або ускладнюють впровадження Кайдзен.

Література:

1. Концепція кайдзен в японському автомобілебудуванні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/15_APSN_2010/Geographia/66588.doc.htm

2. Костенко Т. Використання переваг системи кайдзен для підвищення продуктивності праці / Костенко Т. // Вісник Київського Національного університету ім. Тараса Шевченка. Серія: Економіка.-2013.-№10.-С.122-126

3. Рингис А. Кай и дзен: как и зачем украинские собственники внедряют на предприятиях японскую систему менеджмента кайдзен // А.Рингис // Инвестгазета. – 2012. – 12-18 марта (№ 10). – С. 42-43.

СОЛОВЙОВ А.,

к.е.н., доцент, декан факультету економіки і менеджменту
Херсонський державний університет
м. Херсон

ПРОГНОСТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МОДЕЛЮВАННЯ ТА ПРОГНОЗУВАННЯ ПОКАЗНИКІВ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ АГРАРНИМ ВИРОБНИЦТВОМ

Різноманітність умов і вимог прогнозування в аграрному виробництві зумовлює необхідність використання широкого спектру відповідних методів. Розрізняють метод експертних оцінок, метод екстраполяції й моделювання. За ступенем формалізації методи прогнозування поділяють на дві групи: експертні або інтуїтивні (спираються на судження) і формалізовані (спираються на математичні моделі).

Формалізовані методи прогнозування це ті в результаті яких будуються моделі прогнозування, тобто визначається залежність, яка дозволяє вирахувати майбутнє значення процесу, тобто зробити прогноз. Аналітичні сітки, які

використовуються в цих методах надають динаміку і тренд шуканих величин. До групи формалізованих методів відносять моделі часових рядів, які можна поділити на статистичні і структурні. В статистичних моделях залежність майбутнього від минулого задається у вигляді певного рівняння (регресійні моделі, авто регресійні моделі, моделі з вибірки максимальної подібності та ін.). В структурних моделях залежність майбутнього від минулого задається у вигляді певної структури і правил переходу до неї. До них відносять нейромережеві моделі, моделі на базі мереж Маркова, моделі на базі класифікаційно-регресійних дерев та ін.

Нейротехнологічні процеси моделювання і прогнозування показників ефективності управління аграрним виробництвом ґрунтуються на використанні методу нелінійних штучних нейронних мереж. Нейронні мережі знайшли широке застосування при побудові прогнозних моделей поведінки складних динамічних систем, що містять численні параметри, які змінюються в часі при взаємодії з різними характеристиками навколишнього середовища [1].

Прогнозна нейромережева модель здатна враховувати інформацію про логіку роботи системи, надійність її елементів, а також експертну інформацію [1, 2]. Здатність нейронної мережі діяти за принципом «чорного ящика» в багатьох випадках полегшує моделювання систем управління аграрним виробництвом. Необхідно лише прийняти рішення про те, що є вхідними даними, а що вихідними, систематизувати їх і навчити нейромережу.

Основними перевагами нейромережевих моделей є: незалежність методів їх синтезу від розмірності простору ознак; висока допустимість використання «зашумлених» даних і низький коефіцієнт помилок; паралельна обробка інформації одночасно всіма нейронами, що робить можливим апаратний аналіз складних сигналів у реальному часі; апроксимація безперервної функції, самоорганізація і відмовостійкість структури нейронної мережі; коригування синаптичних ваг при надходженні нової інформації тощо. Їх недоліками й обмеженнями можна вважати відсутність чітких алгоритмів вибору функції активації та механізмів, що регулюють роботу мережі в цілому; велика кількість вагових коефіцієнтів і порогових рівнів нейронної мережі знижує швидкість обробки вхідних даних, що також може призвести до «паралічу» мережі при навчанні; складність навчання, їх формування та апроксимація [3, 4]. Не зважаючи на названі недоліки, використання інтелектуальних методів на основі нейротехнологій вважають досить перспективним напрямком у моделюванні та прогнозуванні показників ефективності управління аграрним виробництвом.

Створення ШНМ для ефективного прийняття управлінських рішень в аграрному виробництві можливе за наявності множини даних, що містить інформацію, яка забезпечить повне відображення характеристики проблеми або діяльності аграрного підприємства; відповідно визначеної за розміром множини даних для навчання і тестування нейромережі; розуміння базової природи проблеми або досліджуваного процесу; вибіру функції суматора, передатної функції та методів навчання; уміння розробника користуватися

інструментальними засобами; правильний вибір необхідної потужності для обробки наявної множини даних.

Система методів штучних нейронних мереж дає змогу створити моделі різних архітектур для реалізації задач моделювання та прогнозування показників ефективності управління аграрним виробництвом (сектором) на різних рівнях господарювання. Перевага нейротехнологічного підходу полягає в тому, що він дає можливість відтворювати складні нелінійні залежності й виконувати прогноз управління агровиробничими процесами на середньо- та довгостроковий період з високою достовірністю.

Література:

1. Кравченко Ю. А. Построение прогнозных моделей динамических систем на основе интеграции нейронных сетей и генетических алгоритмов / Ю. А. Кравченко // Известия Таганрогского государственного радиотехнического университета. – 2006. – Т. 64. – № 9-1. – С. 103-104.

2. Терешков А. М. Однородная многослойная нейронная сеть прямого распространения с локальными связями с условно-рефлекторным механизмом обучения на основе двухпороговых равновесных нейроподобных элементов / А. М. Терешков. – Известия Томского политехнического университета, 2007. – Т. 310. – № 1. – С. 206-211.

3. Копыткова Л.Б. К вопросу построения нейросетевой модели цифровой обработки сигналов / Л.Б. Копыткова // Вестник Ставропольского государственного университета. – 2009. – № 4. – С. 10-16.

4. Манжула В. Г. Нейронные сети Кохонена и нечеткие нейронные сети в интеллектуальном анализе данных / В. Г. Манжула, Д. С. Федяшов // Фундаментальные исследования. – 2011. – № 4. – С. 108-114.

Синякова К.,

доцент кафедри менеджменту та адміністрування
Херсонський державний університет

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ПЕРСОНАЛУ В УКРАЇНСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЯХ

Більшість успішних українських підприємств розуміють важливість інвестицій у людський капітал, проте не всі розробляють довгострокову стратегію розвитку персоналу організації. Різноманітні аспекти розвитку персоналу розглянуто в роботах таких науковців, як В. Верхоглядова, І. Грузіна, А. Колот, Ю. Лисенко, В. Савченко, А. Топмсон та Дж. Стрікленд, Н. Федорова, С. Шекшня й ін.

Загалом, основними цілями стратегії розвитку персоналу є підняття престижу підприємства, формування конкурентних переваг підприємства, визначення ключових факторів успіху, розвиток трудового потенціалу підприємства, забезпечення стабільності та ефективності функціонування внаслідок формування оптимальної структури фахівців.

За підходом до розвитку людських ресурсів [1] можна виділити чотири типи компаній, які відображують відповідно чотири етапи еволюції функції управління розвитком персоналу в організації:

- компанії, які не провадять комплексний підхід до навчання та розвитку персоналу, обмежуючись окремими заходами як реакціями на раптово виниклі потреби. Такі потреби часто задовольняють тренінгові або консалтингові компанії. Розвиток персоналу відбувається стихійно;
- компанії, в управлінні яких встановлена функція розвитку персоналу, регулярно провадяться заходи з навчання персоналу різних категорій. Політика розвитку персоналу узгоджена зі стратегією компанії;
- компанії, у яких створено відділ розвитку персоналу та здійснюються системні підходи до формування компетенцій. Стратегія розвитку людських ресурсів є одним із елементів стратегії компанії;
- компанії, у яких сформовано корпоративний університет або навчальний центр, де накопичуються та зберігаються знання компанії. Вони перетворюються в організацію, яка навчається. Корпоративну стратегію розробляють на принципах розвитку людських ресурсів.

З нашої точки зору, розробку і реалізацію стратегій розвитку персоналу доцільно здійснювати відповідно до трирівневої процедури. Залежно від обраного підприємством напряму розвитку (зростання, підтримка досягнутих результатів, скорочення) керівництво розробляє одну з трьох основоположних стратегій: зростання, стабілізація, скорочення. Відповідно до стратегічної перспективи підприємства обирається стратегічна перспектива для розвитку персоналу. На другому ієрархічному рівні підприємство має вибрати конкурентну стратегію як спосіб досягнення конкурентних переваг за одним із трьох підходів: фокусування, диференціювання, лідерства за витратами. Стратегії найнижчого рівня направлені на формування конкурентних переваг персоналу підприємства [3].

Складовими розробки стратегії розвитку персоналу підприємства є:

- формування концепції розвитку персоналу;
- діагностика професійної придатності персоналу;
- оцінка стратегічного розриву та потреби розвитку персоналу;
- оцінка можливостей забезпечити усунення стратегічного розриву;
- встановлення пріоритетів розвитку персоналу;
- вибір стратегії розвитку персоналу з наявних альтернатив;
- розробка основ майбутньої кадрової політики підприємства за всіма основними складовими;
- стратегічне планування розвитку персоналу (планування потреби в працівниках, яке включає організаційний аналіз, аналіз існуючих посад, потреба в нових посадах, кількісне і якісне кадрове планування);
- реалізація планових заходів щодо розвитку персоналу, стратегічний контролінг;

- ресурсне забезпечення процесів реалізації запланованих заходів щодо розвитку персоналу;
- оцінка ефективності запланованих заходів та обраної стратегії [2].

Для стратегічно орієнтованих організацій пріоритетами стратегічного розвитку людських ресурсів організації є розробка стратегій індивідуального, командного й організаційного навчання; створення організації, що навчається; нарощування інтелектуального капітал організації; розвиток керівників; формування емоційної культури; розвиток стратегічної здібності.

Стратегію розвитку людських ресурсів необхідно розробляти, коли відбуваються істотні зміни в бізнес-стратегії, проводиться крупне злиття або поглинання. Вона є абсолютно необхідною, коли виявлено істотний розрив між бажаними та наявними компетенціями персоналу, що помітно позначається на ефективності управління. Нарешті, стратегія розвитку людських ресурсів необхідна як органічна складова загальної стратегії розвитку організації, зокрема тоді, коли її стратегічним наміром є здійснити прорив і зайняти лідируючу позицію на ринку.

Література:

1. Бортнік С. Стратегічне управління розвитком персоналу підприємства та сучасні підходи до оцінювання його рівня // *Економічний часопис Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки*. – 2015. – №. 2. – С. 33-39.
2. Гугул О. Я. Теоретичні засади управління розвитком персоналу / О. Я. Гугул // *Інноваційна економіка : всеукр. наук.-виробн. журн.* – Тернопіль : ІКСГП НААН, 2013. – № 6 (44). – С. 194–198.
3. Черчик Л. М., Cherchuk L. N. *Стратегія управління розвитком персоналу*. – 2013

ШАШКОВА Н.І.,

д.е.н., зав. каф. менеджменту і адміністрування
Херсонський державний університет

СОЛОВЙОВ І.О.,

д.е.н., проф. каф. економіки і підприємництва
Херсонський національний технічний університет

ГОРОВИЙ С.О.,

студент факультету економіки і менеджменту
Херсонський державний університет

УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИМ ПОТЕНЦІАЛОМ ПІДПРИЄМСТВ ТУРИСТИЧНОГО БІЗНЕСУ

Сфера туризму, як надзвичайно важлива галузь економіки країни, яка сприяє налагодженню міжнародних відносин, має значний мультиплікаційний ефект та сприяє зайнятості населення, потребує значної уваги. Ця галузь характеризується такими показниками як наявність природного і культурно-

історичного потенціалу, рівень розвитку інфраструктури, обсяг залучення туристів [1,2].

Збільшення популярності туристичного регіону, привабливості туристичних ресурсів і рівня якості регіонального турпродукту роблять туристичну інфраструктуру досить привабливим об'єктом для інвестування. Зростання інвестицій в регіональну туристичну індустрію веде до популяризації туристичної діяльності в регіоні, сприяє активізації споживчого попиту в регіоні. Розвиток сфери туризму викликає зростання добробуту населення регіону за рахунок збільшення кількості підприємств сфер гостинності і обслуговування, зайнятості, поліпшення умов життя і соціальної захищеності місцевого населення. У 2016 році внесок галузі туризму у ВВП України склав 5 млрд. дол. США, це 5,6 % у загальному ВВП країни (рис.1).

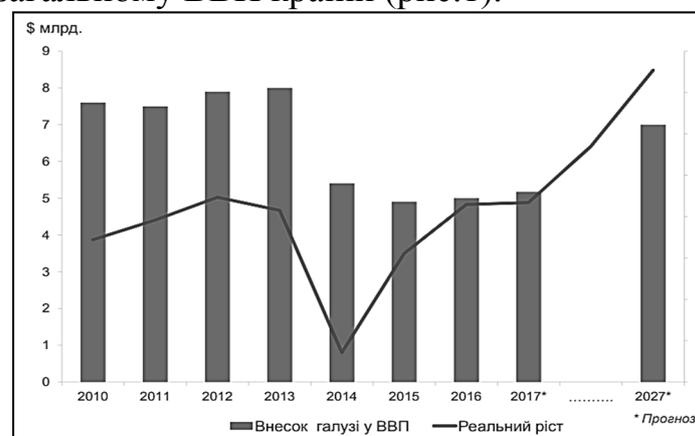

Рис.1 Внесок галузі туризму у ВВП України, 2010-2017* рр.
Джерело: заданими The World Travel & Tourism Council [3]

В абсолютному значенні даний показник можна порівняти з показниками країн Словаччини (5,6 млрд.) і Болгарії (6,6 млрд.), це істотно нижче інших країн СЕЕ (для порівняння Польща - 21,1 млрд., Угорщина - 13 млрд., Чехія - 15 млрд.). За прогнозами компанії WTTC (The World Travel & Tourism Council), у 2017 р. галузь туризму України продемонструє приріст 3,4 % і у довготривалій перспективі буде рости в середньому на 3,1 % на рік. За такого середньорічного приросту в десятирічній перспективі даний показник у доларах США, ймовірно, не досягне рівня 2013 року [4].

В Україні розмір інвестицій у туристичну галузь скоротився вдвічі з 2010 року і на сьогодні становить до 2% загальних інвестицій, що істотно нижче за показники країн Східної і Центральної Європи (рис.2).

Важливим завданням активізації сфери рекреаційно-туристичних послуг є удосконалення організаційно-економічного механізму – сукупності форм і методів, за допомогою яких здійснюється організація суспільного виробництва у сфері відпочинку.

Характерною рисою туристичних послуг Херсонської області є сезонність. Наявність сезонних коливань попиту на послуги туристичних підприємств підтверджується при аналізі показників діяльності багатьох

рекреаційно-туристичних підприємств області. Спостерігається наявність високого та низького сезонів: максимальний пік завантаження підприємств припадає на літні місяці (з червня до вересня), а мінімальний – на січень та грудень. Зрозуміло, що сезонність як специфічна характеристика діяльності туристичних підприємств не може не позначитись на якості послуг та розвитку економіки регіону в цілому. Таким чином, особливості функціонування туристичних підприємств в умовах сезонності викликають необхідність цілеспрямованого регулювання їх діяльності за допомогою економічних та державних інструментів.

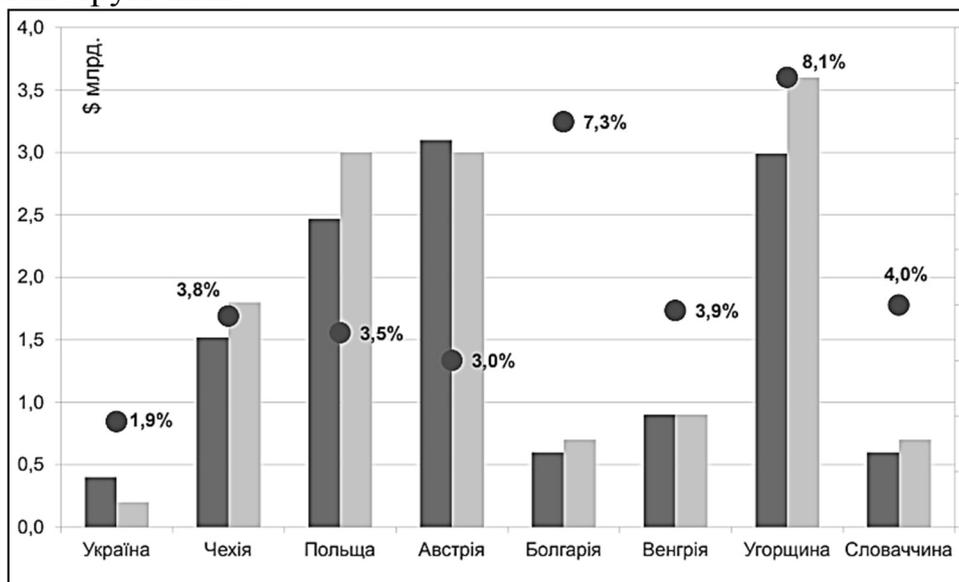

Рис.2. Порівняння розміру інвестицій країн у розвиток туризму за 2010-2016 рр.

Джерело: заданими The World Travel & Tourism Council [3].

Отже, основними завданнями перебудови організаційних структур управління стають:

- реорганізація системи державних органів виконавчої влади у сфері рекреації і туризму;
- визначення сфер, форм і методів взаємодії центральної та регіональних органів влади;
- забезпечення нових організаційних структур функціонування рекреаційно-туристичної сфери відповідно до нормативної законодавчої бази.

Найбільш важливими є економічні та організаційні важелі регулювання. Економічні важелі полягають в активізації діяльності ринку рекреаційно-туристичних послуг, розкритті можливих джерел надходження фінансових ресурсів для функціонування регіональних програм у сфері рекреації та туризму, залучення в економіку регіону внутрішніх інвестицій. Організаційні – у проведенні семінарів, тренінгів, громадських слухань з метою залучення представників органів влади, науковців, бізнес-структури, громадськості до обговорення перспектив, шляхів удосконалення якості туристичних послуг

Херсонської області та України в цілому, активізації та підвищення професійно-кваліфікаційного рівня працівників сфери рекреації і туризму.

Література :

1. Шиманська В. В. Оцінка основних макроекономічних вимірів функціонування національного туристичного комплексу в системі світогосподарських міжгалузевих зв'язків / В. В. Шиманська. // Економіка. Управління. Інновації. Серія : Економічні науки. – 2017. – № 1. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/eui_2017_1_17.
2. Пащенко О.П. Брендинг туристичного підприємства: стратегічний аспект / О. Пащенко // Економіка та управління підприємствами. – 2017. – Вип.9. – С.566-573.
3. <https://www.wttc.org/>
4. Електронний ресурс: <https://cushmanwakefield.com.ua/sites/default/files/2017-07/2017-06%20Cushman%26Wakefield%20-%20Hospitality%20Market%20-%20UA.pdf>

ДЛЯ ПОДАТОК

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

**«ПРОБЛЕМИ І ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ СУЧАСНОЇ
ЕКОНОМІКИ В УМОВАХ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ:
ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ»**

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції

ISBN 978-617-7273-97-3

*Комп'ютерна верстка Мельникова К.В.
Відповідальний за випуск Ушкаренко Ю.В.*

Підписано до друку 28.12.2017. Формат 60x 84/16.
Папір офсетний Наклад 300 примірників.
Гарнітура Times New Roman. Друк ризографія.
Ум. друк. арк. 10,38. Обл.-вид. арк. 11,16.
Замовлення № 714.

Книжкове видавництво ПП Вишемирський В. С.
Свідоцтво про внесення до Державного реєстру
суб'єктів видавничої справи серія ХС № 48 від 14.04.2005 р.
видано Управлінням у справах преси та інформації
73000, Україна, м. Херсон, вул. Соборна, 2,
тел. (050) 133–10–13, e-mail: printvvs@gmail.com